İLAHİYAT FAKÜLTELERİNDE ÖĞRETMENLİK UYGULAMALARI

Ömer DEMİR
Fatma GÖÇMEN

Kitap Dünyası

İlahiyat Fakültelerinde Öğretmenlik Uygulamaları

Ömer DEMİR – Fatma GÖÇMEN

Editör:
Ebubekir GÜLTEKİN

Genel Yayın Yönetmeni:
Mustafa ÇALIŞKAN

KİTAP DÜNYASI YAYINLARI
Yayın No: 501

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayıncı Sertifika No: 51889

ISBN: 978-605-351-817-4

Bu eserin tüm yayın hakları saklıdır. Yayınevinin/Yazarın izni olmadan eserin herhangi bir bölümü yeniden basılamayacağı gibi, kayıt, fotokopi ve bilgi depolama da dahil elektronik ya da mekanik yöntemle yeniden çoğaltılıp dağıtılması yasaktır.

Kapak Tasarım: DİZGİMİZANPAJ.COM
Baskı Öncesi Hazırlık: **Mehmet ATEŞ**
meh_ates@hotmail.com

Baskı, Cilt:
Repro Bir Matbaacılık Kağıt Reklam Tasarım Tic. Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sitesi 1514 Cd. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA
Sertifika No: **47381**

Aralık 2023 / İstanbul

Kitap Dünyası Yayınları
Alayköşkü Cad. Küçük Sk. Civan Han No. 6/D:4
Cağaloğlu – İSTANBUL
Tel: 0212 514 93 05

www.kitapdunyasi.com.tr
bilgikitapdunyasi@gmail.com

Ömer DEMİR

1964 Erzurum/Pasinlerde doğdu. İlkokulu Adana'da, ortaokul ve liseyi Erzurum İHL'de bitirdi. Lisans eğitimini 1986 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde tamamladı. MEB'e bağlı çeşitli okullarda DKAB öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 1998 yılında yüksek lisans ve 2013 yılında ise doktora programını tamamladı. 2014 yılında öğretim üyesi olarak atandığı Bayburt Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri bölümünde 2018 yılında doçent oldu. 2021 yılından beri Yozgat Bozok Üniversitesi Felsefe Din Bilimleri Bölümünde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Fatma GÖÇMEN

Ankara ili Beypazarı ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1996 yılında girdiği Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nden 2001 yılında mezun oldu. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı'nda "Okul Öncesi Dönem 6 Yaş Grubu Çocukların Törel (Ahlâkî) Gelişiminde Dramanın Yeri ve Önemi" adlı teziyle 2006 yılında yüksek lisansını tamamladı. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı'nda "Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Dramayla Ahlâk Eğitimi: Yardımlaşma" adlı teziyle 2019 yılında doktorasını başarıyla tamamladı. 1997-2003 yılları arasında T.C. Sağlık Bakanlığı, Ankara İl Sağlık Müdürlüğü, Dr. Muhittin Ülker Acil Yardım ve Travmatoloji Hastanesi'nde Hemşire olarak görev yaptı. 2003-2023 yılları arasında T.C. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı İlkokul, Ortaokul, İmam Hatip Ortaokulu, Çok Programlı Lise, Sağlık Meslek Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Meslekî Teknik Lise ve Anadolu Liselerinde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ve İHL Meslek Dersleri Öğretmeni olarak görev yaptı. 2021-2023 yılları arasında Yozgat Bozok Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde Misafir Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yaptı. 2023 yılı Şubat ayından itibaren Yozgat Bozok Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Bilimleri Bölümü'ne Doktor Öğretim Üyesi olarak atandı. Din eğitimi alanında yayımlanmış kitap, makale ve uluslararası bildiri çalışmaları bulunmaktadır. Arapça ve İngilizce bilmektedir. Evli olan Göçmen, Mehmet Burak ve Enes adında iki erkek çocuk annesidir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....5
ÖNSÖZ.....9
GİRİŞ.....11

BİRİNCİ BÖLÜM
ÖĞRETMENLİK UYGULAMALARI

1. Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çalışmalardan Bazıları.....23
2. Öğretmen Kimdir?.....37
3. Öğretmenlik Uygulamasında Klinik Danışmanlık Modeli.....40
4. Klinik Danışmanlık Modeli'nin Uygulanması.....47
5. Öğretmenlik Uygulaması Öncesinde Fakültede Örnek Uygulamalar.....50
6. Uygulama Öğrencisini Destekleme.....59

İKİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

1. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği ve Yeterliklerine İlişkin Görüşleri.....61
   1.1. Öğretmen Olmak İstiyorum.....61
   1.2. Öğretmen Olmak İstemiyorum.....70
   1.3. Uygulama Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri.....73

2. Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni İle İlgili Görüşleri....76
2.1. Uygulama Öğretmeninin Örnek ve Özgün Tavsiyeleri....79
2.2. Uygulama Öğretmeninin Örnek ve Özgün Davranışları....86
2.3. Uygulamada Etkileyici Örnek Olaylar....96
2.4. Uygulamada Olumsuz Örnek Olaylar....104
3. Uygulama Öğretim Elemanı İle İlgili Görüşler....109
4. Öğretmen Adaylarının Kendi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri....116
4.1. Uygulamada İlk Ders Sunumu Hazırlığı....123
4.2. Uygulamada İlk Ders Sunumu....130
4.3. Uygulamada İlk Ders Sunumu İzlenimleri....140
4.4. Uygulamada İlk Ders Sunumu Etkililiği....144
4.5. Öğretmenlik Uygulaması Stajı Nasıl Geçti....150
4.6. Öğretmenlik Uygulaması Stajından Çıkarılan Dersler....156
4.7. Öğretmenlik Uygulamalarında Başarılı Yönleriniz....164
4.8. Öğretmenlik Uygulamalarında Zayıf Yönleriniz....171
5. Uygulama Okullarında Fiziksel ve Sosyal Koşullar....177
6. Uygulamaya İlişkin Görüş, Öneri ve Beklentiler....193
6.1. Öğretmenlik Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar..193
6.2. Öğretmenlik Uygulamalarında Yaşanan Sorunlara Çözüm Önerileri....200
6.3. Uygulamalarda Yaşanan Etkileyici Durumlar....205
6.4. Öğretmenlik Uygulamalarına Dair Öneriler....213

6.5. Öğretmenlik Uygulaması Süreciyle İlgili Eklemek İstedikleriniz....217
6.6. "Öğretmenlik Uygulaması Metaforları....225
6.7. İlâhiyat Fakülteleri Özelinde Öğretmenlik Uygulamaları....230

SONUÇLAR....235
ÖNERİLER....247
KAYNAKÇA....253
EKLER....257
Ek-1: Etik Kurul Onayı....257
Ek-2: Anket Soruları....258
Ek-3: Öğretmenlik Uygulaması Dersi Staj Dosyası Kılavuzu Formları....263

ÖNSÖZ

Bu kitap neden yazıldı?

Her şeyden önce öğrencilerimiz için yazıldı. Onları daha iyi anlamak, daha iyi tanımak, onlara daha iyi rehberlik etmek ve birlikte başarmak için yazıldı. Öğretmen adaylarımız öğretmenlik uygulaması dersini, içeriğini, önemini, kazanımlarını, standartlarını, nasıl bir hazırlık yapılması gerektiğini bu çalışmada arkadaşları ile paylaşmış oldular. Kendi akranlarına kendi üslupları ile birebir yaşadıkları eğitim deneyimlerini paylaştılar. Öğretmen adaylarımız ilk uygulamada neler hissettiklerini, heyecanlarını, kaygılarını, farkındalıklarını, gözlemlerini ve yaşadıkları tecrübeleri aktardılar. Öğretmenlik uygulaması dersini almamış ve derse dair zihninde soru işaretleri olan öğrenciler için dersin işleyişi ve sahadaki uygulamalar la ilgili oldukça samimi açıklamalar yer aldı. Öğretmenlik uygulamaları ile ilgili merak edilen birçok konu tecrübelere dayanarak bir adaydan diğer adaylara paylaşılmış oldu. Kısacası bu yolu yürüyen öğrencilerimizden henüz yolun başında olan öğrencilerimize bir hitap gerçekleşti.

İkinci olarak öğretmen adaylarımız bu çalışma ile süreçte görevli olan uygulama öğretmenlerimize ve fakülte öğretim elemanlarımıza seslerini duyurmuş oldular. Öğretmenlik uygulaması derslerinde yaşamış oldukları sevinçlerini, korkularını, kaygılarını, fark ettikleri güçlü ve zayıf yönlerini paylaştılar. Hangi konularda, kimin yardım ve rehberliğine ihtiyaç duyduklarını, süreçte görevli paydaşların kendilerini

nasıl destekledikleri, onlara duydukları minnettarlıklarını dile getirdiler. Özellikle uygulama sürecinde memnun kaldıkları hususları, programın aksayan ve değişip geliştirilmesi/iyileştirilmesi gereken yönlerini kendi görüşleri çerçevesinde ifade etme fırsatı buldular.

Son olarak çalışma öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına, öğretmen istihdam eden kurumlara, konu ile ilgili program geliştirme uzmanlarına ve karar verici mercilere de öğretmen adaylarından mesajlar içermektedir.

Bu çalışmadan ve ortaya çıkan sonuçlarından en fazla yararlanan biz olduk. Görüş ve önerilerini içtenlikle bizimle paylaşan öğretmen adaylarımıza çok teşekkür ediyoruz. Onların güzel ülkemizin tüm okullarında onları bekleyen ve özleyen ilim ve irfan yolcusu nice güzel öğrencilerle güzel güzel dersler işlemeleri en büyük amacımızdır.

Benim adım öğretmen! diyerek sevgiyle yola çıkan ve belde belde gezerek ilgiyle, sevgiyle ve özveriyle yeni nesilleri yetiştirme gayretinde olan tüm öğretmenlerimize ve siz öğretmen adaylarımıza şimdiden başarılar dileriz.

Ömer DEMİR Fatma GÖÇMEN

Yozgat – 2023

GİRİŞ

Öğretmen adaylarının uygulama okullarında, uygulama öğretmenlerinin rehberliğinde kazandığı deneyimlerin öğretmenlik mesleği becerilerinin geliştirilmesinde oldukça önemli bir yeri vardır.[1] Öğretmen adayları, eğitimleri sırasında öğretmen yetiştirme programları ve aldıkları pedagojik dersler aracılığıyla öğretmenlik bilgi ve becerilerini kazanmaktadırlar.[2]

Öğretmenlik programları, eğitim alanlarının tümünde öğrencilerin meslekî olarak yetişip gelişmesini gerçekleştirmek için sistematik olarak planlanmış düzenli fırsatları ve deneyimleri içeren uzun vadeli bir süreci içermektedir. Öğretmenlik uygulamaları, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında öğretmenlik becerilerini geliştirmek için programa konulan en önemli uygulama derslerinden biridir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgi, beceri ve tutumları geliştirebilmek ve adayların sahada meslekî tecrübe kazanabilmelerine imkân sağlaması açısından Öğretmenlik Uygulaması dersinin sürecin en önemli ve en son halkası olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmenlik Uygulaması dersinde üniversitelerin en önemli rolü, kişinin

---

1 Erten Gökçe, "Teacher Candidates and Supervising Teachers' Opinions about Activities of Teaching Practice in Elementary Schools", *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 38/1 (Mayıs 2005), 43-72.

2 Esra Eret, *An Assessment of Pre-Service Teacher Education in Terms of Preparing Teacher Candidates for Teaching* (Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora, 2013), 194.

kendini uygulama öğrencisinin yerine koyarak öğretmenlik uygulaması deneyiminin, mesleğin gerektirdiği kazanımları elde etmedeki yerini ve önemini idrak etmektir.[3]

Öğretmenlik uygulaması dersi, sadece bir ders olmaktan ziyade bir tür meslekî olgunlaşma, gelişim, gelişme ve geliştirme sürecidir.[4] Öğretmenlik Uygulaması dersi öğretmen adaylarını profesyonel öğretmen olmaya hazırlayan, öğrendikleri alan bilgisi, teorik bilgi ve pratik bilgilerini gerçek eğitim-öğretim ortamlarında yaparak-yaşayarak tecrübe kazanmalarını sağlayan ve çoklu organizasyonla gerçekleştirilen bir süreçtir. Süreçte yer alan tüm paydaşlar sürecin başarılı sonuçlanmasında etkin rollere sahiptir. Öğretmenlik uygulaması sürecinde görevli tüm paydaşların göstereceği hassasiyet, programın başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

Çalışmada, 2022-2023 Akademik Yılı Bahar Dönemi'nde T.C. Yozgat Bozok Üniversitesi, İlâhiyat Fakültesi'ne devam eden ve Öğretmenlik Uygulaması dersini alan öğrencilerin bu ders hakkındaki görüşlerinden istifade edilmiştir. Öğretmenlik Uygulaması sürecinde uygulama öğrencilerinin neler yaşadıkları ve süreçle ilgili görüşleri, düşünceleri, tavsiyeleri vb. hususları belirtebilmeleri amacıyla özel olarak hazırlanmış anket soruları Google Forms üzerinden gönüllülük esasına göre öğrencilere yöneltilmiştir. Öğrencilerin anketteki sorulara verdikleri cevaplar kaydedilmiş ve konu başlıklarına göre içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma öncesinde kişisel verileri korunması ve elde edilen verilerin bilimsel araştırmalarda ve yayınlarda kullanılabilmesi ama-

---

3 Linda Darling-Hammond, "How Teacher Education Matters", *Journal of Teacher Education* 51/3 (Haziran 2000), 170.

4 Begüm Başar vd., "Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi", *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2020), 233.

cıyla gerekli Etik Kurul İzinleri[5] alınmıştır. Gerek anket sorularının hazırlanması gerekse cevapların tasnifi alan uzmanlarınca yapılmıştır.

Çalışmada, Öğretmenlik Uygulaması dersini alan ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı farklı tür, kademe ve seviyedeki okullara Öğretmenlik Uygulamasına giden öğrencilerimizin öğrenme ihtiyaçlarını teşhis etmek, deneyimlerini paylaşmak, onların düşüncelerini ve görüşlerini öğrenmek, uygulamaların sahada nasıl gerçekleştiğini ve daha etkin olmasını sağlamak için neler yapılabileceğini öğrenebilmek amacıyla öğrencilerimizin anket sorularına verdikleri cevaplar tematik analizle gruplanarak ele alınmıştır. Araştırmaya toplamda 81 (seksen bir) öğrenci katılmıştır.

Çalışma, öğretmen yetiştirmeye yönelik "Öğretmenlik Uygulaması" sürecinin nasıl uygulandığına ilişkin mevcut bir durum değerlendirmesidir. Mevcut değerlendirmeler, gelecekte daha başarılı uygulamalara ışık tutması, sürecin işlerlik kazanmasına katkı sunacak açılımlar sağlaması ve güncel ihtiyaçlara dayanak olması açısından öğretmen yetiştirme konusunda önemli bir vizyon kazandıracaktır. Sürekli iyileştirme istiyorsak, hayat boyu öğrenmeye ve mevcut sürecin değerlendirmesini yapmaya özen göstermemiz gerekir. Öğretmen yetiştirme programlarının etkinliği ve yeterliğini fark edebilmede öğrenci performansları önemli bir rehberdir. Araştırmaya dayalı bilgiler ışığında öğretmen yetiştirme programlarının sürekli iyileştirmeye açık olması, vazgeçilmez ve ertelenemeyen elzem bir ihtiyaçtır. Çalışma, öğretmen adaylarının öğretmenlik becerileriyle ilgili olarak genel tutumlarını çeşitli değişkenlere göre ele almakta hem nicel hem de açık uçlu sorularla nicel sonuçlar yanında nitel so-

5 Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekler, Etik Kurul Onayı.

nuçlar da ortaya koymaktadır. Yarı yapılandırılmış anket çalışması sonuçlarına ait bulgular kategorik olarak farklı temalar altında incelenmiştir. Öğretmen adaylarına anketlerde yer alan bilgiler doğrultusunda rehberlik edilebilir.

Çalışma, öğretmenlik uygulamaları organizasyonun hem olumlu seyreden hem de aksayan yönleri hakkında ipuçları vermektedir. Ankete katılan öğrenciler süreci bilişsel, davranışsal ve sosyal yönden hem kendileri açısında hem de uygulama öğretmenleri ve diğer paydaşlar açısından ele almakta ve ilgili sorulara verdikleri cevaplarla süreç hakkında objektif bir bakış açısı sunmaktadırlar. Uygulama öğrencileri kendilerini, uygulama grubundaki arkadaşlarını, uygulama okulunu bütün çevresi ve imkânları ile değerlendirmişlerdir.

Çalışma, öğretmenlik uygulaması sürecinde öğretmen adaylarının meslekî gelişimi ile ilgili uygulama zorlukları hakkındaki görüşlerini ve değerlendirmelerini içermektedir. Öğretmen yetiştirme programlarının kurumsal boyutu olduğu gibi beşerî boyutu da söz konusudur. Şöyle ki uygulama öğrencilerinin değerlendirmeleri yalnızca akademik değerlendirmeler olmayıp aynı zamanda öğretmenlik uygulamalarında dikkate alınması gereken insanî ilişkilerin boyutlarını da ortaya çıkarmaktadır. Uygulamalardaki insanî ilişkiler, akademik başarı kadar önemlidir. Özellikle konu din, ahlâk ve değerlerin eğitim-öğretimi olunca, süreçteki beşerî münasebetlerin niteliği ve kişilerarası iletişim önem kazanmaktadır. Öğretmen adaylarının sahada uygulama esnasında bu hassasiyeti fark edebilmeleri ayrıca önemelidir. Zira öğretmenlik mesleği her durumda yalnızca bir bilgi aktarma işi değildir. Öğretmenlik aynı zamanda ahlâk ve değerler aracılığıyla bir insanlık aktarımıdır.

Öğretmenlerin pedagojik bilgi, beceri ve kazanımlarını geliştirmek ancak örnek öğretim uygulamaları üzerine te-

mellendirilebilir. Bu konudaki araştırmaların sahadaki uygulamaları temel alarak sıkça yapılması iyileştirmelerin sürdürülebilmesi adına vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. "Uygulama süreci, öğretmen adaylarının kuram ile uygulama arasındaki ilişkiyi anlamalarına, meslekî yeterliliklerini geliştirmelerine, mesleğin gerektirdiği kuramsal bilgileri eğitim ortamlarında uygulayabilme becerisini kazanmalarına, öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu tutum oluşturmalarına yardımcı olur. Öğretmen adaylarının meslekî becerilerinin geliştirilmesinde kendilerine karşı olumlu inanç beslemelerinde ve özgüvenlerinin artmasında merkezi bir rol oynar. Bu uygulamalar sayesinde aday öğretmenler kendilerinin mesleğe ne kadar yatkın ve hazır olduklarını test etmiş olurlar. Öyle ki; öğrencilerin ilk meslekî uygulamaları mesleğe karşı tutumlarında kalıcı değişikliklere bile neden olabilir. Söz konusu uygulamalarda öğrencilerin başarılı olabilmeleri ve öğretmenlik mesleğine sevgi duyması için öğrencilerin ilk meslekî deneyimlerine iyi hazırlanmaları, uygulama görevlerini bilinçli, planlı ve kendilerinden beklenilen düzeyde yapmaları gerekir."[6]

Öğretmen adayları açısından öğretmenlik uygulaması dersleri, bütün uygulama çeşitleriyle en ilginç ve canlı öğrenme fırsatlarına tanıklık edilen öğrenme ortamlarıdır. Bu öğrenme ortamları, uygulama öğrencilerine kendi aralarında, sınıf ve okul ortamında önceden planlanması ve tasarlanması mümkün olmayan pek çok özel deneyim yaşatır. Öğretmen adayları, yerinde doğal gözlem yapma fırsatı bulurlar. Sınıf yönetiminde etkili eğitim-öğretim yöntemlerini gözlemleme imkânı bulur ve sahadaki uygulamalar hakkın-

6 Ömer Demir, "Özel Öğretim Yöntemleri ve Öğretmenlik Uygulamaları Dersleriinde Diin Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğretim Tasarımı", *Ekev Akademi Dergisi* 62 (2015), 121-146.

da fikir sahibi olurlar. Kendilerini gerçek öğrenme ortamlarında ve farklı bireylerle işbirliği içinde bulurlar, bu sayede iletişim becerilerini de tecrübe etme ve test etme fırsatı bulurlar. Bu anlamda gerek öğrencilerle gerekse süreçte yer alan tüm paydaşlarla etkili iletişim kurma ihtiyacını fark ederler. Kendilerini ve çevrelerindekileri tanımalarına aracılık edecek ortamlar ve fırsatlar yakalarlar. Eğitim-öğretim ortamlarında değerlerin yaşama nasıl yansıdığını tecrübe ederler ve birçok değerin günlük yaşamdaki uygulamalarına bizzat tanıklık ederler. Öğrencilerine bir şeyler öğretirken kendilerini de öğrendiğini fark ederler. Öğrencilerin sorularına verdikleri cevaplarda aslında kendi bilgilerinin yeterliğini de yoklama fırsatı bulurlar. Otoritelerine karşı meydan okumaları nasıl yöneteceklerini öğrenirler. Öğrencilerinin ilgisini nasıl çekecekleri konusunda alternatif fikirler ve çözümler üretirler. Öğrenciler için iyi bir örnek teşkil etme çabası içinde olurlar ve aynı zamanda birbirlerinden de öğrenirler. Uygulama öğretmenlerinin öğrenmeleri nasıl kolaylaştırdıklarını görürler. Sınıfa bir bilgiyi keşfettirme yollarını denerler. Çeşitli sürpriz uygulamalarla öğretme ve öğrenmeyi zevkli hale getirirler. Çeşitli yarışmalar, grup çalışmaları, rol oynama ve tartışma yöntemleri ile öğretmeyi çeşitlendirirler. Çeşitli sorularla öğrencilerin merakını kamçılarlar. Hem duygularına hem de zekâlarına hitap edecek şekilde öğrenme ortamlarını gerek fiziksel gerekse psikolojik anlamda düzenlerler. Kısacası uygulama sürecinde uygulama öğrencileri, teorik olarak öğrendikleri birçok bilgi, beceri, tutum, öğrenme yaklaşımları ve öğrenme modellerini gerçek sınıf ortamında kullanma fırsatı yakalarlar.

Çalışmanın İlâhiyat özel disiplini alanında yapılmış olması araştırmanın farklı bir niteliğidir. Araştırma ayrıntılarında İlâhiyat özel alanı ile ilgili birçok konunun dile getiril-

diği görülecektir. İlâhiyat alanında yetişen öğretmenlerin öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşlerinden yola çıkarak öğretmenlik uygulamasındaki mevcut durumu ortaya koymak, ileriye yönelik doğru kararların alınması ve nitelikli uygulamalara rehberlik edilebilmesi adına oldukça önemlidir. Bu çalışmada, öğretmen adayları ile uygulama yapan öğretmenlerin iletişim, yardımlaşma ve işbirliği konularında oldukça samimi olduğunu düşündüğümüz bulguları olduğu gibi aktarmayı uygun bulduk.

Çalışma uygulama öğrencilerinin uygulama öğretmeni, fakülte uygulama öğretim elemanı ve uygulama okulu hakkındaki değerlendirmelerinin yanı sıra kendileri hakkındaki öz değerlendirmelerini de içermektedir. Çalışma, İlâhiyat Fakülteleri öğretmenlik uygulaması ve sürecin yeterliliği konusunda önemli bilgiler ve ipuçları vermektedir. Çalışma, uygulama öğrencileri, uygulama öğretmenleri ve fakülte uygulama öğretim elemanına yönelik sorularla öğretmenlik uygulamalarında öğrencilerimizin içinde bulunduğu koşullar ve eğitim-öğretim ortamları hakkında ayrıntılı değerlendirmeler içermektedir. Öğretmenlik uygulamalarının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır. Çalışma, başta İlâhiyat alanı öğretmenlik uygulamaları olmak üzere farklı fakültelerden de öğretmenlik uygulaması dersini alan/alacak ve sahada öğretmenlik uygulaması yapan/yapacak tüm öğrenciler için rehberlik görevi üstlenebilir nitelikte bilgiler içermektedir. Öğretmenlik uygulaması dersinin boyutları, öğretmenlik uygulaması sürecinin paydaşları, alandaki yaşanmış tecrübeler, sürecin uygulama öğrencilerine olumlu etkileri, geliştirilmesi gereken yönleri, olumsuz etkileri vb. hakkında bilgi edinmelerini sağlayabilir.

Öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine dair ilk tecrübeleri öğretmenlik uygulaması ile edinmeye başlarlar. Uygu-

lama süreci, meslekî kariyerlerine başlamadan önce alandaki gerçek durumları tecrübe etmek suretiyle mesleğin zorlukları karşısında bunalmamaları ve çözüm odaklı olma becerisi kazanmalarında, öğretmen adaylarına somut ve gerçek yaşantı örnekleri sunar. Adayların pek çoğuna göre öğretimin teknik yönleriyle ilgili tecrübeleri kazanabilmek ilk başlarda biraz zahmetlidir. Dersi ilk etapta gözlemleme bir öğretmen adayı için meslekî gelişimine dair kazandığı ilk somut deneyimdir. Adaylar dersi aşamalarına göre planlama ve sunma konusunda kendilerini geliştirmek için kendilerinden daha kıdemli olan uygulama öğretmenleri ile işbirliği yaparlar. Sınıf yönetiminde daha yetkin olabilmek için gözlemlerde bulunurlar. Yapacakları ve başaracakları meslekî becerilerle kendi yetkinliklerini karşılaştırırlar. Kıdemli öğretmenler bile aslında meslekî gelişim için benzer gelişim süreciyle karşı karşıyadır. Aslında öğretmenlik mesleği gelişen ve değişen ihtiyaçlar karşısında sürekli kendini yenilemeyi gerektirmektedir. Zira gelişmenin bir sınırı ve sonu yoktur. Gelişen öğretmen aynı zamanda muhatabını da geliştirebilen bir bakış açısı kazanmaktadır. Aksi halde öğretmen yerinde sayar, hatta güncel ihtiyaçların gerisinde kalarak zamanla meslekî yeterlikleri azalır.

Uygulama sadece sınıf içi ortamlardan ibaret değildir. Öğretim yükümlülüklerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmek sınıf dışında öğrenci ve velilerle ilgilenmeyi, meslekî gelişim deneyimleri için genellikle her zaman yeni öğrenmelere açık olmayı gerektirir. Her ders ve öğrenme kendi enerjisine ve gücüne ihtiyaç duyar. Öğretmen adayları için uygulamadaki bütün adımlar öğretme ve öğrenmeyi etkilemek için tasarlanmış meslekî gelişim fırsatları aracılığıyla gerçekleşir.

Çalışmada öğretmen adayları, sınıflarında içerik sunumunu nasıl yapmaları gerektiği konusunda hem fikirlerini

ifade etmişler hem de dersin sunumu ile ilgili teknikleri bizzat uygulamışlardır. Bu sayede pratik deneyimler kazanmışlardır. Kendilerinin zayıf yönlerini keşfetmenin yanında öğretmedeki azim, gayret ve sabırlarını da sınama fırsatı bulmuşlardır.

Öğretmen adayları arasında meslekî gelişimsel farklılıklar kaçınılmazdır. Bu durum çalışmada elde edilen bulgularda açıkça gözlenmektedir. Her öğrencinin zayıf ve güçlü oldukları noktalar farklıdır. Bu farklılığın okuyucular açısından da görülebilmesi amacıyla bulguların okuyucularla doğrudan buluşturulması uygun görülmüştür.

Ankette birbirini tekrar eden düşünce ve görüşler mümkün mertebe ez aza indirilmeye çalışılmıştır. Aday öğretmenlerin kendilerini ifade gücü ve seviyeleri hakkında bilgi vermesi açısında adayların ifadelerine müdahale edilmemiştir. Bu durum öğretmen adaylarının sorulara cevap verme biçimleri arasındaki farklardan anlaşılabilir.

Çalışmada öğretmenlik uygulaması dersinin meslekî gelişimde genel olarak ne derece etkili olduğu, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamaları hakkındaki düşünceleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Anket uygulaması ile elde edilen nitel verilerde yer alan açık uçlu anket sorularının analizleri yapılmış konular belli başlıklar altında ele alınmıştır. Bütün soruların arkasındaki asıl amaç öğrenciyi iyi tanımak, öğretmen adaylarının problemlerini ve bu problemlerin ne ile ilgili olduğunu tespit etmeye çalışmak olmuştur. Elbette bu araştırmada ortaya konulan problemler yalnızca öğrenci görüşleri ile çözümlenmez. Ancak ilgili süreçteki her bir paydaş, kendisi için bir görev çıkarabilir.

Bu çalışma, sadece öğretmen adaylarını kapsamakla birlikte şu anda ilâhiyat fakültelerinden mezun olmuş tüm öğretmen adaylarına, sahadaki öğretmenlik uygulamaları ile

ilgili görüş ve deneyimler hakkında hizmet öncesi öğretmen eğitiminin zayıf ve güçlü yönleri hakkında kapsamlı bir bakış açısı sunması ve alandaki mevcut verilerin değerlendirilmesi açısından oldukça önemlidir.[7] Öğretmenlik uygulamaları derslerinin performansı pek çok paydaşın işbirliği ve tarafların çok yönlü değerlendirmeleriyle ortaya konulabilir. Öğretmenlik uygulamaları derslerinin değerlendirmesinde çoklu değerlendirme yaklaşımları gerçekleştirilmesi gerektiği konusunda artan bir fikir birliği vardır.[8] Örneğin öğretmenlik uygulamalarında çok önemli görevler üstlenen uygulama öğretmenleri ve fakülte öğretim elemanlarının gözleme dayanan değerlendirmeleri son derece önemlidir. Ancak bu dersi alan öğrencilerin öz değerlendirmeleri de en az bunlar kadar değerlidir. Öğrencilerin gözlemleri öğretmenlik uygulaması hakkında geri bildirim sağlamak ve aynı zamanda öğretim performansını değerlendirmek için kullanılan birincil kanıtlardır.[9] Öğretmen eğitimi araştırmalarında işbirliği ve tarafların birbirlerini desteklemeleri gerekir. Başarı ancak bu şekilde yakalanır.

Bu çalışmada öğretmen adayları tarafından sağlanan geri bildirimlerden yola çıkarak öğretmenlik uygulamaları derslerinin daha verimli ve daha etkili bir şekilde uygulanması için birtakım verilere ulaşılması hedeflenmiştir. Öğretmenlik uygulaması derslerinin işbirliği içinde yürütülmesi için hem

---

7 Eret, *An Assessment of Pre-Service Teacher Education in Terms of Preparing Teacher Candidates for Teaching*, 194.

8 Anne Henry Cash, "A Call for Mixed Methods in Evaluating Teacher Preparation Programs", *Handbook of Research on Professional Development for Quality Teaching and Learning*, ed. Teresa Petty vd. (USA: IGI Global, 2016), 547-572.

9 Steven M. Kimball vd., "Learning-Centered Teacher Evaluation in Wisconsin", *Handbook of Research on Professional Development for Quality Teaching and Learning*, ed. Teresa Petty vd. (USA: IGI Global, 2016), 618-633.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın hem de fakültelerin kendilerine düşen görevleri en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için burada çıkan sonuçlar fikir verici olabilir. Öğretmen adaylarının anket sorularına verdiği cevaplardan doğrudan veya dolaylı olarak bu ipuçlarına ulaşılabilir. Kısaca bu çalışma, süreçte görevli olan gerek kişi gerekse kurum bazında tüm paydaşlara kendi görev tanımları ve beklentiler doğrultusunda yararlı olabilir.

BİRİNCİ BÖLÜM
ÖĞRETMENLİK UYGULAMALARI

1. Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çalışmalardan Bazıları

Öğretmenlik uygulamalarının sahadaki niteliğini tespit edebilmek amacıyla yapılan alan araştırmaları mevcuttur. Bu araştırmalar öğretmenlik uygulamasının yürütülmesi esnasında karşılaşılan güçlükler aksaklıklar ya da olumlu ilerleyen süreçler hakkında fikir verici niteliktedir.

Gökçe ve Demirhan tarafından 2005'te yapılan çalışmada uygulama öğrencileri, uygulama süresinin uzatılarak bu süreçte uygulama öğrencilerinin sadece uygulama etkinlikleriyle ilgilenmelerinin sağlanması, üniversitedeki eğitimlerinde ise daha çok uygulamaya yer verilmesi gerektiğini belirtmişleridir. Ayrıca uygulama okulunun ve uygulama öğretmenlerinin özenle seçilmesi gerektiğine ve fakülte öğretim elemanı ile uygulama öğretmenleri arasında yeterli ve etkili bir iletişimin kurulamadığına dikkat çekmişlerdir. Okullarda sınıf başına daha az uygulama öğrencisi düşecek şekilde planlama yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Yine aynı araştırmada uygulama öğrencileri bu sürecin kendilerinin zayıf ve güçlü yönlerini keşfetmelerine yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. İlgili çalışmada öğretmenlik uygulaması sürecinin başında tarafların uygulamada işbirliği ve iletişimini sağlamaya yönelik bilgilendirme amaçlı etkinlikler yapılması da önerilmektedir. Uygulamanın iki güne çıkarılması, her hafta düzenli geri bildirim toplantılarının

yapılması, uygulama öncesinde uygulama öğrencilerinin okullardaki uygulama öğretmenleriyle sorumlu fakülte öğretim elemanı tarafından tanıştırılması vb. önerilere yer verilmektedir.[1]

Asri tarafından 2005'te yapılan bir çalışmada DKAB öğretmenlerinin meslekî yeterlikleri araştırılmış, bu amaçla Antalya, Burdur ve Isparta il merkezlerinde görev yapan DKAB öğretmenlerine anket soruları yöneltilmiştir. Araştırmaya göre DKAB öğretmenleri özel alan ve genel kültür bilgilerinin eğitim-öğretim etkinliklerinde ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olduğunu belirtmişler ancak bununla birlikte öğretmenlerin bu bilgilerin yenilenmesi ve geliştirilmesinde aynı yeterliğe sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler özellikle teknolojiyi eğitim ve öğretimde kullanma, öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini bilme ve kullanma, materyal tasarlama ve geliştirme konularında kendilerinin önemli eksiklikleri olduğunu belirmişlerdir.[2] Pedagojik formasyon alanında kendini geliştirme ve yenilemeye, teknolojiyi kullanmadaki eksikliklere, öğretim yöntem ve tekniklerindeki bilgi ve uygulama eksikliklerine dikkat çekilmesi manidardır. Öğretmen yetiştirmede bu konuların öncelenmesi gerekmektedir.

Bektaş ve Ayvaz tarafından 2012'de yapılan bir çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden beklentileri incelenmiştir.[3] Öğretmen adaylarının uygulama

---

1 Gökçe, "Teacher Candidates and Supervising Teachers' Opinions about Activities of Teaching Practice in Elementary Schools", 50-51.

2 Safinaz Asri, *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri (Göller Bölgesi Örneği)* (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2005), XIV, 185.

3 Mustafa Bektaş vd., "'Öğretmenlik Uygulaması Dersi Öğretmen Adayı Akran Değerlendirme Ölçeği' Geliştirme Çalışması", *e-Journal of New World Science Academy Education Sciences* 5/3 (2010), 209.

öğretim elemanından beklentilerinin öğrenim gördükleri fakülte ya da ana bilim dalına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Uygulama öğretmeninden beklentileri arasında özellikle uygulama öğrencisini gözlemlemesi ve gerekli dönütlerin verilmesinin faydalı olacağı yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adayları akranlarının da uygulamaları ile ilgili kendisine dönütler vermesini, derse hazırlanma aşamasında kendisine yardımcı olmasını, etkinlikleri gerçekleştirirken kendisine destek olmasını beklemektedir. Öğretmen adayları uygulama okulundaki öğrencilerden kendisini öğretmenleri olarak görmelerini, etkinliklerde verdiği ödevleri ve görevleri yapmalarını beklemektedir. Uygulamadaki mevcut sürenin arttırılarak bir dönem sadece uygulama yapmaya yer verilmesi de öneriler arsındadır.[4]

Yıldırım ve Vural tarafından 2014'te yapılan bir çalışmada Türkiye'de öğretmen yetiştirme süreçleri ve pedagojik formasyon sorunları ele alınmış, Öğretmen yetiştirmede Finlandiya modelinin nasıl işlediğine dair açıklamalar yapılmıştır. Bu araştırmada diğer bilimsel araştırmalardan farklı bir boyuta dikkat çekilmektedir. Öğretmen yetiştiren fakültelere girişte adayların sadece bilişsel becerilerinin değil duyuşsal olarak öğretmenlik mesleğine yatkınlık ve yeterliliğinin de ölçülmesi gerektiğine işaret edilmektedir.[5]

Türkiye'nin de yer aldığı OECD[6] ülkelerinin öğretmenlik uygulamasına ait verilere bakıldığından uygulamaya ayrılan gün sayısının 70 ile 120 gün arasında olduğu, Türkiye'nin ise

---

4 Bektaş vd., "'Öğretmenlik Uygulaması Dersi Öğretmen Adayı Akran Değerlendirme Ölçeği' Geliştirme Çalışması", 227-228.

5 İbrahim Yıldırım - Ömer Faruk Vural, "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme ve Pedagojik Formasyon Sorunu", *Journal of Teacher Education and Educators* 3/1 (2014), 84.

6 OECD (**O**rganisation for **E**conomic **C**o-Operation and **D**evelopment) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

30 günle listenin sondan ikinci sırasında yer aldığı dikkat çekmektedir. Listede en üst sırada ise 282 günle Almanya'nın olduğu görülmektedir.[7] 2018'den beri uygulanan Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge[8] öğretmenlik uygulaması iki dönem ve haftada 6 saatlik uygulama ile devam etmektedir.

2016'da yapılan ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin yeterlikleri konu alan bir alan araştırmasına göre diğer branş öğretmenlerinin DKAB öğretmenlerinden birinci derecede beklentileri "Kişisel ve Meslekî Özellikler" alanındadır. Ancak DKAB öğretmenleri ise kendilerini birinci derecede "Alan Bilgisi" açısından yeterli görmediklerini ifade etmektedirler.[9] DKAB öğretmenlerinin alan bilgisi yeterliğini artırmak için lisans döneminde nitelikli bir eğitim programı ile gerekli kazanımların elde edilmesine ve bu konuda kendilerini öz yeterliğini temin ve fark etmelerine rehberlik edilmelidir. İyi bir lisans eğitimi, iyi bir alan bilgisi öğretmenlik yeterliği açısından temel teşkil eder. Aynı çalışmada elde edilen verilere göre DKAB öğretmenlerinin ikinci sırada "öğrenme-öğretme sürecini yönetmeyi" kendilerinde olmasını istedikleri yeterlik alanı olarak gördükleri tespit edilmiştir. Araştırmaya göre hizmet öncesi eğitimde öğretmenlik

---

7 *Education at a Glance 2014 Oecd Indicators* (OECD Publishing, 2014), 502, 513.

8 "Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge" (T.C. MEB, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, Ankara 2018) (https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_07/13135500_Yonerge.pdf).

9 Hacı Yusuf Acuner - Ahmet Akif Erbaş, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Diğer Branş Öğretmenlerine Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri" 16/1 (2016), 147.

mesleğine dair teorik ve uygulamalı derslere gereken önem verilmelidir.[10]

Gömleksiz, Kan ve Öner 2017'de 29 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Öğretmenlik Uygulaması dersine ilişkin görüşlerini alarak yaptıkları çalışmada dersin süresinin yetersiz olduğu bununla birlikte son döneme bırakılmaması gerektiği ifade edilmektedir. Öğretmenlik Uygulaması dersinin verimini artırmak için de bir dizi tavsiyelerde bulunmaktadırlar. Öncelikle öğretmen adayları dersin yer aldığı sınıf ve dönemin değişmesini, uygulama süresinin artırılmasını, uygulamaların farklı okullarda yürütülmesini, süreç boyunca öğretmen adaylarına maddî destek sağlanması gerektiğini düşünmektedirler.[11]

Aslan ve Sağlam tarafından 2018'de yapılan bir çalışmada dört farklı eğitim fakültesinin son sınıf öğrencilerinden 1129 katılımcı ile gerçekleştirilmiş ve öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri "Öğretmenlik Uygulaması Dersi Değerlendirme Anketi" ve "Odak Grup Görüşmesi Formu" kullanılarak alınmış ve değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda öğretmenlik uygulaması süresinin toplamda yetersiz olduğu, uygulama okullarının uygun koşulara sahip olmadığı, süreçte görev alan paydaşların genel itibariyle gerekli yeterliklere sahip olmadıkları, uygulama sürecinin başında öğretmen adaylarının süreç ve içerikleri hakkında yeterince bilgilendirilmedikleri tespit edilmiştir. Ancak yaşanan olumsuzluklara rağmen öğretmenlik uygulaması dersi-

---

10 Acuner - Erbaş, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Diğer Branş Öğretmenlerine Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri", 168.

11 Mehmet Nuri Gömleksiz vd., "Etkili Öğretmenlik Eğitimi Perspektifinde Öğretmenlik Uygulaması Dersine Eleştirel Bir Yaklaşım: Nitel Bir İnceleme", *Journal Of History School* 10/XXXII (Aralık 2017), 927-928.

nin genel olarak olumlu ürünler ortaya çıkardığı tespit edilmiştir. Çalışmada uygulama öğrencilerinin bu ders gereği gerçek okul ortamında bulunarak uygulama yapmalarına fırsat tanıması, öğretmenlik mesleği becerilerini geliştirmesine vesile olması nedeniyle öğretmen eğitiminde önemli bir ders olarak gördükleri tespit edilmiştir. Çalışmada uygulama süresinin yetersiz olduğu konusunda hemfikir olunduğu, sürenin ne kadar olması gerektiği konusunda farklı görüşlerin ortaya çıktığı ancak uygulamanın son iki yıla yayılması gerektiği görüşünün ağırlık kazandığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının üzerinde en çok durdukları konunun fakültede sürecin başında ve süreç boyunca bilgilendirme ve tecrübe paylaşımı amaçlı seminerlerin düzenli olarak yapılmaması olarak ifade edilmektedir.[12]

Akkuş tarafından 2019 yılında yapılan bir çalışmada Şanlıurfa'da görev yapan 84 öğretmen ve Mersin Üniversitesi'nde çoğunluğu son sınıf öğrencilerinden oluşan öğretmen adaylarının katıldıkları bir araştırma yapılmış. Araştırmada çıkan sonuca göre öğretmen ve öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni, uygulama okul koordinatörü gibi uygulama paydaşlarından kaynaklanan sorunlar olduğu, uygulamadaki okul türlerinin kapsayıcı nitelikte olmadığı, ders dışı faaliyetler konusunda uygulama ve bilgilendirme yapılmadığı, uygulama süreçlerinde paydaşların yeterli işbirliği içinde olmadıkları vb. sonuçlar tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre öğretmenlik uygulaması sürecinde öğretmen adaylarına ders dışı faaliyetlerle ilgili gerekli kazanımların verilemediği, göreve başladıklarında bu tür iş ve işlemlere dair bir tecrübe kazandıracak bir ortam sunulmadığı tespit edilmiş-

[12] Mecit Aslan - Mustafa Sağlam, "Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 33/1 (2018), 144, 156-157.

tir. Görevdeki öğretmenlerin bir tanesi sözlerinde şu ifadelere yer vermekte ve "Özellikle göreve başlar başlamaz öğretmenler kurulu toplantısı yapıyoruz daha sonra sınıflarımız için veli toplantıları yapıyoruz, sınıftaki diğer öğretmenlerle zümre veya şube toplantıları yapıyoruz. Uygulamalarda bunları gözlemleme fırsatımız olmadı bunların nasıl olduğunu hep göreve başladıktan sonra yaşayarak öğrendik".[13] Bu öğretmenimizin ifadesine göre uygulama öğrencisi bu tür işler hakkında öğretmenlik uygulaması sürecinde herhangi bir tecrübe yaşamadıkları anlaşılmaktadır. Gerek ders içi gerek ders dışı faaliyetler hakkında uygulamadan beklenen verimin elde edilmesinde sürecin yerinde incelenmesi ve paydaşların tecrübelerinden yararlanılması, süreçte iyi giden ya da aksayan yönlerin tespit edilmesi öğretmenlik uygulamalarının mevcut durumunu saptama ve ileride yapılacak iyileştirmeler adına yol göstericidir.

Akkuş, çalışmada Öğretmenlik Uygulamaları Dersinin süresinin artırılması ve uygulamaya daha uzun süre okullarda uygulama fırsatı tanınması gerektiği ifade edilmiştir. Öğretmen adaylarının son sınıfta KPSS, DHBT, ALES, Yabancı Dil vb. sınavlara hazırlandıkları göz önünde bulundurularak uygulamaların son sınıftan ziyade üniversitedeki akademik yıllara dengeli bir şekilde yayılması gerektiği belirtilmiştir. Uygulama öğretmeninin, uygulama öğrencisini uygulama faaliyetleri esnasında sınıfta tek bırakmaması gerektiği, herhangi bir beklenmeyen durum ya da problemle karşılaştığı meslekî tecrübelerine dayanarak ona yardımcı olması gerektiği ifade edilmektedir. Öğretmenlik uygulaması dersinin, içerik ve kazanımları itibariyle öğretmenlik mes-

[13] Emine Begüm Akkuş, *Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi* (Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019), I, 70.

leğinin icrasında karşılaşacakları durumları kapsar nitelikte olması, bu sebeple ders dışı faaliyetler konusunda daha aktif ve nitelikli bir programlama yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.[14]

Ayvacı, Özbek ve Bülbül tarafından 2019'da öğretmenlik uygulaması sürecinin farklı katılımcılar tarafından değerlendirilmesine ilişkin yapılan bir çalışmada uygulama öğretmeni, uygulama öğrencisi, uygulama öğretim elemanı, uygulama dersine katılan ortaokul öğrencilerinden oluşan katılımcıların süreç hakkındaki görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda uygulama öğrencilerini mesleğe aidiyet duygularının geliştiği, uygulama öğretmeninin rehberliğinin uygulama öğrencilerinin meslekî gelişimlerinde yararlı olduğu, uygulama öğrencilerinin pedagojik yönden eksikliklerinin bulunduğu ve geliştirmiş oldukları materyallerin bütün katılımcılar tarafından etkili bulunduğu tespit edilmiştir. Buna göre süreçteki paydaşların aktif katılımı ve iş birliğine dayalı bir öğretmenlik uygulaması sürecinin, literatürde öğretmenlik uygulamasına yönelik karşılaşılan birçok sorunu gidermede etkili olduğu/olacağı sonucuna varılmıştır. Çalışmada ayrıca öğretmenlik uygulaması dersinin katılımcılarının beklentilerini ve fikirlerini paylaşmalarına yönelik düzenli toplantılar yapılması da önerilmektedir. Ayrıca bu süreçte uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı tarafından etkili rehberlik yapılması uygulama öğrencilerinin meslekî gelişimlerini desteklemekte olduğu tespit edilmiştir. Uygulama sürecinin başlangıcında fakülte tarafından hem öğretim elemanı hem de uygulama öğretmeninin katılımıyla gerçekleştirilecek etkili dönüt verilmesi ve

14 Akkuş, *Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi*, 73-74.

sürecin takip edilmesine yönelik bilgilendirmelere dayalı seminerlerin düzenlenmesinin rehberlik ve danışmanlığın niteliğinin artırmadaki önemine vurgu yapılmıştır.[15]

Bay, Şeker ve Alisinanoğlu tarafından 2019'da yapılan çalışma, öğretmen adaylarını öğretmenlik uygulamasına dersine ilişkin görüşlerini içermektedir. Çalışmada öğretmen adaylarının bu derse ilişkin 22 farklı öneride bulundukları ifade edilmektedir. Çalışma sonuçlarına göre bu dersin öğretmen adaylarına önemli katkılarının olduğu ancak meslekî açıdan gerekli gelişim ve yeterlilik düzeyine gelebilmeleri için bu dersin nitelik ve niceliğinin iyileştirilmesi gerektiği tavsiye edilmektedir.[16] Çalışmada öne çıkan önerilerden 22 öneriden bazıları şunlardır. Öğretmen adaylarının en çok üzerinde durdukları konu uygulama süresinin uzatılması olmuştur. Diğer öneriler arasında öğretim elemanlarının öğretmen adaylarından beklentilerinin tutarlılık çerçevesinde olması gerektiği, uygulama okullarının değişimi konusunda öğretmen adaylarına esneklik sağlanması gerektiği ve öğretmen adaylarına öğretmenlik misyonunun son sınıfa gelmeden önce uygulama yaptırılarak kazandırılması gerektiği dikkat çekmektedir.[17] Çalışmada ifade edilen bir diğer husus öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine dair kendilerinde gördükleri eksiklik ve ihtiyaçların uygulama sürecinde tespit edilmesi ve giderilebilmesi amacıyla sürecin öğretmen adaylarına destek sağlaması, bilgilendirme yapılması ve öz değerlendir-

---

15 Hakan Şevki Ayvacı vd., "Bir Öğretmenlik Uygulaması Sürecinin Farklı Katılımcılar Tarafından Değerlendirilmesi", *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19/1 (Mart 2019), 57, 63.

16 Döndü Neslihan Bay vd., "Öğretmenlik Uygulaması Derssine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri", *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)* 4/1 (Ocak 2020), 1-2.

17 Bay vd., "Öğretmenlik Uygulaması Derssine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri", 14.

me kaynaklarının oluşturulması gerektiğidir.[18] Yine fakülteler ve okullardaki paydaşların ortaklaşa katılacağı bilgilendirme toplantılarının yapılması gerektiği de tavsiyeler arasındadır. Öğretmenlik uygulamalarının son sınıftan önce başlaması gerektiği ve son sınıfta uygulama öğrencilerinin fakültedeki lisans ders yüklerinin azaltılarak uygulamaya ağırlık verilmesi gerektiği de çalışmada önerilen hususlardandır.[19]

Sancak Aydın ve Çilsalar Sagnak tarafından 2020'de yapılan bir çalışmaya göre ise öğretmenlik uygulamaları kapsamında uygulama öğretmeni-öğretmen adayı arasındaki etkileşimin değerlendirme merkezliden koçluk merkezli sisteme dönüştürülmesi ile davranış deneyimleme sürecinde aktif olmaları önerilmektedir.[20] 2018'den itibaren uygulanan Klinik Danışmanlık Modeli'ndeki etkili ve yansıtmacı rehberlik boyutu bu öneriyi desteklemektedir.

Başar, Gönül ve Demir tarafından 2020'de yapılan bir çalışmada Türkiye'de Öğretmenlik Uygulaması üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Bu amaçla 1997-2020 yılları arasında Türkiye'de Öğretmenlik Uygulamasına ilişkin yapılan 59 tez incelemeye alınmıştır.[21] Çalışmada bilimsel verilerden yola çıkarak sonuçlara ulaşılmış ancak bilimsel araştırma yapılmadan ulaşılacak ender bir

---

18 Bay vd., "Öğretmenlik Uygulaması Derssine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri", 15.

19 Bay vd., "Öğretmenlik Uygulaması Derssine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri", 15.

20 Gökçe Sancak Aydın - Hatice Çilsalar Sagnak, "Öğretmen Adaylari Neler Hissediyor? Öğretmenlik Uygulamasi Kapsaminda Deneyimlenen Duygularin ve Edinilen Deneyimlerin İncelenmesi", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE)* 7/9 (2020), 97.

21 Begüm Başar vd., "Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi", *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi* 5/2 (Aralık 2020), 220.

tespite de yer verilmiştir. Bu tespite göre öğretmenlik uygulaması dersi her öğrencinin yüksek notlarla geçtiği bir derstir. Öğretim elemanlarının öğrencilere mağduriyet yaşamamaları adına yüksek notlar verme eğiliminde olabildikleri ifade edilmiştir.[22] Çalışmada incelenen tezlerde okul yöneticilerinin ve uygulama okul koordinatörünün görüşlerine yer verilmediği ve yapılacak çalışmalarda bu paydaşların görüşlerine de yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.[23] Öğretmenlik mesleğinde okul ve velinin etkili iletişim kurmaları sürecin doğal bir gereğidir. Ancak bu çalışmada incelenen tezlerde öğretmenin velilerle iletişimine yer verilmediği tespit edilmiştir. Öneri olarak da sınıf veli toplantılarının ve öğretmen-veli görüşmesi vb. çalışmalara uygulama öğrencilerinin gözlemci olarak katılması gerektiği ve bu tecrübeyi edinmesi gerektiğine değinilmektedir.[24] Üniversitelerin yayımladıkları Öğretmenlik Uygulaması kılavuzlarının gerek yurt içi gerekse yurt dışı paydaşlara göre incelenip analiz edilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği de öneriler arasındadır.[25]

Çapçıoğlu ve Kızılabdullah tarafından 2020'de yapılan bir çalışma 2018-2019 öğretim yılında Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde öğretmenlik uygulaması dersini alan 248 öğrenci ve bu öğrencilere danışmanlık yapan 62 uygulama öğretmeninin uygulama sürecine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır.[26] Çalışmanın sonuncunda hem uygulama öğ-

---

22 Başar vd., "Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi", 233.

23 Başar vd., "Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi", 234.

24 Başar vd., "Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi", 234.

25 Başar vd., "Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi", 234.

26 Fatma Çapcıoğlu - Yıldız Kızılabdullah, "Uygulama Öğretmeni ve Öğrencilerinin Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik

rencilerinin hem de uygulama öğretmenlerinin beklentilerinin iyi iletişim kurma, teorik bilgilerin pratikte kullanımına imkân sunulması, eleştiri ve değerlendirmelere açık olma ve sorumlulukların yerine getirilmesi hususları üzerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Beklentilerin taraflarca büyük oranda gerçekleştiği, sürecin öğrenciler kadar öğretmenler tarafından da verimli bir öğrenme ortamı olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir. Tüm paydaşların sürece bizzat katıldığı daha uzun süreli bir uygulamanın gerekliliği de vurgulanmıştır.[27] Uygulama öğrencileri uygulama sürecinde en çok sınıf yönetimi ve hâkimiyeti konusunda zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Çalışma sonucunda uygulama öğretim elemanlarının sürece yeterince katıl/a/mamış oldukları tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak da süreç hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları tespiti yapılmıştır. Öğrencilerin dile getirdiği en temel sorunlardan biri uygulamanın son sınıfta yapılması ve son sınıfta geleceğe dair kaygılar ve hazırlanmaları gereken sınavlar olması nedeniyle uygulamaya tam olarak kendilerini verememeleridir. Çalışmada ayrıca uygulama öğrencisi ve uygulama öğretmenlerinin süreçte birbirlerinden beklentilerin büyük oranda gerçekleştiği tespit edilmiştir. Çalışmada Öğretmenlik Uygulaması 1 ve 2 şeklinde en az iki döneme yayılarak uygulanmaya devam edilmesi gerektiği öneriler arasında yer almaktadır.[28]

Uygulaması Sürecine Yönelik Görüşleri", *Dini Araştırmalar* 23/58 (Din Eğitimi: Prof. Dr. Beyza Bilgin Özel Sayısı) (Kasım 2020), 51.

27 Çapcıoğlu - Kızılabdullah, "Uygulama Öğretmeni ve Öğrencilerinin Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Yönelik Görüşleri", 51-52.

28 Çapcıoğlu - Kızılabdullah, "Uygulama Öğretmeni ve Öğrencilerinin Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Yönelik Görüşleri", 72-75.

Cengiz tarafından 2021'de yapılan bir çalışmada öğretmenlik uygulaması dersini alan sekiz fen bilimleri öğretmen adayı katılımcı olarak yer almış ve uygulama sürecine ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adayları uygulama öğretim elemanının onları gözlemlemesinden ve sıklıkla yapılan toplantılardan hoşnut olduklarını belirtmişlerdir. Uygulama sürecinin iyileştirilmesi konusunda öğretmen adaylarının sınıflarda ders anlatırken uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı tarafından daha sık gözlemlenmeleri gerektiği ve uygulama öğretmeninin ve uygulama öğretim elemanının öğretmen adaylarına detaylı geribildirimler vermeleri gerektiği öneriler arasında yer almıştır. Ayrıca öğretmen adayları akranlarını gözlemlemenin ve akranları tarafından gözlemlenmenin kendilerine farklı uygulamalar görme, kendi öğretimlerine yönelik geribildirim alma gibi faydaları olduğunu belirtmişlerdir.[29]

Dam tarafından 2021'de yapılan bir çalışmada 784 öğretmen adayının görüşleri alınmış ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre katılımcıların puanlarının cinsiyet, sınıf, yaş, öğretim türü, öğretim programı, kendilerini başarılı buldukları ders grubu, çalışmak istedikleri meslek alanları ve akademik başarı algılarına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.[30] Çalışmada bazı önerilere de yer verilmiştir. Örneğin ilâhiyat fakültelerine gelen öğrencilerin bu mes-

[29] Canan Cengiz, "Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Değerlendirilmesi: Öğretmen Adaylarının Bakış Açısı", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakülteleri Dergisi* 39 (2021), 48, 60.

[30] Hasan Dam, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8/1 (Mayıs 2021), 117.

leği kendilerine uygun bulmaları ve isteyerek gelmeleri gerektiği dikkat çekmektedir.[31]

Ülger tarafından 2021'de yapılan bir çalışmada öğretmenlik uygulamasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri araştırılmıştır.[32] Çalışmanın sonucunda en sık karşılaşılan sorunun uygulama öğretmeninin yetersizliği olduğu tespit edilmiştir. Çözüm önerisi olarak da meslekî kıdem ve deneyim, gönüllülük esasına dayalı görevlendirme ve hizmet içi eğitim gibi unsurların ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak yıl çokluğu, yorgunluk ve isteksizliğe neden olabileceğinden gönüllük esasına dayalı olması tavsiye edilmektedir. Uygulama öğretmeninin alan bilgisi, eğitim bilimlerine ve öğretmenlik uygulamalarına dair güncel gelişme yaklaşımlardan haberdar olması gerektiği de önemli bulunmuştur. Ayrıca süreçte tüm paydaşlara işbirliğinin verimli uygulanabilmesi adına farkındalık kazandırılması gerektiği de önerilmektedir.[33]

Yıldırım Yakar, Uzun ve Tekerek tarafından 2021'de yapılan bir çalışmada öğretmenlik uygulaması dersi sürecinde öğretmen adayları, uygulama öğretim elemanı, uygulama öğretmeni, uygulama okulu koordinatörü ve uygulama okulu müdürünün birbirleri ile ilgili yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerinin belirlemek amacıyla bir durum çalışması yapılmıştır. Katılımcıların süreçte birbirlerine karşı görev ve sorumluluklarını tam olarak yerine getiremedikleri tespit

31 Dam, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", 128.

32 Kani Ülger, "Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bir Araştırma", *Milli Eğitim Dergisi* 50/232 (Kasım 2021), 71.

33 Ülger, "Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bir Araştırma", 84-85.

edilmiştir.[34] Öğretmen adayların çoğunluğu uygulama öğretmenlerinin kendilerine rehberlik sağlamada yetersiz kaldığını ifade etmektedirler. Sürecin başında tüm paydaşlara süreçteki görev ve sorumlulukları konusunda bilgilendirme yapılması ve aralarındaki işbirliği ve iletişimin güçlendirilmesi gerektiği çalışmanın önerileri arasındadır.[35]

Çakmak ve Çelik tarafından 2022'de yapılan bir çalışmada 2011-2021 yılları arasını öğretmenlik uygulamasında uygulama öğretmenine odaklanan çalışmalar incelenmiştir.[36] Çalışmada sonuç olarak öğretmenlik uygulamasının önemli bir paydaşı olarak uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına yönelik tutumları, iletişim süreçleri, geribildirim ve değerlendirme süreçleri vb. konularda yapılandırma çalışmalarına ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.[37]

2. Öğretmen Kimdir?

Öğretmen bir tolumun inşasında önemli bir role sahiptir. Toplumdaki her birey, her bir meslek mensubu, hayatının bir döneminde bir öğretmene sahip olmuş ve onun rehberliğinde yetişme fırsatı bulmuştur. O halde öğretmenin nitelikleri nelerdir:

---

34 Züleyha Yıldırım Yakar vd., "Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 18/1 (29 Nisan 2021), 202-211.

35 Yakar vd., "Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 237-240.

36 Melek Çakmak - Özge Ceren Çelik, "Öğretmenlik Uygulaması Bağlamında 'Uygulama Öğretmeni' ve 'Danışmanlık Süreci' Temalı Araştırmalar Üzerinde Bir İçerik Analizi", *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11/21 (2022), 7.

37 Çakmak - Çelik, "Öğretmenlik Uygulaması Bağlamında 'Uygulama Öğretmeni' ve 'Danışmanlık Süreci' Temalı Araştırmalar Üzerinde Bir İçerik Analizi", 19.

1. Öğretmen, eğitimin en temel yapıtaşıdır.
2. Öğretmen, insan mimarıdır.
3. Öğretmen, daima iyi, güzel ve doğruya rehberlik edendir.
4. Akıl, bilgi, sevgi, saygı, ilim, hikmet, irfan, hak ve adalet vb. değerler öğretmenin karakteri ve niteliğidir.
5. Öğretmen yaşama sevinciyle dolu, bilgisiyle yol gösteren ve rol-model olan bir rehberdir.
6. Öğretmen, millî ve manevî değerleri kendinde bütünleştiren yaşayan bir "erdemli insan" modelidir.
7. Öğretmen, farklı fikirlere saygılı, demokratik bir kişilik örneğidir. Eğitimde de bireysel farklılıkları esas alarak öğretmeyi bilendir.
8. Gelişen ve değişen dünyada teknolojiyi ve teknolojik imkânları bilen ve bunları eğitim-öğretim ortamlarına transfer edebilen ve uygun yöntemlerle etkili şekilde kullanabilendir.
9. Öğretmenlik uzmanlık mesleğidir. Tüm meslek uzmanlarını da yine onlar yetiştirir.
10. Öğretmen eğitim-öğretimde verimi artırabilmek amacıyla sürekli kendini yenileyen ve geliştirendir.[38]

Ataünal, iyi bir öğretmenin niteliklerini sayarken bir taraftan da son kırk hatta elli yıldır nitelikli öğretmen yetişmediğine dikkat çekmekte, bu işin sadece diploma işi olmadığını, erdemli ve amaç sahibi nitelikli öğretmenler yetiştirmek gerektiğini vurgulamaktadır. Onun yaklaşık 25 yıl önceki bu tespitlerine cevaben bugün gelinen noktada 2018 yılından itibaren uygulanan Klinik Danışmanlık Modeli yeni nesil

[38] Ayrıntılı bilgi için bkz. Aydoğan Ataünal, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş veya Nasıl Bir İnsan?* (Ankara: 20 Mayıs Vakfı Yayınları, 2000), 52-53.

prensiplerle yeni nesil öğretmenler yetiştirmede öğretmenlik uygulamalarının geldiği bir noktadır. Ancak yüksek notlarla geçilen bir ders olmasından ziyade meslekî yeterlik kazandırma boyutunun ön plana alınması ve tüm paydaşların nitelikli öğretmen yetiştirme sürecine odaklanması gerekmekte ve bu konuda farkındalık oluşturmak oldukça önemlidir. Zira asıl mağduriyet meslekî anlamda yetersiz öğretmenler iş başına geçtiğinde yaşanmaktadır. Uygulama sürecinde yeterli seviyede meslekî tecrübe kazanamayan bir öğretmen adayı, göreve başladığında kendi meslekî yetersizliklerini fark edebilir. Burada gerek uygulama öğretmeni gerekse uygulama öğretim elemanının gereksiz yüksek notlar vermesinden ziyade sürecin verimini artırmaya yönelik tedbirler alıp uygulamaları daha yerinde bir olacaktır. Öğretmenlik uygulamasında asıl beklenen sadece kredisi yüksek bir dersi yüksek notlarla geçmek değil, dersin kazanımlarına odaklanmak ve gerek genel yeterliklere[39] gerekse özel alan yeterliklerine[40] sahip öğretmen adayları yetiştirmektir.

Etkili ve nitelikli öğretmen yetiştirme hedeflenmelidir. Finlandiya'da öğretmen yetiştiren fakültelere öğrenci seçerken değerlendirme kriteri olarak öğretmenlik mesleğine duyuşsal yatkınlık ve yeterliklerin de esas alındığını[41] göz önüne alırsak şu an Türkiye'de mevcut durumda öğretmen ye-

---

39 "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" (T.C. MEB, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, Ankara 2017) (https:// oygm.meb.gov.tr /www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/486).

40 "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri" (T.C. MEB, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, ts.) (https:// oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160735_12-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_din_kYltYrY_ve_ahlak_bilgisi_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim__parYa_15.pdf).

41 Yıldırım - Vural, "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme ve Pedagojik Formasyon Sorunu", 84.

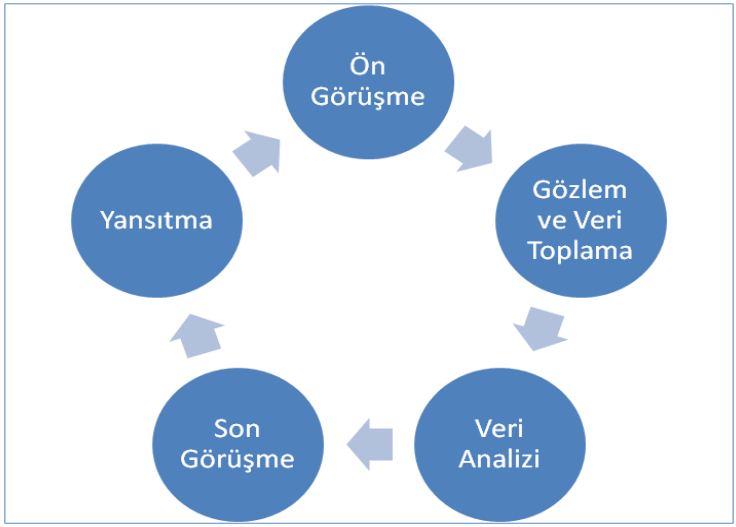
tiştiren fakültelerin sadece bilişsel yeterlilikleri esas aldığını söylemek mümkündür. Öğretmenlik mesleğinin niteliğini artırma adına duyuşsal yatkınlık ve yeterliliklerin de yer aldığı bir seçme yöntemiyle öğretmen adayı öğrencilerin seçilmesi konusu üzerinde düşünmeye değer bir meseledir.

3. Öğretmenlik Uygulamasında Klinik Danışmanlık Modeli

Öğretmenlik, insan yetiştirme sanatıdır. Öğretmen, tüm meslek gruplarını yetiştiren bir meslektir. Öğretmen topluma iyi insan, iyi vatandaş yetiştirendir. Toplumun inşasında bu denli önemli bir role sahip öğretmenlik mesleğini icra edecek nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi, bir toplumun geleceği adına yapılacak en önemli yatırımlardandır. Öğretmen yetiştiren fakültelerin öğretmen yetiştirme modellerinin nitelikli öğretmen yetiştirmeye kaynaklık etmektedir. Gerek teorik derslerle gerekse uygulamaya yönelik süreçlerle öğretmen yetiştirmede kalitenin ve birliğin sağlanması ise ayrıca önem arz etmektedir.

Örneğin uygulama öğretim elemanı, uygulama öğrencilerini uygulama öğretmenine teslim ettikten sonra sanki tüm iş uygulama okulunda ve uygulama öğretmenindeymiş gibi bir daha ilgilenmezse, bu tutum sürecin tıkanmasına ve Klinik Danışmanlık Modeli'nden istenilen verimin alınamamasına sebebiyet verebilir. Aynı şekilde uygulama öğretmeni tüm sorumluluğu fakülte öğretim elemanına verip uygulama öğrencisini sınıfta sanki bir misafir gibi kabul edip ona gerekli yetkileri ve sorumlulukları vermezse, ders anlatma süreçlerinde işbirliğine giderek eşgüdümlü hareket etmezse yine Klinik Danışmanlık Modeli amaç itibariyle istenilen verimi sağlaması güç görünmektedir. Burada önemli olan tüm paydaşların üzerine düşen vazifeleri doğru anlaması ve sü-

reci yönetmede karşılıklı işbirliğini sürekli devam ettirmeleridir.

Şekil 1: KDM (Klinik Danışmanlık Modeli) Döngüsü[42]

Klinik Danışmanlık Modeli, uygulama öğrencisinin uygulama sürecinde paydaşlar tarafından düzenli olarak gözlemlenmesi ve öğrenciye sistematik geri bildirimler verilmesine dayanır. Uygulama öğrencisine destek ve rehberlik sağlayarak yansıtmacı öğretmen olabilmelerini sağlamaya yönelik bir danışmanlık modelidir.

Klinik Danışmanlık Modeli uygulama öğrencisinin, diğer paydaşlar tarafından düzenli olarak gözlemlendiği, sistematik dönütler verildiği, uygulama öğrencilerine destek ve rehberlik sağlayarak yansıtmacı öğretmen olabilmelerini sağla-

[42] Nermin Bulunuz - Mızrap Bulunuz, "Öğretmen Eğitiminde Klinik Danışmanlık Modeli ve Mevcut Uygulamaların Değerlendirilmesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* July 2015/II/38 (2015), 134.

yan bir danışmanlık modelidir. Psikoloji alanında kullanılan tekniklerle uygulama öğrencisinin yapıcı geri bildirim verme ve nesnel gözlem yapma teknikleri üzerine yapılandırılmış bir modeldir. Yansıtma anlayışına dayalı bu modelde öğrenciye olumlu ve olumsuz dönütler verilir. KDM'nin genel çerçevesi çizilmiş ve görev tanımları yapılmıştır. Ancak öğretmenlik uygulaması süreci üniversitelerde hatta aynı üniversitenin Eğitim Fakültesi içerisinde farklı bölümlerde hatta aynı bölümün içerisinde farklı öğretim elemanları tarafından farklı şekilde yürütülebilmektedir. Bu modelin tanımı ve süreçleri açık olsa da uygulamada standardın sağlanması da önemlidir. Bu model eğer farklı yönetilirse, uygulamalar farklı olursa Tüm Türkiye'de uygulama birliğine gitmek ve aynı nitelikte öğretmen yetiştirmek güçleşmektedir. İşte burada standardı sağlama ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

KDM'nin Türkiye'de öğretmen yetiştirmede kullanılmasının amaçları arasında şunlar sayılabilir:

1. Eğitim Fakülteleri/İlâhiyat Fakülteleri/İslâmî İlimler Fakültelerinin kendi içinde ve uygulama okullarında belirli bir standardı sağlamak.
2. Sistemde görev alan tüm paydaşların ortak ve etkin katılımını sağlamak.
3. Uygulama öğrencisinin öğrendiği bilimsel/kuramsal bilgileri gerçek sınıf ortamında uygulayarak alacağı rehberlik hizmetinin kalitesini yükseltmek.

Sistemde görev alan tüm paydaşların ortak ve ektin katılımını sağlamak adına uygulama öğrencisi, uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı üzerine düşen görevleri uygun nitelikte yerine getirmelidir. KDM, Türkiye'de öğretmen yetiştirme süreçlerinde uygulama öğrencisi, uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanından oluşan

üçlü paydaşları eşit duruma getirmektedir. Uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı bu süreçte söz sahibi olmakla birlikte uygulama öğrencisi de kendi meslekî gelişimi hakkında söz sahibidir, fikir beyan eder, hatta kendi kendine öz değerlendirme ve yansıtma yaparak kendi gelişimine katkıda bulunabilir.

Öğretmenlik stajında uygulama öğretmenleri geçmişte öğrencilere moral vermek ve mesleği ısındırmak adına cesaretlendirip üzmemek adına etkili bir geri bildirim vermek yerine:

- ✓ "Biz de zamanında sizin gibiydik."
- ✓ "Sizler de bu işi iyi yapacaksınız."
- ✓ "Merak etmeyin zamanla, tecrübeyle kendinizi geliştireceksiniz."
- ✓ "Olur, olur. Elbette ki yapacaksın."

diyerek uygulama öğrencisine kuru bir güven ve yersiz bir motivasyon verme gibi bir tavır sergileyebilmektedirler.

Ya da bazı durumlarda olumsuz bir motivasyonla uygulama öğrencisine yaklaşarak:

- "Siz bu halde nasıl öğretmen olacaksınız?"
- "Fakülteden sizi bu halde mi gönderiyorlar?"
- "Bu şekilde iyi bir öğretmen olacağınızı nasıl düşünebiliyorsunuz?"

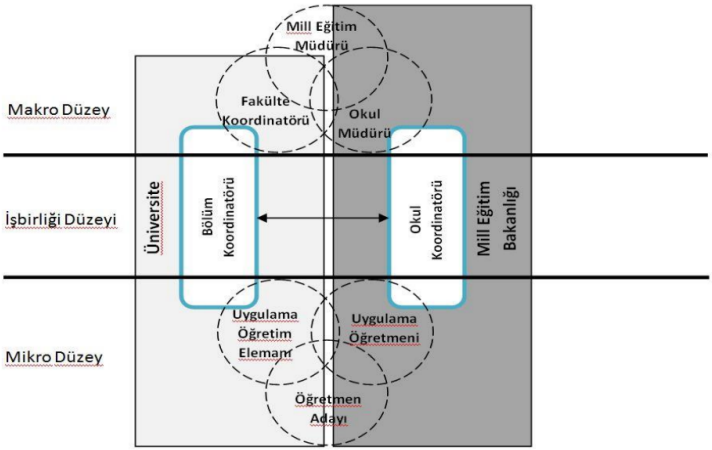
gibi ifadelerle uygulama öğrencilerinin motivasyonlarını kırabiliyorlar ya da mesleğe karşı olumsuz tutumlar beslemelerine neden olabilmektedirler.

Aslında birinci yaklaşımda uygulama öğrencisine kuru kuruya güven vererek motivasyonunu yükseltmeye çalışmak ne kadar tutarsız ise ikinci yaklaşımdaki olumsuz eleştiriler ve motivasyon düşürücü ifadeler de bir o kadar tutar-

sızdır. Zira uygulama süreci mesleğe hazırlayıcı bir staj dönemidir ve uygulama öğrencisinin öğretmenlik mesleğini tanıması, tecrübe kazanması, mesleğe dair kendisinde var olan, olmayan ve olması gereken niteliklerin neler olduğunu fark edebilmesi adına önemli bir denemeler sürecidir.

Öğretmenlik uygulaması sürecinde gerek uygulama öğretmeni gerekse uygulama öğretim elemanı tarafından uygulama öğrencisine olumlu ya da olumsuz eleştiriler sunarken bunun nedenini ona izah etmek ve söylenen hususların gerekçelerini belirtmek gerekir. Uygulama öğrencisinin meslekî gelişim sürecine katkı sunabilmek için etkili geri bildirimler vermek gerekir. Etkili danışmanlık yapabilmek için öğrenciye hem olumlu yönleri hem olumsuz yönleri açıkça söylenmelidir. Bu sayede öğrenci hangi özelliklerinin iyi olduğunu ve devam ettirmesi gerektiğini fark edebilir. Hangi özelliklerinin de hatalı ya da eksik olduğunu anlayabilir, bu sayede hatalarını düzeltme ve eksiklerini tamamlama fırsatı bulabilir.

Klinik Danışmanlık Modeli, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmeye yönelik bir modeldir. Bu model, aynı zamanda nitelikli öğretmen yetiştirmeyi amaçlayan meslekî bir gelişim modelidir. Makro ve mikro düzeyde işbirliğine dayanmaktadır.

Şekil: Öğretmenlik Uygulamasında Yer alan İletişim Ağı[43]

Klinik Danışmanlık Modeli'nde makro ve mikro düzeyde paydaşlar yer almaktadır. Makro düzeyde paydaşlar arasında:

- Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde il ya da ilçe millî eğitim müdürü,
- Eğitim Fakültesi/İlâhiyat Fakültesi/İslâmî İlimler Fakültesinde fakülte koordinatörü,
- Okullarda ise okul müdürü yer almaktadır.

Makro düzey, bu üç paydaş arasında yapılan iş birliğine dayanır; bu üç paydaş birbirleriyle sürekli etkileşim ve iletişim içerisindedir.

Mikro düzeyde paydaşlar ise şunlardır:

- Uygulama öğretim elemanı,
- Uygulama öğretmeni,
- Uygulama öğrencisi.

[43] Sıtkıye Kuter - Sabri Koç, "A multi-level analysis of the teacher education internship in terms of its collaborative dimension in Northern Cyprus", *International Journal of Educational Development* 29 (2009), 423.

Mikro düzey, bu üç paydaş arasında karşılıklı bir işbirliği ve iletişime dayalı bir süreçtir.

Tüm bu süreç boyunca öğretmen adaylarından beklenen kazanımları şöyle sıralayabiliriz:

- Yeterli alan bilgisine sahip olma.
- Pedagojik formasyon derslerinin kazanımlarına sahip olma ve bu kazanımların öğretmenliğin meslekî becerilerini kazanmadaki öneminin farkında olma.
- İlâhiyat alanının gerektirdiği/hedeflediği özel alan yeterliklerine sahip olma ve bunları sürekli geliştirmesi gerektiği bilincine sahip olma.
- DKAB, İHL Meslek Dersleri ve SDD (Seçmeli Din Dersleri) öğretim programlarını analiz edebilme, amaç ve kazanımları kavrama.
- Öğretim programları rehberliğinde ihtiyaç duyulan ünitelendirilmiş yıllık planlarını hazırlayabilme ve uygulayabilme.
- Ünitelendirilmiş yıllık plan rehberliğinde okulun ve sınıfın özelliklerini dikkate alarak günlük ders planı hazırlayabilme ve uygulayabilme.
- Alanıyla ilgili derlerse kullanmak üzere yazılı-basılı ya da dijital öğretim materyallerini nereden bulacağını, nasıl hazırlayacağını bilme ve bu materyalleri dersin amacına uygun şekilde tasarlayıp kullanabilme.
- Materyal tasarımı ve öğretim teknolojileri konusunda gerekli donanıma ve yeterli bilgiye ve becerilere sahip olma.
- Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak sınıf ve ders seviyesine göre işlevsel ders materyalleri tasarlayıp hazırlayabilme ve bu materyalleri kullanarak dersi aktif olarak işleyebilme.

- Özel öğretim yöntemlerini dikkate alarak farklı sınıf seviye ve kademelerinde etkili ders sunumu yapabilme becerisine sahip olma.
- Öğrenme-öğretme etkinliklerini derse, sınıfın seviyesine ve öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre organize edebilme, etkin ders işleme süreçlerini değişen durumlar karşısında yeniden düzenleyip sunabilme becerisine sahip olma.
- Okulun, sınıfın atmosferini tanıma ve bu konuda iyi bir gözlemci olma.
- Okul idaresi ve okuldaki diğer meslektaşlarla etkili iletişim kurabilme.
- Uygulama öğretmeni, uygulama öğretim elemanı ve gruptaki akran uygulama öğrencileri ile etkili iletişim kurabilme.
- Uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanının ders uygulamaları hakkında verdikleri dönütlere göre kendini yenileyebilme, düzenleyebilme varsa hatalarından ders alma, kendini geliştirme çabası içinde olma.
- Olumlu dönütlerde başarılı olduğu hususları fark etme ve bu özelliklerin de geliştirerek sürdürme gayretinde olma.

4. Klinik Danışmanlık Modeli'nin Uygulanması

Uygulama öğrencisi, öğretmenlik uygulaması için gittiği okullarda Klinik Danışmanlık Modeli'nde yer alan tüm paydaşlarca desteklenmeli ve onun yetişmesine katkıda bulunulmalıdır. Uygulama öğrencisinin üniversite eğitiminde aldığı teorik derslerde öğrendiklerini sınıf ortamına aktarabilmesi, öğretmenlik uygulaması sürecinde gerçekleşir. Üniversitede bir öğrenci statüsünde olan uygulama öğrencisi, uygulama okuluna geldiğinde statü değiştirmekte ve öğret-

men kimliği kazanmaktadır. Değişen statüyle birlikte öğrencilik rolünden çıkarak öğretmenlik rolünü üstlenmektedir. Bu süreçte uygulama öğrencisinin yaşadığı statü ve rol değişimini hemen kabullenebilmesi zaman alsa da uygulama sürecinde tedrici olarak yeni statü ve rolünü içselleştirebilmesi ve gereğini yapabilmesi belenmektedir. Bu süreçte tüm paydaşlar öğretmen adayına ihtiyaç duyduğu desteği vermeli ve rehberlik etmelidir. Teorik olarak formasyon derslerinde öğrendikleri bilgi ve becerileri sahada pratiğe dökmek, uygulamak, tutum ve davranışlarına yansıtabilmek uygulama sürecinde deneyimlenebilmektedir.

Öğretmenlik uygulamalarında Klinik Danışmanlık modeli hakkında Nermin Bulunuz ve Mızrap Bulunuz tarafından 2015'te yapılan bir çalışmada[44] bu model ayrıntılı olarak tanıtılmaktadır. Çalışmanın bir bölümü TÜBİTAK projesi kapsamında Amerika'daki Georgia State Üniversitesi ile birlikte öğretmenlik uygulaması için uyarlanan Klinik Danışmanlık Modeli'ini ele almaktadır. Çalışma, Amerika ile kıyaslandığında Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarının gerek nicelik gerekse nitelik açısından geliştirilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Georgia State Üniversitesi ile karşılaştırıldığında bir sınıf öğretmeni adayının Türkiye'deki meslektaşlarından 6 kat daha fazla uygulama yaparak mezun olduğu, oradaki uygulamanın gelişimsel süreçleri göre yapılandırıldığı, öğretmenlik uygulaması dersinin bu konuda doktora yapmış ya da uzmanlık kazanmış öğretim elemanları tara-

44 Nermin Bulunuz - Mızrap Bulunuz, "Öğretmen Adaylarının Mesleki Gelişimi İçin İyi Öğretmenlik Uygulamaları: Klinik Danışmanlık Modeli", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 29/2 (2016), 401-429. Bu çalışma TÜBİTAK 111K162 nolu "Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programları İçin İyi Öğretmenlik uygulamaları: Klinik Danışmanlık Modeli" adlı EVRENA (1010) projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

fından verildiği, öğretmen adaylarının okullardaki uygulama derslerinin uygulama öğretim elamanı tarafından dört defa gözlenip her gözlem sonrası uygulama öğretmeni ile birlikte değerlendirme toplantılarının yapıldığı ifade edilmektedir.[45] Ayrıca üniversite ile uygulama okulları arasında iyi bir iletişim ve güçlü bir işbirliği olduğu, uygulama öncesinde gerekli seminerler yoluyla KDM hakkında paydaşlara gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı ifade edilmektedir.[46]

TÜBİTAK destekli Evrena projesi ile Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü'nde daha önce hiç denenmemiş olan yeni bir öğretmenlik uygulaması modeli denenmiştir. "Klinik Danışmanlık Modeli" (KDM) adı verilen bu modeller Öğretmenlik Uygulaması dersleri, işlevsellik açısından yeni bir yön kazanmıştır. KDM'nin uygulanmasına ilişkin yapılan bilimsel çalışmalar geleneksel yönteme göre etkili olduğu yönündedir.[47] KDM'nin öğretmen eğitimine ve öğretmenlik uygulamasına katkıları projenin kapanış raporuna şöyle yansımaktadır:

1. "Uygulama öğretmeni ve öğretim elemanının eğitilerek süreci nasıl sürdüreceklerinin öğretilmesi;
2. Yansıtmacı eğitimin nasıl, hangi teknik ve yöntemlerle kullanılacağının belirlenmesi,
3. Böylelikle aday öğretmene verilecek dönütün türünün ve kalitesinin geliştirilmesi;
4. Paydaşların (Öğretmen adayı, Uygulama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanı) birbirini denetlemesine olanak veren etkileşimin oluşturulması;

---

45 Bulunuz - Bulunuz, "Öğretmen Eğitiminde Klinik Danışmanlık Modeli ve Mevcut Uygulamaların Değerlendirilmesi", 137-138.

46 Bulunuz - Bulunuz, "Öğretmen Eğitiminde Klinik Danışmanlık Modeli ve Mevcut Uygulamaların Değerlendirilmesi", 138-139.

47 Bulunuz - Bulunuz, "Öğretmen Adaylarının Mesleki Gelişimi İçin İyi Öğretmenlik Uygulamaları: Klinik Danışmanlık Modeli", 420.

5. Adayın anlattığı derslerin gözlem sayılarının artırılması" [48] olarak sıralanmıştır.

5. Öğretmenlik Uygulaması Öncesinde Fakültede Örnek Uygulamalar

Üniversite ortamında hazırlanmış ortamlarda planlı ders sunumları yapan öğretmen adayı, aslında ilk tecrübeyi üniversitede kazanmaktadır. Bu sunumlarda öğretmen adayının ön hazırlık olarak öğretmen dosyasını hazırlaması, sunacağı örnek dersin yıllık ve günlük planını yapabilmesi, ders esnasında kullanacağı materyalleri tasarlayabilmesi/hazırlayabilmesi ve örnek dersini işlerken etkili şekilde bunları kullanabilmesi, ders sürecini interaktif ve öğrenci merkezli olarak yönetebilmesi vb. yeterlikler çerçevesinde bir performans sergilemesi beklenmektedir. Anlatacağı dersin konusuna uygun yöntemleri ve teknikleri seçebilmesi, derste hazırladığı materyallerini kullanabilmesi, teknolojiyi etkin kullanabilmesi vb. hususlar ders öncesi yapılması gereken özel hazırlıklardandır. Her öğretmen adayı öğretmen dosyasına öncelikle fakültenin hazırladığı "Öğretmenlik Uygulaması Dersi Staj Dosyası Kılavuzu"nu[49] ve staj dosyasında bulunması gereken evrakları koyar. Örnek ders sunumuna ilişkin hazırlayacağı yıllık plan, günlük plan, dersin işlenişine dair materyaller, çalışma yaprakları, ölçme araçları, sınıf listeleri, zümre toplantı tutanakları, performans ölçekleri, ödev/ezber takip çizelgeleri, haftalık ders programı, MEB Çalışma Takvimi, kitap okuma çizelgesi vb. evrakları da koyabilme-

[48] Bulunuz - Bulunuz, "Öğretmen Adaylarının Mesleki Gelişimi İçin İyi Öğretmenlik Uygulamaları: Klinik Danışmanlık Modeli", 420.

[49] "Öğretmenlik Uygulaması Dersi Staj Dosyası Kılavuzu", 2023 (Https://bozok.edu.tr/okul/ilahiyat-fakultesi/duyuru/Ula%C5-%9Fmak%20%C4%B0%C3%A7in%20/32906).

lidir. Bu sayede öğretmen adayı, sahada karşılaşacağı durumları önceden tecrübe etme fırsatı bulmaktadır. Öğretmen adayının öğretmen dosyasını hazırlayarak örnek ders sunumu yapması, öğretmenlik mesleğini benimsemesinde, moral ve motivasyon kazanmasında olumlu etkilere sahiptir.

Bu hazırlıklardan sonra ders sunumunu yapacak olan öğretmen adayı, fakültede kendi sınıfında sunum yaparken her ne kadar heyecanlansa da kendi arkadaşlarının karşısında sunum yapıyor olmanın rahatlığını hissetmektedir. Ayrıca bunun bir alıştırma dersi olduğunu bilerek ders sunumu yaparken hata yapabilme payı olduğunu bilmektedir. Hata yaptığında ise dersin öğretim elemanı tarafından hatasının düzeltileceğini, gerekli açıklama ve uyarıların yapılacağını bilmektedir.

Hali hazırda İlâhiyat Fakültesinde yaptığımız örnek ders sunumlarına geçmeden evvel ders işlenişi süreci ile ilgili olarak yıllar önce henüz Ankara İlâhiyat Fakültesi'nde öğrenci iken (1999) Özel Öğretim Yöntemleri dersinde bizzat yaşadığım bir tecrübeyi paylaşmak istiyorum. Dersle ilgili teorik bilgileri işlerken dersimizin öğretim elamanı olan kıymetli hocamız dedi ki:

— "Haftaya örnek ders işlemeye başlıyoruz. Kim örnek bir ders anlatmak ister? Ancak şunu bilin ki anlatan arkadaşa sunum sonrasında sorular soracağız. Ayrıca gerek arkadaşları olarak sizler gerekse dersin hocası olarak ben anlatanı kıyasıya eleştireceğiz. Evet, ilk kim ders anlatmak ister?"

Hocamız bunu dedikten sonra sınıfta bir sessizlik hâkim oldu. Bu sözlerden sonra kimse ders anlatmaya cesaret edemedi. Bir müddet sonra sessizliği bozan yine bir öğrenci oldu:

— "Hocam izninizle ben ders anlatabilirim." Dedi. Bunun üzerine hocamız:

— "Tamam, madem anlatmak istediğin bir konu seçelim ve dersini anlat bize." Dedi.

Sonraki hafta öğrenci gerekli hazırlıklarıyla ders anlatmaya hazırdı. Konu "Allah İnancı" idi. Öğrenci dersi tahtaya yapıştırdığı posterler, masaya dizdiği konuyla ilgili kaynak kitaplar ve sınıfa getirdiği kasetçalara koyduğu ney soloları fon müziği eşliğinde işledi. Sınıftaki arkadaşlarımız sunum sonrasında sanki o sınıf seviyesindeymiş gibi sorular sordular, arkadaşımız bu sorulara da cevap verdi. Hatta bir seferinde soru soran arkadaşımıza hitaben "Evladım!" diyerek söze başlaması ve "evladım" diye hitap ettiği arkadaşımızın ise fiziksel olarak dersi anlatan arkadaşımızdan daha gelişmiş olması sınıf içinde gülüşmelere neden oldu. Ancak gülüşmelere rağmen arkadaşımız hiç moralini bozmadan soruyu cevapladı. Sunum bittiğinde arkadaşımızı alkışladık. Gerek sınıf arkadaşlarımız gerekse dersimizin hocası arkadaşımıza bazı eleştirilerde bulundular, ancak arkadaşımız tüm söylenenleri meslekî gelişimine fırsat bildiğini ifade ederek olumlu/olumsuz tüm eleştirilere teşekkür etti.

O gün bizim sınıf için bir ilkti, bundan sonra örnek ders işlenişleri bu şeklide devam etti. Hocamızdan aldığımız öğretmenlik mesleği dair ilk ilgi, sevgi, öz bilinç, meslekî bilgi, beceri, yaklaşım ve değerler sayesinde öğretmenliği sevdik, öğrencilerimizi sevdik. Hala da çok seviyoruz. Bizlere öğretmenliği sevdiren hocamıza ve diğer tüm hocalarımıza da hayır dualar ediyoruz.

İlâhiyat Fakültesi özelinde kendi fakültemizde uygulama öncesinde alınan Özel Öğretim Yöntemleri Dersi'nde öğretmen adayları sahaya çıkmadan örnek ders sunumları ile kendilerini sınama fırsatı bulmaktadırlar. Uygulama öğrencileri, staj öncesinde fakültede yaptıkları örnek ders işleme

tecrübesinde üç türlü değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bunlar sırasıyla:

1. **Öz değerlendirme:** Örnek ders sunumu yapan öğrencini kendisini değerlendirmesidir.
2. **Akran değerlendirmesi:** Örnek ders sunumu yapan öğrencinin akranları tarafından yani kendi sınıf arkadaşları tarafından değerlendirilmesidir.
3. **Öğretim elemanının değerlendirmesi:** Özel Öğretim Yöntemleri dersine giren öğretim elemanının örnek ders ilenişini ve dersi sunan öğrenciyi değerlendirmesidir.

İlâhiyat Fakültesi özelinde öğrencilerimiz sınıfta örnek ders sunumu yaparak meslekî gelişimlerine katkıda bulunacak ders deneyimlerini yaşamaktadırlar. Bu sunumların ardından öğrenci kendisi hakkında bir öz değerlendirme yapmaktadır. Sunumu biten öğrenciye dersin öğretim elemanı öz değerlendirme yapması için "Ders sunumunu bitirdin. Sana göre senin sunumun nasıldı? Kendini değerlendirir misin?" demekte ve öğrenciden kendisini öz değerlendirmeye tabi tutmasını istemektedir. Öğretmen adayı yaptığı örnek ders sunumuyla ilgili kendini değerlendirmekte, kendisi hakkındaki olumlu/olumsuz düşüncelerini, tespitlerini ve tecrübe ettiği ders sunuma dair izlenimlerini açıklamaktadır.

Ardından dersin öğretim elemanı sunumu izleyen sınıf arkadaşlarına dönerek "Peki sizce arkadaşımızın örnek ders sunumu nasıldı?" diyerek öğretmen adayıyla objektif değerlendirmeler yapmak üzere istekli öğrencilere söz vermekte, kırıcı, sert ve taraflı olmadan aksine yapıcı, yansıtmacı olarak akranlarını değerlendirmelerini istemektedir. Akran değerlendirmelerini de aldıktan sonra son olarak dersin öğretim elemanı hem öz değerlendirme hem akran değerlendir-

melerini göz önünde bulundurarak kendi görüşlerini açıklamaktadır. Tüm değerlendirmelerde esas olan yapıcı ve olumlu bir üslup ve dil kullanmaktır. Henüz sahaya çıkmamış öğretmen adaylarının hevesini kırmadan onları cesaretlendirmek ve farkındalık kazandırmayı gözetmelidir. Teşvik, teşekkür ve takdirin yanı sıra telafi edilmesi gereken hususlara dikkat çekmek ve geliştirilmesi gereken yönler varsa bunları uygun bir dille söylemek esastır. Her öğretmen adayının ders sunumunda dikkat çekilen hususlar diğer adaylara da yol gösterici prensipler sunmakta ve başkalarının tecrübeleri herkese tecrübe kazandıran bir boyut kazanmaktadır.

Öğretmen adaylarına yaptıkları örnek ders sunumlarında içerik, sunum teknikleri, materyal tasarımı ve kullanımı, öğrenci merkezli olma, kavram öğretimi, motivasyon, olumlu/olumsuz pekiştireçler kullanma, beden dilini, jest ve mimikleri etkili kullanma, ses tonunu ayarlayabilme, derste öğrencinin dikkatini canlı tutabilme, heyecanını kontrol edebilme, sınıf yönetimini ve pozitif disiplini sağlayabilme, beklenmedik/öngörülemeyen durumlarla baş edebilme, etkili iletişim tekniklerini kullanma, doğru bilgiyi doğru yöntemlerle sunabilme, öğrencilerle interaktif bir süreçte etkin öğrenme ortamları oluşturabilme, ölçme ve değerlendirme etkinliklerini planlayıp uygulayabilme, dersi zamanında bitirebilme vb. konuları dikkate alarak genelde "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri"[50] özelde ise "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri"ni[51] gerçekleştirebilme bağlamında değerlendirmeler yapılmaktadır.

50 "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri".

51 "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri" (T.C. MEB, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, tas.) (https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160735_12-YYret-

Fakültedeki örnek işlenişi esnasında uygulama öğrencisinin hata yapabilme payı her zaman vardır. Çünkü bu sadece örnek bir ders sunumu provası niteliğinde bir çalışmadır. Ancak uygulama öğrencisi olarak okullarda öğretmenlik uygulaması sürecinde sınıfın başına geçip ders anlatmaya başladığında durum değişmektedir. Artık gerçek bir sınıfta, gerçek bir öğrenme ortamında ve o sınıfın gerçek öğretmeniymiş gibi dersi sunma/anlatma tecrübesini yaşamaktadır. Uygulama öğrencisi bu aşamada, o sınıfın gerçek öğretmeniymiş gibi ders anlatma görevi ile baş başadır. Öğrenci sunumları fakültede kalmış, daha sınıfın kapısından girerken öğrenci kimliğini dışarıda bırakarak öğretmen kimliği ile sınıfa girme ve rolünü icra edebilme sorumluluğu başlamıştır. Bu ortamda hata yapma payı neredeyse yoktur. Hal böyle olunca uygulama öğrencisinin üniversitede taşıdığı öğrencilik statüsünden öğretmenlik statüsüne geçiş yaparak ders sunumunu gereği gibi yapabilmesi de hemen bir çırpıda gerçekleşmemektedir. İşte burada uygulama öğrencisinin tüm paydaşlarca desteklenmesi, yüreklendirilmesi ve motive edilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Kimi zaman çok büyük olmayan hatalar yapmanın doğal olduğunu ancak önemli olanın yapılan hatalardan ders alarak ilerlemek olduğunu uygulama öğrencisine tüm paydaşlar içtenlikle hissettirmelidir. Öğretmenlik uygulaması için "Teorik bilgilerin pratiğe geçirilebilmesi amacıyla bir beceri geliştirme sürecidir" diyebiliriz. Örneğin ehliyet alan bir birey, direksiyona oturup sürüşünü ilerletirse iyi bir şoför olma yolunda mesafe alabilir. Tıpkı bunun gibi öğretmenlik mesleği için gerekli yeterliklerin ve becerilerin gelişimi de

men_Yeterlikleri_KitabY_din_kYltYrY_ve_ahlak_bilgisi_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim__parYa_15.pdf).

teorik bilgilerin sahada kullanılması ve tecrübe kazanılmasıyla olgunlaşır. Bu anlamda öğretmenlik uygulaması, öğrencinin fakültede öğrendiklerini pratiğe geçirme sürecidir.

Uygulama öğrencisi meslekî kimlik oluşturmada yaptığı öğretmenlik uygulamasında ilk tecrübelerini yaşar. İlk öğrencilerle kurulan sevgi bağları, ilk staj okulum anlayışı, ilk ders sunumu heyecanı vb. ilkler hep öğretmenlik uygulamasında yaşanır. Öğretmen adayı öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği özellikleri yerinde gözlemleme ve uygulama fırsatı bulur, mesleği yakından tanır. Öğretmenliğe dair meslekî bilgi, beceri ve tutumlarının olumlu anlamda pekiştirilmesi ve meslekî bir kimlik bilinci oluşturması adına öğretmenlik uygulaması, uygulama öğrencisine tecrübeye dayalı fırsatlar sunar.

Uygulama süreci, öğretmen-öğrenci iletişimini deneyimleme fırsatlarıyla da farkındalık kazandırır. Öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin ilkeleri kitaplarda anlatılır, derslerde işlenir ancak bu bilginin uygulamaya geçirilmesi ancak uygulama öğrencisinin gerçek sınıf ortamında öğrencileri ile ders işleme sürecini bizzat tecrübe etmesine bağlıdır. Pedagojik Formasyon derslerinde sınıf içi etkili iletişim ilkeleri işlenir ancak bu ilkelerin yaşama geçirilmesi ancak öğretmenlik uygulamasında söz konusu olur. Nasıl ki bir bitkiyi yetiştirmeyi bilmek ile bizzat ziraatla uğraşıp o bitki yetiştirmek aynı şey değildir. Her bilenin o işin ustası olmadığı gibi, her pedagojik formasyon alan da öğretmen olmuyor. Uygulama sürecinin gereği gibi tecrübe edilmesi, bilinenlerin uygulamaya geçirilmesine rehberlik etmektedir. Bu sayede uygulama öğrencisi bildiğini uygulayamakta ve meslekî yeterliğe sahip bir birey olarak kendini geliştirme fırsatı yakalamaktadır. Öğretmenlik formasyonuna sahip olmakla bir sınıfı yönetme becerisini ders esnasında uygulamalı olarak gös-

terebilmek farklı şeylerdir. Bunun farkı da ancak gerçek sınıf ortamında ders anlatma sürecini tecrübe etmekle anlaşılabilir.

Uygulama öğrencisi zamanı iyi yönetme konusunda önce uygulama öğretmenini gözlemler. Sonrasında kendi bilgisi ve gözlemleri ışığında kendisi de derste zamanı etkili kullanmayı tecrübe eder. Kimi zaman süreyi yetiştiremez, kimi zaman da ders süresi henüz bitmediği halde uygulama öğrencisinin anlatacakları biter. Her iki durumun yaşanması, henüz uygulama sürecinin başlarında normaldir. Ancak tecrübeler arttıkça zamanı yerli yerince kullanabilme becerisi kazanılabilir.

Uygulama derslerinde başarılı olmanın ve bu derslerden etkin bir şekilde yararlanmanın en önemli şartı planlılıktır. Bunun için öğretmen adaylarının dersi planlarken farklı dönemlerde aldıkları pedagojik formasyon derslerindeki teorik bilgileri hatırlamaları ve konularına hazırlanırken göz önünde bulundurmaları gerekir.[52] Ders planını uygulamada sınıf koşulları gerçek öğrenme ortamı sunmakta ve kırk dakikalık zaman diliminin tamamı uygulama öğrencisine ait olmaktadır. Bu aşamada uygulama öğrencisi yapacağı planlamada dersin tüm aşamalarını dikkate alarak kırk dakikayı planlar ve dersini zamanı da gözeterek işler. Fakültedeki kısıtlı zamanlı ve planlı bir sınıf ortamından tam zamanlı ve tüm aşamalarının kendisine bağlı olduğu bir sınıf yönetimi tecrübesine geçiş yapar.

Derste zamanı etkili kullanabilme becerisini öğretmen adayları ilk başlarda tam olarak sınıf ortamına yansıtamamaktadırlar. Kimi zaman ders bitiş zili çalmasına zaman varken uygulama öğrencisi uygulama öğretmenine dönerek

[52] Demir, Ö. (2015). Özel Öğretim Yöntemleri ve Öğretmenlik Uygulamaları Derslerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğretim Tasarımı. Ekev Akademi Dergisi(62), 121-146.

"Hocam benim anlatacağım konu bitti" diyebilmektedir. Bu durum stajın ilk haftalarında normal ve yaşanabilir bir durum olarak kabul edilebilir ancak uygulama öğretmeninin burada uygulama öğrencisine olumlu bir geri bildirim vermesi, yapıcı bir tutum sergilemesi ve zaman yönetimi konusunda etkili rehberlik yapması önemlidir. Zira bir öğretmen sınıfta henüz ders süresi bitmeden ve zil çalmadan "benim konum bitti" dememelidir. DKAB ve İHL Meslek Dersleri alanında görev yapan bir öğretmenin dersin süresi henüz bitmemişken konunun bitmesi gibi bir lüksü olamaz. Zira o gün o derste işlediği konu erken bitse bile etkili bir öğretmen olarak değerlendirme etkinlikleri yaptırabilir, yeni bir etkinlik planlayabilir, örnek bir olay anlatabilir, bir kıssa anlatabilir veya sonraki dersin ödevlendirmesini yapabilir. Etkili bir öğretmenin zihninde anlatacak örnek olay/kıssa, okuyacak ayet/hadis, söyleyecek/söyletecek ilahi, salavat, tekbir, talim yaptıracağı sûre/dua vb. mutlaka olmalıdır. Dersin her bir dakikası değerlidir, bu dakikaları kıymetlendirmek ise ders öğretmeninin sınıf yönetimi becerilerine bağlıdır.

Uygulama öğrencisi "sınıf yönetiminde her sınıfa uyan hazır tek bir reçete yoktur" prensibini hem bilmeli hem de uygulayabilmelidir. Uygulama öğrencisi stajın ilk haftasından itibaren yapacağı gözlemler ve ilerleyen haftalarda bizzat kendisini yapacağı ders sunumları ile sınıf yönetiminde sahip olduğu bilgileri ve becerileri uygulama fırsatı bulur. Ancak gerçek öğrenme ortamlarını ilk kez tecrübe eden uygulama öğrencisi öncelikle sınıf yönetiminde her durumda her sorunu çözecek ortak, tek ve hazır bir reçetenin olmadığını daima göz önünde bulundurmalıdır. Sınıfın atmosferine göre farklı yöntemler kullanması gerekebilir. Bir sınıfta uyguladığı bir öğretim tekniği diğer sınıfta işe yaramayabilir. Aynı sorunu iki farklı sınıfta farklı yollarla çözmesi gerekti-

ğini yaşayarak tecrübe edebilir. Zira aynı yöntem, her sınıfın yönetiminde ve karşılaşılan durumlarla baş edebilme becerisi göstermede etkili olmayabilir. Burada asıl önemli unsurun bireysel farlılıklardan kaynaklanan farklı durumların farklı çözüm yolarıyla halledilebileceğini fark edebilmektir. Farklı sınıf atmosferlerinde sınıfa uygun çözümler bulma becerisini kazanması gerektiğinin farkına varmak ilk aşamadır. Ancak bu becerinin zaman içinde tecrübeyle edinilmesi ise asıl hedeftir. Bu beceri kitaplarda yazmaz. Ancak uygulama, gözlem, tecrübe ve keşif yoluyla elde edilebilir.

6. Uygulama Öğrencisini Destekleme

Uygulama öğrencisi duyuşsal açıdan desteklenmelidir. Bu amaçla öncelikle mesleği tanıması ve meslekî kimlik oluşturmasına destek olmalıdır. Okul kuralları, yönergeler ve diğer kurallar hakkında stajın ilk haftalarında gerekli bilgiler uygulama öğretmeni tarafından verilmelidir. Ayrıca uygulama öğrencisinin okul atmosferine alışması adına öğretmenler odasına girmesi, orada oturması, meslektaşlarla sohbet etmesi sağlanmalıdır. Öğretmenler odasının atmosferini tanımalarına fırsat verilmelidir. Mümkünse uygulama öğrencileri öğretmenler odasında vakit geçirmeli ve ortamı teneffüs etmelidir. Zira öğretmenler odasında çeşitli ders planları, etkinlikler, kararlar, sınıfta karşılaşılan birtakım durumlar ve çözüm önerileri gibi konular konuşulmakta ve bu da tecrübe kazanmaya vesile olabilmektedir.

Uygulama öğrencisinin öğrenme ortamına uyum sağlaması amacıyla okul rehberlik servisi ve sınıf/şube rehber öğretmenleriyle fikir alışverişinde bulunulmalıdır. Uygula öğretmeni, uygulama öğrencisine rehberlik servisi ve faaliyetlerini tanıtmalı, varsa rehber öğretmenle tanıştırmalı, uygulama öğrencilerinin dersine girdikleri sınıflardaki özel eğitime muhtaç öğrenciler ya da özel durumu olan öğrencileri

tanıyabilmesi amacıyla derse girmeden önce gerekli bilgilendirmeleri yapmalıdır. Özel eğitime muhtaç öğrencilerin tanınması, sınıfta yaşanması muhtemel iletişim kazalarının önüne geçmede faydalı olabilmektedir. Zira uygulama okullarındaki sınıflarda hemen her seviyede, her kademede, her sınıfta özel eğitime muhtaç öğrenciler olabilmektedir.

Özel eğitime muhtaç öğrenciler hakkında ön bilgilendirme oldukça önelidir. Eğer bilgi verilmezse istenmeyen durumlar yaşanabilir. Bununla ilgili yaşanmış örnek bir olay anlatmak istiyorum. Bir uygulama öğrencim daha stajın ilk günlerinde sınıfta bir öğrenciyi hareketli olduğundan ve dersin düzenini bozduğundan ötürü uyarmış, hatta ona sesini yükseltmiş. Ancak sonradan o öğrencinin özel eğitime muhtaç bir öğrenci olduğunu öğrenmiş. Stajın ilk haftalarında yaşadığı bu olaydan dolayı üzgün olduğunu belirten uygulama öğrencisi, bu olayı unutamadığını ifade etmişti. Benzer tarzda üzücü olayların yaşanmaması için uygulama öğretmeni girdiği sınıflarda özel öğrencileri uygulama öğrencilerine önceden tanıtmalı öğrenciler hakkında gerekli bilgileri özet olarak da olsa öğrencilere vermeli ve bireysel farklılıklardan öğrencileri haberdar etmelidir. Bu şekilde bir tutum takınıldığında istenmeyen durumların yaşanması en aza indirgenmiş olacaktır.

Uygulama öğrencisinin motive edilmesi, onun kendisini öğretmen olarak hissedebilmesi adına önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

1. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği ve Yeterliklerine İlişkin Görüşleri

Uygulama öğrencileri Ortaokul, İmam Hatip Ortaokulu, Proje İmam Hatip Ortaokulu, Lise, Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi, Fen Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Fen ve Sosyal Bilimler Proje İmam Hatip Lisesi türlerinde okullarda Öğretmenlik Uygulaması dersinin uygulamasını yapmışlardır. Uygulama yapılan sınıf seviyeleri ise 4. sınıftan başlamak üzere 5-8. ve 9-12. sınıfları kapsamıştır. Uygulamada girilen derler ise başta Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi olmak üzere Seçmeli Din Derslerini tamamı ve İHL Meslek Dersleri'dir.

Uygulama öğrencilerine yöneltilen ankete verilen cevaplar, uygulama süreci hakkında fikir verici niteliktedir. Aşağıda sırasıyla ankette yer alan sorulara verilen cevaplar ve değerlendirmeler yer almaktadır.

1.1. Öğretmen Olmak İstiyorum

"Öğretmen olmak istiyorum. Çünkü ……. ." ifadesine ankete katılan öğrencilerin öğretmen olmak isteme nedenlerini ve gerekçelerini yazmalarını istediğimiz bu soruya verdikleri cevaplar sırasıyla şöyledir:

1. *Bu mesleği severek yapacağıma inanıyorum. Bu mesleğin benim gelişimine çok büyük katkı sağlayacağına inanıyorum.*

2. *Öğretmen olmak istiyorum hem de çok. Çünkü en masum kişilere bir şeyler anlatmak onlarla bir şeyler paylaşmak bana huzur veriyor. Bizi sevdikleri o kadar yansıyor ki onların sevgisi ile güç buluyorsun. Minik yüreklere dokunmak onları sevip onlarla oyunlar oynayarak bir şeyler öğrenmek terapi gibi haftada tek gün staja gidip tüm haftaya enerji depoluyorsun. Umarım en kısa zamanda öğretmenliğe başlarız.*
3. *İnsanların gönlüne dokunmak onlara bilgiden ziyade kendimden bir şeyler katmak istiyorum.*
4. *Staj dönemimde de tecrübe ettiğim kadarıyla bu meslek benim için bir meslek olmaktan öte bedeni yorsa da ruhu dinlendiren bir meslek. Gün boyu çocuklarla iç içe olmak onların saf sevgisini her an hissetmek, bir gülümsemeye şahit olmak, sevdiklerini hissettirmeleri vb. birçok duyguyu aynı anda hissetmek muazzam bir şey. Bu sebeple öğretmen olup daha birçok öğrenciyle karşılıklı kalplere dokunmayı çok isterim.*
5. *Öğretmen olmak bir çocuğun ruhuna dokunmaktır.*
6. *Nitelikli öğrenciler yetiştirmeye katkıda bulunmak istiyorum.*
7. *Bu bölümde edindiğim bilgileri çocuklara aktarmak ve geleceğe dokunmak istiyorum.*
8. *Çocuklarla ilgilenmeyi seviyorum.*
9. *Öğrendiklerimi öğretmen ve tecrübe kazanarak kendimi geliştirmek istiyorum.*
10. *Birilerinin kalbine dokunmak istiyorum.*
11. *Çocuklara eğitim vermek çok güzel.*
12. *Bir eğitimci olup öğrencilerimin hayatına dokunmak istiyorum ve bu kutsal mesleği yapmak.*
13. *Öğrencilerimin kalbine ve hayatına dokunmak istiyorum.*
14. *Öğrencilere bir şeyler öğretmeye çalışmak hoşuma gidiyor.*

15. *Eğitimde aktif olmak istiyorum. Yeni nesile yeni metotlar geliştirerek yaklaştım ve daha da gerçekleştirmek istediğim birçok projem var. MEB'de olmasa da öğretmenlik yapacak yer, alan bulmak için çalışacağım. Bence Öğretmenlik sadece okulda olmuyor, mahallendeki çocukları heveslerinden yakalayabiliyorsan ve onlara ne verebilirim diye dert ediyorsan zaten öğretmensin demektir.*
16. *Her kalbe dokunup güzel bir iz bırakmak istiyorum.*
17. *Çünkü O kadar bana uygun bir meslek ki. Ben öğrenen ve öğreten bir insan olmak istiyorum. Çocukları seviyorum ve bilgi aktarımı içinde olmak istiyorum.*
18. *Öğrencilerime hayata tecrübemi, öğrendiğim konuları öğretmek istiyorum.*
19. *Çocukları seviyorum. Onların ruhundan anlıyorum. Öğrendiğim bilgileri onlarla paylaşmayı seviyorum.*
20. *Gelecek nesillerin bana ihtiyacı olduğunu biliyorum*
21. *Çünkü öğretmeyi seviyorum.*
22. *Şuurlu bir nesil yetiştirmek istiyorum.*
23. *Çoğu kişinin vereceği yanıt gibi ben de insanlara bilgi vermek, onları aydınlatmak isterim. Öğretmeye büyük bir tutku duyuyorum. Öğretmenlerim benim için rol model, bir idol oldu, her zaman ve ilk hayallerim o şekilde başladı. Çocukları çok severim, onlarla olumlu ilişkiler kurar güzel vakitler geçiririm, dolayısıyla da öğrencilerle ilgilenmek onlarla vakit geçirip onlara konu anlatmak bana her zaman için keyif veriyor. Gençlere ve çocuklara bir şeyler öğrenebilmek en büyük mutluluklardan biri benim için. Çocukluğumda arkadaşlarımla öğretmencilik oyunu oynardık ve ben hep öğretmen rolünde olurdum. Bir gün öğretmen olacağım hayaliyle geldiğim bu yaşta bunun gerçekleştiğini görmek beni hem gururlandırıyor hem de duygulandırıyor. İki dönemdir okulda öğrenen değil de öğreten rolün-*

de olduğumu ve bundan keyif aldığımı görünce kendi kendime 'ben bu meslekten başka meslek yapmak istemiyorum, bu meslekte kendimi buldum' dedim. Bir diğer neden ise öğretmenliğin çok saygın bir meslek olması. Öğrenciler, öğretmenler, okul yönetimi vs.nin size karşı bakış açısı farklı oluyor ve saygı duyuyorlar. Öğrencilerin gözlerinin içinde size bakarken ki o parıltı dünyalara bedel oluyor. Öğretmen olmak bir gönle dokunmak demek benim için. Öğrencinin hayatında bir iz bırakmak ve her zaman iyi şekilde hatırlanacak olmak temel gayem. Velhasıl "Öğretmen bir mum gibidir kendini tüketerek başkalarına ışık verir" diyorum. Öğrencilere doğru yolu/yolları göstermekten, onları aydınlatmaktan haz duyuyorum. Öğrenci boş bir sayfa ve onu doldurmak bizlere düşüyor.

24. *Öğretmeyi seviyorum. Topluma faydalı olmak istiyorum. Öğrendiğim bilgilere gelecek neslin gönlüne dokunmak istiyorum.*
25. *Öğrenmeyi ve öğretmeyi seviyorum. Birilerinin kalbine dokunup hayatlarında güzel iz bırakmak benim için hayatımın en önemli parçası. İnsanları düzeltebiliriz ama öncelikle kendimizi düzeltmekle başlarsak ve sonra bu ilmimizi ve ahlâkımızı da çevremizdeki insanlara yansıtıp, anlatırsak toplum düzelir. Sözün özü değişim değişmekle başlar; eğitim ise küçük yaşlardan itibaren başlar, biz büyüklere özenir küçükler. İşte bu yüzden benim mesleğimin öğretmenlik olduğunu düşünüyorum.*
26. *Gelecek neslin benim gibi öğretmene ihtiyacı var.*
27. *Bize ihtiyacı olan çocukların hayatına dokunabilmek, onlara sadece ders anlatıp çıkmak değil elimden geldiği kadar hayatı da öğretmek istiyorum. Bizden sonrası için şikâyet edilen değil memnun olunan bir nesil yetişsin istiyorum ve bu yolda benim de faydam dokunsun istiyorum.*

28. *Evet, istiyorum çünkü insanlara bir şeyler öğretmek bana huzur veriyor.*
29. *Bir şey öğretmek güzel bir şey.*
30. *Seviyorum.*
31. *Öğrencilerime iyiyi, doğruyu, güzeli öğretmek istiyorum. Öğrencilerimin hayatında, bakış açısında ve duygularında istendik davranışlara ulaşmak istiyorum. Onlara kalıcı izli davranışlar kazandırmak istiyorum.*
32. *Bu mesleğin kutsal olduğunu düşünüyorum. Herkesin geleceğine yön veriyoruz. Kendimi daha huzurlu hissettim.*
33. *Öğretmen olmak istiyorum. Çünkü bir kişinin bile hayatına dokunmak bambaşka olduğunu düşünüyorum. Eski Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk bir röportajında şundan bahsediyordu. Öğretmenlik mesleği dünyanın en zor mesleği. Çünkü bir insanın hayatına dokunmak her insanın yapabileceği bir şey değildir der. Gerçekten de öyle şuan bizim alanımız en basiti, Peygamber Efendimizin hayatını anlattığımız zaman yaşatarak anlatmalıyız ki o sıra alıcı yani öğrenci ders çıkartabilsin, bu hayatın Peygamber Efendimize dahi zor gelmesine rağmen üstesinden geldiğini.*
34. *Yarınlarımız olan çocuklarımızı ve gençlerimizle geleneksel eğitimin dışında günümüz gençlerine çocuklarımıza hitap edecek şekilde ders işlemek istiyorum. Hem onların hayallerini hem de kendi hayallerimin de yer aldığı geleceğe yansıtacak projeler oluşturmak için öğretmen olmak istiyorum.*
35. *İnsanların öğrencilerin bakış açılarını değiştirmek istiyorum onlara bir şeyler katmak istiyorum. Her öğrencinin kalbine girmek istiyorum. Öğrencileri düşünmeye sevk etmek ve onlara faydalı olmak, onların da başkalarına faydalı olmasına vesile olmalarını istiyorum. Öğrencilerime sevgi, ilim, bilgi ışığında faydalı olmak istiyorum.*

36. *Bu mesleğin kendim için en uygun bir meslek olduğunu düşünüyorum ve çocukları çok seviyorum.*
37. *Öğrencilere bir şeyler öğretmek hoşuma gidiyor. Onlarla bilgi alışverişi yapmak, karşılıklı etkileşim halinde olmak çok güzel.*
38. *Öğretmenlik yapmak istiyorum çünkü bu çocukluğumdan beri hayal ettiğim bir meslek, birine bildiğim bir şeyi aktarmak en mutluluk duyduğum şeylerden biri olmuştur hep o yüzden öğretmen olmayı çok istiyorum ve Allah'ın izniyle olacağım.*
39. *Gelecek nesilleri aydınlatmak için.*
40. *Bu mesleği ve öğrencileri seviyorum. Öğretmeyi seviyorum.*
41. *Bilgiyi paylaşmayı seviyorum. Zaten bilgi paylaştıkça çoğalmaz mı? Öğrencilere yeni şeyler vermek istiyorum.*
42. *Çocukları çok seviyorum ve öğretmenliğin kendime yakışacağını düşünüyorum. Ayrıca kendimi öğrencilerimle bulunduğum ortamların bana pozitif enerji verdiğini düşünüyorum.*
43. *Gençlere dokunup onlara örnek ve umut olmak çok hoşuma gidiyor.*
44. *Öğretmenlik küçüklüğümden beri hayalimdi.*
45. *Kendi aldığım eğitim ve ilimle çocukların hayatına dokunmak istiyorum. Bugüne kadarki eğitim hayatımda çok güzel şeyler öğrendim, nasiplendim, birçok öğretmen hayatıma olumlu yönden dokundu. Aynı şekilde ben de birçok öğrencinin hayatına dokunmak istiyorum.*
46. *Öğrendiklerimin zekâtını vermek ve daha güzel bir nesil için.*
47. *Gelecek nesillere ışık olmak istiyorum. Onların yüzündeki gülümseme olmak istiyorum. Onları alanımdaki bilgilerle aydınlatmak istiyorum. Nasıl bir pusula yol gösterici olarak kullanılıyorsa benim bilgilerinde onlara yol gösterici*

olsun istiyorum. Öğretmen olmak istiyorum çünkü bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum sözü beni her zaman çok etkilemiştir. Öğretmenlik çok kutsal ve güzel meslek. Bu mesleğin bana yakışacağını düşünüyorum. Öğretmen olmak istiyorum çünkü bütün öğrencilerimin kalplerine dokunmak istiyorum. Onlara sadece bir öğretmen değil annesi olmayanlara anne, babası olmayanlara baba, ablası olmayanlara abla olmak istiyorum. Bir öğretmenden daha fazla onlara aile olmak istiyorum. Hayatlarına dokunmak, bilgilerimle onları en güzel şekilde kuşatmak istiyorum. Rabbim öğrendiğimiz ilimleri onlara aktarmayı ben dâhil diğer tüm arkadaşlarıma da nasip eder inşallah. Hakkıyla bu mesleği icra eden siz değerli öğretmenlerimiz gibi bir öğretmen oluruz.

48. *Öğretmen olmak istiyorum çünkü öğrendiklerimi öğrettiğim zaman çok mutlu oluyorum.*
49. *Kendimde olan bilgileri öğrencilere aktararak, geleceğe ışık olmak için.*
50. *Bilgi alışverişini, okul hayatını seviyorum ve kendime güveniyorum.*
51. *Öğrencilerle bir şeyler paylaşmak zaman geçirmekten çok keyif alıyorum.*
52. *Öğretmek hayatın akışında herkesin yaptığı bir şey ancak öğretmenlik yalnızca içinde öğretme sevgisi, ilim sevdası olanların yapabildiği bir şey.*
53. *Bu mesleği seviyorum çocuklarla zaman geçirmek ve onların hayatlarına ufak da olsa dokunmak güzel bir şey. Onların bende bıraktıkları izler de çok anlamlı. Her gün yeni bir şey katıyorlar.*
54. *Çünkü seviyorum.*
55. *Ben öğretmen olmak istiyorum çünkü çocuklara bir şeyler öğretmeyi seviyorum.*

56. *Öğrencilerin kalbine dokunmayı, ilerde yetişkin olacak ve belki de büyük olacak çocuklara bir şeyler katabilmeyi önemsiyorum.*
57. *Yeni gelen neslimize hakkı ve hakikati doğru bir şekilde öğretmek lazım çocukların sosyal medya üzerinden verilen yanlış bilgilerin doğrusunu öğretmek gençlerin kafalarına takılan konuları rahat biçimde bana sormaları için.*
58. *Öğrendiğim şeyleri tebliğ etmek en büyük hayalim. Bir de stajda da gördüm ki yeni bilgiler öğrenmek çocuklarla birlikte her an bir gelişim içinde olmakmış öğretmen olmak. Sevmek sevilmek insanlara faydalı olmak tüm gayem.*
59. *Özgür, hür, vicdan sahibi, tarihî değerlerine saygılı, bilinçli bir neslin inşası ve gelecekte daha yaşanabilir bir ülkenin oluşmasında katkı sağlamak için.*
60. *Kendimi yeterli görüyorum ve seviyorum.*
61. *Öğretmen olmak istiyorum çünkü gelecek nesilleri yetiştirmek istiyorum.*
62. *Öğretmenlik peygamberlik mesleği olarak düşünüyorum.*
63. *İslâm'a uygun nesiller yetiştirmek için.*
64. *Çocukluktan beri hayalimdi. Abimin Edebiyat öğretmeni olması da bu durumda çok etkili. Çocuklar yetiştirmek, güzel insanların kalbine dokunmak istiyorum.*
65. *Severek yapacağım bir meslek.*
66. *Çünkü öğrencilerle vakit geçirmek ayrı bir duygu.*
67. *İnsan hayatına dokunabilmek mükemmel bir şey.*
68. *Sizlerin en hayırlısı Kur'an'ı öğrenen ve öğretendir bu yeterli.*
69. *Her insanın dünyaya gönderilişinde bir gaye bir amaç vardır ve bunu bulmak bu yolda ilerlemek isteriz. Üniversite öncesinde Diyanet kurumlarında bir süre görevlerde bulunmuştum. Üniversitede geçen dönem de staja başlamış olduk. Hayatımda yaşadığım bu kısa tecrübeler öğ-*

retmenlik sevgisini gönlüme yerleştirdi. Bir öğretmenin ne kadar önemli olduğunu, bir öğrencinin gönlünü kazanmanın ne kadar değerli olduğunu idrak ettim. Ve sanki bu dünyaya bu mesleği yapmak için geldiğimi hissettim. Hiçbir amacım yokken öğretmenlik sevdasıyla tutuşmaya başladım. Ne kadar zorluk yaşasam da sınıfa girdiğimde huzur buldum. Öğrencilerin derdini dert edinmek, başkasının derdine derman bulmak için çabalamak bana şifa gibi geldi. Öğretmenlik yolunda öğrenci olduğumuzu fark ettim. Bir öğrenciden ne kadar çok öğrenebileceğimi anladım. Peygamber Efendimiz'in de bir muallim olduğunu, O'nun müthiş şefkat ve merhametinin peygamber olmasıyla birlikte muallim vasfından da geldiğini anladım. Bir öğretmenin sevgisinin, merhametinin, affının, kuşatıcılığının sınırı olmadığını gördüm. Ancak bu şekilde bu duygularla insan kalabileceğimi, insanlığa, devletime bu alanda hizmet edebileceğimi, faydalı olabileceğimi düşünüyorum. Artık hayata bir öğretmen gözlüğüyle bakmaya başladım sanki. Evde, sokakta, misafirlikte bulunduğum her yerde bu vasıfla yaşıyor, böyle yaşadığımda huzurlu ve mutlu hissediyorum. Nasip olur da atanırsam devletimde resmî bir öğretmen olacağım ama ben biliyorum ki atanmasam da ben öğretmenim hatta her insan bir öğretmen; kimi eşinin, kimi çocuğunun, kimi kendisinin.

70. *Öğretmen olmak istiyorum öğrencilerle hemhal olmak beni mutlu ediyor aynı zamanda kendimi geliştirdiğimi hissediyorum.*
71. *Çocukları seviyorum.*
72. *Maddî anlamda kendi ayaklarımın üzerine durmak istiyorum.*
73. *İki dönemde yapmış olduğum stajlarda öğrencilerle sağlıklı bir iletişim kurabildiğimi fark ettim. Öğrencilere bir şey-*

ler öğretmek beni çok mutlu ediyor. Bilhassa benim de onlardan öğrendiğim çok şey oldu. Öğretmenlik mesleğini kendime çok uygun buluyorum.

74. *Hayalimdeki meslek.*
75. *Gelecek nesillerin en küçük bireylerini yetiştirmek, yol göstermek, onlara bir şeyler öğretmek kısacası hayatlarına dokunmak istiyorum.*
76. *Vatana millete hayırlı imanlı gençler yetiştirmek için öğretmen olmak istiyorum.*
77. *Minik yüreklere dokunmak, hayatlarını değiştirmek dini sevdirmek istiyorum.*
78. *Geleceğin teminatı öğrenciler yetiştirmek istiyorum.*
79. *Öğretmeyi ve öğrenmeyi seviyorum.*
80. *Bir Müslüman birey olarak çağlara ufuk açan insanlar yetiştiğini görmek en büyük hayallerimden. "Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum." sözünden hareketle belki ben de öğrencilerime bir harf öğretirsem kıyamet günü cennete birlikte gideceğim öğrencilerim olacak hayaliyle öğretmen olmak istiyorum.*

Cevaplarda mesleğin sevildiği ifade edilmektedir. Sadece bir öğrenci "yok" cevabı vermekte, bir öğrenci "yeteneğim yok" diyerek meslek hakkındaki görüşünü ifade etmektedir. Diğer öğrencilerin mesleği sevdikleri dikkat çekmektedir. Mesleği sevme gerekçelerinde ise öğretmenlik mesleğinin insan yetiştirme görevine odaklandıkları ve gerekçe olarak gelecek nesillerin inşasına katkıda bulunmak istediklerini belirtmektedirler. Bununla birlikte sadece bir öğrenci mesleğin maddî boyutuna dikkat çekmiş ve kendi ayakları üzerinde durmak istediğini belirtmiştir.

1.2. Öğretmen Olmak İstemiyorum

"Öğretmen olmak istemiyorum. Çünkü …… ." ifadesine ankete katılan öğrencilerden öğretmen olmak istemeyen-

lerin bunun nedenlerini ve gerekçelerini yazmalarını istediğimiz soruya verdikleri cevaplar sırasıyla şöyledir:

1. *Böyle bir şey düşünmüyorum.*
2. *Mesleği çok sevmiyorum.*
3. *Bazen çocuklar yorucu olabiliyor.*
4. *Mesleğimi yaparken yetersiz olabilme düşüncesi beni biraz tedirgin ediyor.*
5. *Hayalim müftü olmak veyahut Diyanet personeli olmak.*
6. *Öğrencilerin bir şeyler öğrenmesi için emek harcayıp da karşılığını alamamak.*
7. *Şuan imam hatip olarak görev yapıyorum.*
8. *Öğrencilerin hatıraların da güzel bir öğretmen olarak kalamamaktan korkuyorum*
9. *Gün sonunda müthiş bir baş ağrısı ve yorgunluk.*
10. *Öğrencilerle uğraşmak zor.*
11. *Yani aslında öğretmenlik mesleği çok zor. Özellikle bu dönem ortaokula girdim ve gerçekten onlarla yeri geliyor baş etmek çok zor oluyor. Ama bazen de onların küçük hediyeleri veya sarılmaları bile o kadar çok etkili oluyor ki o yüzden yeri geldi baş edebilir miyim? sorusuna karşılık "ederim" şeklinde cevabımı da veriyorum o güler yüzlerinden dolayı.*
12. *Karakterim öğretmenliğe uygun değilse öğretmen olmak istemezdim. Çünkü öğretmenlik, gayret, anlayış, sabır, empati gerektiren mesleklerden biridir.*
13. *İnsanları kırmak istemiyorum sevdiğim işi yapmak istiyorum.*
14. *Konuşmayı çok sevmiyorum.*
15. *Öğrenciler arasında eşit davranmak ve hepsiyle tek tek ilgilenmek çok zor.*

16. *Genel anlamda öğretmen olmak istiyorum fakat bazen bu alanın zorluklarıyla karşılaştırdığımızda bu mesleğin bana göre olup olmadığını da sorgulamaktan kendimi alamıyorum. Öğretmen olmamak istememe sebeplerim arasında her öğrencinin özel olduğunu biliyoruz onların hepsiyle tek tek ilgilenmek sorunlarını çözmek oldukça zor ve meşakkatli oluyor. Her sınıf aynı düzeyde olmuyor bazen farklı yapıda öğrencilerimizde oluyor. Öğretmenlik her alanda kendini geliştirmeyi isteyen bir alan. Durmadan yorulmadan ilerlemek gerekiyor bu yüzden zor geliyor. Örneğin bir sınıfta engelli öğrencilerimizde olabiliyor veya yabancı öğrencilerimiz de oluyor dediğim gibi her alanda kendimizi yenileyebilmeliyiz.*
17. *Eğer öğretmenlik niteliklerini sağlayamadığım için. Çünkü öğretmenlikte sabırlı, sevgi dolu ve en önemlisi de gönlünü vermesi gerekir.*
18. *Bazı zamanlar çok zor bir meslek gibi geldiği için.*
19. *Her öğrenci farklı olduğu için biraz yorucu.*
20. *Yetersiz olma endişesi bazen böyle düşünmeme sebep olabiliyor.*
21. *Küçük çocuklarla uğraşmak çok sıkıcı geliyor.*
22. *Mesuliyeti çok fazla ve yerine getirememekten korkuyorum.*
23. *Öğretmen olmak istiyorum fakat ortaokulda öğretmen olmayı çok istiyorum liseden ziyade ortaokul çocuklarıyla daha iyi iletişim kurduğumu düşünüyorum.*
24. *Çok yorucu ve yıpratıcı olduğunu anladım.*
25. *Öğretmen olamamamı gerektirecek bir düşüncem yok. İstesem yapamayacağım şey yoktur.*
26. *Öğretmen bu ülkede hak ettiği değeri görmüyor.*

27. *Çünkü sorumluluk isteyen bir meslek aslında meslekten ziyade emanet almak tam olarak donanımlı olmak ve her konuya hâkim olmak gerekiyor.*
28. *Dini kendilerine rehber eden bir nesil yetiştirmek istiyorum*

Bu bölümde toplam otuz katılımcı öğrenci cevabı yer almaktadır. Öğretmen olmak isteyen katılımcıların soruyu boş bıraktıkları görülmektedir. Bazıları da öğretmen olmak istediklerini tekrar vurgulamak amacıyla bu soruya da cevap vermişlerdir. Katılımcılar mesleğin zor ve yorucu olduğunu ifade etmekte ancak yine de öğretmen olmak istediklerini belirtmektedirler. Bir önceki soruya verilen cevaplarda sadece iki öğrenci öğretmen olmak konusunda olumsuz beyan emesini de dikkate alarak aslında katılımcı öğrencilerin mesleğin zorluklarının ve inceliklerinin farkında olduklarını ve her şeye rağmen öğretmen olmak istediklerini belirtmektedirler.

1.3. Uygulama Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri

Öğretmen adaylarına uygulama süreçlerinde öğretmenlik mesleğine ilişkin kazanımlara dair ankette yer alan sorular ve katılımcıların verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda toplu olarak yer almaktadır. Tabloda anket sorusu, soruya cevap veren öğrenci sayısı ve yüzdelik oranları gösterilmektedir.

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. İlâhiyat alan bilgimi öğretmenlik için yeterli görüyorum.	39	%48	33	%41	9	%11
2. Pedagojik formasyon derslerinde edindiğim teorik bilgilerimi öğretmenlik için yeterli buluyorum.	34	%42	34	%42	13	%16
3. Pedagojik formasyon derslerindeki uygulama becerilerimi öğretmenlik için yeterli buluyorum.	43	%53	31	%38	7	%9
4. Kendi branşımda başarılı bir öğretmen olacağımı düşünüyorum.	70	%87	10	%12	1	% 1
5. Üniversite ve MEB arasındaki işbirliği tutarlı bir şekilde yürütülmektedir.	38	%47	41	%51	2	%2
6. Uygulama yaptığım okulda yönetimin işleyişini gözlemleme, MEBBİS, E-OKUL, EBA, ÖBA, DYS vb. Uygulamaları öğrenme imkânı buldum.	43	%53	29	%36	9	%11
7. Uygulamalar Meslekî Becerilerimi Öğrenip Geliştirebileceğim Bir Öğrenme Ortamı Sağladı.	59	%73	20	%25	2	%2
8. Uygulamalar sayesinde ilk öğretmenlik heyecanımı attığımı düşünüyorum.	67	%83	14	%17	-	-
9. Öğretmenlik uygulaması beni mesleğe hazırladı ve öğretmenlik mesleğine olan sevgimi artırdı.	65	%80	16	%20	-	-

Tablo 1: Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri.

DKAB ve İHL Meslek Dersleri öğretmeni olmada, ilâhiyat alan bilgisi önemli yer tutmaktadır. Katılımcıların bu alanda kendilerini ne derece yeterli gördüklerine ilişkin soruya verdikleri cevaplara göre katılımcıların %48'i kendisini alan bilgisinde her zaman yeterli görmektedir. Katılımcıların %41'i kendisini alan bilgisi konusunda bazen yeterli görürken %11'i kendisini hiçbir zaman yeterli görmediğini ifade etmektedir. Burada dikkat çekici husus, öğretmenliğe temel olan ilâhiyat alan bilgisi yeterliği konusunda kendini yeterli ve kısmen yeterli görenlerin oranının toplamda %89 olması-

dır ki bu sonuca göre çoğunluğun kendisini kısmen de olsa yeterli gördüğünü söylemek mümkündür.

Alan bilgisi olmadan nitelikli bir öğretmen olmak nerdeyse imkânsızdır. Bu bağlamda fakülte öğrencilerini daha lisans yıllarında ilâhiyat alan bilgisini öğrenmede istekli ve gayretli olmaları ve kendilerini öğretmenlik mesleğine hazırlamaları gerektiği söylenebilir.

"Pedagojik formasyon derslerinde edindiğim teorik bilgilerimi öğretmenlik için yeterli buluyorum." ifadesine her zaman ve bazen diye cevap veren katılımcıların oranı %84'tür. Katılımcıların %16'sı ise kendilerini hiçbir zaman yeterli görmediklerini ifade etmektedirler.

"Pedagojik formasyon derslerindeki uygulama becerilerimi öğretmenlik için yeterli buluyorum." fikrine katılımcıların %53'ü kendisini pedagojik formasyon becerilerinde her zaman yeterli gördüğünü şeklinde cevap vermişlerdir. Katılımcıların %38'i kendilerini bu konuda bazen yeterli görmekte iken %9'u hiçbir zaman yeterli görmemektedir.

Katılımcıların %87'si "Kendi branşımda başarılı bir öğretmen olacağımı düşünüyorum." ifadesine her zaman cevabını vermekte ve kendilerinin başarılı bir öğretmen olacaklarını ifade etmektedirler. Katılımcıların %12'si bazen, sadece %1'i de hiçbir zaman cevabını vermektedir.

Üniversite ve MEB arasındaki işbirliği tutarlı bir şekilde yürütülüp yürütülmediğini dair sorunun cevaplarında katılımcıların %47'si her zaman, %51'i ise bazen demektedirler. Katılımcılardan sadece %2'si hiçbir zaman cevabını vermektedir.

"Uygulama Yaptığım Okulda Yönetimin İşleyişini Gözlemleme, MEBBİS, E-OKUL, EBA, ÖBA, DYS vb. Uygulamaları Öğrenme İmkânı Buldum." ifadesiyle uygulama okullarında resmî iş ve işlemlerin takibinde kullanılan sistem ve

portalların kullanımına ilişkin görüşlerini almak istedik. Bu ifadeye verilen cevaplarda katılımcıların %53'ü her zaman, %36'sı ise bazen cevabını vermektedirler. Katılımcıların %11'i ise hiçbir zaman cevabını vermektedirler. Bu oranlara bakıldığında okullarda resmî iş ve işlemlerin takibi konusunda gerekli rehberliğin yapılması gerektiği konusunda daha hassas olunması gerektiği söylenebilir.

Uygulama öğrencilerinin "Uygulamalar meslekî becerilerimi öğrenip geliştirebileceğim bir öğrenme ortamı sağladı." ifadesine ilişkin soruya katılımcıların %73'ü her zaman, %25'i bazen, %2'si ise hiçbir zaman cevabını vermektedirler. 2 kişi hariç katılımcıların uygulamada meslekî becerilerin öğrenilip geliştirileceği bir ortam olduğunu ifade etmeleri, uygulamanın öğretmenlik meslekî becerilerini kazandırmadaki önemini göstermektedir.

Öğretmenlik uygulamaları sayesinde ilk öğretmenlik heyecanının atılmasıyla ilgili soruya katılımcıların %83'ü her zaman, %17'si ise bazen cevabını vermektedirler. Bu verilerden tüm katılımcıların heyecan faktörünün giderilmesinde uygulamaları etkili gördükleri ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlik uygulamalarının mesleğe hazırlaması ve mesleği sevdirmesine ilişkin soruya katılımcıların %80'i her zaman, %20'si bazen cevabını vermektedirler. Meslek sevgisi kazandırmada uygulamaların öğretmen adayına olumlu katkıları olduğu katılımcıların verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır.

2. Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni İle İlgili Görüşleri

Uygulama öğrencilerine tüm uygulama süreci boyunca rehberlik eden uygulama öğretmenleri hakkında sorulan sorulara katılımcı öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda toplu olarak yer almaktadır.

Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni İle İlgili Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. Danışman öğretmenim tarafından bana yapılan olumlu eleştiriler ve yönlendirmeler kendimdeki olumlu yönleri fark etmeme yardımcı oldu.	67	%83	11	%13	3	%4
2. Danışman öğretmenim tarafından bana yapılan yapıcı eleştiriler ve yönlendirmeler kendimdeki eksik yönleri fark etmeme yardımcı oldu.	61	%75	16	%20	4	%5
3. Danışman öğretmenim, bir ilâhiyatçı olarak kişilik özellikleri, bilgi, beceri, tutum ve davranışları ile benim için nitelikli bir rol-model oldu.	62	%76	16	%20	3	%4
4. Danışman öğretmen, uygulamada ders öncesinde yapmam gereken hazırlıklar hakkında bilgi verdi.	58	%72	18	%22	5	%6
5. Danışman öğretmenim, uygulama süreçleri sonunda bana dönüt vererek gerekli düzeltmelerde bulundu. Nelere dikkat etmem gerektiği hususunda beni aydınlattı.	62	%77	13	%16	6	%7
6. Danışman öğretmenim sınıf yönetimi konusunda ihtiyacım olan rehberliği yaptı.	56	%69	22	%27	3	%4
7. Danışman öğretmenim, derste kullanabileceğim çeşitli öğretim yöntemleri ve teknikleri konusunda rehberlik yaptı.	57	%70	18	%22	8	%8
8. Danışman öğretmenim, zamanı verimli ve etkili kullanma becerisi geliştirmeme rehberlik yaptı.	55	%68	19	%23	7	%9
9. Danışman öğretmenim, uygulama okulunda kendimi öğretmen gibi hissetmemi sağladı.	68	%84	11	%14	2	%2
10. Danışman öğretmenim, akıllı tahta vb. Teknolojik aletleri kullanma konusunda bana rehberlik etti.	56	%69	15	%19	2	%2
11. Danışman öğretmenim, uygulama sürecinde ortaya çıkan problemlerin çözümünde etkili bir şekilde yardımcı oldu.	60	%74	19	%24	2	%2

Tablo 2: Öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ile ilgili görüşleri.

Uygulama öğretmeni tarafından uygulama sürecinde kendisine yapılan olumlu eleştirilerin ve yönlendirmelerin kendisindeki olumlu yönleri fark etmesine yardımcı olduğuna ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcıların oranının %83, bazen diyenlerin oranının %13, hiçbir zaman cevabını verenlerin oranının ise %4 olduğu görülmektedir.

Uygulama öğretmeni tarafından uygulama sürecinde kendisine yapılan yapıcı eleştirilerin ve yönlendirmelerin kendisinin eksik yönlerini fark etmesine yardımcı olduğuna ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcıların oranı %75, bazen diyenlerin oranı %20, hiçbir zaman cevabını verenlerin oranı ise %5'tir.

Uygulama öğretmeninin bir ilâhiyatçı olarak kişilik özellikleri, bilgi, beceri, tutum ve davranışlarının kendisi için nitelikli bir rol-model olup olmadığına ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcıların oranı %76, bazen diyenlerin oranı %20, hiçbir zaman cevabını verenlerin sayısının ise %4'tür.

Uygulama öğretmeninin ders öncesinde yapılması gereken hazırlıklar konusunda kendisine bilgi verip vermediğine dair soruya her zaman cevabını veren katılımcıların oranı %72, bazen diyenlerin oranı %22, hiçbir zaman cevabını verenlerin oranı ise %6'dır.

Uygulama öğretmeninin ders anlatma vb. süreçlerin sonunda kendisine dönüt vererek düzeltmelerde bulunduğu ve nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda kendisini aydınlattığına ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcıların oranı %77, bazen diyenlerin oranı %16, hiçbir zaman cevabını verenlerin oranı ise %7'dir.

Uygulama öğretmeninin sınıf yönetimi konusunda gerekli rehberliği yaptığına ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcıların oranı %69, bazen diyenlerin oranı %27, hiçbir zaman cevabını verenlerin oranı ise %4'tür.

Uygulama öğretmeninin derste kullanılacak yöntem ve teknikler konusunda kendisine rehberlik yapmasına ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcılar %70, bazen diyenler %22, hiçbir zaman cevabını verenler ise %8 oranındadır.

Uygulama öğretmeninin zamanı etkili ve verimli kullanma becerisi geliştirmede rehberlik etmesine ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcılar %68, bazen diyenler %23, hiçbir zaman cevabını verenler ise %9 oranındadır.

Uygulama öğretmeninin uygulama okulunda kendisini bir öğretmen gibi hissetmesini sağlamasına ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcılar %84, bazen diyenler %14, hiçbir zaman cevabını verenler ise %2 oranındadır.

Uygulama öğretmeninin akıllı tahta vb. teknolojik aletleri kullanma konusunda kendisine rehberlik ettiğine ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcılar %69, bazen diyenler %19, hiçbir zaman cevabını verenler %2 oranındadır.

Uygulama öğretmeninin uygulama sürecinde ortaya çıkan problemlerin çözümünde kendisine etkili bir şekilde yardımcı olduğuna ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcılar %74, bazen diyenler %24, hiçbir zaman cevabını verenler ise %2 oranındadır.

2.1. Uygulama Öğretmeninin Örnek ve Özgün Tavsiyeleri

"Uygulama öğretmeninizin sizi en çok etkileyen örnek ve özgün tavsiyeleri/sözleri nelerdir?" sorusuna verilen cevaplar şöyledir.

Uygulama öğretmenlerinin örnek ve özgün tavsiyelerini neler olduğuna dair soruya verilen cevaplar, uygulama öğretmeninin uygulama öğrencilerine özellikle hangi konularda rehberlik ettiğine dair veriler içermektedir. Uygulama öğretmenlerinin tavsiye niteliğindeki görüşleri öğretmen adaylarının yönlendirilmesinde önemli işlevleri vardır.

Uygulama öğretmenlerinin aday öğretmenleri etkileyen sözlerinin en önemli temasının aday öğretmenlerin meslekî gelişim ve motivasyonları ile ilgili olduğu görülüyor. Bu so-

nuç uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarının farkında olduklarını ve amaca hizmet eden mesajları başarılı bir şekilde kullandıklarını gösteriyor. Sonuçlarda ortaya çıkan ikinci önemli tema ise öğretmen-öğrenci ilişkileri ile ilgilidir. Öğrenciyi tanıma, öğrenciyi değerli görme, öğrenci seviyesine inme, sorunlara sağduyulu ve sabırlı yaklaşım en belirgin tavsiyeleri olarak öne çıkmaktadır. Din eğitimi özel alanında dersin nasıl işlenmesi gerektiği konusunda rehberlik edecek yaklaşımlar da diğer bir önemli tema olduğu söylenebilir.

Katılımcıların uygulama öğretmeninin onları en çok etkileyen örnek ve özgün tavsiyeleri/sözlerinin neler olduğuna ilişkin soruya verdikleri bazı cevaplar şöyledir:

1. *Kendinizi her alanda geliştirin ve okuyun.*
2. *Öğretmenliğin önceliklerini edindim.*
3. *Ders anlattığımızda hocamızın hoşuna gitmişti ve bana tavsiyesi hocam siz kesinlikle öğretmen olmayı düşünmelisiniz demişti.*
4. *Danışman öğretmenimiz "öğrencilerle sohbet havası içinde ders işleyişin, onlarla iyi ilişkiler içerisinde olman ve güler yüzün seni her zaman sevilen ve ileride de hatırlanacak biri yapar sende bunu görebiliyorum" demişti.*
5. *Bize nasihat verip doğru yolu göstermesi.*
6. *Her zaman çocuklara tatlı sert bir şekilde davranıyordu. Hem çok disiplinli hem de çok rahat bir şekilde dersi sevdirerek anlatıyordu.*
7. *Ders işleyiş konusunda bazı prensipleri ondan öğrendim. O halde boş kaldığında yine kalk yorul.*
8. *Danışman öğretmenim bana halden anlayan, empati yetisi yüksek bir öğretmen olmamda rehberlik etti.*
9. *En önemli silahımızın bilgi olduğu ve bu konuda da çok donanıma sahip olmamız konusundaki yaklaşımı.*

10. *Ders anlatırken kendimizi fazla sıkmamamız ve rahat davranmamız konusunda tavsiyesi.*
11. *Hata yapmaktan korkmayın.*
12. *Öğretmenliğin ilk kuralı öğrencileri çok iyi tanımaktır. Birinin hayatında bir problem varsa onu halletmeden yardım etmeden dinlemeden ona istediğin kadar din anlat ne etkisi olur, neyi değiştirirsin hayatında diyordu hocamız sık sık. Kendisi de öğrencilerini çok güzel tanıyor, hepsine ona göre hitap ediyordu.*
13. *Daha gür bir sesle ders anlatmamı istedi.*
14. *Ders esnasında materyal olarak sadece bir şeye bağlı kalmayın demişti. Bunu okul ortamında akıllı tahtada video işletilmesi gerekiyordu fakat o gün elektrik gitmişti. Hocamız adeta bir tiyatrocu gibi izleyeceğiz videoyu canlandırmıştı. Yani sınıf ortamında elektrik gitti diye dersi aksatamazdık. Her konuda gücümüz yettiği kadar donanımlı olmak gerektiğini fark ettim.*
15. *Doğal ve samimi davranması.*
16. *Sürekli bana yardımcı olması ve hata yaptığım zaman nasıl üstesinden gelebileceğim noktasında bana örnek oldu.*
17. *Benimde gibi düşünmek zorunda değilsiniz ama düşünmek zorundasınız*
18. *Ne yazık ki uygulama öğretmeninin beni etkileyen hiçbir şeyi olmadı. Aksine deprem bölgesinde depremzede olarak staj yapmama rağmen öğretmenin hiçbir tutumu hoş değildi.*
19. *Eksiklerimi görmemi sağladı.*
20. *Hakkıyla anlatabilmek için dersin öğretmeni olmalıyız.*
21. *Öğrencilere her daim değer vermesi, onlara sevgiyle yaklaşması böylelikle öğrencilerin kalbini fethetmiş olması beni derinden etkiledi.*

22. *Çocukların okuldaki davranışlarını gözlemleyip olumsuz davranışlarını sınıf ortamında açıp isim vermeden bu olayın veya davranışın olumsuz olduğunu sınıfa örneklerle anlatması.*
23. *İnsanların yüreğine dokunun.*
24. *Bu dönem ki danışman hocamdan hiç memnun değildim. Ancak geçen dönem ki danışman hocam benim için sınıfın hâkimiyetini kurduğumu, onlarla kolay iletişim halinde kalarak derste aktif tuttuğumu, bu yıl stajyer öğretmenlik yapmana rağmen çok iyi ders anlattığımı söyleyerek beni daha çok öğretmenliği sevdirmemi sağladı diyebilirim.*
25. *Samimiyeti hayatın her alanında elden bırakma.*
26. *Öğrencilere gerekli sınırı koyup arkadaşça yaklaşılmalıdır.*
27. *Öğrencilerle birebir ayrım yapmadan ilgilenmesi sorunları çözmesi onlara tam bir meslek öğretmenine yakışır şekilde örnek olması, "hayatınız boyunca ne olursa olsun yalan söylemeyin peygamberimizin lakabı bildiğiniz gibi Muhammedül Emin'di, siz de her zaman doğru ve dürüst olun" gibi sözler telkin ederdi.*
28. *Konuşma fırsatımız olmadı.*
29. *Nebevî ahlâkın temsilcisi olduğumuzu unutmamamız gerektiği.*
30. *Hep güler yüzlü ve pozitif olmamız gerektiği.*
31. *Her zaman yanımızda oldu ve dersi sevmemiz gerektiğinden bahsetmiştir.*
32. *Kendimiz olmak.*
33. *Sınıfta otoriteyi elinde tutmam gerektiği tavsiyesinde bulundu.*
34. *Öğretmen ders anlatımı yaparken tek bir plana bağlı kalmayıp her zaman bir "b" planı olmalıdır. Yaptığımız bir etkinlik her sınıfta aynı ortamı oluşturmaz.*

35. *Danışman öğretmenimiz ile fazla görüşme fırsatımız olmadı bu yüzden çok açıklayıcı bir şey yazamayacağım.*
36. *Özgüvenli olması, hayata dokunmamız gerektiğini, öğretmenlik mesleğinin sadece derse girip ders anlatmaktan ibaret olmadığını dile getirmesi.*
37. *Geleceğin sizin gibi öğretmenlere ihtiyacı var. Çıktığınız bu yolda emin adımlarla yürüyün ve kendinizi güvenin.*
38. *Öğretmen olsak da hala öğreniyoruz.*
39. *Öğrencileriyle bire bir ilgilenmesi ile rehberlik servisine bu hususta çok büyük katkısı olmaktadır.*
40. *Sabırlı olmam gerektiğini söyledi.*
41. *Danışman öğretmenim maalesef bu konuda oldukça yetersizdi.*
42. *Kendimizi geliştirmemiz gerektiği.*
43. *Öğretmen mum gibidir, kendini tüketerek başkasına ışık verir.*
44. *Kendimi her anlamla yeterli görüp buna göre davranmam gerektiği.*
45. *Her zaman bizlere işimizi severek yapmamızı ve planlı olmamızı istedi. Bu benim için öğretmenlik mesleği için çok önemli hususlar. Bu nedenle danışman öğretmenimin bunları vurgulaması beni çok etkilemiştir.*
46. *Öğrencilere yumuşak bir üslûpla yaklaşmamızı tavsiye etmişti o zaman sert olduğumu fark etmiştim hemen düzeltim hocamızın tavsiyesi üzerine*
47. *Derste tahtayı nasıl daha etkili ve verimli kullanmam noktasındaki tavsiyesi benim için önemli bir tavsiye oldu. Karışık şekilde tahtayı kullanmanın öğrencinin kafasını karıştırabileceği noktasında verdiği tavsiye benim için önemlidir.*
48. *"Benim gibi düşünmek zorunda değilsiniz ama düşünmek zorundasınız" derdi. "İki kötülükten bir iyilik çıkmaz"*

derdi. "Sevgisiz hiçbir şey olmaz, sevmediğiniz bir öğrencinin kalbini fethedemezsiniz" derdi.

49. *Kararlı ve disiplinli olabilmesi.*
50. *Öğrenmek ve bilgi edinmek hayatımız boyunca devam eder sözü.*
51. *Konu bazen dar olsa da çocuklara konuyu anlatırken tecrübelerinizden de bahsedip konuyu güncele uyarlamak önemli demişti, kendim de uygulama fırsatı buldum ve gerçekten faydalı bir tavsiyeydi.*
52. *Öğrencilerine karşı hem güzel bir saygı hem de güzel bir sevgi diyaloğu içerisindeydi ve bu beni çok etkiledi.*
53. *İlerde atandığınız zaman idare ve yöneticilerinizle iyi geçinmemizi, iş ve işlemlerimizi iyi takip etmemizi tavsiye etti.*
54. *Derslerde çoğu konuyu kendi hayatından örnekleyerek anlatması öğrencilerin dikkatini çekti bize de kendi tecrübelerimizden bahsetmemizi önerdi.*
55. *Bizimle ilgilenmesi.*
56. *Her zaman bir sonraki adımı düşün.*
57. *"Öğretmen bir kandile benzer, kendini tüketerek başkalarına ışık verir."*
58. *Her zaman kendinizi geliştirmek için bir çabanız olsun demesi ve her zaman rakibiniz siz olun.*
59. *Öğretmenlik tecrübedir.*
60. *Beni en çok etkileyen sözü bizim alanımızda sizin gibi nitelikli, doğru düşüncelere sahip çok öğretmene ihtiyacımız var. Bu yüzden mesleğinize sıkı sıkı sarılın oldu.*
61. *Pek bir şey diyemeyeceğim, öğrencilere çok iyi ve yakın davranmadığını düşünüyorum pek de iyi örnek olmadı ama her şeyde bize bir örnek vardır. Mesela öğrencilerin özgüvenini geliştirmek için onları mutlaka cevaplayacağı sorular soruyordu her biri korkmadan fikrini söylüyordu.*

62. *Neyi nasıl yapmam konusunda her zaman rol model olarak her şeye canlı şahit olmama olanak sağladı.*
63. *Birinci dönem staj hocamın sınıf hâkimiyetini hep örnek aldım. İlk ders anlatımımda sınıf hâkimiyetim kötüydü onun sayesinde şuan ders anlattığım sınıfta ses çıkmıyor. Hocamız aynı şekilde dersi hep soru-cevap tekniğiyle işliyordu ve öğrencileri sürekli derse aktif hale getiriyordu kendisinden öğrendiğim önemli bir teknik oldu.*
64. *Hiçbir şekilde negatif yaklaşmadı hep olumlu yönden bakıp eleştirdi.*
65. *Konu ile ilgili etkili hikâye, kıssa anlatımı veya kısa bir video izletilmesinin dersin anlaşılması konusunda etkili olması.*
66. *Çalışmak ve istek bu ikisi bizi başarıya götürecektir.*
67. *Öğretmen, geleceğe ışık tutan bir fener gibidir.*
68. *Burada öğrenciye örnek model olduğumuzu onun hayatımızda ne olursa olsun yansıtmamamızın gerekli olduğunu söylemesi benim için mühimdi.*
69. *Her zaman her yerde en iyisi olmamızı tavsiye etti.*
70. *Her zaman ders kazanımlarına göre hareket etti. Bana verdiği tavsiyelerini unutmayacağım.*
71. *Aslında tavsiye sayılır mı bilmem ama hep bize rahat olun siz de o sıralardan geçtiniz hatta hâlâ o sıralarda eğitim görüyorsunuz o yüzden rahat olun kendinizi çok fazla kasarsanız başarılı olamazsınız diyordu ben de bu doğrultuda kendimi rahat hissederek öğretmenlik yaparken olumlu anlamda bir tecrübe oldu benim için.*
72. *Hatırlamıyorum.*
73. *Öğrencilerle aranız ne kadar iyi olursa olsun her zaman bir mesafe olsun.*
74. *İlk başladığımızda bize "misafir değilsiniz hocam, ben yokken sınıfı idare edin" demişti.*

75. *Öğretmenliğin sabırlı olmak ve sürekli bilginin üzerine bilgi ekleyerek ilerlemesi gerektiğine inandığı meslek olarak tanımladı.*
76. *Halden anlamak sözü üzerinde çok durdu. Bence de her koşulda halden anlamak gerekir.*
77. *Sınıf hâkimiyetini kurabilmek için tavsiyelerde bulundu.*

Uygulama öğretmenlerinin tavsiyeleri genel olarak öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmeleri, öğretmende bulunması gereken kişisel özellikler, dersin işlenişi, konunun sunumu, öğrencilerle ilişkiler, sınıf yönetimi ve öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili uygulamalarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun yanında hayatlarını düzenleme, dünya görüşü oluşturma ve kişilik geliştirme konularında da tavsiyelerde bulunmaktadırlar.

2.2. Uygulama Öğretmeninin Örnek ve Özgün Davranışları

Öğretmenlik birçok meslekî beceri gibi zamanla ve uygun ve başarılı ortamlarda yapılacak deneyimlerle gelişir. Meslekî gelişim uygulamalarla elde edilebilir. Öğretmenlik uygulamalarında önemli konulardan biri uygulama öğretmenlerinin bu süreçteki rehberlik rollerinin farkına varmaları ve uygulama öğrencilerine meslekî gelişim süreçlerini destekleyecek nitelikte profesyonel yönlendirmelerle destek olmalarıdır. Bu bağlamda uygulama öğretmenlerinin işlerinde başarılı olmaları, öğretmen adaylarının uygulama eğitimine yönelik tutumları üzerinde belirleyici olmaktadır.

Uygulama öğretmenlerinin uygulama derslerine istekli ve ilgili olmaları, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterliklere üst düzeyde sahip olmaları ve kendilerini sürekli ge-

liştiriyor olmaları öğretmen adaylarının nitelikli bir biçimde yetiştirilmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır.[62]

Uygulama öğretmeni deneyimlerini ve mesleğin inceliklerini uygulama öğrencilerinin uygulama süreciyle ilgili muhtemel endişelerini dikkate alarak uygulama öğrencilerine özveriyle aktarmalıdır. Sınıftaki öğrencileri, öğrencilerin bireysel farklılıklarını, okuldaki paydaşları, okulu ve okuldaki kurum kültürünü uygulama öğrencilerine tanıtmalıdır. Uygulama öğrencileri teneffüste nasıl zaman geçirebilecekleri konusunda kimi zaman endişeli olabilmektedirler. Onların okul nöbeti tutma, öğrencilerle iletişim kurma, öğretmenler odasında vakit geçirme vb. alternatifler sunarak teneffüslerdeki vakitleri de etkili geçirebilmelerine rehberlik edilmelidir. Uygulama öğretmeni gerek uygulama öğrencisiyle gerekse fakülte öğretim elemanı ile işbirliği içinde olmalıdır. Uygulama derslerini uygulama öğrencisini dikkate alarak planlamalıdır. Bu planlamalardan her iki paydaşı da haberdar etmelidir. Planlama aşamasında ihtiyaç halinde uygulama öğrencisi, uygulama öğretmeni ve fakülte öğretim elamanı birlikte karar vermeli ve yapılan planı uygulamada uyumlu ve birlikte hareket etmelidirler. Uygulama öğrencisinin günlük ders planlarını gözden geçirmelidir. Uygulama öğretmeni, etkili öğretim teknik ve yaklaşımlarını sergileyen bir model olmalıdır. Uygulama öğrencisini sınıfta asla tek başına öğrencilerle baş başa bırakmamalı, öğretmenlik mesleğinin kazanımlarının etkili şekilde elde edilmesinde uygulama öğrencisine rehberlik etmelidir. Uygulama öğrencisi ders anlatırken sınıfta hazır bulunmalı, ona ders işleyişi ile ilgili güçlü ve zayıf yönleri hakkında doğru geribildirimde

62 Gökçe, "Teacher Candidates and Supervising Teachers' Opinions about Activities of Teaching Practice in Elementary Schools", 43-72.

bulunmalıdır. Sınıf yönetimi ilke ve kurallarının nasıl uygulandığını sınıfta yaşayarak ve örnekler üzerinden göstermelidir. Uygulama öğrencisinin eğitim-öğretim alanında tam sorumluluk almasına izin vermeli, bu süreçteki faaliyetlerle ilgili gözlemlerini, yorumlarını ve değerlendirmelerini yazmalıdır. Ders sonrasında bu değerlendirme ve gözlemlerini onunla da paylaşmalıdır. Uygulama öğrencisinin güçlü ve yetenekli yönlerini belirtmeye özen göstermelidir.[63]

"Uygulama öğretmeninin sizi en çok etkileyen örnek ve özgün davranışları nelerdir?" sorusuna uygulama öğrencilerinin verdikleri cevaplara göre öğretmen adaylarının görüşleri belli başlıklar altında sınıflandırılmıştır.

Uygulama öğrencileri, **Kur'an öğretimi** ile ilgili olarak aşağıdaki gözlemlerini paylaşmışlardır;

1. *Derste Kur'an okumamak için bahaneler uyduran çocukları şahsen rencide ederek değil de genele konuşarak hitap etmesi.*
2. *Ezberlenecek sureleri önce akıllı tahtadan dinletmesi.*
3. *Öğrettiği Tecvid konularını sıcağı sıcağına tüm öğrencilere uygulamalı olarak Kur'an'dan buldurması.*
4. *Kur'an-ı Kerim derslerinde öğrencilerin okumalarını daha iyi seviyeye getirmek için arada bir toplu hatim indirilmesi, yeri geldiğinde öğrencileri ödüllendirmesi ve onlara her zaman cesaretlendirici şekilde davranması oldukça iyiydi.*
5. *Kur'an dersinde her öğrenci ile özel ilgilenmesi, hepsinin eksik yönlerini deftere not tutması.*
6. *Kur'an dersinde yüzüne okutmadan önce kendisi o ayeti okuyor ve oradaki Tecvid kurallarını izah ediyor, tahtaya yazıyor, ona benzer kelimelerle örnekler veriyordu. Böylece*

63 Michael D. Eisner, "Responsibilities of Teacher Candidates, Mentor Teachers, and University Supervisors in Student Teaching", ts., 4-6.

Tecvid kuralının daha iyi anlaşılmasını sağlayıp yüzüne okuyarak öğrencilere da örnek oluyordu.

7. *Ezber alırken konuşmasında sıkıntı olan öğrencileri sıkılmadan tekrar tekrar anlayışla hatalarını söyleyerek dinlemesi.*

Uygulama öğrencileri uygulama öğretmenlerinin **ders işlerken kullandığı bazı uygulamalar** ile ilgili olarak da şunları dile getirmişlerdir.

1. *Derste ara ara oyun oynatması, dersi monoton işlememesi, farklı etkinlikler yapması.*
2. *Ders esnasında materyal olarak sadece bir şeye bağlı kalmayın demişti. Bunu okul ortamında akıllı tahtada video işletilmesi gerekiyordu fakat o gün elektrik gitmişti. Hocamız adeta bir tiyatrocu gibi izleyeceğiz videoyu canlandırmıştı. Yani sınıf ortamında elektrik gitti diye dersi aksatamazdık. Her konuda gücümüz yettiği kadar donanımlı olmak gerektiğini fark ettim.*
3. *Öğrencilerin hem görsel hem işitsel duyu organlarına hitap ederek ders anlatması*
4. *Beyin fırtınası, 6 şapkalı düşünme gibi etkinliklerden yararlanması.*
5. *Ders anlatmada kullandığı teknik ve yöntemleri doğru şekilde kullanıyor, öğrencilerin problemlerini çözüp yardımcı olması, soru cevap yöntemiyle derste öğrencilerini aktif tutması onları anlamaya çalışması, sorularla öğrencilerini kontrol etmesi ve onları sevmesi ve öğrencilerine bunu hissetirmesi.*
6. *Bütün mataryelleri yerinde ve zamanında kullanması. Farklı materyaller kullanarak ders işlemesi.*
7. *Her şeyi kendimizin öğrenmemizi istedi. Örneğin, yıllık planı istediğimiz zaman bize bir site önerdi. Kimse size öğretmen olunca yıllık plan vermeyecek dedi. Sizin bul-*

manız gerekecek. Bunun için yıllık planınızı kendiniz bulun demişti. Aynı şekilde eba, mebbis gibi eğitim platformlarını araştırmamızı istedi ve daha sonra bize bilgi verdi. Bize her şeyi hazır bulmak yerine çabalayarak ve uğraş vererek bir şeyleri elde etmenin önemi hakkında tavsiyelerde bulundu.

8. *Din kültürü derslerini hayat ile ilişkilendiriyor. Öğrencilerin anlaması ve derse ilgili olması bu yolla kolaylaşıyor. Öğrencilerle soru cevap yöntemi ile aktif bir şekilde ders işliyor.*
9. *Öğrencilere hadisleri öğretmek için gerekli güdülemeleri yapıyor ve hadisleri anlamaları, ezberlemeleri ve sevmeleri için teşvik etmesi.*
10. *Sınıf içerisinde dersle ilgili çok etkinlik yapması.*
11. *Dersi tekrar ve özetleme şekli çok başarılıydı.*
12. *Hocamızın dönem başında öğrencilere "Size 100 veriyorum dönem boyunca bu 100'ü korumak sizin elinizde" demişti. Çocuklar da puanlarını korumaya çok özen gösteriyordu.*
13. *Derslerde notlardan çok öğretme odaklı ders anlatması ve bunu öğrencilere hissettirerek öğrencileri derste canlı tutması.*
14. *Derste soru-cevap tekniğini çok kullanması. Tüm öğrencileri derse katması. Herkesi derste canlı tutması. Hem ders işleyip hem de dersi ve ilgiyi canlandırmak için arada dersi kaynatması öğrencileri sıkmıyordu.*
15. *Öğrencilerin seviyesine inerek dersi anlatması.*
16. *Zamanında sınıfa gelip zamanında çıkması.*
17. *Çokça olay üzerinden örnekler vermesi, konuyu akılda kalıcı yapıyordu.*

18. *Derste anlatacağı konunun bütününü ilk olarak tahtada öğrencilere şekil olarak verip öğrencilerin kafasında bir şema oluşturması.*
19. *Soru-cevap yöntemini sık sık kullanarak derse öğrencileri aktif olarak katması.*
20. *Monoton olarak geçmeyip konuyla alakalı olarak zeka seviyesinin yüksek olduğu espriler yaparak öğrencilerin dikkatini kendine çekmesi.*
21. *Derslerde hikaye ve kıssalara yer vermesi ilgiyi artırıyordu.*
22. *Sınıfın odaklanma durumuna göre bilgileri oyun ile hem pekiştiriyor hem de öğrencilerin dikkatini topluyor.*
23. *Dersi salt kitaptan işlemeden öğrencilerle eğlenerek, oyunlar oynatarak işlerdi.*
24. *Dersten önce muhakkak bir önceki dersin kısa bir tekrarını yapar ve önceki konularla yeni konuyu ilişkilendirirdi.*
25. *Ders anlattıktan sonra dersin analizlerini yapması ve sınıf tahtasını etkili bir şekilde kullanabilmesi.*
26. *Jest ve mimiklerini çok iyi kullanmasıdır.*
27. *Ders öncesi anahtar kelimeler ile konuları kısaca özetlemesi ve sonra konuyu açması.*

Uygulama öğretmenlerinin **öğrencilerle ilişkileri** bağlamında örnek uygulamaları ise şöyledir:

1. *Bir çocuk hastaydı evine gidecekti cüzdanından para çıkartıp öğrenciye bir miktar para verdi ve evine gönderdi. Bu beni çok etkiledi.*
2. *Mesleğini sevdiğini ortaya koyabilmesi ve öğrencilere değer verdiğini hissettirmesi onlarla etkili iletişim kurması.*
3. *Öğrencilerine karşı eşit davranması, saygı ve sevgi çerçevesinde dersi ilerletmesi ve isteklerini can kulağıyla dinlemesidir.*

4. *Hocamızın sabah öğrencileriyle sıcak samimi muhabbet etmesi, gelmeyen öğrencileri ders sonuna kadar belki gelir diye yok yazmayıp bekleyişi, öğrencilerine bir arkadaş havasını yaşatması, öğrencilerinin derse başlama arzuları ve başarılı olmaları hocamızın güzel bir uygulamalarının neticesidir.*
5. *Bir sorun veya şikayet üzerine gelen öğrenciyi dinledikten sonra onu kırmadan, hafif şaka yollu cevap vererek olayaı yumuşatması ve sorunları görmezden gelmemesi.*
6. *Öğrencilerden gelen bir uygulama teklifine olumlu cevap vermesi.*
7. *Okulda ihtiyacı olan çocukların ve yetimlerin listesini tutup onların ihtiyaçları ile ilgilenmesi.*
8. *Devamlı olarak öğrenci aileleriyle etkileşim halinde olması.*
9. *Dersi not için değil çocukların ahlâklanması, sevmesi için yapmasıydı.*
10. *Sabırlı ve anlayışlı olması ile birçok problemi çözebilmesi.*
11. *Derslerin sürekli klasik tarzda işlenmesinin çocukları sıktığını ya da bazı konuların çocuklara ağır geldiği için anlamadıklarını bu nedenle küçük yaştakilerle oyun şeklinde yarışma yaptıklarını ve daha büyük olan öğrencilerle de soru çözümü yaptıklarını söylemişti. Staj dönemi içerisinde bu uygulamaları biz stajyerler de gözlemledik ve öğrencilerin dersi sevmesi ve katılımı konusunda gerçekten etkili olduğunu gördüm. Özellik küçük yaştaki öğrenciler dersi mescitte işleme ya da oyun şeklinde işleme olunca büyük bir heyecanla dersi bekliyorlardı. Mesela 5. Sınıf öğrencilerine Allah'ın zati ve subuti sıfatlarını öğretirken sınıf iki gruba bölünüyor, her grupta bir tahta kalemi oluyor, iki grup da aynı anda tahtaya Allah'ın bir sıfatını yazıp kalemi grup arkadaşına veriyor. Yazmayı ilk bitiren gruptan sonra kim daha çok yazmış kontrol ediliyor, kontrol edilir-*

ken bu sıfatların ne anlama geldiği öğrencilere soruluyor ve ona göre kazanan belirleniyor. Bu uygulama sayesinde öğrenciler derse de önceden hazırlanıp gelmiş oluyor.

12. *Öğrencilere soru çözdürürken a b c d şıkları için ayrı kağıt hazırlatıp sorunun cevabını sorduğunda öğrencilerin kağıtları kaldırmalarını istemesi güzel ve pratik bir uygulamaydı.*
13. *Uygulamalı konularda öğrenci merkezli davranması ve öğrenciyi işin içine katması, yaparak yaşayarak öğretmesi.*
14. *Öğrencilere konuyu anlattıktan sonra mutlaka soru soruyor ama soruyu tahtaya gelip anlatmasını istiyor. Böylelikle öğrencinin özgüveni artıyor. Böyle yapması dersi de eğlenceli hale getiriyordu.*
15. *Derin düşünmelerini sağlayacak sorularla konuları genişletiyordu.*
16. *Soyut kavramlar ve konu ile alakalı maket ve üç boyutlu materyallerin hazırlanılması.*
17. *Derste her öğrenciye yönelik kişisel ders etkinlikleri yapması.*
18. *Planlı ve programlı düzenli olması. Her şeyi not etmesi.*
19. *Sınıfta hakimiyetini kontrol altında tutabilmesi ve merak uyandıran dinlettiren ders anlatım tarzı.*
20. *Dersle en alakasız öğrenciyi bile bir anda derse katıp çocuklara hem konuyu öğretip hem dersi daha zevkli hale getirmesi.*
21. *Öncelikle sınıf kurallarını tespit ediyordu. Zihinsel engelli öğrencilere sevecen tavrı çocukları derse bağlıyordu.*
22. *Özgün slaytlar hazırlayarak bunları öğrencilerine aktarması. Teknolojik şeyleri fazlasıyla iyi kullanabilmesi dersin zevkli ve eğlenceli bir şekilde işlenmesine aracılık ediyordu.*
23. *Dersi anlatırken güçlü bir sesinin yanında çok güzel bir hitabeti var, kendini dinleten bir yapısı var. Bize karşı çok*

iyi güleryüzlü bir öğretmen olması. Zor zamanlarda bir güler yüzlü halini sürdürebilmesi.

24. *Konu anlatırken sadece kitaba bağlı kalmayıp akıllı tahtayı da etkin bir şekilde kullanması ve ara değerlendirme olarak oyun tarzında etkinlikler yapması.*
25. *Sınıfların durumuna göre anlatım teknikleri uygulardı.*
26. *Benim en etkilendiğim; konu her ne olursa olsun günümüz hayatı ile bağdaştırmasıydı. Yani öğrenciler ile sürekli etkileşim halinde dersi anlatıp günlük hayattan örnekler veriyor ve daha sonra da öğrencileri düşünmeye davet ediyor ve kendi içlerinde bir muhasebe yapmalarını sağlıyordu.*

Uygulama öğretmenlerinin **öğretmen adaylarına karşı tutum ve davranışları ve rehberliği** ile ilgili takdir edilen ve beğenilen uygulamaları ise şöyle ifade edilmiştir;

1. *Ben staja başlamadan önce tahtaya çıkıp öğrencilere konu anlatmaktan çok çekiniyordum ve fazlasıyla cesaretim yoktu. Ama hocamızın bizi cesaretlendirmek ve korkularımızın üstesinden gelmemiz için bizi hemen sınıf ortamına alıştırmak için gözlem süresini uzatmadı ve öncelikle çocuklarla soru çözme etkinlikleri ile başlattı. Benim için o tahtada 5 dk da olsa zaman geçirmek cesaretlenmek ve korkumu yenmem adına büyük bir adım oldu. Bize her şeyi küçük adımlarla başlattı. Eğer bize direk konuyu anlatmamız için tahta deneyimi yaşatsaydı belki ben konu anlatma heyecanıyla daha çok stres olacaktım ve heyecanımı kontrol edemeyecektim. Ama hocamız bize sahne deneyimini staja başladığımız ilk günden itibaren yaşattı ki her gün heybemize bir deneyim katabilmemizi sağladı. Ben her derste çocuklarla paylaştığım deneyimden bir ders çıkardım. Her farklı etkinlikte bir eksiğimi veya hangi konuda iyi olduğumu öğrendim. Konu anlatmaya başlayacağımız süreçte ise benim ne bir heyecanım ne de kendime güven-*

meme gibi bir problemim kalmamıştı. Yaşadığım deneyimlerden ve eksikliklerimi öğrenip düzelttiğim için bir de hocamızın benim için yaptığı güzel yorumlar sayesinde kendime gayet güvenen ve başarı ile konuyu anlatacağımı biliyordum. Hocamızın bu yöntemi benim gibi kendine güvenmeyen birisi için çok iyi ve çokça faydalı bir yöntem olarak gördüm.

2. *Öğretmenler odasına girdiğimizde sanki biz o okulun yıllardır öğretmeniymişiz gibi davranması ve böylelikle diğer öğretmenlerin de bize bu doğrultuda yaklaşmasını sağlaması.*
3. *Uygulamayı kötü yaptığım zamanlarda sınıfta bozulmamam için olaya müdahale ederek konuyu toplaması ve aklıma yeni şeyler gelebilmesi için yardımcı olması.*
4. *Bizi düşünerek kahve almıştı. Bize değer verdiğini gösterdi.*
5. *Ders anlattıktan sonra hem kendisinin hem de arkadaşlarımızın olumlu ya da olumsuz yönlerimizi söylemesi*

Bu olumlu yaklaşımların yanı sıra uygulamada **olumsuz durumların** yaşandığını da görmekteyiz. Bu konudaki öğrenci cevapları şöyledir:

1. *Danışman öğretmenimiz ile fazla görüşme fırsatımız olmadı bu yüzden çok açıklayıcı bir şey yazamayacağım.*
2. *Görmedim, çünkü derslere hep tek girdim.*
3. *Maalesef hiçbir davranışı hoş olmadığı için beni etkileyen bir sey de olmadı.*
4. *Derslere sadece stajyer öğrenci katılım sağladı.*

Klinik Danışmanlık Modeli'nde uygulama öğrencisi derslere hiçbir zaman tek başına girmemelidir. Ancak verilen cevaplarda da anlaşılacağı üzere bazı uygulama öğretmenlerinin uygulama öğrencisini tek başına sınıfa gönderdiği, bazılarının uygulama sürecinde uygulama öğrencisi ile fazla gö-

rüşmediği hatta hiçbir davranışının hoş olmadığının ifade edildiğini görmekteyiz. Bu vakalar aslında uygulama sürecicinde tıkanan boyutlarını tespit edebilmek adına ipuçları vermektedir. Zira öğretmenlik uygulaması süreci tüm paydaşların birlikte eşgüdümlü olarak yürütmesi gereken bir süreçtir. Ancak o zaman etkili bir danışmanlık süreci gerçekleşir. Bu konuda her uygulama döneminin başında staja gidecek öğrencilere ve onlara rehberlik edecek uygulama öğretmenlerine uygulamada birlik sağlanması, sürecin kalitesinin artırılması ve başarıya ulaşması konusunda gerekli hizmet içi eğitimler verilebilir. Bu sayede süreçte birlikteliği sağlama adına önemli bir farkındalık oluşabilir.

2.3. Uygulamada Etkileyici Örnek Olaylar

"Uygulamada sizi olumlu anlamda etkileyen örnek bir olay yazınız." sorusuna uygulama öğrencilerinin kendilerini olumlu anlamada etkileyen olayların neler olduğuna dair verdikleri cevaplar şöyledir:

1. *Kendimi daha iyi ifade edebilmemi sağladı.*
2. *Çocuklarla çok güzel iletişim sağladık. İleriki zaman için çok güzel bir tecrübe oldu.*
3. *Öğrencilerin ders esnasındaki meraklı bakış ve heyecanları.*
4. *Hocamın uyarısı sayesinde sınıf hâkimiyetine özen gösterdim ve işe yaradı. Arkadaşlarım ders anlatırken onları izledim ve olumlu olumsuz analizler yaparak ben de davranışlarımı ona göre sergiledim. Ortaokulda öğrencilere çok samimi davrandığımız için aramızda ki mesafe biraz kalkmıştı ve bunu görünce lisede daha mesafeli davrandım hem samimi hem mesafeli olduğumu söylemişti hocam. Böylece sınırını aşan da olmadı. Göz temasının önemini anladım. Ders anlatırken öğrencilerle sürekli göz teması halindeydim oturarak hiç ders anlatmadım.*

5. *Öğrencilerin son haftalarımız olduğunu öğrendikten sonra sürekli gördüklerinde sarılmaları, danışman hocamızdan dersi öğretmenlerimiz islesinler demeleri, o okula atanmam için her hafta dua etmeleri ve bunu belirtmeleri benim bu mesleğe olan sevgimi kat kat arttırdı ve beni olumlu yönde etkiledi.*
6. *Bir öğrencim bana günlük hayatında yaşadığı bir problemle alakalı bir soru sordu bende cevapladım ve öğrenci kendini çok iyi hissetti ve bunu duygularıyla aktardı.*
7. *Danışman öğretmenimiz deprem bölgesinden gelen öğrencinin diğer öğrencilerle kaynaşması için dersin bir bölümünde sınıfça sohbet etti ve o öğrenciye de kendisini ifade etme fırsatı sundu bu sayede öğrenci hemen arkadaş edinip ortama dâhil oldu.*
8. *Ders anlatırken öğrenciler dersi kaynatma uğraşında bulunmalarına rağmen önceden aldığım direktifler sayesinde dersimi güzel bir şekilde işledim.*
9. *Öğrencilerimin nöbet esnasında yanıma gelerek Hocam bizim dersimize girebilir misiniz diye sorması.*
10. *Son staj günümde öğrencilerimden çeşitli hediye ve mektuplar almak*
11. *Artık stres yapmadan ders anlatabiliyorum.*
12. *Öğrencilerin bana hediye alması.*
13. *Dersi anlatırken örnek komik hikâyelerden anlattım bu hikâyeler fazla etkili olmaz diye düşünüyordum Öğrencinin bir tanesi ders sonunda çok komiktiniz hocam dedi öğrencilerin ilgisini çektiğini o an anladım ve ön yargılı yaklaşmamam gerektiğini anladım.*
14. *Bu dönem bana olumlu etki edeni yazdım yukarıda başka da bir şey maalesef olmadı ama önceki dönem danışman öğretmenimizle bir gün sınıfa girdiğimizde bir çocuk bağ-*

lama tıngırdatıyordu, öğretmenimiz disipline önem verirdi bu yüzden çocuk korkup kaldırmak istese de öğretmenimiz engel oldu. Eline bağlamayı aldı ve "Zahidem" türküsünü söyleyerek çalmaya başladı. Bitirince çocuklar şaşkınlık içinde alkışlarken bana dönüp "bizim alanımızda çocukları yakalayabileceğimiz konulara merakımız ve becerimiz olmalı" demişti. Herkesi kendine hayran bıraktırmış ve oradan konuyu Allaha ve ilmine getirmişti, anlatmıştı.

15. *9/B sınıfı öğrencilerin dersin de güzel izler bıraktığımı onların beni tekrar derste görmek istemelerini dile getirdikleri de anlamam*
16. *Hocası olmayan bir sınıfa girmem gerekti, sekizlerden bir sınıf, bir hoca sınıfın biraz zor olduğunu ve dinlemezlerse kızmamı söylemişti. Ama ben çocuklara sevecen şekilde yaklaştım, konuyu güncele uyarlayıp bütün sınıfın dikkatini çekmeyi başardım, öğrendiklerimi uygulamak aşırı keyifliydi, bir de ise yaradığını görmek de. Arka sıralarda konuşanları ön sıradaki çocuklar uyarıyordu ki öyle çok bir gürültü de olmamasına rağmen. Güzel ve beni şaşırtan bir deneyimdi.*
17. *Öğrencilerin sürekli öğretmen demesi gerçek bir öğretmen gibi hissettim.*
18. *Beşinci sınıflara ders anlatırken dersin sonunda öğrenciler hocam çok güzel anlatıyorsunuz buradaki hiç bir hoca sizin kadar samimi ve güzel anlatmıyor demişlerdi.*
19. *Bütün saat derslere tek başıma girdiğim için her zaman olumlu düşünmek zorunda kaldım çocuklara veda ederken iyi ki geldiniz çok şey öğrettiniz demeleri benim için çok önemli bir olaydı.*
20. *Öğretmenin öğrenciler arasındaki ilişkileri hoşuma gitti.*
21. *Öğrencilerin ilgiye ihtiyacı olduğunu fark etmem ve onlarla güzel bağlar kurabilmem.*

22. *Uygulama öğretmeni Anneler Günü dolayısıyla şehit annelerine ziyaret gerçekleştirdi. Bu davranışını takdir ettim.*
23. *Öğrencinin çiçek vermesi.*
24. *Hocamız sınıfa hâkim birisi ve çocuklarla çok iyi anlaşıyor. Derste birilerinin ders dinlemediğini gördü ve konuyla ilgili bir şeyler sorup öğrencileri derse katılmasını sağlaması beni etkiledi.*
25. *Derste Öğrencilerden birinin hafızlık yapmak istedi ama kendisine bir hoca bulamadı. Uygulama öğretmenimiz ise o öğrenciye bir Kur'an-ı Kerim hocası bulmasında yardımcı olmuştu.*
26. *Okula her gittiğimde okul idaresinin, okuldaki diğer öğretmenlerin ve öğrencilerin biz gerçekten öğretmenmişiz gibi davranıp saygı duymaları bizimle bu şekilde iletişim kurmaları.*
27. *Öğrenciler içinde öğrenmek isteyen çabalayan öğrenciler gördüm ders ve ders dış hakkında bana sorular sorması beni çok mutlu etti.*
28. *Öğrencilerin derse katılması ve dersi anlaması.*
29. *Ders esnasında şakalaşma olması.*
30. *Öğrencimin ezber yapacağı sureyi yapamadığını söylemesi üzerine onu motive etmiştim. Bir hafta sonra derse geldiğimde öğrencim ezberini tam bir şekilde verdi ve benim ona başaracağını söylemiş olmam öğrencimin aklından çıkmamış ve gururla bunu bana söylemişti. Bu beni çok mutlu etmişti.*
31. *Öğrencilerin Derste adapte olmamaların da öğrenciyi motive etmesi.*
32. *Geçen dönem ben derse girdiğimde bir kız öğrencim açıktı. Ve hiç sürmedi kapandı. Ben de fark ettim tabi bu durumu*

Melike tamamen mi kapandın yoksa Kur'an dersi olduğu için mi diye. Melike de hocam sizin kapalılığınızdan etkilenerek hoşuma giderek kapanma kararı aldım şeklinde söylediğinde bu durum çok hoşuma gitti. Ve bir kişinin hayatına dokunma sevinciyle çok mutlu olmuştum.

33. *Kur'an-ı Kerim dersinden sonra derste başarısız olduğumu düşünerek sınıftan çıkarken öğrenciler tarafından anlaşıldığını üzülmemem gerektiğini söylemişlerdi. Ve bu denli düşünülmek hoşuma gitmişti.*
34. *Öncelikle bana düşünmeyi öğretti başka pencereden bakmamı sağladı aslında herkesi yargılamamamız gerektiğini öğrendik.*
35. *Öğrencilerin bize karşı hep severek yaklaşmaları.*
36. *Öğrencilerimin benle olan güzel etkileşimi beni bu mesleğe ait hissettirdi.*
37. *Hitabet dersine girerken öğrenciler vaaz veriyorlardı konu da emri bil maruf nehyi anil münker idi o esnada bir öğrenci bana dokunmayan bir şey bana zarar vermeyen bir şeye ben karışmam gibisinden bir söz söyledi o esnada öğrencinin biri şu cevabı verdi: Toplumu kötülüğe götüren zaten bu tür şeylere susulması onlara karşı bir tepki gösterilmemesi ve ardından şu hadisi söylemesi benim için olumlu anlamda örnek bir olay oldu diyebilirim. Hadis: "Kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştirmeye gücü yetmezse, diliyle değiştirsin. Diliyle değiştirmeye de gücü yetmezse, kalbiyle düzeltme cihetine gitsin ki bu imanın en zayıf derecesidir."*
38. *Beni gerçekten bir öğretmen gibi görüp gerek derste gerekse sosyal hayatta beni gördüklerinde sohbet etmeleri beni oldukça olumlu etkiledi.*
39. *Yabancı uyruklu öğrencilerin fazla olduğu bir sınıfta herkesin eşit bir şekilde eğitim alması ve öğrenciler arası ku-*

tuplaşmanın olmaması, hep birlikte piknik vb. şeylere katılmaları beni çok etkiledi çünkü okulda öğrenilen birbirine karşı hoşgörü vb. şeyleri onlarda görmek beni mutlu etti.

40. *Kendime olan güvenim yerine geldi. Ben gerçekten bu işi başarabilirim. Teneffüs arasında öğrencilerden biri beni kendisine yakın hissedip o gün içerisinde yaşadığı bir sıkıntıyı anlatması beni çok mutlu etmişti.*
41. *Nöbet tutmak, derslere girip konu anlatmak, öğrencilerle iç içe olmak beni çok mutlu etmişti bana çok şey katmıştı.*
42. *Bir öğrencinin öğretmene karşı biraz yukarıdan konuşurken öğretmenimizin çok güzel bir şekilde öğretmene yakışır edada öğrenciye yaklaşıp onarıcı konuşması olmuştu.*
43. *Öğrencilerle kurduğum bağın dışarıda da devam ettiğini görmek mutlu etti. Dışarıda bile hangi ödevi verdiğimizi sorup sorumluluk sahibi olduklarını gördük. Siz hep bize gelin demeleri veya anlattığım dersi anladıklarını görmek.*
44. *Sınıfta çocuklar arasında yaşanan gerginliklerin ardından onların kişiliklerini olumlu yönde etkileyecek öğüt veren konuşmaların yapılması. Yani okulu sadece akademik bilgi veren bir kurum olarak değil de aynı zamanda sosyal hayatı düzenleyen bir kaynak olduğunu tekrar görmüş oldum.*
45. *Öğrencileri kendimizi sevdirmek için uğraşmamalı dersi sevdirerek hayatına nasıl bir etkide bulunduk onun çabasına düşmeliyiz*
46. *5. sınıflarda Hz. Âdem ve Hz. Nuh konusunu anlatmıştım öğrencilerim beni o kadar çok dikkatli dinlemişlerdi ki onların beni bu şekilde dinlemeleri benim konuyu daha iyi anlatmamı sağladı. Onların bu pozitif enerjisi bana da yansıdı. Onların bu derse karşı ilgileri beni derinden etkilemişti. Her sorduğum soruya cevap veriyor meraklı gözlerle beni dinliyorlardı. Onlarla aram oldukça iyiydi. O*

gün kendimi çok değerli hissettim. Hem anlattığım ders eğlenceli geçti hem ben zevk aldım hem onlar aynı şekilde. Uygulama öğretmenimizde benim konuyu başarılı bir şekilde anlattığımız öğrencilerim ile aramın da gayet güzel olduğunu söylemesi üzerine öz güvenim daha da arttı. Ders bittikten sonra dersle ilgili değerlendirmelerde bulunmalarını istediğimde herkes parmak kaldırdı derse katıldı ve bu konunun anlaşıldığını gösterdi bu sayede bende çok mutlu oldum.

47. *Danışman öğretmenimiz öğrencilerle abi gibi şakalaşması beni etkilemişti.*
48. *Bir öğrencinin gelip "keşke tüm öğretmenler sizin gibi anlayışlı olsaydı" demesiydi.*
49. *Öğrencilerin birlikte hareket etmesi.*
50. *Yaptığımız etkinliklere isteyerek katılmaları.*
51. *Derslere sadece stajyer öğrenci katılım sağladı.*
52. *Sakin bir şekilde dersi işlemem.*
53. *Öğrenciler Arapça'da bilmeği konular hakkında sorular sordu. Öğrenciler beni öğretmen olarak görmeleri beni çok sevindirdi.*
54. *Öğretmenler odasındaki diğer öğretmenlerimiz bize karşı çok nazik davrandılar bizimle hep sohbet ettiler.*
55. *Hocamızla beraber konuştuğumuz kelamı konular.*
56. *En olumlu aldığım örnek hocamızın tüm öğrencilerine eşit yaklaşması idi.*
57. *Öğrencilerin bizim davranışımız ölçüsünde derse olan katkısı.*
58. *Beni etkileyen olumlu bir olay olarak çocukların derste katılımını sağlanmasıydı.*
59. *Öğrencilerin dersi dinlemesi.*

60. *İmam Hatip bünyesindeki öğrencilerin öğretmenlerine saygı, sevgi konusunda, derslere katılım konusunda daha verimli ve istekli olduklarını gördüm. Bu durum İmam Hatip liselerindeki İHL Meslek derslerinin daha verimli olduğunu ve öğrencilerin gerçekten manevî anlamda daha da iyi bir eğitim aldıklarını gösteriyor. İmam Hatip bünyesindeki öğrenciler derslere karşı daha olumlu ve sıcaklar.*
61. *Bir sınıfta oldukça akran zorbalığı vardı hocamız bunu en aza indirmek için elinden gelen her şeyi yaptı.*
62. *Öğrencilerimin dersler olan ilgisi*
63. *Öğrencilerin teneffüs aralarında dahi hocanın peşinde gezip Kur'an ve hadis ezberi vermeleri, ona herhangi bir konu hakkında sorular sormaları ve hocanın da sakin ve sevecen bir şekilde kendi dinlenme vaktinde feragat etmesi.*
64. *Öğretmenler odasında herkesin birbirine saygılı davranması selam vermesi bu birinci dönemdeki okulumda maalesef ki bulunmuyordu bu beni çok etkiledi.*
65. *Öğrenciler bir gün derste çok sıkıldı, hoca fark etmedi sanmıştım ama fark etmiş meğer. Bir anda bir hikâye anlatayım size dedi ve Osmanlı tarihinden güzel bir olay anlattı. Öğrencilerin pür dikkat tekrar derse dönüşü hayrete düşürdü beni.*
66. *Danışman öğretmenimizin bana verdiği tüm öğretmenlik yetkimle dersimde öğrencilere etkinlik yaptırdım. Etkinliğimin ismi tabu. Orada geçen bir kelimeyi öğrencinin danışman öğretmenimizin iyi bir özelliklerinden yola çıkarak anlatması çok hoş ve ilginç gelmişti.*
67. *Sınav kâğıtlarındaki notları görmek.*
68. *Sınıf yönetimi konusunda fazlaca bilgi sahibi oldum.*
69. *Öğrenciler arasında bir gerginlik çıkmıştı. Danışman öğretmenimiz çok güzel bir şekilde kızmadan, bağırmadan,*

kalplerini kırmadan güzel bir üslupla ikisinin arasını düzeltti olayı aydınlığa kavuşturdu. Danışman öğretmenimizin bu davranışı beni çok etkilemişti.

70. *Öğrencilerin samimiyeti.*
71. *Akıllı tahtadan verimli animasyon izletilmesi.*
72. *Öğretmenin teneffüs araların da çocukları hafızlık üzerine çalıştırması ezberlerini dinlemesi beni çok etkiledi.*
73. *Öğrencilerin yaşımdan dolayı bana yakın davranmaları*
74. *Her olay etkilemişti.*

2.4. Uygulamada Olumsuz Örnek Olaylar

Uygulama öğrencilerinin öğretmenlik uygulamasında yaşadıkları olumsuz olaylar hakkındaki soruya 19 katılımcı uygulama sürecinde olumsuz bir olay yaşamadıkları şeklinde cevap vermişlerdir. Diğer katılımcıların yaşadıkları olumsuz olay örnekleri şöyledir:

1. *Öğrencilerin kavga etmesi beni olumsuz olarak etkiledi.*
2. *Elhamdülillah çok etkilendiğim bir olumsuzluk olmadı.*
3. *Danışman hocamızın sınıfı bize bırakmasından sonra kaynaştırma öğrencilerinden birisi ile bir başka öğrenci fiziksel kavgaya girdi. O anda kaynaştırma öğrencisi neredeyse kriz geçirecek durumdaydı ve o an onları ayırırken, kaynaştırma öğrencisine nasıl davranacağımı bilemediğim ve ilk kez başıma geldiği için kendimi çok çaresiz kaldığımı hissetmiştim. Bu durumda beni üzmüştü.*
4. *Bazı öğrenciler çok yaramazdı bir tane öğrenci elinde tahtayla geziyordu bu hocamızı da bizi de çok rahatsız etti.*
5. *Uygulamada herhangi bir olumsuz durumla karşılaşmadım.*
6. *Öğrencilerin boş vermişliği.*

7. *Öğrencimin benden para istemesi ve bende zor durumda olduğunu hissedip ona bir miktar para vermem ve daha sonra öğrencinin her zaman bu alışkanlığı yapıyor olmasını öğrenmem.*
8. *Stajyer olduğumuz için öğrencilerin bizi yeterince dikkate almayıp şikâyet etmekle tehdit etmeleri.*
9. *Öğrencinin biri ders anlatırken beni dinlemedi kendi kafasına göre davrandı. Hocamız gelmesine rağmen onu da dinlemedi ve hoca öğrenciyi müdürün odasına götürdü.*
10. *Öğrencilerin derslere karşı ilgisiz olmaları ve bazen saygısız davranışları.*
11. *Erkek ve kız öğrenciler birbirleriyle çok içli dışlı olmaları bana tuhaf geldi.*
12. *Öğretmenimiz her zaman çok asabi ve öfkeliydi. Her öğrenci sürekli korkuyordu. Hatta bazen ben bile.*
13. *Her çocuğun farklı bir sorunu olduğu ve gerçek anlamda özel bir şekilde konuşmadan durumunu sınıf ortamın da izah edemeyeceğini yaşayarak öğrendim.*
14. *Çocuklara etkinlik yaptırırken her etkinlikte bir sıradan başlıyordum (sağ, sol, orta). Ama bazı çocuklar ama hocam bana sıra gelmedi, hocam bu zordu, ben diğerini yapmak istiyorum gibi tepkiler veriyordu. İlk karşılaştığımda dedikleri gibi telafi etmeye çalıştım. Ama herkesi mutlu edemedim tabi. Sonrasında sıraya dikkat ettiğimi belirttim. Motivasyonumu bozan bir konuydu.*
15. *Sınıf kontrol edemem.*
16. *Ders anlatırken okulda aynı zamanda futbol turnuvası vardı öğrenciler gidip izlemeyi çok istiyorlardı ve dışarı çıkarmam konusunda ısrar ediyorlardı ancak benim yetkim olmadığı için çıkartmayıp ders işlemiştim. Bir öğrenci dersin sonlarına doğru çok üzülmüş ve benimle konuşmamış-*

tı. Ancak daha sonra teneffüs arasında beraber voleybol oynadık böylece gönlünü aldım.

17. *5. sınıf öğrencisinin akranını eline aldığı bir tutanak ile okuldan attırmakla tehdit etmesi beni oldukça şaşırtan ve etkileyen olay oldu.*
18. *Din derslerine karşı ilgisiz davranmaları.*
19. *İlk dönem gitmiş olduğum staj okulunda farklı bir okulda eğitim görmesi gereken zihinsel engelli bir öğrencinin sürekli arkadaşlarına vurması, onları hırpalaması ve o sırada cam suluğu bana doğru atarak kırması.*
20. *Öğrencinin sınıf içerisinde diğer arkadaşına argo kelime söylemesi neticesinde kavgaya şahit olmam.*
21. *Sınıfta sessiz bir çocuk vardı ve o çocukla sürekli dalga geçiliyordu. Bir sabah staja gittiğimizde ikinci derse girece-ğimiz zaman tüm sınıfın o çocuğu dövdüğünü gördük. Hemen olaya müdahale etmeye çalıştık ama zor ayırdık çocukları.*
22. *Derste iki öğrenci arasında kavga çıktı. Öğretmenimiz iki öğrenciyi de karşısına alıp dinlemek yerine ikisine de ceza verdi.*
23. *Öğrencinin kılık kıyafeti hoşuma gitmedi beni olumsuz etkiledi Çünkü burası bir imam hatip diğer okullardan farklı olmalı kılık kıyafetine öğrencinin dikkat etmesi gerekiyor bu okulun itibarı var bu konu çok önemli ihmal edilmemeli diye düşünüyorum.*
24. *Öğrencilerin derse karşı isteksiz olması.*
25. *Ders esnasında öğrencilerin kavga etmesi oldu.*
26. *Öğrencinin derste çıkışında birbirine laf atmaları.*
27. *Okuldaki danışman hocam hiç iyi değildi. Bizi görse görmezlikten gelir. O yüzden ister istemez beni ve diğer arkadaşlarımı olumsuz etkiliyordu.*

28. *Kur'an'ı Kerim dersinde bazı öğrencilerin beni dinlerken bazılarının dinlememesi hem de konuyu karşı tarafa aktaramadığım için yetersiz hissedip üzülmüştüm.*
29. *Öğrencilerin paylaşmayı sevmemeleri.*
30. *Sınıfta ben etkinlik yaptırırken kaynaştırma öğrencisi kavga çıkarmıştı ondan etkilendim.*
31. *Ders anlattığım sırada öğrencilerden birinin dersi kaynatmak için çaba verdiğini gördüm. Ders esnasında kaç kere uyarmama rağmen beni dinlemedi ve bende sesimi biraz yükseltmek zorunda kaldım. O gün biraz üzülmüştüm ama sınıf yönetimi için bazı şeyler şart.*
32. *Bazı hocalarımız biz stajyer öğretmen olduğumuz için pek umursamamışlardı ve sanki onlara yükmüşüz gibi algı oluşmuştu.*
33. *Lisede yaptığım etkinlik güzel karşılandığı için ortaokuldaki öğrencilere de aynısını yapmak istedim ama öğrenciler suistimal ettikleri için etkinliği yaptığıma pişman ettiler.*
34. *Çocuklar arasında yaşanan gerginliklerin her zaman kontrollü bir şekilde idare edilemediği zamanlar benim için olumsuz olaylardan biridir.*
35. *7. Sınıflarda şükür ve kul hakkı konularını anlatmıştım. Bu konular öğrencilerim tarafından basit konu olarak görülmüştü bu beni çok etkiledi. Hatta bir öğrencim hocam biz bu konuları biliyoruz demesi benim derse karşı motivasyonumu düşürmüştü ama bunu onlara çaktırmadım. Oysa kul hakkı bu kadar basit bir konu değildi bu konudaki hassasiyetimizi onlara daha net anlatmaya çalıştım. Günlük hayattan daha net örnekler verdim ve kul hakkının büyük günah olduğunu onlara daha iyi açıklamaya çalıştım. Bazen öğrencilerimin birbirleriyle dalga geçtiklerini görmüştüm özellikle bu alandan örnek verdim ki bir daha*

bu kötü davranışı yapmamaları istedim. Her ne kadar basit konu olarak görsellerde konuyu anlatırken önemli yerlere dikkat çektiğimde beni daha iyi anladılar ama o aşamaya gelene kadar da zorlanmıştım.

36. *Öğrencilerin şiddete meyilli aletleri üzerlerinde taşıması.*
37. *Öğrencilerin çok yaramaz olması, bu meslekte acaba dememe sebep oldu.*
38. *Sürekli birbirlerini şikâyet etmeleri.*
39. *Sınıfta bazen sessizliği sağlamada çok sorun çektim.*
40. *Öğrencilerin kılık kıyafeti beni çok üzdü. Burası imam hatip öğrencilerin kılık kıyafetine dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum.*
41. *Öğrenciler bazen bizi hiç umursamıyor ve sınıfta öğretmen yokmuş gibi davranıyordu. Bu olay beni öğretmenliğe karşı soğutmuştu.*
42. *Stajda iken ilk dönem deist bir öğrencimle yaşadığım diyalog beni çok etkilemişti.*
43. *Öğrencilerin bazen derslerde ilgisizlik göstermesi.*
44. *Olumsuz anlamda etkileyen örnek olarak derste öğrencilerin bir tane öğrencinin hastalığı yüzünden dalga şekilde davranması beni olumsuz etkilemişti.*
45. *Öğrenciler genel olarak bayan öğretmenleri fazla dikkate almıyorlar.*
46. *Günümüzün hatta çağımızın koşulları dikkate alındığında teknolojik ilerleme ile birlikte öğrencilerde bir kültür eksikliği göze çarpıyor. Eskiden saygı anlamında görmediğim yanlış davranışların yıllar geçtikçe biraz arttığına şahit oldum. Bu durum beni çok etkiledi. O yüzden öğretmen olabilirsem bu durumun yıldan yıla daha da kötüleşmemesi için mücadele edeceğim.*
47. *Bazı sınıflarım aşırı yaramaz olması.*

48. *Bazı öğrencilerin yaramaz olması.*
49. *Sınıfta dersi dinlemeyen bir öğrenci vardı. Öğretmen ona sürekli uyarı yapıyordu. Bir ara bu uyarıların öğrenciyi kırma seviyesine geldiğini gördüm.*
50. *Öğrencimin sorduğu bir soruya yanlış cevap vermiş olmam beni çok üzmüştü.*
51. *Yabancı öğrencilerin saygısızlıkları.*
52. *Fazla samimi olmaları.*
53. *Sınıftaydık öğretmen henüz gelmemişti başka bir meslek öğretmeninin sınıfa gelip çocuklara bağırıp çağırmasını hiç yakıştıramadım onları herkesin için de küçük düşürücü rencide edici sözler sarf etmesi hiç hoş değildi.*
54. *Öğrencilerin dersi önemsememesi*

3. Uygulama Öğretim Elemanı İle İlgili Görüşler

Uygulama öğrencilerinin kendilerini geliştirmek için ne yapmaları gerektiğine rehberlik ederek, öğretmenlik uygulamaları konusunda uygun şekilde gerekli planlamaları yapar. Fakülte öğretim elemanı, dönem boyunca uygulama öğrencilerini gözlemler. Ek gözlemler gerektiğinde gerekli önlemleri alırlar. Dönem başında uygulama öğrencisinin uygulama okuluna başlatılması ile ilgili iş ve işlemleri takip eder. Uygulama sürecinin başında uygulama öğrencisinin uygulama yapacağı okula alışabilmesi adına ilk gün mümkünse uygulama okuluna birlikte gider ve okul idaresi ve uygulama öğretmeni ile tanışır, bu sayede uygulama öğrencilerinin uygulama okullarına oryantasyonunun sağlanmasına katkıda bulunur. Hem denetleme görevini yürütür hem de uygulama öğrencisinin uygulama hakkındaki genel endişelerini giderme, sürece odaklanmasını sağlama, öğretmenlik sürecini sağlıklı işleyebilmesi amacıyla uygulama öğrencisinin ders öncesi hazırlıklarına rehberlik etme, uygulama süreci-

nin işleyişine dair resmî ve özel hususlar hakkında gerekli bilgilendirmeleri yapma vb. amaçlarla ihtiyaç olması halinde mutat aralıklarla uygulama öğrencileriyle toplantılar düzenler. Uygulama öğrencilerine, öğretmenlik uygulamalarını düzenli ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesinde rehberlik eder. Uygulama öğretmeni ile sürekli irtibat halinde olarak uygulama öğrencilerini gelişim süreçlerinin takibini yapar. Uygulamada karşılaşılan sorunların çözümünde uygulama öğrencilerine etkili çözüm önerileri sunar. Öğretmenlik Uygulamasının istendik hedeflere ulaşabilmesi ve uygulama öğrencilerinin gerekli meslekî kazanımları elde edebilmeleri amacıyla uygulama öğretmeni ve uygulama öğrencileri ile sürekli işbirliği içinde olur. Uygulama sürecini planlama, yönetim ve profesyonel davranış alanlarında rehberlik sunar. Uygulama öğretmeni ile fikir alışverişinde bulunarak uygulama öğrencilerinin performanslarını değerlendirir ve gerekli ölçümler sonucunda notlarını verir. Bu iş ve işlemleri yaparken "Öğretmenlik Uygulaması Dersi Staj Dosyası Kılavuzu"nu esas alır.

Süreci gözlemleyerek uygulama öğrencisinin meslekî deneyim kazanmasına yardımcı olmalıdır. Gözlemlemenin yanı sıra uygulama sürecinde ortaya ihtiyaçları, sorunları da uygulama öğrencisi ile konuşmalı ve uygun çözüm yolları önermelidir. Sınıfta ders sunumu performansı hakkında konuşmak için her ders gözleminden sonra uygulama öğrencisi ile görüşmeli, ona gerekli tavsiyelerde bulunmalı ve yapıcı geri bildirim sağlamalıdır.

Fakülte öğretim elemanının görevlerini şöylece sıralayabiliriz:

- Okul idaresi ve uygulama öğretmeni ile uygulama sürecinin başında irtibata geçmeli, mümkünse ilk hafta uygulama öğrencilerini bizzat kendisi uygulama oku-

luna götürerek öğretmenlik uygulaması sürecini başlatmalıdır.

- Uygulama öğrencisi ve uygulama öğretmeni ile düzenli olarak görüşmelidir. Bu görüşmeler öğretmenlik uygulaması sürecinin başarılı/kaliteli sonuçlar vermesi adına önemlidir.
- Uygulama öğrencisini performansıyla ilgili düzenli gözlemler yapmalıdır.
- Uygulama öğrencisinin problem çözme becerilerinin gelişimine destek olmalıdır.
- Uygulama okulunu kılavuzda geçtiği üzere belli aralıklarla düzenli ziyaret etmeli ve uygulama sürecini yerinde gözlemlemelidir. Bu sayı değişmekle birlikte yurtdışındaki uygulamalarda dönemde en az beş ziyaret yapmayı tavsiye eden kurumlar da mevcuttur. Bu ziyaretlerin mümkünse 15 günde bir olması gerektiğini ve uygulama öğretmeni ile birlikte tüm sürecin öğretmenlik tecrübesi kazandırma odaklı ilerlemesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.
- Uygulama öğrencisine ve uygulama öğretmenine sürecin sağlıklı ve verimli ilerleyebilmesi adına gerekli tavsiyelerde bulunmalıdır.
- Uygulama öğrencisin öğretmen dosyasını, kılavuza uygun şekilde evrakları düzenleyerek hazırlamasına, günlük plan ve ünitelendirilmiş yıllık planların hazırlanması sürecine rehberlik etmeli ve yapılan işleri değerlendirmelidir.
- Gerek uygulama öğretmeninin gerekse uygulama öğrencisini süreçte kendilerine düşen rolleri üstlenmesi ve yerine getirmelerine rehberlik etmeli ve onlarla ve diğer paydaşlarla eşgüdümlü çalışmaya özen göstermelidir.

- Uygulama öğrencilerinin öğretim teknolojilerini kullanabilmelerine, derslerle ilgili güncel ve yeni materyalleri tasarlayıp dersi bu materyalleri kullanarak işleyebilmelerine rehberlik etmelidir. Materyal tasarımında öğrencilerin çoklu duyu organlarına hitap edebilecek ürünler tasarlamanın prensibine göre hareket etmesi gerektiğini uygulama öğrencisine hatırlatır ve bu konuda örnek uygulamalara rehberlik eder.
- Sınıftaki deneyimleri desteklemeli ve geliştirmelidir. Uygulama öğrencisinin ders sunumlarına ilişkin yönergeler, beklentiler ve hedefler oluşturmalıdır.
- Ders sunumu öncesinde uygulama öğrencisinin günlük ders planlarını incelemeli ve değerlendirmelidir. Uygulama öğretmeni ile de uygulama öğrencisinin gelişimini olumlu yönde destekleyecek şekilde sürekli işbirliği içinde olmalıdır.
- Uygulama öğrencisinin meslekî gelişim ve ilerlemesini temin edecek yapıcı tavsiyeler sunmalıdır. Tüm yorumlar ve yapıcı öneriler yazılarak kayıt altına alınmalıdır.
- Uygulama sürecinde dinlediği derslerle ilgili gerekli formları doldurarak onaylamalı ve uygun koşullarda saklamalıdır. Dönem sonunda ilgili evrakların tamamının öğretmenlik uygulaması dosyası ile birlikte fakültedeki ilgili birime teslim edilmesini sağlamalıdır.[64]

Fakülte öğretim elemanı uygulama öğrencisinin önceki öğretim deneyimlerine aşina olmalı, onu iyi tanımalıdır. Bu öğretim elemanının işini ve rehberliğini kolaylaştırır. Uygulama okulunun türü, kademesi ve programı hakkında bilgi edinmeli ve bunları uygulama öğrencisi ile paylaşmalıdır.

64 "Role of the University Supervisor" (The University of Scranton, ts.), 1-2.

Uygun zamanlarda ziyaretler planlamalıdır. Ziyaretlerde dakik olmalıdır. Planlanan dersleri düzenli olarak gözlemlemeyi ve uygulama öğrencisine geri bildirim sağlamayı planlamalıdır. Uygulama öğrencisini sınıfta düzenli olarak gözlemlemelidir. Her ziyarette ve gözlemde ilgili formu doldurmalıdır. Uygulama öğretmeni veya uygulama öğrencisi tarafından ihtiyaç duyulması veya talep edilmesi halinde uygulama ile ilgili görüşmeler yapmalıdır. Uygulama öğrencisi ile uygulama öğretmeni arasında kişilerarası sorunlar ortaya çıkmaması için dikkatli olunmalıdır. Her ikisinin önerilerine açık olunmalıdır. Uygulama öğrencisinin süreçle ilgili sorunları veya endişeleri tartışılmalıdır. Uygulama öğretmeniyle geribildirimlerin içeriği ve değerlendirme kriterleri tartışılmalı ve dönem ortası ve nihai değerlendirmeleri tamamlayıp sisteme işlenmelidir.[65]

Bu Çalışmada fakülte öğretim elemanı ile ilgili olarak uygulama öğrencilerinin çoğunluğunun hocalarından çok önemli beklentileri ve dolayısıyla bir şikâyeti olmadığı anlaşılıyor. Bunun yanı sıra öğrencilerin bir kısmının önemle üzerinde durduğu öğretim üyesinin Türkçe bilmemesi dolayısıyla kendisini değerlendirmede iletişim zorluğu yaşamış olmalarıdır. Özellikle İlâhiyat Fakültelerinde öğretmenlik uygulaması derslerini veren hocaların öğrencilere meslekî bilgi konusunda faydalı olabileceği ancak öğretmenlik formasyonu ve pedagojik birikim açısından faydalı olamaması bir gerçektir. Bu durum hocaların art niyetli veya görevini kötüye kullanmasıyla ilgili olmayıp konuyla ilgili uzmanlık sahibi olmamasıyla ilgilidir. Fakülte öğretim elemanı hakkında memnuniyet belirten, rehberlik ve organizasyon görevlerinde başarılı olduğunu düşünen öğrenciler çoğunluktadır.

---

65 Eisner, "Responsibilities of Teacher Candidates, Mentor Teachers, and University Supervisors in Student Teaching", 7.

Uygulama öğrencilerinin uygulama öğretim elemanı ile ilgili sorulara ve verdikleri cevapların sayısal oranlarını gösteren tablo aşağıdadır.

Uygulama Öğrencilerinin Uygulama Öğretim Elemanı ile İlgili Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. Uygulama öğretim elemanının ihtiyacım olan rehberliği yaptığını düşünüyorum.	59	%73	15	%18	7	%9
2. Uygulama öğretim elemanı uygulamaya yönelik ölçme ve değerlendirme kriterleri hakkında bilgi verdi.	50	%62	18	%22	13	%16
3. Uygulama öğretim elemanı uygulama dersimi dinledi, dönütler verdi ve gerekli düzeltmelerde bulundu.	57	%70	13	%16	11	%14
4. Uygulama öğretim elemanı, danışman öğretmenle görüşerek başarımı artırmama katkı sağladı.	54	%67	17	%21	10	%12

Tablo 3: Öğretmen adaylarının uygulama öğretim elemanı ile ilgili görüşleri.

Uygulama öğretim elemanının kendisine ihtiyacı olan rehberliği yaptığına ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcı oranı %73, bazen diyenlerin oranı %18, hiçbir zaman cevabını verenlerin oranı ise %9'dur.

Uygulama öğretim elemanının kendisine uygulamaya yönelik ölçme ve değerlendirme kriterleri hakkında bilgi verdiğine ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcılar %62, bazen diyenler %22, hiçbir zaman cevabını verenler ise %16 oranındadır.

Uygulama öğretim elemanının uygulamada anlattığı dersi dinleyerek dönütler verdiğini ve gerekli düzeltmeleri yaptığına ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcılar %70, bazen diyenler %16, hiçbir zaman cevabını verenler ise %14'tür.

Uygulama öğretim elemanının uygulama öğretmeni ile görüşerek kendisinin başarısının artmasına sağlamasına ilişkin soruya her zaman cevabını veren katılımcılar %67, bazen diyenler %21, hiçbir zaman cevabını verenler ise %12 oranındadır.

Uygulama öğrencilerinin fakülte öğretim elemanı ile ilgili öne çıkan bazı ifade ve görüşleri şöyledir:

1. *Fakülte öğretim elemanı hocamız yabancı uyruklu olduğu ve Türkçe bilmediğinden ötürü çok sıkıntı yaşadık. Hocamız Arap olduğu için Türkçesi zayıf ve iletişimde oldukça büyük sıkıntı yaşadık. Onun haricinde başka bir sorun yaşamadık.*
2. *Az iletişim sağlandığı için biraz sorun yaşadım. Çoğu zaman görevli Hocama ulaşamadım. Uygulama hocam fakültede idarî işlerde görev aldığı için bizimle ilgilenme fırsatı olmadı.*
3. *Bazı konularda bize karşı önemsiz davranması, ciddiye almaması.*
4. *Bir sorun yaşamadım. Fakat bir kere izlemeye geldi ve yorumladı onun dışında çok katkı sağlamadı. Staj hocamız yeterince donanımlı ve ilgili olduğu için bunun eksikliğini hissetmedim.*
5. *Herhangi bir problemle karşılaşmadım hocamız anlayışlı davrandı benim elimde olmayan ve sorun oluşturan durumları tolere etti, bu anlamda kendisine saygılarımı sunuyorum.*
6. *Hiç irtibata geçmedi bizimle. Gerekli iletişim de kurmadı.*
7. *Sadece istediğim gibi bir ilgilenme olmadı.*
8. *Bir sorun yaşamadım ama yeterli yönlendirme ve ilgi de görmedim.*

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere İlâhiyat Fakültelerinde görev yapan yabancı uyruklu Türkçe bilmeyen hocala-

rın öğrencilere yeterince rehberlik yapamadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca süreçteki paydaşlarla etkili iletişim kurmaları gerektiği ve sürecin takibinde uygulama öğrencilerinin gelişimini yeteri kadar takip etmeleri gerektiği anlaşılmaktadır.

4. Öğretmen Adaylarının Kendi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik uygulamalarında özel bir boyutun olduğu daima göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle öğrenciye kendi tarzını geliştirmesinde yardımcı olmalıdır. Farklılıklarımızın zenginliğinden yararlanmamız gerekir. Uygulama öğrencisi kendi tarzı dışında uygulamalara zorlanmamalıdır. Bu onun kendisine olan güvenini sarsar. Kendi seçiminden kaynaklanmayan durumlarda yani değiştiremeyeceği konulardaki rehberliğimiz farklı olmalıdır. Kendinden bir şey katması istenmelidir. Ezber ve taklidin sınırlılığına işaret edilmelidir. Başarabileceği konulardan başlanmalıdır. Bireysel farklılıkları dikkate alarak kendisine has bir tarz oluşturabilmesine rehberlik etmelidir. Başarısız olduğu ve zayıf kaldığı konularda cesareti kırılmamalıdır. Uygulama öğrencilerinin meslekî gelişimine katkı sağlamalı, onları cesaretlendirmelidir.

Uygulama öğrencilerinin ankette kendi ders işleme süreçlerine dair sorulara verdikleri cevapları gösteren tablolar aşağıdadır.

Öğretmen Adaylarının Kendi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. Dersin konusu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilirim ve dersle mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilirim.	61	%75	20	%25	-	-
2. Dersi özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine göre işleyebilirim.	53	%65	28	%35	-	-
3. Ders esnasında öğrencilerin sordukları/soracakları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilirim.	54	%67	27	%33	-	-
4. Derste işlediğim konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirebilirim.	65	%80	16	%20	-	-
5. Derste zamanı verimli kullanabilirim.	58	%72	23	%28	-	-
6. Dersin konusuna uygun araç-gereç ve materyal seçip hazırlayabilirim ve hazırladığım bu araç/gereç/materyalleri sınıf düzeyine uygun şekilde kullanabilirim.	60	%74	21	%26	-	-
7. Dersin konusunu günlük hayat/yaşamla ilişkilendirebilirim ve konuyla ilgili örnekler verebilirim.	62	%77	18	%22	1	%1
8. Dersin kazanımlara uygun değerlendirme tekniklerini kullanabilirim.	62	%77	19	%23	-	-
9. Derse uygun ve dikkat çekici bir giriş yapabilirim.	53	%65	28	%35	-	-
10. Dersin başında öğrencileri derse motive edebilirim ve bu motivasyonun sürekliliğini sağlayabilmek için azami gayret gösteririm.	68	%84	13	%16	-	-
11. Ders süresince gerektiği yerde övgü/ödül/takdir/teşviklerden gerektiği yerde ise yaptırımlardan yararlanabilirim.	65	%80	16	%20	-	-
12. Dersin sonunda öğrencilere gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilirim, öğrencileri araştırmaya yönlendirebilirim.	67	%83	14	%17	-	-
13. Ders planlarını açık, anlaşılır, düzenli bir biçimde hazırlayabilirim.	69	%85	12	%15	-	-
14. Ders esnasında öğrencileri düşünmeye yönlendirecek sorular sorabilirim.	66	%82	15	%18	-	-
15. Derste öğrencinin gelişim ve anlama düzeyine uygun şekilde Türkçe'yi etkili, düzgün ve akıcı kullanabiliyorum.	67	%83	14	%17	-	-

Tablo 4-1: Öğretmen adaylarının kendi uygulamalarına ilişkin görüşlerini gösterir tablo.

Öğretmen Adaylarının Kendi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. Sınıfta ders işleme sürecinde pozitif bir disiplin sağlayarak olumlu bir sınıf atmosferi oluşturabilirim.	65	%80	16	%20	-	-
2. Dersi konuya uygun bir şekilde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri ile işleyebilirim.	61	%75	20	%25	-	-
3. Konunun hedeflerini ve kazanımlarını dikkate alarak ders sunumu yapabilirim.	68	%84	13	%16	-	-
4. Yerine göre sesimin tonunu ve vurgusunu ayarlayabilirim, sesimi etkili bir biçimde kullanabilirim.	60	%74	20	%25	1	%1
5. Öğrencilerle göz teması kurmada başarılıyım.	65	%80	16	%20	-	-
6. Ders esnasında gereken durumlarda öğrencilere gerekli dönütleri verebilirim ve gerekli düzeltmeleri yapabilirim.	67	%83	14	%17	-	-
7. Ders esnasında öğrencilere ihtiyaca göre açık ve anlaşılır açıklamalar yapabilirim ve gerekli yönergeleri verebilirim.	66	%82	15	%18	-	-
8. Beden dilimi, jest ve mimiklerimi etkili biçimde kullanabilirim.	64	%79	17	%21	-	-
9. Konuyla ilgili ayet ve hadisleri araştırıp derslerde kullanabilirim.	63	%78	18	%22	-	-
10. Konuyla ilgili örnek olay, kıssa vb. anlatabilirim.	55	%68	25	%31	1	%1
11. Gerekli olduğunda ayet/sure talimi yaptırabilirim.	59	%73	22	%27	-	-
12. Gerekli olduğunda Kur'an-ı Kerim derslerine girebilirim.	75	%93	5	%6	1	%1
13. Gerekli olduğunda meslekî Arapça derslerine girebilirim.	43	%53	30	%37	8	%10
14. Öğrencilerin ders esnasında sordukları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilirim.	53	%65	28	%35	-	-
15. Gerek kullandığım dili gerekse öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanarak öğrencilerin seviyelerine inmede/çıkmada zorlanmam.	53	%65	28	%35	-	-

Tablo 4-2: Öğretmen adaylarının kendi uygulamalarına ilişkin görüşlerini gösterir tablo.

Uygulama öğrenicilerinden "Dersin konusu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilirim ve mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcıların oranı %75, bazen diyenlerin oranı %25'tir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Dersi özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine göre işleyebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %65, bazen diyenler %35 oranındadır, hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Ders esnasında öğrencilerin sordukları/soracakları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %67, bazen diyenler %33 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Derste işlediğim konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %80, bazen diyenler %20'dir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Derste zamanı verimli kullanabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %72, bazen diyenler %28'dir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Dersin konusuna uygun araç-gereç ve materyal seçip hazırlayabilirim ve hazırladığım bu araç/gereç/materyalleri sınıf düzeyine uygun şekilde kullanabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %74, bazen diyenler %26'dır. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Dersin konusunu günlük hayat/yaşamla ilişkilendirebilirim ve konuyla ilgili örnek-

ler verebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcı oranı %77, bazen diyenler %22, hiçbir zaman cevabını ise sadece %1 katılımcının verdiği görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Dersin kazanımlara uygun değerlendirme tekniklerini kullanabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %77, bazen diyenler %23'tür. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Derse uygun ve dikkat çekici bir giriş yapabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %65, bazen diyenler %35'tir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Dersin başında öğrencileri derse motive edebilirim ve bu motivasyonun sürekliliğini sağlayabilmek için azami gayret gösteririm." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcı oranı %84, bazen diyenler %16'dır. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcının ise olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Ders süresince gerektiği yerde övgü/ödül/takdir/teşviklerden gerektiği yerde ise yaptırımlardan yararlanabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %80, bazen diyenler %20, hiçbir zaman cevabını veren katılımcının olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Dersin sonunda öğrencilere gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilirim, öğrencileri araştırmaya yönlendirebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcı %83, bazen diyenler %17'dir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcının olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Ders planlarını açık, anlaşılır, düzenli bir biçimde hazırlayabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcı oranı %85, bazen diyenlerin oranı %15 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcının olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Ders esnasında öğrencileri düşünmeye yönlendirecek sorular sorabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %82, bazen diyenler %18'tir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcının olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Derste öğrencinin gelişim ve anlama düzeyine uygun şekilde Türkçe'yi etkili, düzgün ve akıcı kullanabiliyorum." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %83, bazen diyenler %17 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Sınıfta ders işleme sürecinde pozitif bir disiplin sağlayarak olumlu bir sınıf atmosferi oluşturabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcı oranı %80, bazen diyenlerin oranı %20'dir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Dersi konuya uygun bir şekilde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri ile işleyebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %75, bazen diyenler %25 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Konunun hedeflerini ve kazanımlarını dikkate alarak ders sunumu yapabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %84, bazen diyenler %16'dır. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Yerine göre sesimin tonunu ve vurgusunu ayarlayabilirim, sesimi etkili bir biçimde kullanabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcı oranı %74, bazen diyenlerin oranı %25, hiçbir zaman cevabını veren katılımcı oranının ise %1 olduğu görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Öğrencilerle göz teması kurmada başarılıyım." ifadesine her zaman cevabını veren

katılımcılar %80, bazen diyenler %20 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Ders esnasında gereken durumlarda öğrencilere gerekli dönütleri verebilirim ve gerekli düzeltmeleri yapabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %83, bazen diyenler 14 %17 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Ders esnasında öğrencilere ihtiyaca göre açık ve anlaşılır açıklamalar yapabilirim ve gerekli yönergeleri verebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %82, bazen diyenler %18'dir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Beden dilimi, jest ve mimiklerimi etkili biçimde kullanabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %79, bazen diyenler %21 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Konuyla ilgili ayet ve hadisleri araştırıp derslerde kullanabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %78, bazen diyenler %22'dir. Hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Konuyla ilgili örnek olay, kıssa vb. anlatabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcıların oranı %68, bazen diyenlerin oranı %31 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı oranı sadece %1'dir.

Uygulama öğrenicilerinden "Gerekli olduğunda ayet/sure talimi yaptırabilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %73, bazen diyenler %27 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Gerekli olduğunda Kur'an-ı Kerim derslerine girebilirim." ifadesine her zaman cevabını

veren katılımcılar %93, bazen diyenler %6, hiçbir zaman cevabını veren sadece %1'dir.

Uygulama öğrenicilerinden "Gerekli olduğunda meslekî Arapça derslerine girebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %53, bazen diyenler %37, hiçbir zaman cevabını veren katılımcılar ise %10'dur.

Uygulama öğrenicilerinden "Öğrencilerin ders esnasında sordukları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilirim." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %65, bazen diyenler %35 iken, hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

Uygulama öğrenicilerinden "Gerek kullandığım dili gerekse öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanarak öğrencilerin seviyelerine inmede/çıkmada zorlanmam." ifadesine her zaman cevabını veren katılımcılar %65, bazen diyenler %35 iken hiçbir zaman cevabını veren katılımcı olmadığı görülmektedir.

4.1. Uygulamada İlk Ders Sunumu Hazırlığı

Uygulama öğrencilerinin ders sunumlarına ilişkin sayısal verilere bakıldığında öğrencilerin öğretmenlik uygulamalarında kaç kez ders sunumu yaptıklarına verilen cevaplara göre şunu görmekteyiz:

1. *17 öğrenci: 1-4 arası*
2. *41 öğrenci: 5-8 arası*
3. *23 öğrenci: 9 ve daha fazla*

Bu verilere göre uygulama öğrencilerini okullarda yeterince ders anlatma fırsatı buldukları, uygulama öğretmenlerinin sınıfta ders anlattırma tecrübesini kazandırmada etkili rehberlik ettiklerini söylemek mümkündür.

Uygulama öğrencilerine ilk ders sunumunu ne zaman yaptıklarına ilişkin yöneltilen soruya verilen cevaplar şöyledir:

1. *45 öğrenci: 1-4. haftadan itibaren*
2. *32 öğrenci: 5-8. haftadan itibaren*
3. *4 öğrenci: 9-12. haftadan itibaren*

Bu çalışmanın ikinci dönem yapılmış olması sebebiyle aslında uygulama öğrencilerinin öğretmenlik uygulamasında ikinci dönem okutulmaktaydı. Birinci dönem okullarda staj yapmış olmaları onlara tecrübe kazandırmış olduğundan bazı öğrencilerin ilk haftadan ders anlatmaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler arasında "tüm dönem dersleri ben anlattım" diyenlerin sayısı on sekizdir. Dönem boyunca ders anlatma sayısının birinci döneme oranla daha fazla olduğunu öğrencilerin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bunu da ilk dönem edindikleri sınıf yönetimi ve öğretmenlik mesleği becerilerine bağlamaktadırlar.

"Uygulamada ilk ders sunumuna nasıl hazırlandınız?" sorusuna verilen cevaplar şöyledir.

1. *Konu ile ilgili gerekli materyalleri araştırdım. Bir tane slayt sunumu hazırladım. Ders kitabını iyice özümseyerek çalıştım.*
2. *Video izleyerek ve kitaplardan çalışarak.*
3. *Çeşitli kaynaklardan özet çıkardım.*
4. *İlk ders anlatımımda öncelikle kitapta olan bilgileri okudum eklenebilecek bilgileri ekledim. Konuyla ilgili hadis, ayet gibi araştırma yaptım. Konum musiki olduğu için dinî mûsikinin her türüne ait videoları araştırdım ve derste onları dinlettim.*
5. *PowerPoint sunusu hazırladım.*
6. *Slayt ve etkinlikler hazırlanarak dersimi işledim.*
7. *Konuyla ilgili araştırma çalışması yaptım fakültede öğrendiğim bilgileri öğrencilerin seviyesine indirerek anlattım.*
8. *Konuyu çeşitli kaynaklardan araştırıp görsel açıdan zengin bir slayt hazırladım ve hazırlamış olduğum slayt üzerinden konumu anlattım.*

9. *Konuya hâkim olmak için çalıştım. Günlük hayatla bağdaştırmak için de örnekler hazırladım.*
10. *Öncelikle 5. Sınıf Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi kitabını ana kaynak olarak kullandım ve başkaca kaynaklardan da faydalanarak konuya yönelik bir slayt hazırladım, slayta bol görsel ekledim, konuyla ilgili şarkı ekledim, öğrencilerin yaşına uygun bilmece ve sorular hazırladım, konunun ayrıca bir notunu çıkardım ki anlatım yaparken unutmayayım. Daha sonra oda arkadaşlarıma sınıfa anlatır gibi ders anlatımı yaparak derse hazırlık yaptım. Ses tonumu ve yüz ifademi 5. Sınıf öğrencilerine göre ayarlamaya çalıştım. Kıyafetlerimin öğretmen kimliğine uygun olmasına dikkat ettim ki öğrencilerimin karşısına özensiz çıkmayayım.*
11. *Yurtta kendi kendime anlatarak.*
12. *Aynı gün anlatacağımdan haberim oldu pek bir hazırlık yapamadım konuyu bildiğim içinde zorlanmadım.*
13. *Konuyla ilgili bilgileri araştırıp ilgili görselleri bir araya getirdim. Ders sonu için soru cevap ve en son ödevi tespit ettim.*
14. *İlk etkinlikle ders tekrarı yaptırdım, bir kavanoz hazırladım onu süslemeleriyle bile baya uğraştım. İçine sahabelerle ilgili soruların yazılı olduğu kâğıtlar ekledim. Kâğıttan bir top yapmıştım önceden bantla kaplamıştım. Birlikte tekrar yapmıştık.*
15. *Konuda gerekli araştırmaları yaptım bol ayet ve hadis kullandım.*
16. *Doğaçlama bir yöntemle örnekler ile dersi işledim. Ön hazırlık sürecim maalesef olmamıştı.*
17. *Ders kitabından ve materyal hazırlanan sitelerden.*
18. *Öncelikle konumla alakalı geniş bir araştırma yaptım. Konuyla alakalı ayet, hadis, kıssa ve örnek olayları belirledim.*

Konuma eksiksiz bir şekilde çalışmaya özen gösterdim. Araştırdığım bilgilerle bir slayt hazırladım ve öğrencilerin kitaba bağlı kalmasını istemedim ve daha çok duyu organına hitap etmeyi amaçladım. Slaytı kavram haritaları, tablolar, şekiller ve gerekli fotoğraflar ve videolarla çeşitlendirdim. Daha sonra anlatacağım konu ünite sonundaki bir konu olduğu için çalışma kâğıdı hazırladım ve tüm üniteyi kapsayacak şekilde bir kısa özet ve değerlendirme niteliğinde bir etkinlik yapmış olduk.

19. *Din öğretimi genel müdürlüğü sayfası ve kaynak kitap.*
20. *Konuları araştırdım. O konuyla ilgili ayet, hadis ve ilmihalden araştırdım. Ayet ve hadisi de ezberlemeye çalıştım.*
21. *Gerekli araştırma yaparak uygun slayt ve materyal hazırlayarak. Gerekli hadis ve ayetlerden yararlanarak derse uygun bir sunum hazırladım. Ders öncesinde uygun sorular hazırlayarak etkinlik kâğıtları oluşturdum.*
22. *Birkaç kitaptan araştırma yaptım video izledim.*
23. *Ders kitabının pdf buldum ve çalıştım ve konu hakkın da internet den bilgi topladım ve sunum hazırladım.*
24. *Konuyu özetleyerek çalışıp tekrarlayarak sonrasında sunmak.*
25. *İlk konum Peygamberimizin hayatında ramazan ve oruç idi. soru sorarak başladım hikâye anlatmıştım. Tahtaya önemli yerleri yazdım kitaptan önemli yerlerin altını çizdirdim. Etkinlik yaptırdıydım akıllı tahtada.*
26. *İlk ders sunumuna slayt hazırlayarak ve renkli kâğıtlara soru sorarak fanusun içine koydum ve başlangıçta ders anlattım sonrasında ise o etkinliği yaparak daha iyi pekişmesini sağladım.*
27. *Konuyla ilgili araştırma yaptım. Başlığın neler soracağımı hazırlamak. Konuyu ders kitabından çalışmak. Oradaki örnekleri not almak internetten örnekler bulma slayt hazırlama.*

28. *Ders kitabından ve internetten makalelerden yararlanarak konu ile ilgili slayt hazırladım. İlgili ayet, hadis ve kıssalardan yararlandım.*
29. *Konumuz Tecvid idi PowerPoint sunusu hazırladım.*
30. *Önce kaynak kitaba düzgünce çalıştım daha sonra videolar izleyerek o konuda kendimi geliştirdim.*
31. *Konuya öncesi hazırlanıp, geçen hafta ne işlendi ise o konuya da bakıp hazırlanmıştım ve ders sonunda ödevlendirme vermiştim.*
32. *Öğrencilerin gereklilik durumlarına göre en temel ve ihtiyaç duydukları eksiklikleri gözeterek.*
33. *Konuya farklı kaynaklardan hazırlanarak gerekli araştırmaları yaptım.*
34. *Slayt, hikâye, kıssa, soru cevaplarla konu anlatımım oldu.*
35. *Örneğin benim konum Hz. Âdem'di. Hz. Âdem'in (a.s) ilk insanlığı (cennetten kovulması, peygamberliği ve oğulları Habil-Kabil olaylarıyla konuyu sınırlandırdım. Hz. Nuh (a.s) tufanını onun peygamberliğini de aynı şekilde. Daha sonra internetten gerekli araştırmalar yaptım. Bu konuda Bakara suresi 30-34-35-37. Ayetleri delil olarak yazdım. Materyal olarak akıllı tahtadan etkinlik buldum.*
36. *Slaytla Kur'an ezber yerlerini dinlettim ve tecvid kuralları anlattım.*
37. *Geçen dönemki stajımdan örnek alarak.*
38. *Kendi sevdiğim kaynaklardan yararlanarak araştırmalar yaparak hazırlandım.*
39. *Araştırma yaparak, YouTube'dan örnek konu anlatımlarını izleyerek.*
40. *İnne ve kardeşleri hakkında bilgi topladım. Ders kitabına çalıştım dersi özetledim ders planlamasını yaptım.*
41. *Konunun özeti çıkarıldı ve ek kaynaklar ve Kur'an Kerim örnekleri hazırladım.*

42. *Gerekli materyaller ve slayt gösterileri ile.*
43. *Ayetler ve hadislerle hazırlandım.*
44. *Konuyla alakalı tüm ders kitapları vb. materyalleri inceleyerek. Sunum hazırlayarak. Konuya tam anlamıyla her noktasından hâkim olacak şekilde hazırlandım.*
45. *İlk ders sunumu yoğun bir hazırlık sürecinde geçti. Araştırma, bilgi ve belge toplama ile dolu idi. Konu üzerinde nelere değinmem gerekeceği, süreyi ve etkili beden dilini nasıl kullanacağımı ayarlamak üzerine kuruluydu.*
46. *5 kaynaktan ders çalıştım aynı zamanda MEB'in konuyla alakalı yazılarını okudum TDV de buna yardımcı oldu.*
47. *Danışman öğretmenimden destek alarak, materyal ayarladım. Danışman öğretmenim ders kitabını bana verdi konu sınırlamasını, değinmem gereken yerleri oradan ayarladım. Staj dosyadaki derse hazırlık formunu da doldururken netleştirmiş oldum.*
48. *Çeşitli araştırmalar yaptım akıllı tahtayı beyaz tahtayı kullanarak yaptım.*
49. *Öncesinden konuma çok iyi çalıştım ayet ve hadis örneklerini buldum. Benim konumdan önceki konuya da göz gezdirdim tekrar için sorular hazırladım.*
50. *Ders kitabından, internet sayfalarından yararlandım.*
51. *Animasyon hazırladım, slayt gösterisi hazırladım. Öğrenciler için soru hazırladım.*
52. *Konuyla alakalı sunumlardan ve ders kitabından yola çıkarak kısa notlar tuttum.*
53. *Eba'dan Youtube'dan, ders kitaplarından, kendi bildiklerimden, ayet ve hadislerden.*
54. *Konunun ana fikrini belirleyip o düşünceyi benimsemeye konuyu anlamaya dair sorular hazırladım ve bu sorular çerçevesinde konumu anlattım.*

55. *Öncelikle konuyu MEB'in kitabından okudum. Konu ile ilgili kendimi değerlendirmeye tabii tuttum. Kitapta önemli olan hususların nereler olduğu ve öğrencilere bu noktalarda daha kalıcı anlatım sağlarım diye düşünerek vurgulayacağım yerleri belirledim. Notlar aldım. Ve ders esnasında hem öğrencilere görsel olarak da hitap etmesi açısından hem de bana yardımcı bir argüman olması sebebiyle bir power point sunum hazırladım.*
56. *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi kitabından, DOGM ve EBA'dan konu taraması, slayt, oyun vb. etkinlikleri buldum ve bunlar üzerinden derse hazırlık yaptım.*
57. *Tecvid konusuydu. Tecvid kitaplarından ve Kur'an-ı Kerim'de yüzüne okuyacağımız sayfanın Tecvid analizinde bulunarak hazırlandım.*
58. *Konu ile ilgili kıssa, ayet, hadis veya olay bağlantısı gibi örnekler buldum ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağladım.*
59. *Oyun hazırladım, biraz heyecanlıydım kısa notlar aldım.*
60. *Bir hafta düzenli olarak baktım. Notlar aldım çocuklara nasıl aktarabilirim diye staj hocalarımdan tavsiye aldım ve derse girdim.*
61. *Derse uygun bir slayt hazırladım. Dersle ilgili öğrenciye oyun hazırladım. Bu sayede dersin eğlenceli geçmesine yardımcı oldu.*
62. *Dikkat çekmek için materyal tasarımı, sorular, kullanması gereken öğretim ilke ve yöntemlerini belirledim. Eğlenceli ders olması için ödüllü sorular hazırladım. Tüm planları tamamladıktan sonra birkaç kez anlatıma çalıştım.*
63. *Öncelikle staj hocam bana konumu verdi. Daha sonra konuya MEB kitabından baktım. Çeşitli kaynaklardan yararlandım. TDV İslâm Ansiklopedisi'nden konuya baktım. Ders konuma çalıştıktan sonra ayet ve hadisler ile bağdaş-*

tırmak için hangi ayetten ya da hangi hadisten faydalanabilirim onları araştırdım. Bir kâğıda not aldım. Daha sonra günümüz hayatı ile nasıl bağdaştırabilirim ona baktım. Sonra soru hazırladım konu ile alakalı yani derste bu konu ile alakalı nasıl bir soru hazırlayabilirim? diye düşündüm. Öğrencilere örnek teşkil edecek şekilde davrandım ve olabildiğince heyecanlanmamaya çalıştım. Hal, hareket, tavır hatta ne giyeceğime bile dikkat ettim, çünkü öğrenciler için kılık kıyafet önemlidir. Daha sonra ders saatim geldiğimde akıllı tahtadan da faydalanarak dersimi anlattım.

64. *Öncelikle MEB'in kitabından konun nasıl işlendiğine baktım. Anlatacağım Tecvid konusuyla alakalı anlatım videolarına baktım ve Öğrencilerin seviyesine uygun olanları seçtim. İçinde anlattığım Tecvid kurallarının bulunduğu Kur'an-ı Kerim sayfaları ayarladım.*
65. *Öğrencilerin dikkatini çekecek ve olumlu bakış açısı oluşturacak bir yarışma buldum (Kral sensin oyunu), ayrıca dersi çocukların seviyesine indirerek zihinlerinde kalacak cümleler ve olaylar bulmak için düşündüm çevremdekilere danıştım. Konuyu okuyup planladım.*
66. *Ders kitabından hazırlandım. (7 Katılımcı)*
67. *Araştırarak. (6 Katılımcı)*
68. *Slayt yaptım, ders kitabı ve akıllı tahtayı kullandım. (3 Katılımcı)*

4.2. Uygulamada İlk Ders Sunumu

"Uygulamada ilk dersi nasıl sundunuz?" sorusuna aşağıdaki cevaplar verilmiştir.

1. *Akıllı tahtadan. (2 katılımcı)*
2. *Öncelikle soru cevap ile geçen haftanın tekrarı ile başladım. Sonra herkesi derse katarak öğrencilere okuttum ve açıklamalar yaptım.*

3. *Gerekli materyal hazırlayıp ders sunusu yaptım.*
4. *Sözel bir şekilde giriş yaptım daha sonra videolara yer verdim.*
5. *İlk ders anlatımım çok acemiceydi. Sınıf hâkimiyetim kötüydü ve heyecanlıydım.*
6. *İlk dersimi öğrencilerle ilk defa tanışıyor gibi başladım daha sonra dersle ilgili neler bildiklerini sordum ve günlük hayatla ilişkilendirerek soru-cevap şeklinde işledim.*
7. *Görsellerden ve akıllı tahtadan yararlandım.*
8. *Rehber öğretmen olmadan 30 kişilik sınıfa sundum.*
9. *Slayt üzerinden ve günlük hayattan örnekler vererek sunumumu gerçekleştirdim.*
10. *Derse hazırlıklı geldim. Sınıfta güzel bir sunum yaptım. Anlatım tekniğini kullandım. Örnek olaylardan yararlandım. Öğrencilere soru cevap yaptırdım.*
11. *Heyecanlıydım ama iyiydi*
12. *Heyecanlı ve gayet anlaşılır bir ders oldu.*
13. *Zamanı iyi kullanamadım erken bitirmiştim, onun dışında iyiydi.*
14. *Akıllı tahtada slayt sunum yaptım.*
15. *Sınıfta bir motivasyon ortamı oluşturduktan sonra derse giriş yaptım.*
16. *İlk konu anlatımımda bir materyal kullanmadım. Tahtaya yazarak çocuklarla soru cevap şeklinde ilerledik. Konu biraz dardı. İlk anlatımımı açıkçası hiç beğenmedim, çok daha güzel anlatabilirdim ki sonraki anlatımlarım beni de gayet mutlu etti.*
17. *Slayttan sundum.*
18. *Konuyu anlattım, öğrencilerle birlikte soru cevap şeklinde işledik.*
19. *İlk derse hazırlıklı gidemediğim için konuyu anlatım tekniği ile anlatıp gerekli notları almalarını sağladım.*

20. *Slayt ve sözlü anlatım tarzı ile.*
21. *Akıllı tahtadan yararlanarak ve çocukların hayatından örnekler vererek.*
22. *Hazırlamış olduğum slayt, ders kitabı ve etkileşimli tahtadan açmış olduğum kaynak kitaptan işledim dersi. Öncelikle önceki dersin tekrarını yaptım daha sonra anlatacağım konuyla bağ kurarak kendi konumu anlattım. Hazırlamış olduğum çalışma kâğıdı da test, boşluk doldurma, doğru yanlış ve bulmaca şeklindeydi. Hem öğrencilerin dikkatini çektim hem eğlenip hem öğrenmeyi amaçladım ve etkili bir öğretim gerçekleştirdim. Uygulama öğretmeninden de gerekli övgüyü aldım.*
23. *Selam vererek girdim sınıfa ve kendimi tanıttım. Konuyla ilgili kavram sorarak başladım derse.*
24. *Akıllı tahtadan, ders kitabından faydalanarak öğrencilere tahtaya uygun şeyler yazarak defterlerine not tutturdum.*
25. *İlk kısmı saymazsak güzel olduğunu düşünüyorum*
26. *Akıllı tahtaya hazırladığım sunumu ve ders kitabin pdf açtım ve dersi anlattım.*
27. *Örnek olaylar üzerinden gittim.*
28. *Soru-cevap niteliğinde ve beyin fırtınası tekniğini kullanarak sundum*
29. *İlk ders önceki konunun tekrarı yapıldı ardından yeni konuya geçiş yapıldı. Slayt üzerinden örnekler verilip ders kısa kısa özetler vermek önemli noktalar vurgulandı. Ardından anlatılan konuyu Kur'an'dan örnekler bulmalarını tahtaya yazmalarını istemiştim. Derste anlaşılmayan noktaları sorup üzerinden durdum. Ardından dersi sona erdirdim.*
30. *Ayakta. Ve sınıfa bile bakmadan anlattım.*
31. *İlk olarak tanıştım daha sonra haftalık konuyu işledik.*

32. *Slayt eşliğinde sözlü anlatım şeklinde ve yazı tahtasına önemli kavramları yazıp açıklayarak.*
33. *İlk dersi slayt ve videolarla zenginleştirerek sunmuştum ama ilk olmasının verdiği bir heyecan ve gerilim vardı.*
34. *İlk önce günlük hayattan sohbet ettim, daha sonra dersimi anlattım, ders bitiminde de konu hakkında konuştuk.*
35. *İlk dersim olduğu için tabi ki biraz heyecan vardı. Sesimin titrediğini fark ettim. Ama bunlara rağmen iyi anlattığımı düşünüyorum.*
36. *Anlatım tekniğini kullanarak, soru cevap şeklinde, beyin fırtınası tekniğini kullanarak işledim.*
37. *Öğrencilerimle karşılıklı soru cevap şekliyle.*
38. *Slayt sunumumla konuyu anlattım ve hazırladığım çalışma kâğıdı ile konuyu tekrar ettim.*
39. *Çocuklara soru sorarak onların ilgisini derse çekmeye çalıştım. Daha sonrasında hazırlamış olduğum slaytı akıllı tahta yardımıyla onların görsel hafızalarına hitap edecek şekilde sundum. Onların anlayabileceği şekilde dersi işlemeye önem gösterdim ardından hazırlamış olduğum konu ile ilgili ufak ödüllü olan soru cevap etkinliğini yap.*
40. *Daha çok sözlü anlatımla, slaytla desteklendi.*
41. *Örneklendirme ve güncel hayatla ilişkilendirme yapmaya karar verdim. Dikkat çekmek için, Hz. Âdem (a.s.) hakkında ne biliyorsunuz, kimdir Hz. Âdem gibi sorularla öğrencilerin bilgisini ölçmeye çalıştım. Daha sonra Hz. Nuh (a.s.) ile ilgili sorular yönelttim. Öğrencilerin Allah'tan gelen emre itaat etmemenin kötü neticeleri anlatılarak güdülenmeleri sağladım. Anlatım tekniği, örneklendirme günlük olaylarla ilişkilendirme ve soru- cevap tekniğinden yararlandım. Daha çok öğretmenin konuyu sınıfla beraber sohbet havasında anlattığı bir ortam oluşturdum. Öğrenciler rahatlıkla kendilerini ifade etmelerine imkân verdim.*

Öğrenci düzeyine göre açık ifadelerle anlaşılır bir şekilde ders anlattım. Sürekli olarak göz teması kurdum. Konuyu anlatırken bazen durup sizce ne olmuştur diyerek geri dönüt aldım. Sınıf hâkimiyetinde sorun yaşamadım herkes parmak kaldırarak konuştu. Mümkün olduğunca herkesin sorularına cevap vermeye çalıştım onları dinledim. Dersin 30 dakikasını konuşarak son 10 dakikasını worldwalldan etkinlik yaptırarak geçirdim.

42. *İlk kıssa anlatarak Kur'an'ın önemini anlatarak başladım.*
43. *Gayet güzel ve verimli bir şekilde.*
44. *Çok iyi hazırlanıp geldim ve verimli bir ders oldu.*
45. *İlk önce biraz sohbet ederek öğrencileri derse hazırladım. Daha sonra derse geçtik. Öğrencileri olabildiğince aktif kılmaya çalıştım.*
46. *Konuma çalışıp dümdüz anlattım, etkinlik, slayt vs. yapmadım.*
47. *Akıllı tahta kullanıma hazır hale getirimdim dersi akılı tahtadan işledim soru cevap şeklinde dersi işledim.*
48. *Çok rahattım. Konuyu bildiğim için.*
49. *Önceki dersle bağlantı kurarak anlatım tekniği ve soru cevap tekniği kullanarak.*
50. *Hem teknolojik aletler hem bireysel anlatımla.*
51. *Heyecanlı ve stresli.*
52. *Kendim özgün anlatarak sundum. Slaytlardan yararlanma fırsatım da oldu.*
53. *Tahta da anlatarak ve yazarak, akıllı tahtadan faydalanarak, soru cevap şeklinde*
54. *Yaptığım ön hazırlıktaki tüm düşüncelerimi çocuklara anlatarak, farklı yöntem ve tekniklerden yararlanarak sundum.*

55. *Heyecan dolu idi. Zamanla sesimi ve beden dilimi toplayıp konu hâkimiyetini sağladım. Kendimce güzel geçti. Geri dönüşler de o yönde idi.*
56. *Slayt sunusu kullandım. Öğrencilere dersin başında sorular yönelttim. Hayatın içinden örnekler verdim. Küçük bir oyun oynadık.*
57. *Çeşitli araştırmalar sonucunda oluşan bilgiler ve gözlemlerim sonucu elde ettiğim sonuçlarla dersimi anlattım.*
58. *Hazırladığım kâğıda bakarak okuyarak anlattım çok kötüydü ya. Ama sonra daha rahat anlatmıştım.*
59. *İlk başta öğrencilere konuyu anlattım. Aralarda sorular sordum ve aynı zamanda hazırladığım slaytlar sunum yaptım. Konunun bitiminde öğrencilere sorular sordum.*
60. *Dersim sohbet havasında soru cevap şeklinde gerçekleşti. Akıllı tahtadan destek aldım. Hadis, ayet ve kıssalarla destekledim.*
61. *Konum Anadolu-Balkan ve Horasan'da İslâmiyet'in yayılmasıydı. Öncelikle öğrencilerin bilgilerini sorular sorarak yokladım. Daha sonra bu bölgeleri haritadan gösterip konuma geçtim. Çok heyecanlıydım. İlk başta biraz zorlandım ama konuyu anlattıkça rahatlamaya başladım. En sonda konu ile ilgili soru sorup genel tekrar yapıp konuyu bitirdim. Öğrencileri mümkün olduğunca sorular sorarak derse katmaya çalıştım.*
62. *Önce geçen haftaki konuyu özetledim sonra yeni konuyu üstüne ekleyerek ve maketten göstererek anlattım.*
63. *Öğrencilere öncelikle ilgilerini çekecek günlük hayatla ilgili sorular sordum. Konuyla ilgili kavramları tahtaya yazdım. Sonrasında konumu anlattım kavramlarla ilişkilendirdim. Konunun günlük hayattaki öneminden bahsettim. Dersi anlatırken pekiştirme ve vurgulamak amaçlı tekrarlar yaptım. Kendilerinin günlük hayatta neler yaptığını*

sordum ilgili konuya ithafen yani çocuklara sorular sordum. Dersin sonunda da çocuklardan geri dönüş amaçlı sorular yönelttim. Ders saati bitmeden de etkinlik yaptırdım, oyun oynattım.

64. *Elime iki tane tahta kalemi aldım ki çocuklara buranın hâkimi benim imajı vermek için. Öğretmen masasına hiç oturmadım. Hep arka sıradaki öğrencileri harekete geçirmek üzere onlara sorular sordum.*
65. *Öncelikle plan ve program dâhilinde ilerlemeyi tercih ettim daha sonra akıllı tahtadan işleyeceğimiz bölümü açtım konuya giriş mahiyetinde birkaç söz ettim daha sonra ilgilerini çekici bir soru yönelttim ve konuya başladım gelişim bölümünde konunun ayrıntılarına yer verdim konu ile ilgili kısa ayet veya hadislerden örnekler verdim konunu daha iyi pişmesini sağladım sonunda ise özet olarak genel bir tekrar yaptım ve akıllarında oluşabilecek soru işaretlerini kaldırdım.*
66. *Heyecanım yoktu dersi de güzel anlattım ama süreyi ayarlamada sıkıntı yaşadım. Konuyu yetişmeyeceğim korkusuyla hızlı anlattım.*
67. *Derse girişimde öğrencilere selam verdim, hal hatır sordum. Sonra hangi konuyu işleyeceğimizi açıkladım. Gerekli dikkat çekme unsurları sundum. Sonra dersin gelişme bölümünde konuyu anlatım ve soru cevap yöntemiyle anlattım. Sonrasında dersi hayatla ilişkilendirdim ve değerlendirme yaparak dersi bitirdim.*
68. *İlk anlatım olduğu için ve öğrencileri tanımadığım için neyi nasıl anlatacağımı açıkçası bilmiyordum, konuyu iyi bildiğim için hiç çalışmadan direk anlattım ve yetersiz buldum.*
69. *Hazırlıksız olduğum için ilk önce konunun tanımını yaptım gerekli bilgilerden bahsedip hayatla ilişkilendirdim ve*

öğrencilerden örnek vermelerini istedim. Ders kitabından da okuyarak ilerlemiştik.

70. *İlk olarak çocuklarla sohbet ettim, nasıl olduklarını sordum. Daha sonra çocuklara konuyu söyledim ve akıllı tahtadan sunumu açtım. Konuyla ilgili kavramları tahtaya yazdım ve önce onlardan kelimeleri bilip bilmediklerini öğrenmek için yorumlar ve tanımlar almaya çalıştım. Daha sonra kelimeleri kendim açıkladım. Konuyla ilgili ayet ve hadisler söyledim. Onlardan konuyla ilgili örnekler istedim. İkinci derste ise konuyu daha iyi pekiştirmek adına onlara oyun hazırlamıştım onu oynadık ve kazananlara kızlarımıza teşbih oğullarımıza da takke verdik. Kalan sürede de akıllı tahtadan etkinlik açıp, sorular çözdük.*
71. *Merhaba çocuklar diyerek derse başladım. Daha önce uygulama öğretmenimiz sınıfa tanıtmasına rağmen ismimi unuttuklarını düşünerek kısaca kendimi tanıttım. İşleyeceğimiz konuyu söyledim ve öncesinde geçen haftanın konusunu hatırlamak için öğrencilere sorular sordum, daha sonra da önceki haftanın konusunu kısaca özetledim. Hatırlatmadan sonra asıl konuya geçtim ilk olarak çocuklara "oruç deyince aklınıza ne geliyor, ramazan deyince aklınıza ne geliyor?" gibi sorular sordum, hızlıca cevapları aldıktan sonra konuyu slayt eşliğinde anlattım. Konu aralarında ve konu bitiminde çocuklara sorular çözdürdüm ya da bilmece çözdürdüm. En son konuyu toparladım, çocuklara soruları olup olmadığını sordum ve en son da konuyla ilgili şarkı dinlettim. En son olarak da dersi dinledikleri için teşekkür ettim ve iyi tatil dileklerinde bulundum.*
72. *Gayet güzel, heyecanlı ve tatmin edici buldum. Öğrencilerle göz teması kurmak onlara dine ve hayata dair bir konu üzerinde bilgilendirmek mutluluğunu hissettim ve dedim ki "evet, ben bu mesleği yapmak istiyorum".*

73. *Heyecanımdan dolayı ilk dersi otururak ve gergin bir şekilde sundum.*
74. *Dersin girişinde konu ile alakalı dikkat çekici bilgileri öğrencileri güdülemek için zikrettim. Daha sonra onlardan düşünmelerini istedim bu kavramları kendi hayatlarında nerede bulunduklarını sordum. Anlatacağım konu daha çok tarihe kaçtığı için, dikkat çekmek için dersin genel kültür havasında olacağını bu anlatılan bilgilerin hem dinî hem tarihî açıdan her gencin bilmesi gerektiğini vurguladım. Böylelikle hepsinin dikkatinizi çektim daha sonra harita ve yazı tahtası üzerinden dersi anlatmaya başladım. Kavramları açıkladıkça harita üzerinden göstermeye çalıştım. Kavramları kronolojik sıra ile tahtaya yazdım. Her kavramı gündelik hayata yansıtmaya çalıştım. Örnek olarak, ribat ve kervansarayları günümüz otellerine ve karakollarına benzettim. Bu şekilde öğrencilerde var olan merakın artmasını sağladım. Öğrencilere bu bilgilerin nerelerde işlerine yarayacağını sürekli zikrettim, bunun sonucuna olumlu dönütler aldım. Akıllı tahtadan bazı kavramlarla alakalı videolar izlettim. Örnek olarak Diriliş Ertuğrul dizisinde şaman sahnesi. Bu durum gençlerin dikkatini iyice yükseltti diyebilirim. Elimden geldiği kadar hem sözel hem işitsel hem matematiksel hem görsel zekâlara hitap etmeye çalıştım. Sonuç olarak anlatılan kavramları konunun önemli yerlerini, derste gözlemlediğim derse ilgisiz olan öğrencilerin üzerinden tekrar ettim. Öğrenme seviyesi yüksek olan öğrencilere ise bazı kavramların açıklanması istendi. Bu şekilde sınıfta değerlendirme yapmaya çalıştım. Aldığım dönütler hem kendi eksiklerimi hem öğrencilerin zayıf noktalarını gösterdi.*
75. *Konum Allah ile irtibattı. Küçük mektup kâğıtları hazırlayarak derse girdim. Hazırladığım slaytı ekrana yansıtarak*

zihinsel engelli çocukların dikkatini çektim. Dersi hayatla ilişkilendirerek işledim.

76. *Utanarak ve sesim titreyerek.*
77. *İlk başlarda anlatacak bir şey bulamadım sonra rahat rahat anlatabildim.*
78. *Gayet etkili ve anlaşılır sundum sadece süre konusundan küçük bir sıkıntı yaşadım. Dersin bitmesine 5 dakika kala anlatacağım konu bitti.*
79. *Sınıfa girdim ve öğrencileri sıcak bir gülümseme ile selamladım ve hatırlarını sordum. Daha sonra bir önceki derste işlenen konu ile ilgili sorular sorarak bilgilerini kontrol ettim gecen hafta ile bu haftayı ilişkilendirmem için bilgilerini kontrol etmem gerektiğini düşündüm. Daha sonra dersin konusunu tahtaya yazdım ve öğrencilerin ilgilerini çektim. Dersi sunuş yöntemi ile anlatmaya başladım. Akıllı tahtadan hazırladığım slaytı açtım ve onun da aracılığı ile konuyu anlattım. Öğrencilere ara ara sorular sorarak dikkatlerini topladım. Ders esnasında sordukları sorulara sabırla cevap verdim. Daha sonra ders sonunda kısa bir ölçme değerlendirme etkinliği ve soru cevapla anlayıp anlamadıklarını kontrol ettim. Anlaşılmayan yerlerin üzerinden bir kez daha geçtim. Kısa bir ödev vererek konuyu pekiştirmelerine yardımcı oldum. Ders sonunda beni dinledikleri için teşekkür ederek konuyu sonlandırdım.*
80. *Dersin başında tüm sınıfa cuma günü hediyeleşmenin güzel olduğunu söyleyerek çikolata dağıttım, kısa bir şakalaşma faslından sonra konu başlığını tahtaya yazarak onların bilgi birikimlerini ölçtüm. Ardından konuyu anlattım ara ara sınıfça koro halinde tekrarlar yaptım. Ders sonunda yarışma yaptım kazananlara hediye dağıttım ve dersimi bitirdim.*

4.3. Uygulamada İlk Ders Sunumu İzlenimleri

Uygulamada ilk ders sunumunda neler hissettiniz? sorusuna uygulama öğrencilerini cevapları şöyledir.

1. *Heyecanlıydım (on dört katılımcı)*
2. *Kendimi çok iyi hissettim. Öğretmenlik heyecanını yavaş yavaş yaşamaya başlamıştım*
3. *Çok heyecanlandım ve ders bitiminde bu meslek gerçekten tam bizim için bir meslek diye düşünüp birazcık duygusallaştım.*
4. *Heyecanlıydım ve sınıfla sanki alakalı değildim. Sadece kendi sesimi duyuyordum*
5. *Çok mutlu oldum ve heyecanlıydım. Tamamen sınıfın bana ait olduğunu hissettim ve sanki gerçekten öğretmenmişim gibi hissettim. Benim için çok güzel bir tecrübe oldu.*
6. *Heyecanlı, stresli ve mutlu.*
7. *Önceki dönem de staj yaptığım için kendimi daha rahat hissettim ve derse daha özgüvenli bir giriş yaptım.*
8. *İçimde bastıramadığım bir heyecan oldu ilk başta ama sonradan açıldım.*
9. *İlk ders anlatışım olduğu için heyecanlıydım ama anlatmaya başlayınca zor olmadığını fark ettim.*
10. *Seçmiş olduğum bu mesleğin benim için çok doğru bir karar olduğunu teyit ettim. Heyecan, gurur duydum*
11. *Çok heyecanlıydım. Ama heyecanlanacak bir şey olmadığını fark ettim. Ders çok güzel geçti. Öğretmen olacağım için kendimle bir kez daha gurur duydum.*
12. *Daha önce sunum yaptığım için azıcık bir heyecandan başka bir şey hissetmedim*
13. *Pozitif ve heyecanlı oldu.*
14. *Çok heyecanlıydım. Korku da hissettim*

15. *Heyecan vardı ilk başta daha sonra heyecan kalmadı önceden de hazırlıklı geldiğimiz için zevkli bir ders oldu*
16. *Yüzmeyi yeni öğrenmiş birisinin hissettiği gibi, güçlü, her şeyi kontrol altına almış kendine hâkim olmuş gibi.*
17. *Gayet sakin mutlu ve kıpır kıpır.*
18. *Heyecan vardı ve bunu yenmem lazım dedim. Şükür ki diğer anlatımlarımda bu durumu yaşamadım. Kendine güvenince anlatımımın nasıl güzel olduğunu görmek de bana cesaret verdi.*
19. *Birilerine bir şey öğretmek çok güzeldi.*
20. *Yetersiz kalmaktan çok korktum.*
21. *Heyecanlandım çünkü ilk defa o sınıfa ders anlatımı yapmıştım.*
22. *Ne kadar heyecanlı olsam da öğrencilerin meraklı bakışları beni motive etti.*
23. *Dersin başında fazlasıyla heyecanlıydım. Çoğu zaman dilim sürçüyordu. İlerleyen dakikalarda bu heyecanımı yendim ve dersin nasıl geçtiğini anlayamadım. O 40 dk. bana 10 dk. gibi gelmişti. Ders sonunda uygulama öğretmeni beni tebrik etti ve övdü böylece ben de tatmin oldum ve bu beni motive etti.*
24. *Gayet rahat.*
25. *Çok heyecanlandım heyecanımı bastırmak içinde çocuklarla ders ile ilgili muhabbet eder gibi konuyu anlattım.*
26. *Ders anlatırken çok heyecan vardı. Ama öğrencilerin meraklı gözleri karşısında o heyecan yok oluyor. Onlar için o an elinden ne geliyorsa yapmak istiyordum*
27. *Biraz heyecanlı ve gergin.*
28. *Çok heyecanlıydım ve herkesin beni süzdüğünü zannetmiştim.*
29. *Sakin ve rahat bir ders isleyiş oldu.*

30. *Öğretmen olmanın zor bir yolculuk olduğunu.*
31. *Çok bambaşka bir şey gerçekten özellikle anlatıp sonrasında ise onlara soru sorarak o soruyu bildiklerinde insana ayriyeten bir motivasyon veriyor gerçekten.*
32. *Bazen tepki vermeyen yani sadece susup dersi dinleyip ve ardından soru sorduğum da bir şey söylemeyen öğrenciler için kendimi yetersiz, eksik hissettim.*
33. *Çok heyecanlı, stresli gergin.*
34. *Çok heyecanlı, mutlu ve istekli idim.*
35. *İlk gün çok heyecanlıydım. Bazen nereden devam edeceğimi bile karıştırdım. Ama kendimi sakinleştirip devam edebildim.*
36. *Bu tür şeyleri ders esnasında kullanmak çok güzel ve öğrencilerin dikkatini çekiyor.*
37. *Aslında gözlem yaparken kendimi tam anlamı ile bir öğretmen gibi hissetmiyordum ta ki konu anlatmaya başlayana kadar. İlk sunumda çok heyecanlıydım tabi bu tatlı bir heyecandı ve kendini öğretmen gibi görmeye başlamıştım sonrasında anlattığım her dersten zevk aldım.*
38. *Çok heyecanlıydım. Bana meraklı gözlerle bakan öğrenciler vardı. İlk defa öğretmen olduğumu hissettim. Bu duygu inanılmaz güzeldi.*
39. *Heyecanlanmıştım ama yerinde bir heyecandı ve yeni okul, yeni öğrenciler olduğu için normaldi. Daha sonraki süreçte o heyecan gün geçtikçe azalmıştı.*
40. *Öğrencilerimin gözündeki o cevheri görünce çok kutsal bir vazife olduğunu hissettim.*
41. *Heyecanlı ve stresliydim. Ama ders anlatmaya başlayınca ve çocukların ilgisini görünce heyecanım git gide azaldı.*
42. *İlk başta çok heyecanlı olsam da daha sonrasında sınıfın atmosferine alıştığım için daha kolay bir sunum yaptım*

aslında bu rahatlamamın sebebi de konuya hâkim olmam ve iyi çalıştığım içindi.

43. *Heyecanla karışık bir mutluluk vardı. Öğretmen hissini yaşadım.*
44. *Çok heyecanlıydım ama bunu kontrol etmeye çalıştım, başardığımı da düşünüyorum. Konunun anlaşılır olması benim derse daha iyi anlatmamı sağladı. Öğrencilerle göz teması kurdum kurarken hem mutlu hem de bir o kadar heyecanlı hissettim kendimi. Öğretmenliğin o kadar daha özel ve güzel meslek olduğunu daha iyi anladım.*
45. *Çok heyecanlıydım ilk defa tek başıma kimse olmadan ders anlatıyordum*
46. *Çok güzeldi, en kısa zamanda atanıp sürekli bir şeyler öğretmek istiyorum.*
47. *Heyecanlı ve çok mutluydum. (3 katılımcı)*
48. *Daha önce de ders sunumu yapmış olduğum için heyecan hissetmedim. Kendime güvenim de tamdı.*
49. *Heyecanlı, korkak.*
50. *İlk dersimde heyecanlandım, heyecanımı bastırmayı başardım.*
51. *Mutlu hissettim çünkü bir şeyleri başarmış hissettim.*
52. *Biraz heyecanlı ve tedirginlik vardı ama kısa sürdü.*
53. *Çok mutlu öğrencilerle göz göze gelmek dinlediklerini görmek heyecan vericiydi.*
54. *Öğretmen olmanın ağır bir sorumluluk olduğunu*
55. *Her bir ders sunumu geleceğe hazırlık oluyor. Hatalarım, duraksadığım anlar olsa da bunları nasıl düzeltirim kısmına odaklanıyorum. Her sunumu tecrübe olarak görüyorum.*
56. *Gergin ve aşırı stresli.*
57. *Çok şey hissettim, çok mutlu oldum.*

58. *Heyecan ve mutluluk vardı. Genç ve dinamik öğrencilerin karşısında olmaktan gurur duydum*
59. *Çok farklıydı çocuklar zeki olduğu için dikkat etmek gerekiyordu*
60. *Çok heyecanlandım, ama öğrencilerin derse istekli katılımlarını görünce yavaş yavaş alıştım, çok iyi hissettim.*
61. *Heyecanlıydım ve aşırı amatör hissettim kendimi yeterli görmedim hatta motivasyonum çok düştü.*
62. *İlk evrede çok heyecanlıydım fakat öğrencilerimin sıcakkanlılığı sayesinde sonradan gayet iyi bir şekilde dersi anlattığımı düşünüyorum.*
63. *Güven verici.*
64. *İlk başlarda biraz heyecan sonra gayet rahat bir şekilde dersimi anlattım.*
65. *Başlar da biraz heyecanlandım sonra geçti kendimi gerçek öğretmen gibi hissettim.*
66. *Çok heyecanlıydım çünkü ilk defa lise seviyesinde bir sınıfa ders anlattım.*

4.4. Uygulamada İlk Ders Sunumu Etkililiği

"Uygulama da ilk ders sunumunuz sizce etkili bir sunum oldu mu? Neden" sorusuna verilen cevaplarda ilk ders sunumunu başarılı bulanların oranı oldukça yüksek çıkmıştır. Başarılı olmalarının nedenlerini uygulama öğretmenleri ve öğrencilerden aldıkları geri bildirimlere dayandırarak, iyi hazırlanma, materyal, kullanımı, başarılı iletişim, konuyu iyi özetleme ve uygun sorularla öğrencileri aktif bir şekilde derse katabilme başarısına bağlamışlardır. Kendilerini başarılı bulan katılımcıların ifadeleri şöyledir:

1. *Evet oldu. (4 katılımcı)*
2. *Etkili olduğunu düşünüyorum. Ders sonunda öğrencilerin dersi anladığını saptadım.*

3. *Evet, oldu çocuklardan bu yönde güzel dönüşler aldım.*
4. *Açık ve anlaşılır anlattığına inanıyorum.*
5. *Bence evet çünkü uygulama öğretmenim ve beni dinleyen staj arkadaşlarım tarafından da olumlu tepkiler aldım. Yine öğrencilerimden de çok güzel geri dönüşler aldım. Ben de elimden gelen her şeyi yapmaya çalıştım bu sebeple güzel bir ders sunumu olduğunu düşünüyorum.*
6. *Etkili olduğunu düşünüyorum çünkü öğrencilerle yapmış olduğum soru cevap yöntemleri ile öğrencilerin beni anladığından emin oldum.*
7. *Normal orta düzeyde diyebilirim.*
8. *Evet, çok güzel oldu çünkü öğrencilerin anladıklarını hissettim.*
9. *Evet. Çünkü konuyla ilgili sormuş olduğum tüm sorulara yeterli ve doğru cevaplar aldım ve katılım oldukça fazlaydı.*
10. *Bence etkili oldu. Dersin işleyişi konusunda bir sıkıntı yaşamadım. Öğrencilerle de iyi anlaştım. Geri dönütler de güzeldi.*
11. *Etkili bir sunum oldu. Çünkü konuyu tam anlamıyla kavrayıp öğrencilere açık bir şekilde anlattım*
12. *Evet. Öğrenciler anlaşılır olduğunu belirttiler.*
13. *Etkili olmadığını düşünüyorum çünkü çok heyecanlıydım ve zamanı iyi kullanmamıştım erken bitirince kalan sürede ne yapacağımı bilemedim.*
14. *Evet, oldu çünkü hem öğrenciler hem de öğretmenimizden aldığım dönütler olumluydu öğrenciler ders bitene kadar aktif katılım sağladı.*
15. *Evet oldu. Gerekli dönüşler tahmin ettiğimden bile iyi oldu. Çocuklar dışarı da bile konumda anlattığım örnekleri söyledi çok sevdik dedi.*

16. *Olduğunu düşünüyorum. Elimden geleni yaptım çünkü.*
17. *Etkili olduğu düşünüyorum çünkü bana tecrübe kazandırdı.*
18. *Evet etkiliydi. Çünkü öğrencilerden aldığım geri dönütler iyiydi.*
19. *Çocukları koordine etmek çok zordu yeterli etkiyi bırakamamış olabilirim.*
20. *Evet. Çünkü öğrencileri konuyu sıkılmadan açık bir şekilde anladılar.*
21. *Etkili bir sunum yaptığımı düşünüyorum. Gerek görsel gerek sözlü ve yazılı gerekse eğlenerek bir öğretim gerçekleştirdiğimi düşünüyorum. Öğrenciler de benim gibi ders ne çabuk bitti gibi bir tepki verdiler onların da keyif aldığını gördüm.*
22. *Olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuklar keyif alarak dinledi.*
23. *Çok etkiliydi. Çünkü öğrenciler hazırladığım materyal yararlandığım görseller çok dikkatlerini çekti ve onlar için alışılmışın dışında çok eğlenceli ve çok zevkli bir ders olmuştu. Hatta öğrenciler sürekli benim ders anlatmamı istemişlerdi.*
24. *Evet, oldu çünkü ders sonu değerlendirmesinde sorulara güzel cevaplar aldım.*
25. *Bence etkili oldu, çünkü konuya hâkim olduğumu düşünüyorum.*
26. *Bence olmuştur akılda illaki bir şeyler kalmıştır.*
27. *Hazırlıklı olmam, etkili ve vurgulu konuşmam sebebiyle verimli olduğunu düşünüyorum.*
28. *Etkili sunum olduğunu düşünüyorum. Yukarda bahsettiğim gibi öğrencilerin o sorulara doğru bir şekilde cevap vermesi etkili bir ders anlattığımın bir göstergesi olduğunu düşünüyorum.*

29. *Bence oldu çünkü daha dikkatli dinliyor öğrenciler.*
30. *Bence benim ki fazla etkili olmalı orta derece diyebiliriz çünkü ilkin verdiği bir heyecan vardı ve buda ses tonuma yansımıştı ve kendimi kötü hissetmiştim.*
31. *Etkili oldu çünkü staj hocam bunu belirtti. Öğrencilerin sorduğu sorulara onların anlayacağı şekilde cevap verdim. Konu ile ilgili onlara soru sorduğum zaman konuyu anladıklarını fark ettim.*
32. *Evet, gayet güzeldi. Sınıf hâkimiyeti güzeldi.*
33. *Etkili oldu, çünkü onlara gerçekten anlatmak aktarmak istediğimi aktardığımı ve onlarda etkili bir örnek olabildiğimi gördüm.*
34. *Bence oldu öğrenciler yeni gelen bir öğretmeni daha etkili dinledi.*
35. *Evet. Öğrenciler fazlasıyla anlattıklarımı anlayarak derse katılımları oldu.*
36. *Evet, çünkü yeterince bilgi topladım ve gerekli ders anlatımımı yaptım ders anlatımım bittikten sonra konunun pekişmesi için akıllı tahtadan etkinlik yaptık.*
37. *Etkili oldu çünkü tek olduğum için daha rahattım ve öğrencilerle bire bir ilgilenme şansım olmuştu.*
38. *Evet, çünkü gayet iyi çalışıp hazırlandım ve öğrencilerden de olumlu dönüt aldım.*
39. *Evet, öğrencilerle etkin bir iletişimim oldu.*
40. *Önceden de sınıfta anlattığım için tecrübe sahibi olduğumu düşünüyorum ve verimli olduğunu düşünüyorum.*
41. *Etkili ve ilgi çekici olduğunu düşünüyorum.*
42. *Evet, ilk ders sunum etkili oldu. Çünkü konuya hâkimdim.*
43. *Evet, hocamız beğendi.*
44. *Evet, bence etkili oldu çünkü önceki dersle bağlantı kurarak ve ek kaynaklar yardımıyla daha net bilgiler sağladım.*

45. *Olduğunu düşünüyorum çünkü ben anlattım.*
46. *Bence etkili idi. İlk etapta heyecanım sesime yansıdı ama toparlamayı becerdim. Sunumum konunun içeriği ve genel çerçevesi noktasında yeterli idi. Süre ve sınıf yönetimini güzel kullandım.*
47. *Evet, sonra ki dönemler de tekrar ettiğimizde aklında kalmıştı.*
48. *Evet, oldu. Son sınıf öğrencilerine girmiştim. Son sınıfta oldukları için farklı yüzler görmek onlar için de heyecanlı olmuştu. Sınav dışında başka şeyler de konuşmuş olduğumuz için ilgilerini çekebildik. Ayrıca ödüllü soru hazırladık o da çok hoşlarına gitti.*
49. *Evet, çocuklarımı çok sevdim ve verimli geçti.*
50. *Evet, etkili oldu. Çünkü öğrencilerimden çok geri dönüt aldım.*
51. *Evet, etkili oldu, öğrencilerin dikkatini çektiğimi hissettim.*
52. *Evet, bunu öğrencilerimin bana geri dönütlerinden anladım.*
53. *Evet, çünkü geri dönüt aldım, soru cevap şeklinde etkili olduğundan emin oldum.*
54. *Bence oldu çünkü çok etkili sorular sordum ve cevaplarını öğrencilere buldurdum insan kendi kendine sorgulayarak öğrendiği şeyi asla unutmaz.*
55. *Evet etkili oldu. Çünkü zor bir konu değildi anlattığım konu. Namaz konusuydu ve konuyu günlük hayatımızdaki uygulamalarla karşılaştırıp örneklendirerek anlattım. Ailelerinde mutlaka namaz kılanlar vardı, büyüklerinin kıldığı namazlarla benzeterek anlattığım için akıllarında kalıcılık sağlamıştım.*
56. *İlk ders sunumum 5. Sınıf öğrencilerine olduğu için yazdırılması gereken notun da yaşlarına göre olması gerekti-*

ğini öğrendim. Yaşlarından dolayı çok yavaş yazıyorlar. Burada beklemek de sabır isteyen bir iş. O nedenle sabrın önemini de kavramış oldum. Çünkü öğretmenlik düşünüldüğünden daha çok emek ve sabır isteyen bir iş. Bunun dışında gerek konuyu anlatmada, gerek etkinliklerde ve gerekse de öğrenciyle iletişimde etkili bir sunum yaptığımı düşünüyorum.

57. *Öğretimimiz etkili bir sunum olduğunu söyledi. Anlatım üslubum şeklimi çok beğenmiş, tecrübem olup olmadığını sordu.*
58. *Etkili bir sunum olduğunu düşünüyorum. Güzel hazırlanmıştım ve onların beni pür dikkat gözümün içine bakarak dinlediğini fark ettim. Öğrencilere sorular sorarak güzel cevaplar alarak etkili bir sunum yaptığımı onların konuyu iyi anladığını gördüm bunun mutluluğunu yaşadım.*

Kısmen başarılı veya başarısız olduklarını düşünen öğrenciler genellikle başarısızlık nedenlerini ilk tecrübe olmasına ve heyecana bağlamışlardır.

1. *Olmadı, çünkü biraz heyecanlandım. Daha iyi olabilirdi. (dört katılımcı)*
2. *Etkili olmadığını düşünüyorum çünkü çok heyecanlıydım ve zamanı iyi kullanmamıştım erken bitirince kalan sürede ne yapacağımı bilemedim.*
3. *Hayır, hiç mutlu değilim bu yüzden hafif heyecan yaptım çünkü. Anlatacağım bazı şeyleri bile anlatmadığımı fark ettim.*
4. *Bana göre olmuştu ama hatalarımı görmüştüm.*
5. *Pek değil çünkü konuyu anlatırken yazı tahtasını iyi kullanamama, heyecandan dolayı konuyu istediğim şekilde öğrenciye aktaramadım.*

6. *Yok, öğrenciye bir kere bile bakamadım.*
7. *Heyecandan dolayı arada tekrarlara düştüm. Orta derecede bir sunum olduğunu düşünüyorum.*
8. *Bence benim ki fazla etkili olmalı orta derece diyebiliriz çünkü ilkin verdiği bir heyecan vardı ve buda ses tonuma yansımıştı ve kendimi kötü hissetmiştim*
9. *Çok etkili değildi bence ben heyecanlıydım, öğrencilerim de derse çok katılmayan bir sınıftı.*
10. *Dersin ilk dakikaları heyecanımdan dolayı ders anlatırken kendimi çok fazla veremediğini düşündüm ama elimden gelenin en iyisini yaptığım için içim rahattı.*
11. *Heyecanlı bir şekilde anlattığımdan dolayı öğrenciler için çok etkili olmasa da benim için etkiliydi. Çünkü o heyecanımı kırmış oldum ve diğer sunumlarım daha kolay oldu.*
12. *Belki daha iyi olabilirdi materyal yardımıyla.*
13. *Pek etkili olmamıştı ama kendimi daha da geliştirebilirim. Açıkçası güzel bir şekilde hazırlanmamıştım.*
14. *Ufak tefek takılmalar, öğrenci profilini bilmediğim için zorluklar oldu ancak genel manada iyiydi.*
15. *Bence aşırı heyecanımdan ötürü pek etkili olmadı.*
16. *Hayır, olmadı aşırı heyecanlıydım, heyecanımın sebebi ise danışman hocamın da sınıfta oluşu, onun da beni dinlediği düşüncesi hata yapacakmışım hata yapıyormuşum hissi beni bitirdi ya. Öğrencilerle tek kalsaydım daha iyi bir anlatım gerçekleştireceğimi düşünüyorum.*
17. *Hayır, olmadı çünkü iyi değilim konu anlatmada.*

4.5. Öğretmenlik Uygulaması Stajı Nasıl Geçti

"Öğretmenlik uygulaması stajınız nasıl geçti? Daha iyi olabilir miydi? Nedenleriyle açıklayınız." sorusuna verilen cevaplar şöyledir.

1. *Güzel geçti. Gayet iyiydi. (yirmi bir katılımcı)*
2. *Daha iyi olabilirdi. Uygulama öğretmenimiz bize daha çok ders anlatımı fırsatı verebilirdi.*
3. *Daha güzel olabilirdi ancak kalabalık bir grup olduğumuz için sürekli ders anlatımında kesinti yaşadık devamlı olmadı.*
4. *Bir aylık bir süreçti benim için. Seneye ki stajıma hazırladığın inanıyorum.*
5. *Gayet güzel geçti bana çok şey kattı. Öğretmen olduğumda o acemi heyecanı yendim ve neleri yanlış yaptığımı görmüş oldum bu konuda kendimi düzelttim.*
6. *Benim için çok güzel geçen bir staj dönemi oldu. Her şeyiyle dolu dolu geçti. Öğrencilerimle sadece dersleri değil teneffüsleri, öğle aralarını beraber geçirdik pek çok paylaşımımız oldu. Elbette daha da iyi olabilirdi. Daha fazla ders de anlatabilirdim izin alma şansımız olsaydı farklı etkinlikler de yapabilirdik birlikte ama her şeyiyle gayet güzel geçen bir staj dönemim olduğunu düşünüyorum.*
7. *Stajım çok iyi geçti süre daha uzun olsaydı daha da çok şey öğrenebileceğimi düşünüyorum.*
8. *Çok iyi geçti çünkü her şeye hâkim hissettim bundan iyisi olabilirdi çünkü daha uzun sürebilirdi çabuk bitti.*
9. *Yeterli tecrübe kazanmama yardımcı oldu çünkü öğrencilikteki gibi sadece dinlemek yerine konuyu direk olarak ben anlattım ve bu da benim kendimi geliştirmemi sağladı ve yer yer hatalarımı fark ettim.*
10. *Stajım güzel geçti. Daha fazla öğretim tekniği uygulayabilirdim belki. Materyallerden de yararlansaydım güzel olurdu.*
11. *Güzel geçti, daha iyi olabilirdi nedeni ise ramazan ve sınav haftaları olması sonucunda ders anlatma sayımız azaldı*

12. *Stajım gayet güzeldi benim için verimli geçti*
13. *Güzel geçti. Daha fazla ders anlatarak tecrübemizi daha da arttırabiliriz.*
14. *Daha iyi olabilirdi çünkü aktif ve yeterli bir öğretmenle yapmadığıma inanıyorum.*
15. *Daha iyi olabilirdim eksiklerimi gördüm ve eksiklerimi tamamlamam gerektiğini anladım.*
16. *Öncelikle her gün ayrı bir değerdeydi ve beni çok geliştirdi. Elbette iyinin daha iyisi vardır. Çok daha verimli de olabilirdi. Ama ben kendi payıma düşen kısımdan maksimum faydayı aldığımı düşünüyorum.*
17. *Staj benim açımdan güzeldi bütün sorumluluğu üzerime almam yorucu kısmı olmuştu. Ancak öğrencilerime bir şeyler öğretebilme duygusu çok güzel. Staj yaptığım okulda öğrencilerin seviyeleri maalesef oldukça düşük DKAB dersi asla istenilen şekilde işlenmemişti. Ben bir şeyler öğretmek için elimden geleni yaptım. İnşallah da başarılı olduğumu düşünüyorum.*
18. *Gayet güzel bir staj dönemi geçirdim. İlk dönem ortaokul olması dolayısıyla öğrenciler tarafından daha ilgi üzerimizdeydi ve yakın temaslarda bulunabiliyordum. Çoğu zaman sarılmak istiyorlardı. İkinci dönem ise lisedeydim ve öğrencilerle pek tanışma fırsatımız olmadı birkaçı dışında ortaokul kadar olmasa da orada da sohbet ortamı oluşturabilirdim. Fotoğraf çekinebilirdik hatıra amaçlı yapmadık fakat ortaokulda yapmıştık. Genel olarak ortaokul beni yansıtsa da her iki dönemde de keyifli ve verimli günler geçirdim.*
19. *Daha iyi olabilirdi. Daha çok görsellik ve materyal kullanabilirdim.*
20. *Güzel geçtiğini düşünüyorum. Çocuklarla iletişimim daha çok arttı daha iyi anlamaya başladığımı düşünüyorum.*

21. *Kötü geçti. Yaşadığım depremden dolayı pek fazla moralim yoktu. Evimiz yoktu uygun ortam yoktu ve bunlar bir yana bıraktım hiçbir şekilde staj okulumda hiç iyi değildi. Sürekli telafi yapıyorduk. Ne kadar zorluk varsa yaşattılar. Stajın ilk gününden belliydi müdür yardımcısı çok etkindi öğretmenden çok. Her şeye karışıyordu. Ve kendince kendini disiplinli gösterme çabalarıydı ama boştu gerçekten ve böyle idarecilerin varlığını bu dönemki stajımda çok tecrübe ettim.*
22. *Çok güzeldi. Atandığım okulda derse giriyormuş hissi verdi.*
23. *Olabilirdi, heyecan oldu. (5 katılımcı)*
24. *Zamanım bir saatti elimden geleni yaptığımı düşünüyorum.*
25. *Stajım çok güzeldi ancak staj hocam daha iyi olabilirdi. Evet, bu zamana kadar hep o sıralardaydık ama o gözle bakmamıştık. Ama bu sefer hocanın dersi anlatışını falan hep gözlemleyip o şekilde yapmak istiyor. Ve benimle alakalı da olumlu veya olumsuz bir şey demedi. O yüzden bence her hoca danışman hoca yapılmamalı diye düşünüyorum.*
26. *Güzel geçti. Olabilirdi. Çünkü öğrencilerin ilgilerini çekecek materyal sınıf dışı etkinlikler yapılabilirdi.*
27. *Evet, heyecanımı yenebilirdim.*
28. *Genel olarak anlatımı biz yaptık bizim için çok verimliydi.*
29. *Gayet iyiydi. Hem staj hocamızla hem staj arkadaşlarımla olsun çok güzel ve verimli bir etkileşim kurduk. Planlı bir sistem oturtup eşit görev dağılımları ile güzel bir dönem geçirdik.*
30. *İyi geçtiğini düşünüyorum. Çünkü sınıfta çok güzel ortamlar oluştu öğrencilerle aramızdaki muhabbet her za-*

man çok iyiydi. Zaten hafız sınıfına giriyorduk ve gerçekten hepsi saygılı öğrencilerdi.

31. *Kendime yönelik olarak oldukça verimliydi. Uygulama öğretmenimden edindiğim bilgiler sayesinde oldukça verimli bir dönemdi.*
32. *Genel anlamda güzeldi, lisedeydim bu dönem farklı bir açıdan öğretmenliği deneyimlemiş oldum.*
33. *Çok güzeldi. Bu dönem daha çok keyif aldım. Daha iyi olabilirdi çünkü hafta da bir defa gitmek yerine iki defa olabilir. Bu hem öğrencilere daha fazla kaynaşmaya neden olur. Ben hafta da iki defa gitmek isterdim.*
34. *Evet güzeldi. Benim için dolu dolu geçmişti. Ders esnasında ve ders sonralarında okul ortamında yaptığımız etkinlikler beni donanım sahibi olmamı sağlamıştı.*
35. *Daha iyi olabilirdi tabi ki, en büyük eksiklik öğrencilerin sadece okul geçme havasında olduklarını gördüm ve bunu hayat boyu öğrenme ve gerçekten ümmet için başarıya ulaşmak gerektiğini daha fazla aktarıp bu konuda gerekli yaklaşımlarla daha verimli hale getirilebilir ve eğitimdeki büyük eksikliğimizi daha azaltabiliriz kanaatindeyim.*
36. *Benim için çok verimliydi, çocuklarla kaynaşmak, ders işlemek ve rehber hocamla işbirliği içinde olmak çok keyifliydi. Ders anlatımlarında da oldukça aktif bir staj süreci geçirdim.*
37. *Gayet güzel geçti verim aldığımı düşünüyorum ama okulumuzda her iki haftada bir deneme olduğu için öğrenciler o günler biraz verimsiz geçiyordu kendimizi biraz öylesine gelmiş gibi hissediyorduk onun haricinde ben stajdan verim aldığımı düşünüyorum, hocamızın bilgilerinden yeterince faydalandık. Onların bilgileri doğrultusunda biz de dersleri o şekilde anlatmaya çalıştık.*

38. *Arada ufak tefek problemler olsa da iyi geçti daha iyi olabilir miydi bilmiyorum ama danışman öğretmenimin not yetkisini bana vermesi ve öğrencilerin bunu bilmesi derslerin daha verimli geçmesini sağlamıştı.*
39. *Olabilecek maksimum seviyede güzel geçti bence.*
40. *Uygulama öğretmenim ile iletişimim yetersizdi. Bu konuda memnun olmadım sadece.*
41. *İki dönem için de güzel geçti. Ama ikinci dönem biraz sıkıcıydı. İkinci dönem çok fazla sunum yapmadık. Daha fazla etkililik sunum yapsak benim için daha etkili olurdu.*
42. *İyi benim için bir iyi bir tecrübe oldu.*
43. *Daha iyi olabilirdi, çok az ders anlattık.*
44. *Genel olarak güzeldi ama öğrencilerle iletişim açısından daha iyi olabilirdi.*
45. *Daha iyi olabilirdi, depremden dolayı faydalı olduğunu düşünmüyorum, üniversitemin olduğu şehirde yapsaydım daha iyi olacağını düşünüyorum.*
46. *Hayır. Daha iyi olabilirdi.*
47. *Heyecanlıydı pek hazırlıklı gitmemiştim açıkçası, daha da iyi olabilirdi.*
48. *Yozgat'taki staj dönemim her anlamda çok verimliydi. Son derece başarılı ve etkili bir staj dönemi oldu. Yozgat için herhangi bir eksiklik görmüyorum. Ancak Ordu'da öğrencilerle ve okulla Yozgat'taki bağı kuramadım. Bu durum ister istemez bana kötü yansıdı. Bu anlamda Ordu'daki staj dönemi daha verimli olabilirdi.*
49. *Her şeye rağmen güzeldi bazen pes etmek istedim ama elimden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım*
50. *Bence güzel geçti. Yeni öğretmenlerle tanışmak ufuk genişlemesi açısından önemli. Daha iyi geçmesi veya geçmemesi biraz da öğrencinin girişkenliği ile alakalı.*

51. *Çok güzeldi ki kendi memleketim olduğu için benim için harikulade idi ve saygı ve sevgi içinde olduğu için mutluydum.*
52. *Olabilirdi. Her şeyin her mesleğin her alanın daha iyi vardır mutlaka. Şunu şöyle yapabilirdim dediğim çok şey oluyor mutlaka. Öğretmenlik uygulaması yaptım ama ben de öğrenciydim aslında hepimiz ömür boyu öğrenciyiz ve öğrenecek çok şeyimiz var. Bu yüzden her zaman daha iyisini gördüğümüzde ona yönelmemiz gerekiyor.*
53. *Tabi ki de daha iyi olabilirdi ben sanırım kendimi öğretmen olacakmışım öğretmen olarak hissedemedim. Bir tane staj hocasını dinleme fırsatım olmuştu. Yersiz özgüvenliydi ya sanki gerçekten öğretmen olmuşta yıllarca öğretmenlik yapıyormuş gibi davranıyordu aşırı samimiyetsizdi. İnsan biraz çekinir yani.*
54. *Gayet güzel geçti. Daha iyisi olabilir miydi bilmiyorum.*
55. *Elbette daha iyi olabilirdi, nasıl ki biz öğrencilerin sınıfa gidiyoruz onların da üniversiteye gelmesini bizim oturduğumuz sıralarda oturmalarını ve duygu ve düşüncelerini almak isterdim.*
56. *Güzel geçti öğretmen seçimi bize bırakılabilir daha güzel olurdu.*
57. *Daha iyi olabilirdi. 12 haftada sadece 3 hafta ders anlatmak az geldi daha verimli geçebilirdi.*

4.6. Öğretmenlik Uygulaması Stajından Çıkarılan Dersler

"Öğretmenlik uygulaması stajınızda edindiğiniz tecrübelere dayanarak ilerideki öğretmenlik hayatınızda yapmayı/yapmamayı düşündüğünüz davranışları ve dikkat edeceğiniz hususları belirtiniz." sorusuna verilen cevaplar şöyledir.

1. *Öğrencilerime hep güler yüzle yaklaşmak yapmayı düşündüğüm bir davranışım. Öğrencilerin zoruna gidecek onları üzecek sözler kullanmak yapmamamı düşündüğüm bir davranışım.*
2. *Heyecanımı yenmeliyim.*
3. *Kendim yaşayıp uygulanmadığım hiçbir şeyi öğrencilerime anlatmayacağım.*
4. *Göz temasını her zaman kullanacağım. Sürekli kitaba bağlı kalmayacağım. Sohbet havasında ders anlatmayı seviyorum. Mutlaka soru-cevap tekniğini kullanacağım. Akıllı tahtadan videolar izleteceğim.*
5. *Öncelikle öğrencilerimin hepsinin farklı bireyler olduğunun farkında olarak işime başladım onlarla seviyeyi ne çok asmadan ne de çok resmî olacak şekilde bir ilişki kurarım. Eğer küçük yaştaki çocuklar olursa gerektiğinde onların yaşına inip onlarla eğlenmeyi, eğlenerek öğrenmeyi çok isterim.*
6. *Staj hocamı örnek alarak bir strateji yapacağım.*
7. *İlk kez dersine girdiğim sınıflarda dersin başında ciddi ve otoriter bir tavır sergilemek ve daha sonrasında güler yüzlü davranıp sohbet edilebilen bir öğretmen tavrı sergilemek öğrencilerin öğretmene olan öğretmenlik saygısının temelini atıyor.*
8. *Ödül vererek öğrencileri daha çok derste aktif kılabilirim*
9. *Öğrencileri daha iyi öğrenerek o yolda hareket etmek isterim*
10. *Öğrencilerimi sıkmadan bunaltmadan eğlenceli bir ders işlemeyi düşünüyorum ve bunu anlatacağım konu ile ilgili çeşitli materyal ve slaytlarla yapmayı planlıyorum.*
11. *Her daim alan bilgisi konusunda hazırlıklı olmam gerekiyor.*
12. *Sesi mi daha etkili kullanmaya çalışacağım.*

13. *Yapmayı düşündüğüm öğrencilerle iyi geçinmek onları fazla zorlamamak. Yapmayı düşünmediğim ise öğrencilerimle fazla samimi olmak, cıvıtıyorlar sonra* 😅
14. *Yok.*
15. *Dersleri aynı metotla anlatmayı düşünmüyorum farklı metotlarla anlatırsam daha etkili ve kalıcı öğrenme olacağını düşünüyorum.*
16. *Fazla kitaba bağlı kalmamak doğal olmak ve süreye kendimi alıştırmalıyım.*
17. *Sinirli olmamayı, çocuklara bağırmamayı düşünüyorum.*
18. *Her an her şekil de istediğimiz gibi ders anlatma ortamı bulamayacağımızı anladım.*
19. *İleride öğrencilerini çok seven ve onlara çok değer veren bir öğretmen olacağım. En son vedalaşırken "ilerideki öğrencileriniz sizin gibi bir öğretmene sahip olacağı için çok şanslılar" derken gözleri pırıl pırıl parlayan bir öğrencim vardı. Beni o kadar çok etkiledi ki. Bunun tam zıttı olmayacağım. Çünkü öğretmeni tarafından kırılmak nedir bilen bir öğrenciyim.*
20. *Yapmam gereken uygulama öğrencilere sevgiyle yaklaşmak.*
21. *Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkat edeceğim. Başarısız olduklarında onlara kızmayacağım tam tersi hatalarından ders almaları için destek olacağım.*
22. *Öğrencilerin DKAB dersini umursamayacak şekilde düşünmelerine asla izin vermeyeceğim. Kendimi daha çok geliştirip dönemin şartlarına göre muamele etmek istiyorum. Kuşakların değişimi ve teknolojinin gelişimi ile çocukların öğrenme ihtiyaçları oldukça değişmiş durumda döneme göre hareket etmeye çalışacağım.*
23. *Hocamdan öğrendiğim çoğu şeyi bende yapmak isterim, onların hayatına dokunmak isterim.*

24. *Öğrenciler ile her şeyi paylaşmamak bazı şeyleri anlatmamak.*
25. *Öğrencilerle yakından ilgilenmek, onlarla arkadaş olabilmek. Bir sıkıntıları olduğunda akıllarına ilk ben gelmek istiyorum.*
26. *Yapmayı düşündüğüm davranış ödüllendirmek. Yapmamayı düşündüğümse çocukları iki gruba ayırırken kızları ve erkekleri ayrı gruplarda tutmamak.*
27. *Karşımdaki öğrenciye değer vereceğim. Onun ne sorunu varsa dinleyip onun değerli bir varlık olduğunu ve onun için o okulda olduğumu bir öğretmenden daha çok abla anne ya da öğrencinin gözündeki modele göre neysem o olduğumu göstereceğim. Öğrenciler kıymetlidir. Öğrenciler bizim eserimiz olacak ve bu bilinçle o öğrenciyi adeta elmas, yakut gibi değerli kılacağım. Yapmak istemediğim şeyler ise o okulda öğrenciyle ilişkinin arasına asla bir idareci girmeyecek. Bir sorun olduğunu bunu öğrenci bana anlattığında tutup da idareciye koşmayacağım. Önce kendim yapabileceğim şey varsa onu yapacağım en son aşama yapamayacağımı anladığım an gerekli yönlendirmeler yaparak ona yardımcı olacağım. O benim öğrencim bilinciyle her zaman arkalarında durup onlara sevgimi göstereceğim.*
28. *Öğrencileri anlamak. Sınıf ortamını düzenleyip önce öğrencileri dinleyip daha sonra derse devam etmek, başlamak.*
29. *Tecvid konularını tekerleme gibi öğretmeyi düşünüyorum.*
30. *Her türlü hatalarımdan ders almak.*
31. *Öğrencilerle içli dışlı olmamak araya az da olsa mesafe koymak. Yeri geldiğinde hal hatır sormak dertlerini dinlemek yol göstermek lazım.*
32. *Geleneksel modelden ziyade çağdaş eğitim sistemine daha uygun olan metotlar kullanacağım.*

33. *Öğrenciyle elimden geldiğince konuyu pekiştirmelerine yardımcı olmak.*
34. *Sınıfa karşı hem hâkimiyet kurulmalı hem de öğrencilere karşı biraz daha yakın olup derse ilgi bağlamalarını sağlamak. Çünkü gerçekten etkili bir yöntem olduğunu düşünüyorum. Geçen dönem de olsun bu donem de olsun bu yöntemi denedim ve karşılığını da aldım.*
35. *Yapmayı düşündüğüm davranışlar öğrencimi iyi gözlemlemek, ilgilerini öğrenmek, yeteneklerine göre onları derste görevlendirirdim.*
36. *Ders anlatırken öğrencilerin yüzlerine bakacağım, heyecanımı yeneceğim, sevecen bir şekilde yaklaşacağım.*
37. *Düzen, disiplin, eğlence.*
38. *Konu ile ilgili etkili kıssa örnekleri dersi baya anlaşılır kılıyor. Bu yüzden buna önem göstereceğim. Öğrencilere arkamızı döndüğümüz zaman hemen bir dersi kaynatma pozisyonuna geçiyorlar. Bu yüzden onlarla sürekli göz teması halinde olmak gerekiyor.*
39. *Öncelikle ders ciddi bir iş ve bu doğrultuda dersimin ciddiye alınmasını isterim ve bu doğrultuda ne gerekiyorsa yaparım. Ya telefon kullanımı asla olmaz mümkünse kapatılsın ya da masanın üzerine bırakılsın isterim. Her öğrenci aktif olsun isterim ve yine bunun için elimden geleni yaparım. Bunun dışında öğrencilerle bazen etkinlik yapmak isterim.*
40. *Ben çocuklarla tam anlamı ile sınır koyamadım yani bir öğretmen öğrenci gibi iletişimden ziyade abla gibi gördüler, beni bu yüzden ilerde çocuklarla aramda olması gereken sınırı koymak isterim.*
41. *Her zaman halden anlayacağım. Her öğrenciyle ayrı ayrı muhabbetimin gelişmesini sağlayacağım. Dersimi öğrencilere sevdirme odaklı olacağım.*

42. *Edindiğim tecrübe sınıf hâkimiyetini korumak. Çünkü öğrenciye esnek davranıldığı zaman bunu suistimal ediyor buna dikkat ederim. Yapmayı düşündüğüm davranış ise her zaman olduğu gibi güler yüzlü ve samimi olmak.*
43. *Öğretmen olduğumda öğrencilerle dersi geçmekten ziyade derste öğrendikleri şeyleri hayatlarına uyarlama konusunda onlara birer rehberlik olmak istiyorum. Öğretmen olduğumda derste kitabı açıp "sen oku, diğeri okusun" gibi değil dersi kendim daha aktif bir şekilde anlatmak istiyorum. Birde öğrencilere kızarak bağırarak bir yere varılamayacağını onlara daha ılımlı şekilde yaklaşma yollarını tercih ederim.*
44. *Geleceğimizin teminatı gençlere daha çok dokunabilmek ve daha çok şuur kazandırabilmek.*
45. *Çocuklarla pozitif bir dilde konuşmalı, yapmadıklarından ziyade yaptıklarına odaklanmalıyız. Derste dikkat çekme aşamasında etkili yöntemler kullanmalıyız. "Sen dili" ile çocukları suçlama yaparak uyarmak yerine "ben dili" ile üzüldüğümüzü belli ederek uyarmalıyız.*
46. *Daha ılımlı ve öğrencinin halinden anlayan onun sorunlarını çözmeye yönelik bir öğretmen olmayı istiyorum. Bunun aksi olan sert, sadece dersini anlatıp çıkan, öğrencilerle iletişim halinde olmayan bir öğretmen olmak istemiyorum.*
47. *Çocukları daha çok derslere katarak derslerin daha eğlenceli olduğunu gördüm.*
48. *Öğrencideki otoriteyi iyi kurmak gerektiğini düşünüyorum. Öğrencilerimizle aramızdaki o mesafeyi iyi kurabilirsek her şey daha güzel olabiliyor. Örneğin hocamız öğrencileriyle yeri geliyor arkadaş gibi oluyordu yeri geliyor öğretmenleri olarak ders işliyordu. Her ne kadar bazen iyi yanları suistimal edilmeye çalışsa bile hocamız buna mü-*

saade etmemeye özen gösteriyordu. Ben de bunlara dikkat edeceğim gelecekte inşallah. Aradaki çizgiyi kaçırmamaya çalışacağım.

49. *Zorlamaya ve dayatma yönelik eğitim yapmak istemiyorum, ilk önce öğrencilerin kalplerini kazanmak ve kazandıktan sonra eğitimin daha verimli olacağını inanıyorum.*
50. *Öğrencilere sıcakkanlı yaklaşarak onlarla samimi bir ortam oluşturmak ve bu şekilde derslerimize güzel bir şekilde devam etmek istiyorum.*
51. *Düzen ve disiplin.*
52. *Öğrencileri çok sıkmadan çok da serbest bırakmadan orta yolu bularak ders anlatmak.*
53. *Öğrencileri kendimden küçük görerek onlara karşı aşağılayıcı bir üslup kullanmamaya dikkat edeceğim. Öğrencilerime her zaman ilgili davranacağım. Onların ilgisizliğini fark etsem de ısrarcı olup sevgimi hissettireceğim inşallah.*
54. *Öğrencilere nasıl yaklaşırsam onlarda bana o tavırla yaklaşıyorlar. Öğrencilerde bırakılan ilk izlenim çok önemli. Çok fazla yumuşak yüzlü veya çok sert olma arasında o dengeyi de kurmak gerekiyor.*
55. *Bana güzel şeyler kattı.*
56. *Tecvid konularnı anlatırken akıl tahta kullanmayı ve öğrenciye çok tekrar ettirmeyi düşünüyorum.*
57. *Öğrencilerle samimi bir ilişki kurmayı önemsiyorum.*
58. *Hocamızı örnek alacağım.*
59. *Yapmayı düşündüğüm şey her zaman "öğrencilerine nasıl daha faydalı olabilirim" fikrini aklımdan çıkarmak istemiyorum, yapmamayı istediğim şey de çok fazla beni sevdiler mi sevmediler düşüncesinden daha çok onlara hem sevgi hem bilgi temelli orta yollu bir anlatım sergilemek isterim.*

60. *Öğrencilerle çok samimi olmamak ve mesafeyi korumak.*
61. *Öğrenciler ile tatlı sert olmak gerektiği.*
62. *Slaytlardan, etkinliklerden faydalanmayı düşünüyorum. Çocuklara eğitici videolar izletmeyi düşünüyorum.*
63. *Öğrencilere yumuşak bir dille hitap etmek.*
64. *Öğrencilerle her zaman sevgi bağını kurmak ve onları anlamak gerekiyor. Ve her insan tam anlamıyla olmasa da düzelebilir. Bunun için çaba göstereceğim. Yapmak istemediğim şeyler de ne olursa olsun hiçbir öğrencimi kaybetmek istemiyorum. Belirli ölçüde de olsa hayatlarına dokunmak istiyorum.*
65. *Biraz daha disiplinli ve özgüvenli olmak.*
66. *Bir den fazla metot kullanmak.*
67. *Sabır, sabır, sabır. Mümkün mertebe bu hususta kendimi daha çok geliştirmeyi düşünüyorum. İnsanları hoş görmek ve onları sevmek bütün meseleyi çözecektir.*
68. *Konu ne olursa olsun mükemmel olunması gerekiyor.*
69. *Öğrencilerin kalbini kırmayı, onları arkadaşlarının yanında veya yalnızken rencide etmeyi hiç istemem. Eğer böyle bir durum istemeden olursa özür dilemeye gönlünü almaya özen göstermek isterim.*
70. *Öncelikle öğretmenler odası olarak düşüncelerimi belli etmek istiyorum. Öğretmen hocalarımızın genellikle kadınların bir araya gelip kadınlar matinesi gibi hissettirdikleri bir ortam vardı ve sürü psikolojisi gereği hiçbiri bunun farkında değildi ben bir stajyer olarak ve kendilerinden yaşça küçük olarak haddim olmadan bu gereksiz konuşmaları yapmalarını doğru bulmadım. Orası bir eğitim yuvası orada güzel bilgiler edinilmesi gerektiği kanaatindeyim. Eğer bir gün öğretmen olursam öğretmen arkadaşlarıma güzel bir rol model olmamız gerektiğini güzel bir üslupla söylemeyi düşünüyorum.*

71. *Öğrencilere düz anlatımdan kaçınacağım.*
72. *Yani bunu çok fazla düşünme fırsatım olmadı sürekli kpss düşündüğüm için ona sıra gelmedi. Ama ben öğretmen olursam otoriter olurum sanırım. Böyle öğrencilerle sıkı fıkı sürekli şakalaşan bir öğretmen olamam sanırım. Bir de ben kendimi geliştirmeyi seviyorum sadece din konusunda değil. Öğretmen olursam kendimi geliştirmeye daha çok çalışırım. Öğrenciler bilmediğim yerden soru sorduklarında kem küm etmemek için.*
73. *Danışman öğretmenimden kendime kattığım çok şey olduğunu düşünüyorum. Bu edindiğim katkıları ileride kullanacağımı düşünüyorum.*
74. *Saygılı olmak.*
75. *Öğrencilerle iletişimde samimiyet ve disiplin dengesini iyi kurmaya çalışacağım her zaman.*
76. *Öncelikle ne olursa olsun öğrenciye yaklaşımıma dikkat edeceğim. Konumu anlatırken amacımın en önemli kısmına öğrenciyi yerleştireceğim.*
77. *Öğrencilere her zaman sevgi ve hoşgörü çerçevesinde yaklaşmak onlara dersi okulu arkadaşlarını sevdirmek. Yapılmaması gereken ise onları okuldan soğutmamak, "zorlaştırmayınız, kolaylaştırınız" düsturuyla hareket etmek gerektiğini düşünüyorum.*
78. *Çocukların benim yüzümden dinden soğumalarından çok korkuyorum bu sebeple her daim güler yüzlü tatlı sert öğrencilerin halinden anlayan bir öğretmen olmak istiyorum.*
79. *Telaşlı olmak.*

4.7. Öğretmenlik Uygulamalarında Başarılı Yönleriniz

"Öğretmenlik uygulamalarında kendinizi başarılı bulduğunuz yönleri nedenleriyle birlikte belirtiniz." sorusuna verilen cevaplar şöyledir.

1. *Sınıfta göz teması kurabilme, herkesi derse kalabilme olumlu ve başarılı yönlerim.*
2. *Çocuklarla etkili iletişim, göz kontağı kurma, dersi sıkıcı halden kurtarma.*
3. *Samimiyet. Önce insanların gönlüne dokunabildiğimi düşünüyorum.*
4. *Göz temasını kurabiliyorum. Sesimi iyi kullanıyorum. Konuşan öğrencileri her zaman uyarırım uykusu gelen öğrenciyi tuvalete yolladığımda uykusu açılmıştı ve derse katılımı artmıştı. Sınıf hâkimiyetimin ikinci dönem daha iyi olduğunu düşünüyorum ve staj hocam da benimle aynı fikirde.*
5. *Birinci döneme göre çok daha rahat olduğunu hissettim özellikle ders anlatımı konusunda. Okula kendimi çok daha ait hissettim. Öğrencilerle ilişkimi güzel kurduğumu düşünüyorum.*
6. *Aslında iyiydi ama biraz heyecanlandım onun dışında iyiydim.*
7. *Sınıf yönetimi konusunda çok iyiydim çünkü öğrencilerle iletişimim çok kuvvetli idi beni sevip saydıkları için derste herhangi bir olumsuz durumla karşılaşmıyordum hatta sürekli parmak kaldırıp söz istedikleri için dersimiz daha eğlenceli ve daha güzel geçiyordu.*
8. *Sınıf hâkimiyetim iyi, dersi aktarabildiğimi düşünüyorum.*
9. *Akıllı tahta kullanımım çok iyiydi öğrencilere gerek duymadan kullandım. Ders anlatışım çok iyiydi. Öğrencileri hiç bıktırmadım sürekli onları derse kattım.*
10. *Ses tonumu iyi ayarlayabildiğim için derste öğrencilerin kopukluk yaşamasını engellemiş oluyorum ve bunun yanında ikna kabiliyetimin de yüksek olduğu düşünüyorum pes etmeden yeniden başlanabileceğini öğretiyorum.*

11. *Ders işlerken sınıfın hâkimiyetini genel olarak güzel sağladım.*
12. *Sevgi anlayış temasını kullanmayı severim her zaman ders olmaz öğrencilerinde çoğu ilgisizse ders anlatmam.*
13. *Kendimi başarılı bulduğum konu öğrenciler ile iletişimim, çünkü sorduğum sorulara cevap vermeleri soru sorarken çekinmemeleri ve ders dışında dertlerini benimle paylaşmaları.*
14. *Anlaşılır bir ders ortamı yarattım.*
15. *Konuyu açık ve anlaşılır anlattım.*
16. *Özgüven görev icabı imam hatip olduğumuzdan o konuda rahattık.*
17. *Ders anlatırken yeterli buluyorum çünkü öğrenciden daha iyi daha çok hazırlanıyorum.*
18. *Öğrencilerle sıcak bir iletişim kurduğumu düşünüyorum.*
19. *Heyecanımı yendim. Konuları anlatırken (kendim de şaşırıyordum) o kadar çok bilgi geliyordu ki aklıma çok fazla bağlantı kuruyordum ve ben anlatmasam da önceki konulara atıf yapıp tekrar ederek ders anlatıyordum. Bu beni aşırı mutlu ediyordu çünkü alanıma hâkim olduğumu hissediyordum. Öğrencilerim beni sevdiler beni dinliyorlardı, sınıf yönetimini de güzel uyguluyordum. Kendime de bazen hayret edip "aferin" diyordum. Kolay kolay da demem bunu kendime.*
20. *Dersi etkili anlatmam.*
21. *Sınıf yönetimine hâkimim, jest, mimik ve tonlamaya dikkat ederim. Dersi tek düze işlemem, ders anlatırken öğrenciler dersten sıkılmıyorlar. Öğrencilerden aldığım geri dönütlerden anlıyorum.*
22. *Çocuklara hitap, etkili ses tonu ve güzel konuşma. Tatlı sert bir öğretmen profili oluşturma. Sadece ders odaklı ol-*

mayıp güncel olayları da derse dâhil etme gibi durumlarda oldukça başarılıydım. Oyunlar oynatarak sıfır bilgi sahibi öğrencilerime çok şey kattığımı düşünüyorum.

23. *Ses tonu kontörlü konusunda iyiyim, heyecan yapmıyorum ve derse odaklanıyorum.*
24. *Kendimi başarılı bulduğum nokta dersi doğaçlama yaparak sanki bir hikâye kıssa anlatıyormuş gibi sunduğum.*
25. *Öğrencilerle iyi anlaşmak onlarla sohbet etmek.*
26. *Öğrenci ile göz teması, zamanı iyi ayarlama, materyal kullanma.*
27. *Sınıfa olan hâkimiyetimin başarılı olduğunu düşünüyorum. Ders sırasında herkese söz hakkı vermeye çalışıyorum ve derste herkes aktif oluyor ben de sınıfa hâkim olabiliyorum.*
28. *Diğer stajyer öğretmen adaylarına göre kendim ders anlatırken daha çok kendimden emin ve her türlü soruya cevap verme kapasitesine sahiptim. Yaşanan bir problem karşısında çözüm sunma yollarım daha çok çeşitliydi. Ders hazırlık aşamam daha çok tecrübeliydi.*
29. *Çocuklarla iletişim kurma konusunda.*
30. *Kur'an'ı Kerim ve Arapça konusunda başarılı olduğumu düşünüyorum, bu konuda iyi bir eğitim aldığımı düşünüyorum.*
31. *Uygulamalı dersler, çünkü uygulama yapmayı seviyorum.*
32. *Konuya güzelce hazırlanmak ve ayet çevirisi yapabilmek.*
33. *Diksiyon, ses tonu ve vurgu noktasında başarılı buluyorum. Bu da eğitimi verimli hale getiriyor.*
34. *Konu dağıldığında gerekli olduğunda konuyu toparlamam.*
35. *Sınıfa hâkimiyet kurdum. Çünkü bunu sağlamak çok zor olsa da bunu başardığımı düşünüyorum.*

36. *Jest ve mimiklerimi iyi kullanabilme, ses tonumu iyi kullanabilme.*
37. *Konuşmayı çok seviyorum, bu yüzden ders sürecinde hiç tıkanmadım.*
38. *Karşı tarafla iletişim kurmada başarılı olduğumu düşünüyorum. Çünkü her bireye anlayacağı dilden konuşmaya önem veririm.*
39. *Çok samimi bir ortam kurabilirim öğrencilerin beni pür dikkat dinlemelerini sağlayabilirim. Sebebi ise olayla ilgili ayet hadis ve örnek olay verebilmem diye düşünüyorum.*
40. *Ders anlatım konusunda kendimi gerçekten de tahmin ettiğimden başarılı buldum. Konuya hâkimdim ve kaynaklarla da zenginleştirdiğim için çocukların dikkatini oldukça çektim.*
41. *İlk döneme göre ders anlatımları çok iyiydi. Çünkü ilk dönem herhangi bir tecrübem yoktu. Ama bu dönem çok daha iyiydim. Dersleri sıkıcılaştırmadan işleyebilir olmam olabilir.*
42. *Başarılıydım çünkü anlattığım konuya hâkimim. Ses tonumu iyi kullanıyorum. Gerekli materyaller ile derse gidiyorum. Sorulan sorulara cevap veriyorum.*
43. *Ders anlatma konusunda, öğrenciler ile olan diyaloğumun iyi olduğunu ayrıca sınıf hâkimiyetini sağlama konusunda başarılı olduğumu düşünüyorum.*
44. *Kur'an-ı Kerim'i anlamak ve anlatmak konusunda yeterli olmak için çalışan ve gençlere gerçek önder olabilmek konusunda fayda sağlayabileceğim kanaatindeyim.*
45. *Öğrencilerle olumlu ve etkili iletişim kurduğumu düşünüyorum çünkü sosyal hayatımda da insanlarla çok etkileşim içerisindeyim.*
46. *İlk deneyimim olmasına rağmen oldukça iyi olduğunu düşünüyorum.*

47. *Öğrencilerle karşılıklı olarak ders işlendi.*
48. *Öğrenci ile aram iyiydi çünkü genelde herkes benim sıcakkanlı olduğumu söyler. Onları gerçekten öğrencim olarak gördüm bu yüzden hepsiyle ilgilenmeye sorunlarını çözmeye özen gösterdim. Bu şekilde yaptığım zaman bana değer verdiklerini gördüm bu yüzden onlarla aramı iyi tutmaya çalıştım. Örneğin derste sıkıldıkları zaman ara verdim beraber güldük sonra tekrar derse geçtim bu şekilde yaptığım zaman dersi dinlediler.*
49. *Başarılı buluyorum çünkü öğrencilerimi çok önemsiyorum ders anlatırken jest ve mimiklerimi çok rahat ve samimiyet kullana biliyorum bu sayede öğrencilerin dikkatlerini toplanma etkili oluyordu.*
50. *Ders sunumundan önce önceki haftanın konusuna değinip dersin sonunda gelecek haftanın konusuna değinmem başarılı oldu.*
51. *Öğrencilerle iletişim. O yaşlarda yeğenlerim olduğu için iyi bir iletişim kuruyordum.*
52. *Sınıf yönetmek.*
53. *Öğrencilerle olan iletişimim beni çok mutlu etti. En başından beri bu konuda nasıl davranacağım beni endişelendiriyordu ancak çok güzel ayarladım.*
54. *Sınıfta konuyla ilgili ders içi etkinlik yaptırma konusunda iyiyim.*
55. *Sakin bir şekilde ders anlatıyordum.*
56. *Kur'an kerim dersinde çok başarılıydım çünkü imamlık mesleğini yaptığım olduğu için.*
57. *Kendimi ifade etmede çok başarılı olduğumu düşünüyorum.*
58. *Yıllardır öğretmenlik yapıyormuşum gibi olmam.*
59. *Öğrencilerin hepsini çok sevmem onlarla iletişim kurmam.*

60. *Sınıfa hâkim olmak, konuya hâkim olmak.*
61. *Konuşma şeklim.*
62. *Gerekli bilgi birikimin ve günlük hayatla ilişki kurabildiğimi.*
63. *Çocuklara önyargılı olarak davranmadım. Önyargılı olmak da istemem.*
64. *Ayet ve hadislerin bilincini benimsetmede.*
65. *Daha evvelden toplum önünde konuşma alışkanlığım olduğu için, sınıf ortamında kendimi oldukça rahat hissediyorum. Çocuklarla onların seviyesine inerek konuşabiliyorum. Ayrıca konuşmayı sevdiğim için her durumda çocuklara çabucak cevap verebilme, onların soru işaretlerini giderebilme hususunda hızlı davranabiliyorum. Bu durumlar kendimde başarılı bulduğum hususlar.*
66. *Stres yönetimi yaptığım zaman her şeyin üstesinden geleceğime eminim.*
67. *Öğrenciler ile olan diyaloglar da kendimi etkili bir şekilde ifade etmek. Onları can kulağı ile dinleme ve sorunlarına yardımcı olma noktasında iyi olduğumu söyleyebilirim.*
68. *Bence her yönüyle hoştu.*
69. *Konu hazırlığı ve konu anlatımı konusunda başarılı olduğumu söylerler. Farklı fikirler bulurum her zaman öğrencilerin dikkatini çekebilirim. Yaş grubuna göre davranmayı, öğrenciyi önce tanımayı önemserim. Ve en çokta öğrenciyi dinlerim, böylece öğrencilerle samimi ilişkiler kurabiliyorum. Onların dertlerini dert edinir kafa yorarım, çözüm için çabalarım onlar böylece kendilerini özel hissediyorlar ve daha sağlıklı ilişkiler kurmuş oluyoruz.*
70. *Öğrencilerle iletişimim iyi olduğunu düşünüyorum.*
71. *Çok güzel yazılı kâğıtları okuyormuşum ben bunu fark ettim.*

72. *İnsanlarla iyi iletişim kurabiliyorum. Pozitif bir insanım.*
73. *Gayet iyi. (dört katılımcı)*
74. *Ses tonu vurgu konuşma tarzı.*
75. *Ses kullanımında, Soru cevap etkinliklerinde.*
76. *Sınıf yönetimin de öğrencilerle iletişim de dersi etkili anlatma konusun da başarılı olduğumu düşünüyorum daha önceki tecrübelerimin olması nedeniyle.*
77. *Sınıf hâkimiyetinde kendimi başarılı hissediyorum çocukların dikkatini gerek ses tonumla gerek yaptığım konuşmalarla çekebiliyorum.*
78. *Tecrübeli davrandım.*

4.8. Öğretmenlik Uygulamalarında Zayıf Yönleriniz

"Öğretmenlik uygulamalarında kendinizi zayıf bulduğunuz yönleri nedenleriyle birlikte belirtiniz." sorusuna uygulama öğrencilerinin verdikleri cevaplar şöyledir.

1. *Yetersiz bilgi. Daha çok okumalıyım. (yedi katılımcı)*
2. *Gereksiz heyecan. (beş katılımcı)*
3. *Bilgi yönünden biraz daha kendimi geliştirmeliyim. Düzgün Türkçe konuşmaya özen göstermeliyim.*
4. *Utangaç olmam, derse girerken bile utanmam. Derste gereksiz bir heyecanımın olması beni olumsuz etkiliyor ve geriyor.*
5. *Ders anlatım süreyi ayarlama.*
6. *Biraz heyecan olabilir. Bunu da zamanla yeneceğime inanıyorum.*
7. *Çocuklara biraz daha kendimi geliştirerek ders sunumu yapabilirim. Kendimi alanımda yetersiz görüyorum.*
8. *Konu olarak alt yapı eksikliği hissediyorum bazen konulara verecek örnekleri türetemiyorum*

9. *Teknolojik eksikliğim olduğunu düşünüyorum ve bu konuda çağa ayak uydurmam gerektiği konusunda daha fazla çaba göstermem gerektiği*
10. *Dışına yansıtmaya çalışsam da içimdeki heyecanı yenemem.*
11. *Sınıf hâkimiyetini bazen sağlayamıyorum. Ses tonumu ayarlayamıyorum*
12. *Öğrencileri duymada zayıfım ama duyma yetimi kaybetmekten ötürü*
13. *Sesi kullanamıyorum.*
14. *Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplara karşı dönüt sağlarken daha yararlı dönüşler sağlamam gerektiğini düşünüyorum.*
15. *Kızamıyorum.*
16. *Bazen heyecan yapmam kendimi başarısız gördüğüm nokta*
17. *Derse çok odaklanıyorum.*
18. *Duygusal Olarak biraz naif olmam bazen üzülmeme yol açıyordu*
19. *Aşırı stres ve heyecan.*
20. *Derse başlayınca saati unutuyorum kırk dakika bazen az gelebiliyor o yüzden zamana dikkat etmem lazım*
21. *Heyecanlanmam ve çok örneklendirmemem*
22. *Çok heyecanlıyım birazda yanlış yapma endişesi var.*
23. *Öğrencilere karşı daha donanımlı olmak. İlkokuldakiler yine neyse her şekilde soruları belli oluyor ancak lisedekilere gelince kişinin daha donanımlı olması gerektiğini ve olmam gerektiğini düşünüyorum.*
24. *Öğrencileri kırmaktan incitmekten korktuğum için birçok şeyi istemediğim halde kabul edip onaylama gereksinimi duyuyorum*
25. *Bazı dersler de kitaba tahtaya bağımsız ders anlatamamak örneğin Arapça dersin de tam olarak hazırlanmadığımızı düşünüyorum.*

26. *Stajyer olduğum için öğrencilerin hayatlarına istediğim gibi dokunamadım. Onlara daha fazla şey katıp daha fazla şey almak isterdim.*
27. *Daha çok sorumluluk alıp daha aktif olabilirdim.*
28. *Daha çok somut örnekler vererek öğrencileri bu konu hakkında düşündürebilirim çünkü metafizik bir şey anladığımızda bilgiler havada kalıyor o yüzden somutlaştırarak anlatmak daha mantıklı*
29. *Derse başlayana kadar çok stres ve gergin oluyordum derse başladıktan sonra anlatımı kolaylıkla sağlıyordum bu yönümü zayıf buluyorum kendime daha çok güvenebilirim.*
30. *Bazı sınıflarda sınıf yönetimi zorladı beni çünkü her zaman girdiğim sınıfın haricinde bazen başka sınıflara da girebiliyorduk öğrencilerin yapısını kişiliğini bilmediğim için zorlandığımı düşünüyorum. Sürekli girdiğim bir sınıfta öğrenciyi tanımak bana olumlu etki ediyordu ona göre bir çözüm biliyordum ama bilmediğim bir sınıfta bunu yapmak zor geldi.*
31. *Ayet, hadis eksikliği.*
32. *Çok fazla heyecan ve öğrencilere karşı mesafe koruyamıyorum.*
33. *Bilgi yetersizliği var öğrenciler garip sorular sorar diye korktum açıkçası.*
34. *Karşı tarafa kendimi ifade edebilme çünkü bazen ne kadar konuyu iyi bilsem de karşı tarafa aktarmada sorun yaşayabiliyorum*
35. *Sınıfı kontrol etme*
36. *Konulara hâkimiyet konusunda biraz eksiktim. Bunun için etkili ön hazırlık yapmak gerekiyor.*
37. *Heyecanlı olmam, kendimi her konuda geliştirmem gerek.*

38. *Diksiyonumun zayıf olduğunu düşünüyorum sesimi kullanırken ses tonumu ayarlayamıyorum.*
39. *Öğrencilerle arama olması gereken sınırı koyamadım.*
40. *Yaptığım ders sunumlarımda, anlatımı daha da renklendirmek adına çok daha fazla teknik ve materyal kullanabilirim. Bu dersin daha da iyi anlaşılmasına yardımcı olur. Bu konuda pek fazla çalışma yapamadım ama ilerleyen dönemde öğretmenlik nasip olursa bu hususta kendimi geliştireceğim.*
41. *Bazı yerler de samimiyet yönün den biraz daha dengeli olmam gerektiğini düşünüyorum.*
42. *Heyecan noktasında biraz daha kendimi geliştirmeliyim.*
43. *Heyecanı kontrol edemedim.*
44. *Ezberlediğim bilgileri zamanla unutmam oldu bu daha çok ezber dualarında olması.*
45. *Tecrübe; Bence en önemli şey de bu. Teorik olarak bildiğimiz sınıf yönetimi vb. alanlardaki bilgileri ilk uygulamada pek de başarılı olamıyoruz. Bilgi: Bazı derslerde çok fazla şey aklıma gelirken bazılarında bunun eksikliğini hissettim o çok bilgi hissettiğim dersteki konforu her an hissetmek için birçok ders ve alanda gelişmeliyim.*
46. *Tecrübesiz olduğum için ders anlatırken heyecanıma yenil düşmem*
47. *Kendimi herhangi bir şekilde zayıf bulmadım.*
48. *Sınıf kontrolünde biraz zayıfım.*
49. *Heyecanlı olduğum için hikâyeleri unutuyordum.*
50. *Disiplin sağlama konusunda zayıf olduğunu düşünüyorum.*
51. *Öğretmenler odasına girme vs. gibi konularda biraz daha çekingendim. Bu da birinci dönem yaşadığımız sıkıntılar kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Keşke biraz daha aktif olup her branş öğretmeninden bir şeyler dinleyip kazanabilseydim diye düşünüyorum.*

52. *Daha enerjik olabilirdim.*
53. *İlk başta yaşadığım adaptasyon süreci beni olumsuz etkiledi.*
54. *Bilgi birikimim az bu yönden kendimi yetersiz hissediyorum.*
55. *Ders süresinde sıkıntı çektim bazen yetişmiyordu.*
56. *Biraz sakin ve çekingen olmamdan dolayı bazen ses tonumu etkili kullanamıyorum. Bazen sınıf hâkimiyetini kaybedebiliyorum. Gereken ciddiliği sağlayamıyorum.*
57. *Zamanı kullanmada zayıf buluyorum kendimi.*
58. *Kelime telaffuzlarında daha iyi olabilirim.*
59. *Naif davranmamdı.*
60. *Bazen heyecan oluyordu.*
61. *Daha çok kitap okuyup kelime dağarcığımı genişletmeliyim.*
62. *Çok çabuk sinirlenebilirim ama bunu yavaş yavaş geliştirdiğimi düşünüyorum.*
63. *Daha fazla materyallerle dersler anlatılabilirdi ancak imkânlar kısıtlıydı.*
64. *Her şeye inanıyorum. Öğrenciler bazen öğretmenleri kandırıyor. Çok zekiler ve kime nasıl yaklaşacaklarını biliyorlar. Bu yüzden biraz daha temkinli davranmak gerekiyor.*
65. *Özgüvensizim, emin olduğum konularda bile anlatırken tereddüt ediyorum.*
66. *Çok heyecanlı olmam maalesef, konuyu bilip bilmememle alakalı değil bence bu durum. Her zaman heyecanlı bir yapıya sahip olmamdan kaynaklı olabilir.*
67. *Materyal hazırlamada kendimi biraz yetersiz bulduğumu düşünüyorum.*
68. *Alanım hakkında çocukların ilgisini çekebilecek kitaplar okumalıyım. Her kesime hitap edebilecek bir kabiliyetim*

olmalı. Bugün ortaokul, yarın lise, öbür gün üniversite nesline hitap edebilecek bir donanıma sahip olmam gerekir.

69. *Sesimi fazla yükseltememek bunun bir çaresini bulmam gerekir.*
70. *Soyut konularda bazen anlatmakta zorlandığımı fark ettim. Çünkü yeteri kadar bilgi sahibi değilim. Çocuk seviyesine inerek anlatmak zor geldi.*
71. *Bilgi eksiğim oldu yerlerden soru sorarlar ve onlara tatmin edici cevaplar veremezsem endişesi taşıdım.*

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimi konusunda öğretmen adaylarının zorunlu ders olarak aldıkları Rehberlik ve Özel Eğitim dersinin, öğretmenlik uygulamasına gitmeden evvel alınmış olması, sahada özel eğitime muhtaç çocukların eğitiminde gerekli kazanımların elde edilmesi açısında önemlidir. Aksi halde bu çalışmada elde dilen verilerden de anlaşılacağı üzere özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimiyle ilgili kimi zaman istenmeyen iletişim kazalarının yaşanması muhtemeldir. Ders programlarının planlanmasında Rehberlik ve Özel Eğitim dersinin staj öncesinde alınması, sahaya uygulamaya giden öğrencilerin daha bilinçli hareket etmelerine rehberlik edecektir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitilmesi konusunda öğretmen adaylarının kaygı hatta korku yaşadıkları anlaşılmaktadır. Aslında diğer bazı araştırmalarda da bu konu öğretmen adaylarının yetersizlikleri arasında sayılmıştır. Oysa son yıllarda eğitimciler tarafından Özel Eğitim ve Kaynaştırma Eğitiminin giderek artan bir ihtiyaç olduğu belirtilmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan bazı çocuklar normal sınıflara entegre edilerek diğer çocuklarla birlikte eğitim almaktadır.[66] Türkiye'de Özel Eğitim dersi Eğitim Fakültelerinde öğretmen eğitimi

[66] Eret, *An Assessment of Pre-Service Teacher Education in Terms of Preparing Teacher Candidates for Teaching*, 164.

müfredatlarına zorunlu ders olarak dâhil edilmiştir. İlâhiyat Fakültelerinde de bu ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

5. Uygulama Okullarında Fiziksel ve Sosyal Koşullar

Okul, yalnızca sınıflarda ders yapılan bir yer değildir. Okul aynı zamanda özellikle birçok insanın katılımı ile gerçekleştirilen insan ilişkilerine dayalı bir sistemdir. Ayrıca okuldaki işleyişi düzenleyen, öğretimin sağlıklı gerçekleşmesini sağlayan idarî bir işleyiş de söz konusudur. Bu nedenle öğretmen adayları okulun çevresi okuldaki öğrenci sayısı, personel, zaman çizelgesi, çeşitli olayların takvimi, okul politikasıyla ilgili dokümanlar konusunda bilgilendirilmelidir. Öğretmen adayları okuldaki düzenlenen çeşitli etkinlikler hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Ayrıca yönetim yapısını ve diğer personeli tanımalıdır. Öğretmen adaylarının okulun sistemi, okul kuralları, kullanılan ödül ve yaptırımlar hakkında malumat sahibi olmalıdır. Öğretmen adaylarına okuldan yararlanabilecekleri, ulaşabilecekleri görsel-işitsel araç-gereçler ve bilgi teknolojisi kaynakları ile kayıt düzenlemeleri hakkında bilgi verilmelidir.[67] Bu bağlamda araştırmada ölçülemeyen birçok konu başlığı vardır. Velilerle işbirliği, sosyal ilişkiler, okul yönetim bilgisi, araştırma becerileri, kütüphaneden yararlanma, sosyal ilişkiler, medya okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenme gibi başlıklar sayılabilir.

"Uygulama yaptığınız okulun fizikî, sosyal, psikolojik öğrenme ortamıyla ilgili gözlemlerinizi belirtiniz." sorusuna uygulama öğrencilerinin uygulama yaptıkları okulun fizikî, sosyal, psikolojik öğrenme ortamıyla ilgili gözlemleri doğrultusunda verdikleri cevaplar şöyledir:

1. *Gayet iyiydi. (dört katılımcı)*

[67] Gökçe, "Teacher Candidates and Supervising Teachers' Opinions about Activities of Teaching Practice in Elementary Schools", 43-72.

2. *Sosyolojik ve psikolojik ortam güzel ve iyiydi.*
3. *Okul şehrin dışında kalmış bir de şehrin en yüksek yerinde kışın sıkıntı.*
4. *Okul sağlık meslek lisesiydi ve hastaneyi andıran bir görünümü vardı ve materyalleri de ona yönelikti. Bunun öğrenciler için bir avantaj olduğunu düşünüyorum. Konferans salonları, yemekhaneleri, kantinleri, laboratuvarları fazlasıyla konforluydu. Öğretim alanı olarak gayet verimli ve nitelikli bir okuldu.*
5. *Okul yapısı gerçekten çok uygundu karşıda lisenin olması da iyiydi*
6. *Öğretmenler odasının kadınlar ve erkekler şeklinde ayrı olması çok mantıklıydı.*
7. *Gözlemlerim olarak okulumuz oldukça güzeldi.*
8. *Bazı sınıflarda akıllı tahta yoktu ve bu da ders anlatımını zorlaştırıyordu*
9. *İmkânlar gayet yerinde ama eğitim ruhu eksik*
10. *Okulun insanı sıkan bir yapısı var okuldaki internet ağı ve akıllı tahta diğer imkânlar mevcut. Öğrencileri gayretli.*
11. *Gayet iyi ve öğrencilerin telefonlarının toplanıp derslerin bitiş zili ile teslim edilmesi güzel bir uygulama*
12. *Çocukları her yönden destekleyen, kendilerini güvende hissedecekleri koşulsuz kabul gördükleri bir ortam vardı*
13. *Okul merkezde bulunması ve öğrenciler açısından ulaşımın kolay olması ayrıca okulun büyük ve öğrenci çeşitliliğinin fazla olması öğrenciler arasında kaynaşma konusunda yarar sağladığını düşünüyorum.*
14. *Geniş ferah huzur verici*
15. *Okulun genel yapısı eski bir okul idi. Okulun yenilenmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyorum*

16. *Çocuklara yönelikti kendilerini gelişmeleri için olanakları vardı*
17. *Okul öğrenme ortamı açısından fiziken çok iyi. Ve öğrenciler için tüm imkânlar sunulmuş. Gerekli araç gereç ve materyallere sahip lüks bir okuldu.*
18. *Her şey tam yerli yerindeydi destek eğitim odası da vardı*
19. *Okul gayet başarılı, ilgili.*
20. *Öğretmenler odası yetersiz.*
21. *Sınıflar aşırı kalabalık ve çok verimli olmadığını düşünüyorum.*
22. *Birlik ve beraberlik içerisinde hareket ettikleri için planlanan her şey yolunda ilerliyor*
23. *Biraz soğuk oluyordu pencereleri açamıyorduk havasız oluyordu öğrencileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum sınıf sayısının fazla olması bunların dışında öğretmenler odasının bayan ve erkek odalarının ayrı olması dikkatimi çekti.*
24. *Öğrencilerin neredeyse hepsi okul konusunda memnuniyetsiz idi. Bence öğrenme ortamı olarak ideal bir okul. Çünkü sınıf mevcutları az. Bu da öğrenme ortamımın rahatlığı açısından olumlu bir durum.*
25. *Okulun fiziki imkânları gayet yeterli idi. Yatılı pansiyon kısmı da mevcuttur. Temiz ve güvenilir bir okul.*
26. *Okul içi mükemmel ama okul yolu berbattı çok bayır vardı*
27. *Okul eski bina olması nedeniyle sınıflar küçük geliyordu*
28. *Uygulama okulumu gözlemlediğimde engelli bireyler için rampanın olmadığını fark ettim, çok büyük bir eksiklikti.*
29. *Uygulama okulumuz her ne kadar eski olsa da içerisinde ki eğitim düzeyi gayet kaliteliydi başarılı bir okul olduğunu gözlemledim. Öğrencilerimiz gerçekten başarılılardı. Öğrenme ortamları iyiydi imkânlar yerindeydi öğrenciler kü-*

tüphaneye girip ders çalışabiliyordu. Öğretmenler öğrencilerin sorularına cevap veriyor onları hafta hafta denemeye tabi tutuyorlardı. Bu öğrencilerin başarısını arttıran bir etkendi.

30. *Geneli az öğrenciye sahip ve göçmen öğrencilerden oluşan bir okuldu. Fiziki olarak gayet iyi bir okul olup öğretmenler de gayet iyiydi*
31. *Okulum tarihî bir lise olması çok dikkat çekiciydi. Öğrenme ortamını da etkiliyordu.*
32. *Okul güzel ama çok karışık ve büyük bir okuldu.*
33. *Laboratuvar ve bilgisayar sınıfları yoktu. Sosyal ortam iyi psikolojik öğrenme ortamı zayıf çünkü bazı öğretmenlerin çocuklara karşı tutumları içten samimi değil, ilgisiz ve önyargıları mevcut.*
34. *Okulum gayet donanımlı ve verimli bir okuldu*
35. *Bütün şartlar güzel ve yeterliydi ancak çocukların seviyesi çok çok düşüktü.*
36. *Okul öğrenme ve öğretme konusunda donanımlı bir okul.*
37. *Okul biraz küçük olduğu için fiziki anlamda oldukça yetersiz. Yabancı uyruklu öğrenciler ve kaynaştırma öğrencileri olduğu için sosyal açıdan araları çok iyi değil gruplaşma var ve psikolojik olarak da olumsuz etkiliyor.*
38. *Yozgat'taki okulumuz mütevazı ama çok şirin bir okuldu. Mutlu olabiliyordunuz içerisindeyken. Çocukların gelişimi adına ellerinden gelenin en iyisini yapan bir okuldu. Ben bu anlamda Yozgat'taki staj okulumu her anlamda başarılı buluyorum. Ancak Ordu'daki okulumda imkânlar oldukça fazla olmasına rağmen bu imkânların çocuklar tarafından doğru kullanılmadığı gördüm. Bu durum beni oldukça rahatsız etti.*

39. *Gayet iyiydi öğrencilerin öğle arası dahi çalışa bilmeleri için etüt odaları vardı. Sınıf mevcudiyeti az olması hem dersin verimini daha da artıyor hem de sosyal ve psikolojik olarak öğrencilerin daha rahat olmasını sağlıyor. Fiziki olarak da sınıfın ortamı iyiydi tek sorun pencerelerin küçük olmasıydı.*
40. *Sınıflar eğitim için uygundu. Laboratuvarı öğrencilerin ilgisini çekecek tarzda güzeldi.*
41. *Okulum muhteşemdi, hocam çok iyi biriydi aynı zamanda okuldaki hocalarım da çok iyilerdi, tüm okuldaki hocalar bizleri tanıyordu ve saygı duyuyorlardı bu bizim öğrenme ortamımız için çok fayda sağladı.*
42. *Sosyal öğrenme ortamı var olup, sosyalleşme vardır.*
43. *Çok huzurlu ve şirin bir okuldu. Gayet de yeterli şartlara sahipti*
44. *Bence imam hatip ortaokuluna göre güzel bir ortamı vardı. Koridorlarda ayetler hadisler küçük çarpıcı anekdotların olması beni çok etkilemişti.*
45. *Proje imam hatip okulu öğrenme ortamı açısından seviye düşük*
46. *Staj yaptığım okul sanayide olması dolayısıyla kütüphaneye ve öğrencilerin faaliyet yapabilecekleri yerlere uzak bir konumda bu yüzden öğrencilere yönelik bazı projeler yapılması gerekiyor.*
47. *Devletimiz Eğitim konusunda çok mesafe kat ediğini düşünüyorum akıllı tahtlar materyallere çok rahat ulaşabiliyorum.*
48. *Fen lisesi olduğu için disiplin fazlaydı öğrenciler de çok başarılı maşallah*
49. *Okulun fiziksel ortamını çok iyi değildi. Dar koridorları vardı. Ancak bahçesi büyük ve güzeldi.*

50. *Okul yapı itibariyle de sosyal açıdan da bence gayet güzeldi. Öğrenciler için okul dışında ve içinde turnuvalar düzenlenmesi çocuklar için çok etkiliydi.*
51. *Çevre olarak iyi bir konumda olup çocukların keyifle vakit geçirebileceği bir yerdir.*
52. *Okulum güzeldi imkânları da oldukça iyiydi. Sınıflar çok küçük değildi.*
53. *Her açıdan yeterli bir düzeyde.*
54. *Sınıfların az öğrenci olması öğrenme açısından çok iyi.*
55. *Uygulama yaptığım okul gayet hem fiziki hem sosyal olarak iyi derecede sadece biraz uzakta olması sıkıntı.*
56. *Okulumuzda fiziki yapısı etkinlik yapılacak yerleri genişti öğrencinin sosyalleşebileceği ortamlar mümkündü.*
57. *Okul çok büyüktü sınıflar biraz karanlık ve çarşıda olduğu için öğrenci aktivite ortamları kısıtlı.*
58. *Fiziki olarak bakıldığında koridorlarda hep öğrenciyi teşvik edecek bilgilendirecek türde ayet ve hadislerin olması çok hoşuma gitmişti.*
59. *Öğrenciler genel olarak din kültürü dersleriyle alakasız*
60. *Hafızlık okulu olunca okul biraz garipti. Öğrencilerden bazıları çoğu zaman okula gelmiyordu.*
61. *Bahçesinde hiç yeşillik yoktu. En çok bu dikkatimi çekti. Biraz karanlıktı içerisi de, bunun dışında iç mekânı çeşitli materyallerle renklendirmişlerdi çok güzel duruyordu bunlar.*
62. *Öğrencilerin bir sıkıntısı olduğunda öğretmenleriyle rahat bir şekilde paylaşabiliyorlar bu çok güzel psikolojik öğrenme ortamı bence. Ben üniversiteler de bile bu ortamı yakalayamadığımızı düşünüyorum. Egoları bilgilerinden fazla olan öğretmenlerimiz yüzünden.*

63. *Yabancı uyruklu öğrencilerin fazla olması ister istemez ayrımcılığa neden olabilir ama ben çok fazla görmedim açıkçası.*
64. *Gayet başarılı bir okul eski bir okul olsa da personel ve öğrencilerinin iyi işler çıkardığını düşünüyorum.*
65. *Okulun çok soğuk olması ve bazı akıllı tahtalarının bozuk olması dışında öğrenme ortamını kötü etkileyen herhangi bir yönü yok. Bunun dışında öğrencilerin teneffüste eğlenebilecekleri geniş bir oyun alanları var ve mescit de çocukları ibadete davet eder şekilde düzenlenmiş. Sadece çocuklara uygun kitaplar da eklense daha etkili olabilir.*
66. *Okulda sosyal olarak müzik odası, kütüphane mevcuttu, öğrenciler için müzik kursları olduğunu gördüm. Okulum Bahçesi biraz dar evlerin içinde boğulmuş bir yapıdaydı. Okul içi duvarları ve sınıf kapıları millî ve manevî değerlerin sözleri ve posterleri ile donatılmış yapıdaydı. Bu durumda insana motivasyon ve manevî bir istek sağlıyordu. Sınıflar da aynı şekilde bir üslup ile donatılmıştı.*
67. *Sınıflarda fazla öğrenci olmaması ders anlatımını ve dersin dinlemesini kolaylaştırıyor.*
68. *Okul ile yurt aynı binada idi. Bu bence hem dezavantaj hem avantaj şeklinde düşünülebilir. Ulaşım açısından iyi fakat öğrenciler okulu evleri gibi düşündükleri için kendilerini tam olarak derslere veremiyorlar.*
69. *Okulun fizikî yapısı çok geniş ve sınıfların çokluğu her öğrenci için rahat öğrenmeyi sağlamaktadır.*
70. *Uygulama okulunun fizikî şartları bakıma oldukça muhtaç bir yerdir. Nitekim okul içi ve okul dışının öğrencilerin faaliyetlerine uygun olarak tasarlanmalıdır. Okul ulaşımı zor olan mahalle kenarında olan ve bazı yerlerinde dik yokuşu olan bir mekândır. Okulun tasfiye edilmesi zorunlu bir hal almaktadır.*

71. *Okul devlet okulu ama tam bir özel okul gibi çok iyiydi.*
72. *Okulun fizikî ortamında öğrencilerin ilgilerini çekecek birçok hap bilgiler bulunmaktadır. Sosyal ortamında da etkinlik sınıfları aktif olarak kullanılmakta, veliler öğretmenlere kolaylıkla ulaşabilmektedirler. Psikolojik olarak desteğe ihtiyacı olan öğrenciler için de okulda rehberlik hizmetleri bulunmaktadır.*
73. *Okul İHO olması hasebiyle duvarlardaki hadisler ve ayetler, Kimya ve Fizik ile ilgili bilgilerin duvarlarda, panolarda ve merdivenlerde yazılı olması, her koridorun isminin olması ve bu isimlerin sahabeden olması.*
74. *Okul güzel bir okuldu sıkıntıların olmadığı disiplin sorunlu olmayan bir okuldu.*
75. *Fiziksel açıdan okul tam olarak öğrencilere hitap ediyor, kantini yemekhanesi sınıfları panoları etkinlikleri öğretmenler odaları her şey dört dörtlük dizayn edilmişti.*
76. *Okul öğretim açısından elverişli bir ortama sahipti.*
77. *Yeni bir okul her imkâna sahip gayet güzel.*
78. *Okul çok soğuktu. Sınıf kapasitesi öğrenci için de öğretmen için de gayet yeterliydi, kalabalık değildi.*

"Uygulama okulunda okul yönetimi, öğretmenler arası ilişkiler ve diğer insanî ilişkiler hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz." sorusuna uygulama öğrencilerinin verdikleri cevaplar şöyledir:

1. *Güzeldi. Olumlu ilişkiler vardı. (üç katılımcı)*
2. *Okul yönetimi açısından ve öğretmenler arasında değer gördük, saygılı bir şekilde yaklaşımlar. Bizlere rehberlik ettiler. Her iki uygulama öğretmeni ile de iyi anlaştık.*
3. *Uygulama okulumda öğretmenler arasındaki ilişkiler de benim çok dikkatimi çekmişti. Herkes birbiriyle çok iyi.*

Herkes birbiriyle arkadaş gibi. Bize stajyer gözüyle bakmak yerine öğretmen gözüyle bakmaları çok hoşuma gitmişti.

4. *Öğretmen kendi aralarında oldukça samimiyetsiz ve soğuktular özellikle stajyerlere karşı yok gibi davrandılar, eğer imkân varsa seneye bu okula stajyer gönderilmemeli.*
5. *Öğretmenlerin staj yapan arkadaşlarıma karşı tepeden bakış açısı olduğunu gördüm bunu üzerine gidip gerekli hassasiyetlerin ve de benim staj arkadaşlarımın da bu konuda biraz daha nasıl davranması gerektiği konusunda uygulama öğretim elemanıyla istişareler yapması gereklidir diye düşünüyorum.*
6. *Okul yönetimi iyi bence. Hiç konuşmadığım soğuk öğretmenlerin yanında çok sıcakkanlı iyi hocalar da var.*
7. *Kendileri arasında olan ilişkiler iyi. Ama stajyerlere olan tavırları bazen iyi olmuyordu.*
8. *Herkes birbirini sevip sayıyordu. Fikirlerin önemsediği güzel bir okul atmosferi vardı.*
9. *Genelde öğretmen ve okul yönetiminin arasındaki ilişkiler iyiydi. Herkes kendi sorumluluğunun bilincindeydi ve ona göre hareket ediyorlardı.*
10. *Okul yönetimi ile ilişkiler gerçekten güzeldi hiç birbirinin kan bağı ile akrabası olmayan insanlar güzel bir aile ortamı oluşturmuştu.*
11. *Herkes birbirleri ile saygı çevresinde idiler.*
12. *Okul yönetimi öğrenciler için adeta zorluk yönetimiydi aslında. Hiçbir probleme çözüm bulamayan daha çok problem yaratan kişilerdi. Öğretmenlere baktığımız zaman ise öğretmenler arasındaki ilişki sınıftaki öğrencilerden daha çok yaramazlardı. Ve gerçekten bazı muhabbetleri hiç sarmıyordu. Öğrenciye örnek olması gerekirken öğrenciye örnek olamıyorlardı ne yazık ki öğrenciye "yapmayın" de-*

dikleri şeyi kendileri öğretmenler odasında yapıyorlardı ve bunlar yaşını almış insanlardı ne yazık ki.

13. *Öğrenciler hakkında çok fazla konuşulması ve ne yapabilir demekten çok eleştiri yapılması beni rahatsız etti.*
14. *Öğretmenler arası olsun müdür ve müdür yardımcısı olsun gerçekten ilişkiler iyiydi birbirleriyle hatta bizimle de stajyeriz diye konuşmamazlık yapmazlardı, konuşurlardı.*
15. *Birbirlerine karşı yeterli tolerans gösteriyorlar ve herkes birbirinin fikrine saygı duyuyor.*
16. *Genel olarak aralarındaki ilişkilerin gayet güzel, saygı-sevgi çerçevesinde olduğunu gözlemledim.*
17. *Öğretmenler ile tanışma fırsatım olmadı. Ancak öğretmenler odasına girdiğimde sıcak karşılandım.*
18. *Genel hatları ile baktığımız da öğretmenler birbirine saygılı ve yardımsever idi. Öğretmen ve öğrenciler arasındaki münasebette aynı şekilde güzeldi.*
19. *Öğrenciler sevmediği derslere katılım göstermesi daha az.*
20. *Çok iyiydi sanki öğretmenler benimle 30 senelik tanışıklık varmış gibi ilgilendiler.*
21. *Okul yönetimi ve öğretmenler arası ilişkiler oldukça önemlidir çünkü amaçları okul çatısı altında kaliteli eğitim için birlikte çalışıp nitelikli öğrenciler yetiştirmektir.*
22. *Müdürümüz çok disiplinliydi bu yüzden oradaki hocalarımız müdürden biraz çekiniyordu. Öğretmenlerin birbiriyle arası oldukça iyiydi her öğretmen birbiriyle güzel ilişkiler arkadaşlıklar kurmuştu. Olumlu bir atmosfer vardı.*
23. *Güzel saygı ve sevgi bağını koruyarak yürütülen güzel bağlar vardı.*
24. *Öğretmenler kendi aralarında çok samimiydi ama bize karşı soğuk gibiydiler. Kendimi dışlanmış hissetim.*

25. *Gayet iyiydi idare öğrencilerle ilgiliydi öğretmenlerde aynı şekilde.*
26. *Okul yönetimi okul yönetimi arasında sıcak, samimi, içten bir ilişki var. Öğretmenler arasında aynı şekilde birbirine karşı kibar, samimi içtenler diğer insani ilişkiler arasında gayet samimi içtendi.*
27. *Çok olumluydu benim için hepsi.*
28. *Diğer branşlardan hocalar ile iletişimim çok güzeldi öğrenciler hakkında gerekli bilgileri onlardan topladım diyebilirim yetersiz hissettiğim konularda yardımlarına ihtiyaç duydum onlarda asla geri çevirmediler.*
29. *Okul müdürüm ve müdür yardımcıları ve meslek öğretmenler ve diye öğretmenler bana çok yakın davrandılar, öğretmenlik mesleği ve okulun işleyişi hakkında bilgi sahibi oldum.*
30. *Yönetimle aram iyiydi ama öğretmenler oldukça soğuk davranıyorlardı.*
31. *Son derece saygı ve sevgi çerçevesinde, güzel bir ilişkimiz oldu. Stajyer öğretmenler olarak kötü bir durumla karşılaşmadım.*
32. *Samimi ve içtenler pek öğretmenler odasına gitmediğim için uzaktan gördüğüm kadarıyla böyleydi danışman öğretmenimiz erkek olduğu için öğretmenler odasına girmeye çekiniyordum arada bir odaya gidiyordum ama oda yeterli değildi.*
33. *İletişim noktasında bir sorun yoktu.*
34. *Herkes kendi üzerine düşeni, işini yapmaktadır. Resmiyet mevcuttur.*
35. *Aslında çok gözlem yapmadım bu konuda. Ama araları gayet iyi görünüyordu*

36. *Staj yaptığım okulda okul yönetimi ve öğretmenler arasındaki ilişki çok iyiydi. Kendi öğrenim görmüş olduğum lisede staj yapmam dolayısıyla tüm öğretmenleri çok iyi tanıyordum. Hepsinin birbirine olan saygısını görüyordum.*
37. *Okul müdürü, müdür yardımcısı ve okul öğretim elemanı ve uygulama öğretmeniyle tanıştım. Öğretmenler odasında farklı branşlardan da meslektaşlarımla görüştüm sohbet ettim, okulun binasını sınıf ortamını ve ders vereceğim öğrencilerime iyi ilişkiler kurduk, keyifli bir dönem geçirdim.*
38. *İlişkileri gayet güzeldi olması gerektiği gibi.*
39. *Okul müdürü ve öğretmenleri çok sevecendiler.*
40. *Her yerde olduğu gibi öğretmenler arasında da gruplaşma olduğunu gördüm. Bazı öğretmenler birbirine selam dahi vermiyor ya da yüzüne bile bakmıyor. Bu şekilde ortamın gereksiz yere gerildiğini düşünüyorum.*
41. *Çok soğuk ve resmî idi.*
42. *İlkokulumda öğretmenler arasında fazla bir etkileşim yoktu ama bunu aksi bir şekilde ikinci gittiğim okulda daha etkili sevecen ve öğretmenlik ilişkileri daha aktifti.*
43. *Öğretmenler arası ilişkiler gayet güzeldi mesafeliydi.*
44. *Gayet güzel ve etkili iletişimleri var. Birlikte etkinlikler düzenlemeleri birbirlerine vakit ayırmaları çok güzel.*
45. *Her şey olması gerektiği gibiydi.*
46. *Uygulama öğretmeni dışındaki öğretmenler de bize karşı samimi bir şekilde davrandılar.*
47. *Gözlemledim kadarıyla öğretmenler arası iletişim kuvvetliydi.*
48. *Öğretmenler bana çok soğuk geliyordu pek samimiyet kuramadım.*

49. *Bazen stajyer öğrencilere farklı bir gözle baktıklarını düşünüyorum. En basitinden stajyerlerin öğretmenler odasında oturmalarından bile hoşnut olmayan okullar var.*
50. *Öğretmenler odaları erkek ve kadın olarak ayrıydı. Ayrıca bir de birleşik oda vardı orası karışık kullanılıyordu. Oraya pek gelen olmuyordu biz orada vakit geçiriyorduk. Hocalarla pek samimiyetimiz yoktu. Ancak oraya gelen hocalarla iyiydik.*
51. *Öğretmenler odasında güleryüz gördüm genel olarak, tabii farklı kişiler var herkes aynı değil ama biz nasıl bakarsak, aslında biraz da öyledir hayat. Öğretmenlerin birbirine yardımcı olması desteklemesi ve birlikte vakit geçirebilmeleri, farklı muhabbetler yapabilmeleri kısacası hem meslektaş hem arkadaş olabilmeleri ortamı daha bir ev, aile ortamına çeviriyor.*
52. *İçlerine girme fırsatım olmadı hiç demedim ki, git bir öğretmenler odasına otur, gözlem yap, yok, yani sürekli çekindim, bir de tek başımaydım, arkadaşım falan da yoktu. Hal böyle olunca çok fazla düşüncem yok.*
53. *Yönetim ile aram iyiydi ama öğretmenler bize tuhaf tuhaf bakıyordu ve rahatsız edici buluyordum açıkçası. Kendi aralarında samimiydiler ama biz stajyerlere karşı samimi değillerdi.*
54. *Hepsi bir aile gibi ve her türlü durumda birbirlerini destekler durumdalar.*
55. *Okul müdürü zaten biz okula gelince ben bir Din Kültürü öğretmenimin okulda varlığını hissetmek istiyorum demişti ve bu cümlenin altında çok güzel şeyler yatıyor. Bu çok önemliydi ve diğer öğretmen arkadaşlarımız olsun gayet saygılı ve sevgiliydi.*
56. *Okul yönetimini nerdeyse hiç tanımıyorum. Çünkü bizimle tanışmadılar. Ama öğretmenler arasındaki ilişki normal*

düzeydeydi. Okul yönetiminin stajyer öğrencilerle tanışma günü düzenlemesini beklerdim. Ayrıca öğretmenlerin de bizimle olan iletişimlerinin daha çok olmasını beklerdim. Çünkü Allah izin verirse onların çocuklarına bizler öğretmenlik yapacağız.

57. *Okulun kadrosundaki herkes birbiriyle çok iyi. Kimse kimseye üstünlük taslamıyor. Çoğu öğretmenler oldukça samimi. Okul yönetimi oldukça iyi öğrenci yanlısı. Herkes çok seviyor.*
58. *Okul yönetimi ile yalnızca ilk hafta tanışma sırasında birkaç dakikalık sohbette muhatap olmuştuk. Onun dışında da birkaç kez müdür yardımcısı öğretmenler odasında bize hal hatır sordu, ilgili ve insani ilişkilerde girişken gibiydi. Fakat öğretmenler arası ilişkilerde genel anlamda bir soğukluk ve herkeste bir hayattan bıkmışlık sezmiştik. Kimse iş yapmak istemiyor, kimse halinden memnun değil gibi atmosferle karşılaştığım çok oldu. Bu beni MEB'e atanma konusunda düşüncelere sevk etmedi de diyemem.*
59. *Yeni atanan birçok öğretmenler vardı ve genellikle yeni öğretmenler bir iletişimde eskiden beri var olan öğretmenler kendi yaşıtlarıyla iletişim kuruyorlardı. Stajyer öğretmenlerle pek iletişim halinde olmadılar. Öğrencileriyle normal bir öğretmen öğrenci ilişkisi sürdürülüyordu. Müdür bey oldukça ilgiliydi öğretmen kadrosuyla. Okulun öğretmen kadrosu da çok genişti.*
60. *İdare ve öğretmenler arası ilişkiler doğal, samimi ve yakındı. Fakat hepsinin üstünde yılların vermiş olduğu yorgunluğu görebiliyordum. Bıkkınlık az da olsa var fakat hallerinden memnunlar çünkü öğrenciler bu yorgunluk ve bıkkınlığı törpüleyecek kadar tatlılar, sevecenler... Eşi ile birlikte aynı okulda öğretmenlik yapan bir çift vardı. Hem okulda hem de evde her gün her saat bir arada olmak onla-*

ra mutluluk verirken günümüzde insanların birbirine tahammül edemediğini anladım. Hem okulda hem de evde bir arada olmaktan hiç sıkılmadınız mı diye sorduğumda, neden sıkılayım cevabını aldım ve sustum.

61. *Uygulama okulunda birçok öğretmen liseden de öğretmenim oldukları için çok samimi bir ortamdı. İdare özellikle müdür bey kibar ve ilgili birisiydi. Staj arkadaşlarımızla samimiyetimiz üst düzeydi. Okulda kantin ve temizlik görevlileriyle de insani mânâ da en azından güler yüz ve samimiyet gördük göstermeye gayret ettik.*
62. *Gayet samimi, sıcak ve mesafeli bir ortamdı. İlk günümüzde uygulama hocamızın, okul müdürü ve müdür yardımcısının ve öğretmenler odasındaki farklı branştan öğretmenlerin bizleri sıcak ve samimi karşılaması çok güzeldi. Onlarla yapılan sohbetler, öğretmenlik hakkındaki tavsiyeleri oldukça güzeldi.*
63. *Okul yönetimi ve işleyişi gayet düzgündü sorun veya bir problem olduğunda çözülmesi iyiydi öğretmenler arası ilişkiler güzeldi birbirimizin tavsiyelerine bilgi ve birikim tecrübelerine ortak olduk öğrenciler ve öğretmenler birbirleriyle samimi idiler çekinen veya utanan sıkılan yoktu bu konuda herkese eşit muamele edilmesi beni hoşnut kıldı.*
64. *Okuldaki hocalarımızın geneli çok sıcak karşıladılar kendi alanlarıyla ilgilide sohbet ediyorduk.*
65. *Okul yönetimi ve öğretmenler arasındaki ilişki samimi ve güzeldi hepsini tanıma fırsatımız oldu birbirlerinin hakkını gözeterek uygun bir profil oluşturdular.*
66. *Hocalar birbirleriyle çok samimiydi. Bir tane hocamız hariç hep tek takılıyordu o hoca teneffüslerde falan. Gün bile yapıyorlardı kendi aralarında.*
67. *Uygulama okulumuzdaki diğer branş öğretmenleri tarafından çok iyi karşılandık. Hem bize hem kendi aralarında*

hem de müdür ve yardımcısı birbirlerine karşı gayet saygılı, sevgili, anlayışlı ve ilgiliydiler.

68. *Çok iyiydi. Yemekleri falan bazen kendi aralarında para toplayıp beraber yiyorlardı (Kıymalı, Testi Kebabı).*
69. *Okul yönetiminin öğretmenlere karşı nazil olduğunu gördüm. Sorunlar belirtildiğinde çözüm odaklı yaklaşılıyordu ve genel olarak samimi bir ortam vardı.*
70. *Diğer öğretmenler ve okul yönetimi bize yardımcı oldular ve bize samimiyetle yaklaştılar.*
71. *Öğretmenler nazik ve iyiydi. Öğretmenler odasında çay kahve ne istersem içebileceğimi söylerlerdi. Sohbet ederek benim hakkımda bilgi alırlardı.*
72. *Hepsi çok iyiydi birbirleriyle sürekli etkileşim halindeydi ve birbirleriyle iletişimi çok hoşuma gitti. Poğaçalar, kekler, börekler yapıp sohbetler ediyorduk bizde dâhildik.*
73. *Okul ortamında özellikle öğretmenler odası hocaların birbirleriyle sıkı şekilde iletişim kurdukları yerdi. Hocaların geneli birbirine saygılı bir yapıda idi. Birbirlerine karşı tebessümle muamelede bulunan hocalarımızın yanında daha hiç sesiniz duymadığım konuşmayan kendi halinde hocalar vardı. Müdür kendi odasında olan fazla görünmeyen, müdür yardımcısı arada öğretmenler odasına gelip bilgilendirme yapan bir yapıda idi. Her öğretmen genellikle birbirine selam vermeden geçmiyordu. Gündelik hayattan futboldan ekonomiden gayet samimi sıcak sohbetler yapıyorlardı. Bayan hocalarımız çoğu zaman yapmış oldukları hamur işi pastaları ikram ediyordu. Bir aile samimiyeti görüyordum. Her hocamız genelde çayını alır, sohbete başlar, zil sesini duyunca alelacele kalkardı.*
74. *Gördüğüm kadarıyla ilişkiler iyiydi ancak okul ve öğretmenler oldukça kalabalık olmasından dolayı öğretmenler birbirini pek tanımıyor gibi geldi bana.*

75. *Okulumuzdaki okul yönetimi olsun öğretmenler olsun bizleri ilgiyle karşıladılar. Öğretmenler odasına girdiğimizde sanki bizde gerçek bir öğretmenmişiz gibi güler yüzle karşılayıp ikramlarda bulundular. Sohbetler ediyorduk. Uygulama öğretmenimiz diğer Din Kültürü öğretmeniyle tanıştırdı. Genel olarak sıcak bir ortamdı.*
76. *Bizi ilgiyle ve güler yüzle karşıladılar. Bazı öğretmenlerle sohbet etme şansımız oldu.*
77. *Okul hem yöneticileri hem öğrencileri hem de öğretmenleri olsun aile gibiydi. Herkes birbirine hem saygı hem de sevgi konusunda ne yapacaklarını biliyorlardı. Tıpkı ailemiz gibi.*
78. *Okul yönetimi ve öğretmenler birbirlerine ve bize karşı oldukça samimiydi biz kendimizi hiç stajyer öğrenci gibi hissetmedik sanki orda görev yapan bir öğretmendik.*
79. *Genel olarak hem okul yönetimi hem de öğretmenler fazlasıyla ilgiliydi. Hatta okul müdürü harçlığınız olmadığında herhangi bir sıkıntınız olduğunda her zaman gelebilirsiniz diyerek çok büyük destek oldu.*

6. Uygulamaya İlişkin Görüş, Öneri ve Beklentiler

6.1. Öğretmenlik Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar

"Öğretmenlik uygulamalarında yaşadığınız en önemli sorun/sorunlar nelerdir?" sorusuna uygulama öğrencilerini verdikleri cevaplar şöyledir:

1. *Herhangi bir sorun yaşamadım. (on katılımcı)*
2. *Kaldığımız yere uzak olması sebebiyle geç kaldık bazen. (üç katılımcı)*
3. *En büyük sorun bence staj okulundaki derslerin ve bizim kendi derslerimizin uyuşmaması. Bu dönem uzaktan olduğu için sıkıntı yaşamadım ama birinci dönem çok mağdur olduk. (dört katılımcı)*

4. *Yaramaz çocuklar dersi sabote etmeye çalışıyorlar dersi. Dersi sabotaj etmeye çalışan öğrenciler vardı bu benim dikkatimi dağıtıyordu. (ik katılımcı)*
5. *Nöbet tutarken öğrencileri olası olumsuz durumlardan uzak tutma.*
6. *Öğrencilerimin kavga etmesi ve sınıf yönetimi açısından zorlandım.*
7. *Öğrencilerin isimlerini hızlı öğrenememe.*
8. *Dediğim gibi sınıfların kalabalık olması ve biraz da okul maddi açıdan iyi olduğu için bazı öğrenciler gerçekten çok fazla şımartılarak yetiştiği için ister istemez sınıf için de kendilerini belli ediyorlardı.*
9. *Bazı öğrencilerin çok rahat ve sorumsuz olmaları.*
10. *Bence en önemli sorun gençleri derse motive etmek, ilgi ve alakalarını bu noktaya çekebilecek alternatif faaliyetler oluşturabilmek. Sosyal medya yanlış bir şekilde kullanılmaktadır.*
11. *Akıllı tahtalar çalışmıyordu okulda internet sorunu mevcuttu.*
12. *Çok önemli bir sorunla karşılaşmadım; ufak sorunlarla karşılaştığımda ise uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmenim sayesinde sorunları kolaylıkla çözebildim.*
13. *Öğrencilerin birbiriyle anlaşamaması, derste dikkatlerinin hemen dağılması vs.*
14. *Öğretmenler odasına giremem. Bu beni çok üzüyordu.*
15. *Sınıf hâkimiyeti kurmak zorlaşıyordu.*
16. *Öğrencilerin derslere karşı ilgisiz oluşları ve öğrencilerin ilgisi bulunduğu alanlarda etkinlik yapılmadığını gözlemledim.*
17. *Öğrencilerin bizi stajyer diye ciddiye almayışı.*

18. *Size destek olacak eksikliklerinizi giderecek bir uygulama öğretmeninin olmaması en önemli sorundu.*
19. *Zaman yetersizliği, staj daha fazla olabilir.*
20. *En önemli sorun ben etkinlik yaptırırken kavga olmuştu ve soğukkanlı olamadığım için yetersiz bulmuştum kendimi ve öğretmenler biraz soğuk olduğu için öğretmenler odasına girmekte çekiniyordum.*
21. *Bazı öğrencilerden özellikle Ordu'da gördüğüm saygısız tutumlar beni oldukça üzdü.*
22. *Son saatlerde öğrencilerin azalması ve bazen öğrencileri hiç derse girmeleri beni üzüyordu.*
23. *Heyecanımı yenememek.*
24. *Öğrencilerin bizi öğretmen değil de stajyer öğretmen olarak görüp zaman zaman dersi kaynatmaya çalışmaları.*
25. *Ciddi sorunlar yaşamadım gayet güzel bir dönemdi. Sınıfta çocukların etkinlik sırası konusunu üstte anlatmıştım onu örnek verebilirim.*
26. *Sorun olarak sadece kendi açımdan bazen bazı öğrencilere nasıl yetebilir ya da yetebiliyor muyum düşüncesi sorun olmuştu kendimce.*
27. *İlk dönemki stajında yaşadığım en büyük sorun heyecandı ders anlatırken heyecanlanıyordum ve sesim titriyordu ama ikinci dönem stajında herhangi bir sorunla karşılaşmadım.*
28. *Öğrenci arasındaki konuşma.*
29. *Sınıf kontrolünde biraz sıkıntı yaşadım.*
30. *Öğrencilere disiplini sağlamak.*
31. *Adaptasyon süreci ve sorunlu öğrencilerin yönetimi.*
32. *Zamanı etkili kullanamazsam kaygısı vardı ama böyle bir sorunla karşılaşmadım neyse ki.*

33. *Bazen sınıf hâkimiyetini kuramamam. Öğrencilerin bazen derse isteksiz görünmesi benimde modumun düşmesine sebep oluyor.*
34. *Yaşımızın öğrencilere daha yakın olduğu için bize hocadan çok abi gibi davranmaları.*
35. *Öğrenciye her zaman dikkatli yaklaşmalı saygı boyutu aşılmamalı.*
36. *Ortama uyum sağlayamamak.*
37. *Çok büyük bir sorun yaşamadım. Ufak tefek şeyler olmuştur şu an aklıma gelen telefonum sessizdeydi ve uygulama öğretmenim bana ulaşamayınca şakayla karışık uyarmıştı beni.*
38. *Yani kendimle alakalı dediğim gibi çok fazla çekinme hata yapar mıyım düşüncesinden dolayı kendimi gösteremediğimi düşünüyorum.*
39. *Diğer öğretmenler tarafından öğretmen gözüyle değil de stajyer gözüyle görmeleri.*
40. *Öğrencilerin öğretmenlerin arkasından farklı konuşmaları.*
41. *Öğretmen odasında öğretmen arkadaşların bizi görmezden gelmesi ve öğretmen gözüyle bakmaması sizin için ayrı bir oda yapılsın diyen bile oldu.*
42. *Öğretmenler odasında oturduğumuz da diğer öğretmenlerin "Of burası kalabalık oldu, stajyerlerin hepsi bugün mü geliyor?" gibi sözler söylemişlerdi. Yani biz oda da istenmemiştik. Zaten o günden sonrada öğretmenler odasında çok nadiren girdik, oturduk utandık çekindik çünkü.*
43. *Konuyu işlerken hazır slayt kullandığımda konuya tam hâkim olamadığımı fark ettim. Bu durum kendimi kötü hissetmeme sebep oldu. Ayrıca sınıflara tüm stajyerler olarak girdiğimizde belli kişiler ön plana çıkıp bazıları sessiz kalıyor. Bu da o günkü stajın kötü geçmesine sebep oluyor.*

44. *Uygulamada beni olumsuz anlamda etkileyen bir olay, öğrencilerden birinin bir ders çıkışında "Umarım bir daha görüşmeyiz hocam." şeklinde seslenmesiydi. "Herhangi bir problem yaşamamamıza ve her öğrenciye nasıl davranıyorsak ona da öyle davranmamıza rağmen böyle bir temennide bulunması beni son derece üzmüş ve kendimi acaba bir şey mi yaptım?" diye sorgulamama neden olmuştu. Staj dönemi boyunca kendimi çok yetersiz hissettiğim nadir anlardan biriydi. Daha sonra onunla daha iyi bağ kurmaya çalışarak durumu toparlamak için elimden gelen gayreti gösterdim. Sanırım bunda başarılı da oldum ki dönem sonu veda konuşmamızda aramız daha iyiydi.*
45. *Öğrencilere öğlen arası mescitte namaz kılmayı öğretirken diğer branştan hocalar tarafından namazları karıştırdıklarını söyleyerek uyarı aldık.*
46. *Ben ilkokul öğrencilerine uygulamaya girdiğim için küçüklere bir şey anlatmaktan pek zevk almadığımı fark ettim. Daha çok beni anlayacak kesime anlatmaktan daha mutlu olduğumu anladım.*
47. *Anlatacağım konuyu bir hafta öncesinden belirlenmesine rağmen sınıfa girmeden önce uygulama öğretmenim tarafından aniden konu değişikliği yapılması benim dersi anlatırken tedirgin ve isteksiz anlatmama sebep olmuştu.*
48. *Uygulama hocamızın üç ağır Tecvid konusunu 40 dakikalık zamana sıkıştırmamızı isteyip derste zamanla yarışması beni çok şaşırttı.*
49. *Sunum hazırladığım halde akıllı tahtanın arızası nedeniyle kullanamadım. Her hazırlığımı da ona göre yaptığım için ortada kaldım.*
50. *Diğer branşa sahip hocaların bizimle biraz daha konuşmalarını beklerdim onlar da çok fazla bir konuşkan, girişken*

biri yapı göremedim. Bu yüzden aramızda çok fazla konuşma olmadı ve samimi birliktelik sağlanamadı. Öğretmen-öğretmen ilişkisi değil de daha çok öğretmen -öğrenci ilişkisi gibi geldi yani kendimi öğrencilerden farkını göremedim.

51. *Bazı öğrenciler derste uyuyabiliyordu. Bu da ben de acaba ben de mi bir sorun var hissi uyandırıyordu.*
52. *İlk ders anlattığım zaman konu çok kolaydı ve bende ilk defa anlatacaktım zamanı nasıl kullanacağımı bilmiyordum. Sonra derse girdim 40 dakikada anlatacağım konuyu 15 dakikada anlattım. Sonra rehber hocasından yardım istedim "Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?" diye sordum fakat hocamız "Benim karışmam doğru olmaz." dedi. İşte bu olay benim daha sonra anlatacağım derslere karşı cesaretimi kırmıştı.*
53. *Yabancı öğrencilerin dilinden dolayı yaşanan eksiklikler neden giderilemiyor. Dili bilmeyen bir çocuğa ne öğretilebilir ki?*
54. *Uygulama hocamız bize karşı biraz soğuktu. İlk zamanlar ders saatini beklememiz için kantinde beklememizi söylemesi vs. kendimizi değersiz hissetmemize neden oldu.*
55. *Sınıfımızda Eymen diye bir çocuk vardı çocuk sınıfın fırçasını kırmış. Kızlar fırça al deyince de sizin de babanız olmasa sizde fırça alamazsınız demişti o beni mahvetmişti. Çok üzülmüştüm o duruma sonrasında Eymen'i aldım öğlen arasında okulun yakınında ki markete gidip istediklerini aldım. Biraz da olsun ondan sonra rahatladım.*
56. *Olumsuz olayım öğrenciler açısından ilk ders anlatışımdı. Heyecanlı olduğum için çok soğuktum onlara karşı bu yüzden sınıftan hiç ses çıkmadı sadece ben konuşup anlatıyordum. Öğrencileri biraz germiş olabilirim. Slayt hazır-*

lamadığım için ve anlatacağım konu defterimde yazdığından dolayı öğretmen masasından kalkamadım. Kalkınca anlatacağım şeyleri unutacağımı toparlayamayacağımı düşünüyordum. Oturduğum yerden anlattım konuyu ve bu beni de rahatsız etti. İlk günümden çıkardığım sonuç derse çok daha iyi hazırlanıp konuya hâkim olursa bu kadar heyecanlanmayıp öğrencilerle daha rahat bir şekilde iletişim halinde olup dersi anlatabileceğimi düşündüm. Bir sonraki haftalarda öyle de oldu.

57. *Hocanın sınavdan düşük puan alan bir öğrenciye kızması beni olumsuz olarak etkileyen bir olaydı.*
58. *İlk konu anlattığımda kendimi yetersiz hissedip olumsuz düşünmüştüm. Sonradan eksiklerim üzerinde durup kendimi hem teorik hem uygulama yönünden geliştirmeye çalıştım. Ve ilk anıma göre gelişme kaydettim.*
59. *Stajın ilk günü olması nedeniyle kendimi kötü hissettim. Sanki stajı hiç başaramayacakmış gibi bir izlenime kapılmıştım. Fakat zaman geçtikçe öğretmenlik konusunda geliştiğimin farkına vardım.*
60. *Kaynaştırma öğrencisine karşı sınıftaki öğrencilerin saygısız tutumları, onun sözünü kesmeleri ve alaycı tavırları bende çok olumsuz bir etki bıraktı.*
61. *10. sınıflarda derse girdiğimizde ilgisiz ve dersi dalgaya almaları beni üzmüştü. Dersin hocasıyla dalga geçmişlerdi.*
62. *Hastalandığım bir günde ders anlatmam gerekiyordu ve bu durum beni olumsuz anlamda etkiledi. Öğretmenlik yaparken sağlığımıza da dikkat etmemiz gerektiğini anladım.*
63. *Dersi slayt üzerinden anlatıyordum fakat ders anlatım sırasında akıllı tahta kapandı. Ne yapacağımı şaşırdım. Ders anlatımımı slayta göre yapmıştım. Bu olay beni olumsuz anlamda etkiledi. Bu olaydan sonra derse hazırlanırken her ihtimali düşünüp ona göre hazırlanmaya çalıştım.*

64. *Bazen derste bir konu anlatırken veya soru sorarken öğrencilerin kendilerince komik ve saçma bulması kendi aralarında gülmeleri beni oldukça olumsuz etkiliyor.*
65. *Uygulama esnasında bir gün bilgimin yetersiz kaldığını hissettim ve bir öğrencime hakkıyla cevap veremedim ve bu durum beni çok etkiledi. Çünkü şu an öğretmenliğin ilk adımlarını atıyoruz ve eksiklerimi gözlemleyip onları tamamlamam gerekli. Ne kadar bunun farkında olsam da öğrenciye hakkıyla cevap verememek beni üzdü ve öğrencime konu hakkında birlikte araştırma yaparak bir sonraki konu üzerinde konuşalım dedim.*
66. *Kendine çok güvenen başarılı sınıfın beni pek takmamaları beni olumsuz etkiledi.*

6.2. Öğretmenlik Uygulamalarında Yaşanan Sorunlara Çözüm Önerileri

"Öğretmenlik uygulamalarında yaşadığınız en önemli sorunun/ sorunların çözümü için neler öneriyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar şöyledir:

1. *Sorun yaşamadım. (on katılımcı)*
2. *Tamamen belediye otobüsü ile ilgili bir problem.*
3. *Anlayışlı ve çözüm odaklı düşünmek.*
4. *Sorunlarımın çözümü önyargılı olmadan sorunlara çözüm getirmesidir.*
5. *Daha halden anlayan yeni nesil öğretmenler.*
6. *Çözüm idealist bir öğretmen ve gelecek için koşan öğrenci ağı yaratmalıyız*
7. *Her şey staj öğrencisine bırakılmamalı. Uygulamadan bize not veriliyor diye her şeyin peşinden biz koşmalıyız. Gerek yöneticiler gerek öğretim elemanları bu konuda daha çok sorumluluk almalı. Öğrenciler bu süreçte yalnız bırakılamamalı.*

8. *Sorun yaşamadım çözümü için bir önerim yok ama galiba ilk uygulama öğretmeninden yardım alırdım.*
9. *Tecrübe edilmeden bilinmez.*
10. *Nöbet sırasında öğrenciler genelde camdan sarkıyordu. Pencerelere korumalıklar takılması ve teneffüs aralarında o korumalıkları çıkarmamaları konusunda gerekli uyarıları yapmıştım.*
11. *İstişare.*
12. *Sınıf ortamında otoritenin daha düzenli sağlanması ve öğrencilerin birbiri ile arkadaşlığını kuvvetlendirici çalışmalar yapılması.*
13. *Karşımızdaki adayın bir insanı olduğunu ve yaşadığı sorunlara çözümler bulunması gerektiğini öneriyorum. Uygulama yapılırken öğretmen adayı yalnızca okuldaki öğretmenle muhatap olmalı. Ve her okula stajyer öğretmen gönderilmemeli. Ve yılsonunda üniversite staj okulu için bir anket yayınlamayı ve bu anket sonuçlarına göre gelecek yıl o okula öğretmen adayı gönderilmeli.*
14. *Daha çok dikkat etmek.*
15. *Ders programını MEB 'in ders programına göre ayarlanması.*
16. *Öyle bir sorun yaşamadım her şeyin yerli yerince güzel şeyler yaşadım öğrencilerle. Hem kendimi sevdirdim hem de otoriteyi kurmak için başta disiplinli davranarak daha iyi oldu.*
17. *Bir sorun çözüme kavuşturulmak isteniyorsa ilk önce muhatap dinlenmeli ve empati kurulmalıdır.*
18. *Öğrencileri düzeltmek için rehberlikten yardım alınmalı ailelerle görüşülmeli diye düşünüyorum.*
19. *Gençleri sosyal medyanın doğru kullanımı noktasında uyarmalı ve onlara alternatifler sunmalıyız. Onlara ya-*

şantımız ile güzel örnek olup, kendi evladımız gibi görüp, vatana ve millete hayırlı birer insan olmalarına yoldaşlık etmeliyiz.

20. *Öncelikle temel problemleri yok etmek.*
21. *Sorun olursa bana ulaşsınlar herhangi bir sorunu çözebilirim.*
22. *Hatalardan ders çıkarmak.*
23. *Akıllı tahtalar bakım edilmesi gerek ve internet erişimine açılmalı.*
24. *Ben çok büyük bir sorunla karşılaşmadım ama karşılaşsaydım öncelikle sorunun nereden kaynaklandığını bulmaya çalışır sonrasın da çözüm yolları ararım.*
25. *Öğrencilerin dikkatleri çok çabuk dağılıyor bu konuda öncelikle dikkati dağıtan etkeni ortadan kaldırmak gerekiyor daha sonra derse geçilmeli diye düşünüyorum yoksa o öğrenci dikkatini bir türlü toparlayamıyor ve dersi de dinleyemiyor bu yüzden öncelikle dikkat dağıtacak şeylerin ortadan kaldırılması gerekiyor.*
26. *Bazen ders anlatırken tıkandım ve bu sorunu çözmek için konulara daha çok hâkim olmam gerektiğini görmüş oldum çok değil biraz.*
27. *Biz de geleceğin öğretmen adaylarıyız bunu unutmamaları gerekir.*
28. *Stajyer öğrenci olduğum için öğrencilerin bana karşı tutumları olumsuz yönde etkiledi. Çünkü öğrenci beni umursamadığı bazı durumlar gözlemledim. Ayrıca not verme yetkisinin stajyer öğrencide olmaması durumunda rahat hareketler sergilendiği ve bundan gerçek öğretmen olma konusunda yetersiz olduğu düşündürdü bana.*
29. *Öğrencilerin saygısızlığı okul disiplini arttırmalı.*
30. *Ben çözümü uygulama öğretmeninin yaşından ve yaşadıklarından kaynaklı yetersiz olduğunu ve mesleği bırak-*

ması gerektiğinde buldum gelecek nesillerin önünün açılması gerekiyor.

31. *Okul ders saatleri ile staj saatleri uyuşmaması.*
32. *Dersi sabote etmeye çalışan öğrenciyi dersle alakalı soru sorarak meşgul etmeye çalışıyorum.*
33. *Uygulama öğretmenimiz bizimle tam anlamı ile ilgilenmeli.*
34. *Öğrencilerin ellerindeki imkânların farkına varıp, aileleri için gereken emeği göstermeleri için bir farkındalık oluşturulmalı. Çünkü bu farkındalık olmazsa gelecek nesiller için endişeliyim.*
35. *Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunda amaç eksikliği, neden okuması gerektiğini anlamamış, Öğrencilerin okuma, araştırma, düşünme, uygulama konusunda yeterince bilinçlendirilmemesi yönlendirilmemeleri. Devamsızlık sorununun varlığı ve devam takip uygulamasının yetersizliği. Sınav kaygısının yüksek olması ve öğrenci başarısına olumsuz etkisi ve öğretmenlerin öğrencileri yeterince takip etmiyor olması bunların olmaması için öncelikle bizlerin bu mesleği benimseyip içselleştirmemiz gerekiyor. Bu mesleği seven insanların yapması gerektiğini düşünüyorum.*
36. *Dikkatli özverili düzenli olmak gerekir.*
37. *Öğrencilerin çok konuşması ve dersi kaynatmaya çalışmaları ve ben buna çözüm olarak sınıfı konuşturan kargaşa yaratan öğrenciyi fark edip ona sınıfta görev vermem oldu.*
38. *Elbette öğrenci odaklı olmalıyız ama adaleti gözetiyorsak bazı yerlerde de ağırlığımızı koymamız gerekiyor.*
39. *Öğretmen-öğrenci ilişkisi önem arz eder.*
40. *İlk kez ders anlatan öğretmen adayının heyecanlı olması normaldir. Çözüm olarak onun heyecanını yatıştırmak ve ona cesaret vermek gerekiyor. Tabi bu da onun staj öğretmenine düşüyor.*

41. *Öğrencilerin içinde dikkat dağıtacak çok öğrenci var bunlar göz açtırmamalıyız diye düşünüyorum bu tür öğrenciye soru sorarak sınıf kontrolünü sağlamalıyız.*
42. *Sorun neyse ona uygun bir çözüm bulacağıma inanıyorum.*
43. *Öğrencilere daha disiplinli bir ders ortamı sağlanmalı. Velilerin de öğrencilerin de öğretmenlere karşı yeteri kadar saygı duymadıklarını düşünüyorum.*
44. *Bazen kendimizi ilk girdiğimiz ortamlarda yabancıladığımız için ortama ısınma sürecimiz geç oluyor ve bu durum stajyer öğretmenin okul ile iletişimini zorlaştırıyor. Nitekim birinci dönem gittiğim staj okulumda bu sorunu yaşamıştım. Bunun için öğretmenlerin mesleğe yeni adapte olmaya çalışan öğrencilere daha ılımlı yaklaşması önemli.*
45. *Yaşayarak öğreniliyor.*
46. *Süre sıkıntısı.*
47. *Yolun başında olduğumuz için normal karşılıyorum. Daha çok pratik yaparak dersi ilgi çekici hale getirecek yöntemlere yer verilmesini öneririm.*
48. *Öğrencilerle çok da samimi olmamak gerekiyor.*
49. *Danışman öğretmenimin tavsiyeleri önceliğimdir.*
50. *En önemli sorun aşağıda belirttiğim gibi okul sayısının artması ve stajyerlerin ayrı ayrı ve tek başına staja gitmesi.*
51. *Galiba iletişim hataları biraz soruna sebep oluyor. Kendimizi doğru açıkladığımızda, yalan başvurmadığımızda, samimi ve sade olduğumuzda sorunlar kolaylıkla çözülebilir diye düşünüyorum.*
52. *Kameranın karşısına geçip ders anlatmam gerekiyor. Sonra aileme küçük bir konferans vermem gerekiyor. Sonra anladığımı nasıl daha rahatça anlatabilirim karşımdaki kişilere bunu nasıl daha iyi aktarabilirim diye öz değerlen-*

dirme yapmam gerekiyor. Üşenmesem inşallah bu yaz buna başlamak istiyorum.

53. *Öğretmen stajyer ayrımı yapmadan hepsinin tecrübelerimden faydalanmaya isterdim.*
54. *Öğrenciler ile hem samimi olmak hem de mesafeli olmak vb.*
55. *Oryantasyon programını öneririm.*
56. *Öğrencilerin ellerindeki imkânların farkına varıp, aileleri için gereken emeği göstermeleri için bir farkındalık oluşturulmalı. Çünkü bu farkındalık olmazsa gelecek nesiller için endişeliyim.*

6.3. Uygulamalarda Yaşanan Etkileyici Durumlar

"Uygulamada sizi çok etkileyen bir tecrübe, bir anı, bir durum, bir diyalog ya da bir olayı belirtiniz." sorusuna uygulama öğrencilerinin verdikleri cevaplar şöyledir:

1. *Yok. (on altı katılımcı)*
2. *Kötü manada bir durum var. Bulunduğum okulda deneme çıkışı kızı o okulda öğrenci olan bir öğretmen gelip bütün öğrencilerin içinde kızına sarılmış onun denemesiyle ilgileniyordu. Diğer çocuklara hiç nasıldı diye sormadı bile. Bu durum beni olumsuz olarak etkiledi.*
3. *İlk dönem staja gittiğimizde hocamız sınıfa soru sordu, daha sonra bize sordu, biz de açıkçası cevabı bilmiyorduk, oradan bir öğrenci hocam daha stajyer hocalarımız bilmiyor, biz nereden bilelim dediler ve o an kötü bir ders oldu ve alanda yeterli olmadığım yerleri fark ettim.*
4. *Girdiğim bir sınıfta kaynaştırma öğrencisi vardı. Derslerde, cevap verebileceği düzeyde ona sorular yönelttim derse dâhil olmasına yardımcı oldum ve dönem sonuna kadar gelip benimle sohbet etti, anılarını paylaştı. Her gördüğünde yanıma geliyordu ve bu beni mutlu ediyordu.*

5. *Uygulama okulunda lisedeki öğretmenimle aynı okuldaydım ve bu durum beni çok mutlu etmişti. Yıllar sonra meslektaş olmak çok duygulandırmıştı.*
6. *Son staj gününde öğrencimin biri sizi bir daha göremeyecek miyiz diye ağlamıştı ve sınıfça ileriki hayatım için iyi dileklerde bulunmuşlardı kısa sürede aramızda bu kadar kuvvetli bir bağın oluşması beni çok etkiledi*
7. *Bu şekilde beni etkileyen büyük ya da küçük bir olay yaşamadım. Sadece koridorda yürürken alt sınıflardan dersine girmediğim bir erkek öğrenci gelip sarılmıştı. Daha sonra onunla tanıştık sohbet ettik. Fotoğraf çekindik. Bu olay beni çok mutlu etmişti.*
8. *Kız öğrenciler şiddetli bir şekilde kavga ettikten sonra benim yanıma gelerek durumu anlatıp yardım istemişlerdi bende kendi öğrencilik hayatımdan örnekler vererek sınıfta böyle çatışmaların olacağını anlatmıştım iki tarafı sakinleştirip barıştırmıştım. Okuldaki diğer öğretmenlerin yanına gitmeyip benim yanıma gelmeleri beni çok şaşırtmıştı.*
9. *Bir gün 7. Sınıflara derse girecektim bir baktık ki sınıfta kahve fincanı ve yüzük tütsü gibi şeyler var öğrencilerden biri bunları getirmiş öğretmen masasına oturmuş ve arkadaşlarına fal bakıyor diğer bir arkadaşı da ona yardım ediyor. Öğrencilerin fal konusunda merak saldığını dikkat ettim. Daha sonra hocamız falcılığın günah olduğunu bunu hemen bırakmaları gerektiğini şakası bile olmayacağını söylemişti. Öğrenciyi ailesine söyleyeceğini belirtti öğrenci de hocam ben zaten onları annem ile birlikte aldım babam izin veriyor böyle şeylere dedikten sonra ben daha çok şaşırmıştım biraz ailenin de bu konuda öğrenciyi bilgilendirmesi gerekirken onların buna razı olması hem beni hem hocamızı şaşırtmıştı.*

10. *Öğrencilerden biri bana "hocam bugün okeye gidelim mi demişti" bu soru karşısında çok gülmüştüm ve güzel bir şekilde cevabını verdim.*
11. *Öğretmenimizin beni gelip izlediğinde orada olumsuz tutum karşısında kendimi kötü hissettiğim için öğrenciler tarafından motive edildim ve bu çok hoşuma gitmişti.*
12. *Öğrenci bu derslerin ne işine yarayacağını önemsiz olduğunu söyledi bende bu dersler bizim hem dünyamızı ve ahiret hayatımız için gerekli olduğunu bu ilimlerin öğrenilmesi Müslümana farz olduğunu ve Allah'ın bir emri olduğunu söyledim.*
13. *Çocukların sürekli ailelerini anlatmaları beni etkiliyordu kendimce düşününce acaba aileleriyle sorunları mı var diye düşünüyordum.*
14. *Ne kadar az olursa olsun, çocuklara sevginizi gösterdiğinizde onlara değer verdiğinizde bir bağ kuruyorsunuz. Bu bağ sizi mutlu ediyor.*
15. *Öğrencimin hayatı şu konuda beni etkilemişti. İstediği alanda ne ailesinden ne de öğretmenlerinden destek gördüğü için kendini kötü hissediyordu. Ben bu konuyu öğrendiğim de elimden gelen manevî destek pes etmemesi gerektiğini anlattım.*
16. *Kur'an dersinde Tecvid kaidelerini işlerken öğrencilerim konuyu anladıklarını alıştırmalara sırayla kalkıp yapmak istediklerini görünce çok mutlu olmuştum.*
17. *Birçok şey var. Çocukların beni bu kadar çok sevmesi ve sorular sorması beni çok mutlu ediyordu. Gayet samimi bir ortamdı. Ama içlerinden beni şaşırtan birini anlatmak istedim. Daha stajın ilk zamanları galiba ilk gündü, hoca ders anlatıyor ben de bir öğrencinin yanında oturuyorum. Bana "Hocam ümmet ne demek?" diye sordu. Bu soru be-*

ni çok şaşırttı. Yaş grubunun anlatımımızı ve üslubumuzu etkileyeceğini biliyordum ama bu soru teorik olan bilgiyi pratikte görmemi sağladı.

18. *İlk dönem staj hocamızın fen lisesindeki öğrencilerle dine karşı olumsuz tavırlarına alaycı tavırlarına karşı dimdik ayakta duruşu ve güzel bir tebliğ diliyle onlara hitap etmesi beni çok etkilemişti*
19. *Staj hocasının sınavdan zayıf alan bir öğrenci ile birebir dakikalarca konuşup onu cesaretlendirerek bir sonraki sınavda yüksek almasını sağlaması çok hoşuma gitmişti.*
20. *Öğrenci dinî derslerin önemsiz olgunu düşünüyor bu konuda öğrenciye din derslerinin dinimizin bir emri olduğunu söyledim. Her Müslümanın bilmesi gerektiğini söyledim.*
21. *Öğrencilerimin öğretmenim keşke siz bizim Din Kültürü dersimize girseydiniz demesi beni çok duygulandırdı.*
22. *Bir öğrencinin velisinden korktuğu için sınav notunu değiştirmek istediği için ağladı. Bu durum beni etkiledi çünkü öğrencilere yapılan baskının boyutu çok korkunç geldi.*
23. *Son uygulama günü öğrencilerimin sarılıp ağlamaları, vedalaşmamız beni çok etkiledi.*
24. *Heyecanımı yendiğimi düşünüyorum. Yüz de yüz olmasa da son zamanlarda ders anlatırken kendime daha çok güveniyordum.*
25. *En çok konu ilgili örnek bir olayın anlatımının dersi ne kadar anlaşılır kıldığını fark ettim.*
26. *Sınıfın birinde tüm öğrenciler konuşup yaramazlık yaparken bir öğrencinin sessiz kaldığını gördüm ve öğrenciyle sohbet ettiğimde ise depremzede olduğunu öğrendim.*
27. *Öğrencilerin bana "Mesleğinizi sevdiğiniz çok belli inşallah öğretmen olursunuz" demesi beni çok etkilemişti.*

28. *Dersteyken stajyer arkadaşlardan biri konuyla alakalı olarak Tolstoy'un şu sözünü söylemişti çok etkilenmiştim: Bir insanın değeri bayağı kesire benzer: Pay gerçek değerini gösterir, payda kendisini ne zannettiğini. Paydanın değeri arttıkça kesirin değeri azalır.*
29. *Genellikle derse girip çıkıyorduk. Çok fazla farklı bir olay yaşamadım. Ancak öğrencilerin beni bir öğretmen gibi davranması çok iyi bir histi.*
30. *Öğrencilerden biri okul dışında beni görmüş, hatta seslenip selam vermiş ama ben karşılık vermemişim. Okula diğer hafta gittiğimde bunu anlattı bana, ben de onu fark edemediğimi ve bu yüzden üzgün olduğumu söyledim. O zaman tebessüm etmeye başladı. Belki bana bunu hiç söylemeyecekti ve onu önemsemediğimi düşünecekti. Dışarıda da bu yüzden dikkat etmeye çalışıyorum karşılaştığımda.*
31. *Çocuklara soru cevap yaparken birisi "öğretmen olan sizsiniz siz bileceksiniz biz mi bileceğiz" demişti bunu unutamadım.*
32. *Öğrencilere namaz kılmayı öğrettik. Çok beğenip arkadaşlarını da çağırmaları.*
33. *Öğrencilerle samimiyetin dozunu kaçırmak bana çok büyük bir tecrübe oldu. Berat'la çok samimi olmuştum ve artık derste bile günlük hayattan sorular soruyor, yerinde hiç durmuyordu. Bir şey demeyeceğimi bildiği için böyle davranıyordu. Bu bana tecrübe oldu ve ikinci dönem mesafe koymaya karar verdim.*
34. *Konu anlatırken çocuklardan kul hakkına girebilecek şeylere örnek vermelerini istedim öğrencilerden biri arkadaşını göstererek dedi ki "Sınıfın süpürgesini kırdı ve haftalardır almıyor bu da kul hakkına girer mi? Hocam." dedi Arkadaşları da "Evet hala almadı." diyerek söylendi. O sı-*

rada dedi ki "Sizin de babanız olmasa sizi de görürdüm alamazdınız." dedi ve başını eğdi. O an çok üzülmüştüm.

35. *Ahiret iman anlatılırken bir öğrencimin hocam benim günahım ve sevabım eşit ise ben nereye gideceğim sorusu.*
36. *Yetiştirme yurdunda kalan bir öğrencimle sohbet etmiştik. Beni etkilemişti.*
37. *Öğrencilerimden birinin dönem sonunda "Hocam beni unutmazsınız değil mi çünkü ben sizi çok sevdim, hiç unutmam" demesi.*
38. *Basit ama öğrencilerin bize "öğretmenim" diye hitap etmesi benim için çok güzel bir duyguydu.*
39. *Öğrencilerim oldu çünkü gerçekten onların iç dünyaları o kadar başka ki onların o dünyasından bakmak gerek bir de bir dertleri olduğunda bana gelip anlatmaları beni gerçekten çok mutlu ediyordu.*
40. *Uygulama öğretmenimizin BEP'li öğrenciye daha ılımlı yaklaşması gerekirken azarlayıcı tavırları beni olumsuz olarak çok etkilemişti.*
41. *Uygulamada değil de sokakta yürürken öğrencilerin yanıma gelip halimi hatırımı sorması.*
42. *Öğrencilerin öğretmenler gününde sabah ilk derste hep birlikte öğretmenler günümüzü kutlamaları.*
43. *Okula ilk gittiğimizde okulun Almanca öğretmeninin direkt yanımıza gelip bizimle sohbet etmesiydi. Çekincemiz olmaması gerektiğini söylemesiydi. Bizi cesaretlendirmesiydi.*
44. *Okulumuzda gözleri hiç görmeyen bir öğretmeniz var. Bu durum onun öğretmenlik yapmasına hiç engel olmamış mesleğini diğer öğretmenler gibi tam anlamıyla yerine getiriyor.*
45. *İlk öğrencilerle tanıştığımız da memleketlerini sormuştum öğrencilerden biri hemen atlayıp hepimiz buralıyız ama*

sadece şu kız Suriyeli demişti. Suriyeli olan öğrenci de mutsuz olmuştu. Ben de olsun biz din kardeşi değil miyiz deyince tebessüm etmişti.

46. *Uygulama öğretmenimizin bizlere kitap hediye etmesi çok hoştu öğrencilerden iltifat duymak mutluluk vericiydi onların kalbine dokunmak kendilerini bizlere yakın görmek belki de hedefime ulaştım diyebileceğim bir durumdu duygularını paylaşmaları samimi bir şekilde gelip konuşmaları ve bizi kendilerine samimi görmeleri yaşadığım en güzel duygulardan biriydi.*
47. *Sınıf öğrencileri benden Kur'an okumamı istediler. Okudum ve çok beğendiler bana geri dönüşleri çok güzeldi.*
48. *Okuldaki hocamızın bizi dinlemeye geldiğinde, bunu öğrencilere söylediğimizde bizi motive etmeleri heyecanlanmayın hocam demeleri, destek olmaları güzeldi.*
49. *Öğrencilerimden benimle ilgili düşüncelerini yazıp bir kâğıtta bana verdiler.*
50. *Öğrencilerimin beni görür görmez selam vermeleri ve ders dışında benimle sohbet edip fikirlerimi almaları beni çok etkilemişti.*
51. *İlerde başarılı bir öğretmen olmanın nedenlerini öğrendim. Aktif bir öğretmen nasıl olunur uygulama hocam sayesinde bunu keşfettim.*
52. *Stajımızın son günü öğrencilerimiz bizden ayrılmak istemedi. Çoğu ağlayarak bize veda etti. Bize onlardan hatıra kalması için şiirler, mektuplar yazmışlar ve resimler çizmişlerdi. Onlar tarafından bu kadar benimsenmek ve kabullenmek beni hem gururlandırdı hem de öğretmen olma yolunda daha da azimlendirdi.*
53. *Bazı öğrencilerimin yanıma gelerek iltifat etmeleri beni çok etkiliyor çünkü beni sevdikleri için bu şekilde yaklaş-*

tıklarını düşünüyorum. Öğrencilerden böyle karşılık almak onlar da olumlu bir etki yarattığımı düşündürüyor bu da benim açımdan güzel bir gelişme.

54. *Her hafta gittiğimde farklı bir şey oluyordu hepsinden ders çıkardım hepsi beni çok etkiledi ilk başlarda öğretmenlik yapmak istemiyordum ama şuanda iyi ki bu mesleği seçmişim diyorum atanmayı ve öğrencilerimle yeni şeyler keşfetmeyi iple çekiyorum.*
55. *Öğrencimle geçirdim bir sohbet onun ailevi sıkıntıları yaşına göre çok büyük sıkıntı ve sorumluluklar böyle olması beni çok üzmüştü.*
56. *Çocukların o cıvıl cıvıl halleri, hayat dolu olmaları sorulara alacakları cevapları heyecanla beklemeleri beni çok etkiledi, hepsinde Allah'ın farklı sanatını gördüm diyebilirim.*
57. *Öğretmenlik uygulaması bizim için baştan sona bir tecrübeydi. Her hafta farklı bir şekilde tecrübeler edindik. Her geçen gün öğrencilerin bize daha çok ilgi duyması, bizleri gerçek bir öğretmen olarak görmesi, her hafta bu ilginin arttığını görmek benim için mutluluk verici ve etkileyici bir durumdu.*
58. *Bir öğrencim görme engelliydi. Durumunun gittikçe ilerlediğini ve tedavi şansının olmadığını öğrenince çok üzülmüştüm. Onun bu durumuna rağmen derslerinde başarılı olması beni kendisine hayran bırakmıştı. Bir başka anım ise öğrencilerin biz staj öğretmenlerini unutmayarak bizleri de öğretmeneler günümüzü kutlaması beni çok sevindirmişti.*
59. *Kaynaştırma öğrencisiyle bir öğretmenin girmiş olduğu çok güzel bir diyalog vardı. Öğretmen normalde sert bir mizaca sahipti. Fakat onu ilk defa bir öğrenciye bu kadar ilgili gördüm. Bu durum gerçekten özel durumu olan öğrencilere karşı çok güzel bir davranış.*

60. *Sınıfa girdiğimde öğrencilerin öğretmenim benim yanıma otur deyip, kâğıtlara "seni seviyoruz" yazmaları beni çok etkiliyordu.*
61. *Ben konuyu anlatırken öğrencilerden nezaket kurallarına dikkat edilmesini çokça vurguladım. Öğrencilerden birbirlerinden bir şey istediği zaman teşekkür etmelerini, birbirinizin haklarına riayet etmeleri gerektiğini söyledim. Sonrasında bunu uyguladıklarını gördüm mutlu oldum.*
62. *Öğretmenlerin bizlerle tanıştıktan sonra bizi artık stajyer gibi değil de meslektaşları gibi görmeleri beni çok etkiledi.*
63. *Bir peygamberin hayatını anlatırken öğrencilerin olayları çok dikkatli dinlemeleri ve kişisel özelliklerini içselleştirip somut örnekler vermeleri beni çok şaşırtmıştı. Farkındalıklarının bu derece yüksek olması beni çok mutlu etti ve geleceğe karşı umutlanmama sebep oldu.*
64. *Okul müdürü bir staj günümde sınıfa geldi ve dersin son 15 dakikası öğrencilerle sohbet etmek istediğini söyledi ve onlara dinimiz, İlâhiyat, kapalı olmak, bayanlar ve erkekler arasındaki ilişkiler, sonraki eğitim hayatları hakkında güzel bir konuşma yaptı ve okul yönetiminin işlerini bırakıp öğrencilerle bu kadar ilgilenmesi beni çok duygulandırdı.*
65. *Son staj günümde bir öğrencim hatıra defterine hatıra yazmamı istedi ve ben de büyük bir memnuniyetle yazdım.*
66. *Son staj günümüzde aynı okulda olup olmayacağımızı bilmediğimiz için sınıflarla vedalaştık, altıncı sınıf öğrencilerimiz duygulandı hatta ağlayanlar oldu, gösterdikleri saf sevgileri bizi hüzünlendirdi aynı zamanda da mutlu etti.*

6.4. Öğretmenlik Uygulamalarına Dair Öneriler

"Öğretmenlik uygulaması stajının faydalarını ve verimliliğini artırmak adına önerileriniz nelerdir?" sorusuna uygulama öğrencilerinin verdikleri cevaplar şöyledir:

1. *Yok. (altı katılımcı)*
2. *Haftada bir kere değil de haftada iki gün olması güzel olur diye düşünüyorum. Staj gün sayısı artırılabilir ve stajyerlere daha fazla ders anlatmak için imkân verilebilir. Bol bol ders anlatılırsa verim artar. (otuz katılımcı)*
3. *Ders saatleri çoğaltılabilir. Son sınıfta okul dersleri azaltılarak staj saatlerimiz arttırılabilir. Derslerle bir arada stajı yürütmek zor olduğu için ders sayısının biraz daha son sene azaltılabileceği görüşündeyim çünkü hem okul dersleri hem staja ağırlık vermek oldukça zor geliyor ve yorucu oluyor. (yedi katılımcı)*
4. *Her zaman elini güçlü tutup materyal sunum hazırlamak ders anlatımına fayda sağlayacaktır.*
5. *Stajyerler ilk haftadan itibaren sınıfta aktif olmalı hemen ders anlatmasalar bile ders girişi yapmalı, sınıfta öğrencilerle daha fazla vakit geçirmeli ve kesinlikle seviyesi yüksek okullara gönderilmeli.*
6. *Bu derse öğrencilerden başka kimsenin önem verdiğini düşünmüyorum. Daha çok ciddiye alınırsa daha faydalı hale gelir.*
7. *Bizi öğretmenliğe hazırlayan ilk adım olduğu için faydalı bir deneyim kazanmış oluyoruz.*
8. *Uygulama öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kurabilmek staj uygulamasının en önemli gereğidir. Bu yönde staj öğretmenlerinin etkili iletişim becerisine sahip olması gerektiğini düşünüyorum.*
9. *Öğretim elamanlarının okullara daha fazla gelerek bize tecrübelerini aktarması gerekli diye düşünüyorum çünkü uygulama öğretim elamanı hocam sadece 1 kere geldi.*
10. *Staj uygulamaya ikinci sınıftan itibaren başlanmalı. Çünkü aday kendini daha çok geliştirme fırsatı yakalar.*

11. *İleriye dönük bir tecrübe sağlayıp neleri yapmamız neleri yapmamamız açısından çok iyi olduğunu düşünüyorum.*
12. *Stajda okullar farklı farklı ve herkes eşit koşullarda değil. Kimi hocalar çok sıkarken kimi hocalar çok serbest.*
13. *Staj öğrencisinin, staj dosyası haricinde okul, öğretmenler ve öğrenciler ile ilgili gözlemlerini yazdığı bir küçük defter bulundurması.*
14. *Staj gerçekten çok iyi çünkü insan orda bütün deneyimini orda yaşıyor.*
15. *Önerim, öğrencilerden, öğretmenlerin hepsinden öğrenilecek şeyler var bunları öğrenmek gerekmektedir.*
16. *Okul derslerinde öğretmenliğe uygun şekil de öğrencileri daha çok bilinçlendirmeli ve hazırlamalı.*
17. *Öğretim elemanları stajyer öğrencilerine daha fazla yardımcı olabilir.*
18. *Öğretmenlik uygulaması ciddiye alınıp yapıldığın da ileride ki meslek hayatımızda daha bilinçli ve daha kendine emin adımlar atarak, kendime göre stratejiler geliştirerek öğrencilerime yollar göstermeyi hedefliyorum. Her öğrenciye kaldırabileceği ve kendini ifade edebileceği etkinlikler vermeye çalışırdım. Bu sayede ödevi yaparken zorla değil de istekle yapmasını isterdim.*
19. *Tamamen uygulama öğretmeninin donanımlı ve sizi yönlendiren olması lazım tek başına bırakılan stajyer öğrenciler için verim maalesef düşük olabiliyor.*
20. *Okuldaki danışmanımız daha çok izlemeye gelebilir.*
21. *Stajyerlere daha fazla fırsat verilip, işi daha iyi öğrenmeleri için tecrübeli öğretmenler destek olmalı.*
22. *Stajyer öğrencilerin tek başına da derse girmelerine fırsat verilmeli böylelikle daha rahat hareket ederek kendilerinin eksikliklerini ve yeterliliklerini fark etmeleri sağlanabilir.*

23. *Mezun olup göreve başladığımda sınıf yönetimi, yöntem ve teknikler, ölçme ve değerlendirme gibi konularda daha avantajlı olacağım. Meslekî becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.*
24. *Bana birçok faydası oldu en azından heyecanımı atmamı yenmemi sağladı.*
25. *Bence kişinin kendisinde bitiyor iş. Herkes kendi payına sahip çıkarsa en verimsiz görülen yerden bile çok verim alınır.*
26. *Aslında staj uygulaması bizim için yeterince bir tecrübe oldu.*
27. *Öğretmenlik mesleğine ilk adım ve ilk deneyim kazandırma.*
28. *Öğretmenlik uygulaması stajının MEB tarafından daha denetlenebilir bir zeminde olması öğretmen adaylarının hiçbir zaman boş bırakılmaması ders anlatımlarının takip edilmesi lazım.*
29. *Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adayına bir sınıf verilmeli ve bir yıl boyunca o sınıfın derslerine o öğretmen adayı tek başına yanında danışmanı ile girmeli diye düşünüyorum. Farklı farklı sınıflara girdiğimiz de öğretmenlik ile ilgili bir bütünlük oluşmuyor. Misafir olarak bir sınıfa gitmişiz gibi oluyor.*
30. *Bence ilk iki ders anlatımında danışman öğretmen gözlem yapmalı diğer ders anlatımında ise stajyer öğretmen tek başına ders işlemeli ve bunun farkını görmeli. Çünkü her ne kadar baskı gibi olmasa da birinin sizi izliyor oluşu sınıfa tam olarak hâkim olamamamıza neden oluyor, bu konuda bir düzenleme yapılabilir.*
31. *Staj öğretmenleri daha öğretici ve ilgilenen olabilirdi.*
32. *Staj öğrencisi pasif durmamalı, gerektiği yerde öğretmene ders ile ilgili atıf ve desteklerde bulunarak kendi fikirlerini*

de açıkça ortaya koyabilme cesaretinde bulunabilmeli. Yani öğretmeni bölmeyecek şekilde derse etkin bir şekilde katılım olmalı.

33. *Öğretmenliğin çok güzel olduğunu, hataya yer olmadığını.*
34. *Danışman hocalarımız okula biraz daha fazla gelip bizi denetlemeleri yerinde olurdu.*
35. *Danışman öğretim üyelerinin biraz daha ilgilenmelerini isterim*
36. *Bence okul sayısı artırılmalı ve stajyerler toplu olarak değil de ayrı ayrı gitmeli ve sınıfta tek başına olmalı diye düşünüyorum.*
37. *Staj öğrencilerinin belirli derslere dağıtılması.*
38. *Staj dosyası bence gereksiz bir şey.*
39. *Uygulama öğrencisine daha fazla ders anlatma imkânı verilebilir.*
40. *Önerim danışman öğretmenimizin ve en önemlisi öğretim elemanımızın bizlerle daha iyi ilgilenmesi ne yapmamız gerektiği konusunda yardımcı olması.*
41. *Öğretmenlerin bizleri daha çok dinleyip bu konuda eleştirmeleri.*

6.5. Öğretmenlik Uygulaması Süreciyle İlgili Eklemek İstedikleriniz

"Öğretmenlik uygulaması süreci ile ilgili eklemek istediğiniz hususlar nelerdir?" sorusuna uygulama öğrencilerinin verdikleri cevaplar şöyledir:

1. *Eklemek istediğim bir şey yok. (yirmi dört katılımcı)*
2. *Anketteki sorulara diğer staj arkadaşlarımızı eleştireceğimiz, takdir ettiğimiz, eksikliklerini ve yanlışlarını yazabileceğimiz bir bölüm olabilirdi.*

3. *Staj hocasının önemini buradan anlatmak istedim. Umarım şu anki öğretmenlik uygulamasını yapacak kişiler bu sorunu yaşamazlar.*
4. *Verimli olması adına daha planlı programlı olması gerekli.*
5. *Öğrencilerin psikolojik durumunun anketi.*
6. *Staj hocam ve öğrencilerim çok seviyorum hayırlısıyla bizde bir okula yerleşip hayatına dokunabileceğim öğrencilerim olsun istiyorum hayırlısıyla nasıl olur inşallah bu staj çok çok iyi.*
7. *Benim eklemek istediğim tek husus stajyerlerin kendini hafife alıp nasılsa öğretmen değilim maaş almıyorum gibi düşünmeyip kime ne öğretebilirim şeklinde düşünmelerini sağlamak gerekiyor. Çünkü ben bir stajyer olarak çocuklara çok şey katmaya çalıştım inşallah da başarılı olmuşumdur.*
8. *Diksiyon dersinin olması gerektiğini düşünüyorum.*
9. *Fakültedeki danışmanın değerlendirmesi tek sefere dayanmamalı en az iki defa izlemeye gelmeli.*
10. *Teşekkür ediyorum. Buraya tecrübelerimi yazarken değerli ve mutlu hissettim*
11. *Her öğretmen adayının öğretmenlik uygulamasından yetersiz dahi olsa yüksek notlar almaması lazım.*
12. *Öğretmenlik Uygulaması dersinden verim aldığımı düşünüyorum, özellikle bu dönem çok güzel geçti. Öğretmenlik fragmanı gibi önceden nasıl bir duygu olduğunu görmüş olduk.*
13. *Staj dosyasındaki gözlem formunun her hafta yazılması bence hem öğrenciyi hem danışman hocayı yoran bir uygulama. Çünkü meslekte belli bir yol almış bir hocanın sınıf yönetimi, öğretim yöntem ve tekniklerinde çoğu zaman uyguladıkları değişmiyor biz de haliyle her hafta aynı şey-*

leri yazmak durumunda kalıyoruz. Bu konuda staj dosyası içerisinde daha faydalı olacak bir uygulama yapılabilir.

14. *Öğretmenlerin öğrenciye gerektiği değeri verip öğrenciye yolculuk etmesinin önemini kavramaları için seminer alıp değerlendirmeler yapmalarını isterdim.*
15. *Sorular çok detaylı ve kısaca dönem boyunca neler yaptığımı, neleri yapamadığımı, neler öğrendiğimi, neler hissettiğimi göstermiş oldu. Çok teşekkür ederim hocam.*
16. *Her şey güzeldi. Her şey için teşekkür ederiz.*
17. *Gayet verimli geçti 5 yıllık eğitim hayatımın meyvesini aldığımı düşünüyorum öğrencilerle ilişkim gayet güzeldi fakat heyecan konusunda kendimi dizginleyebilirdim ve yetersiz hissetmemem gerektiğini anladım.*
18. *Staj yorucuydu ama yine de çok güzel geçti. Kendimden, hatalarımdan, hocamızdan ve öğrencilerden çok şey öğrendim.*
19. *12. sınıflardan üç şubenin dersine giriyorduk. Neredeyse bütün dönem biz anlattık dersi. Yılsonu sınavlarında şunu fark ettim bizim girdiğimiz şubeler 80 puan aşağısı almazken girmediğimiz iki şube vardı 10-20 puanlar hava da uçuyordu. Demek ki dersi anlayabilmiş oyunlarla pekiştirebilmişiz. Çünkü her dersin sonunda farklı farklı oyunlar biliyorduk dersi pekiştirici.*
20. *Bence çok iyi geçti hiç abartmıyorum daha iyisi olmazdı tam disipline bir şekilde olması gerektiği gibiydi.*
21. *Güzel ve verimliydi ama daha iyi olabilirdi çünkü daha çok uygulama yapma fırsatımız olsa daha iyi olurdu.*
22. *Her zaman daha iyi olma ihtimali vardır bu yüzden daha iyi olabilirdi. Uygulama öğretmenimizin olumlu yada olumsuz geri dönüş almadığım için eksiklerimi, hatalarımı veya olumlu yönlerimi kendi kendime yada arkadaşlarımla*

konuşarak bulmaya çalıştım bu konuda sıkıntı yaşadım bu durum olmasaydı daha iyi geçerdi diye düşünüyorum.

23. *Güzel geçti ders anlatmamız güzeldi.*
24. *Gayet güzel geçti fakat ben biraz daha dışa dönük, konuşkan bir yapıya sahip olsaydım öğrencilerle iletişimimim daha sıkı olabilirdi. Çekingen bir yapımdan ötürü öğrencilere hemen ilk günden çok yakınlaşmadım. Buna rağmen beni çok sevmişlerdi ders aralarında yanıma gelip sohbet etmek isteyenler oldu, güler yüzle ve güzel bir öğretmen olduğumu dile getirdiler. Öğrencilerle iletişimim ve kendimi ifade edişim ilerleyince daha güzel neticeler alıyordum.*
25. *Bence gayet iyiydi. Uygulama öğretmenimiz çok tecrübeli olduğundan dolayı bize de çok şey kattığını düşünüyorum. Öğrencilere davranışlarımız konusunda da bilgilendirdi bizi.*
26. *Staj haftam çok renkli ve verimli geçti. Tıpkı yeni büyümeye başlayan çocuklar gibi her şeyi öğretmenlerimizden öğrendik. Onları örnek alıp uyguladık.*
27. *Gayet verimli geçtiğini düşünüyorum.*
28. *Heyecanla başladığım bir yoldu ve gayet iyi geçtiğini düşünüyorum. Uygulama hocalarımızın yönlendirmesi, birçok konuda tavsiye niteliğinde konuşmalarımızın olması olumlu yönden çok etkiledi. Ayrıca okulda almış olduğum uygulama dersindeki etkinliklerin bayağı faydası oldu. Bu heyecanlı yolun ön hazırlığı niteliğinde bir dersti benim için. Ne kadar heyecanlı da olsam gayet rahat sınıfa ve derslere hâkim gibi bir konumdaydım. Dolu dolu bir staj dönemi geçirdiğimi düşünüyorum.*
29. *Çok güzel bir tecrübe edindim ilk haftalardan heyecan ve stres olmakla birlikte daha sonrasından öğrencilerle tanış-*

tıkça onlarla vakit geçirdikçe ve konuştukça heyecanım ve stresim azaldı daha sonraki konu anlatımlarım gayet güzeldi anlaşıldığını düşünüyorum kendi açımdan planlamaya sadık kaldım yapmak istediğim ne varsa hepsini yapmaya çalıştım öğrencilerden de geri dönütler almaya çalıştım ve geri dönüşler sonucunda iyi bir konu anlatımı yaptığımı düşünüyorum uygulama öğretmenim her konuda bize rehber oldu dersler öğretmenler ve öğrenciler hakkında bize tavsiyede bulundu gerçekten tecrübesi ve bilgi birikimi ile bizleri aydınlattı her şeyi ile güzel bir serüvendi.

30. *Hayatımdaki en verimli tecrübeyi. Tabi her zaman daha iyisi vardır. Bu bir gerçek, fakat çok iyi gözlem yaptım, kendimi eleştirdim, her geçen gün eksikliklerimi giderim, tecrübe sahibi hocalardan faydalandım. Benim için çok verimli bir deneyimdi.*
31. *Gayet güzel ve faydalıydı. Çünkü diğer staj deneyimi yaşayan arkadaşlarımın bizim kadar faydalı bir süreç yaşamadıklarını öğrenince kendi staj uygulama öğretmenimden duyduğum memnuniyetim daha da arttı. Onlar her zaman pasif durumdaydılar bizler ise hocamız en iyi tecrübeleri kazanmamız için bizi öğrenciler karşısında sürekli aktif tuttu. Bu yüzden daha iyisi olabileceğini düşünmüyorum.*
32. *Çok güzel geçti. Daha da iyi olabilirdi çünkü staj bir gün yetmedi haftada iki gün veya üç gün olsa daha iyi olurdu bizim açımızdan daha verimli olup öğretmenliğe daha çok alışırdık. Veya daha çok materyal yapıp öğrencilerle daha çok iletişimde olabilirdik bütün sınıflara girerek öğrencilerin seviyelerini daha iyi ölçerdik.*
33. *Genel anlamda staj serüvenim yeri geldiğinde biraz yorucu yeri geldiğinde beni dinlendiren yeri geldiğinde enerji dolduğum bir süreçti. Beni her anlamda geliştirdi. İnsan-*

larla olan ilişkim, iş kuralları, disiplinli olma gibi birçok kazanım elde ettim. Sadece sınıf içinde değil, öğretmenler odasında dahi bir öğrenme süreci oldu. Bu süreçte birçok şey gözlemledim. Hem öğretmenleri hem her sınıftan öğrencileri, sınıflar değiştikçe öğrenci profillerinin değiştiğini gözlemledim

34. *Daha iyi olabilirdi. Çünkü öğrencilerle çok fazla iletişim kurma fırsatım olmadı. Daha çok konu anlatıp dersi bitirdim. Teneffüs araları olsun başka zamanlar olsun öğrenciler ile kuvvet bir iletişim kuramadım.*
35. *Ders müfredatımdaki dersler az olsaydı staja daha bir istekli gidebilirim, ancak staj ve dersler arasında sürekli gidiş ve gelişler yorucu ve stresli oldu.*
36. *Bence güzel geçti çünkü beş hafta ders anlatarak zaten alışmış olduk öğretmenliğe.*
37. *Stajım teorik ve uygulama açısından yeterince verimli geçti. Gerek uygulama öğretmenimden gerek uygulama öğretim elemanından destek alarak eksiklerimizi kapatmaya çalıştığımız verimli bir dönem oldu.*
38. *Gayet güzel geçti. Tabi ki daha iyi olabilirdi, bunu da tecrübesizliğime bağlıyorum.*
39. *Staj günümüzün bir değil de iki ya da daha fazla olması bize daha çok şey katabilirdi diye düşünüyorum.*
40. *Daha iyi olabilirdi. Çünkü biz grup olarak danışman hocalarımız tarafından ilgisiz ve desteksiz kaldık.*
41. *Mesela sınıflara staj öğrencileri ikişer ikişer değil de tek halde girmeleri daha iyi olurdu.*
42. *Bence gayet güzel geçti. Hem okuldaki öğretmenlerle samimi bir hava oluştu hem de öğrencilerle güzel vakitler geçti.*
43. *On iki haftalık staj sürecim içinde inişli çıkışlı birçok anım oldu. Yeri geldiğinde kendime güvenimle tahtaya çıkıp çok*

iyi bir sunum gerçekleştirdim bazen de dilimin takılmasıyla derste ki moral ve motivasyonumun düştüğünü hissettim. Bu gibi durumlarda kendimi daha erken toplayıp daha güçlü hissedebilseydim derste anlık da olsa düşüş yaşamazdım. Bunun yanı sıra konuşmamın hızını ayarlayamam bazen çok hızlı konuşmam karşı tarafta olumsuz düşünce ve konunun anlaşılmamasına sebebiyet verdi bu konuda kendimi biraz daha yavaşlatabilirdim. Bunların dışında derse hâkimiyetim, anlatımım ilk olmasına rağmen gayet güzel ve dolu dolu geçti.

44. *Güzel geçti. Sorunum zihinsel engelli çocuklarla ilk defa karşılaşmak, öğretmenlik yapmak gerçekten zordu. Dersi soyuttan somuta çevirerek, basit anlaşılır bir dil kullanmak gerekiyordu.*
45. *Güzel geçti diyebilirim. Daha iyi olabilirdi. Derse ve konuya daha fazla hâkim olabilirdim. Konuyla alakalı özgün örnek ve konuyu günlük hayatla ilişkilendireceğim kısa tarzında hikâyeler öğrenerek öğrenci sıkıldığında başvurabilirim.*
46. *Stajım çok güzel geçti çokça ders anlatma fırsatım oldu. Ve onlar artık beni benimsemişti. Yolda gördüklerinde selam veriyorlardı.*
47. *Haftanın başlarında adapte olma sürecimiz ve gözlem sürecimiz olduğu için pek bir şey yaşamadık. Ortalarından itibaren öğrencilerle iletişimimiz daha da arttı ve sonlara doğru sanki o okulun bir öğretmeniymişiz gibi hissettik. Genel olarak güzel bir dönemdi.*
48. *Daha iyi olabilirdi eksiklerim söylenirse daha iyi olacağımı düşünüyorum.*
49. *Evet, daha iyi olabilirdi. Çünkü uygulama hocamızın yönlendirmeleriyle daha başarılı ve öğrenmeye dayalı bir süreç geçirebilirdim.*

50. *Staj süremiz gayet verimli geçti. Bu süreçte emeği geçen uygulama öğretmenime ve öğretim elemanına çok teşekkürlerimi iletiyorum. Bu uygulama onların sayesinde öğretmenliğin fragmanı oldu benim için adeta. Dolayısıyla öğretmenlik hakkında acaba yapabilir miyim gibi soru işaretlerini fen kaybetmiş oldum. Her ne kadar belirli zorlukları olsa da kendimde öğretmen olacak cesareti buluyorum. Umarım nasip olur.*
51. *Gayet iyiydi. Sadece veli toplantısı gibi bazı etkinliklere katılma şansımız olsaydı daha iyi olabilirdi.*
52. *Benim için güzel deneyimler kazandığım bir ön hazırlık oldu. Öğretmenlik hayalini kurduğum ve kendime uygun gördüğüm meslekti, bu uygulama eğitimiyle birlikte ne kadar doğru bir tercih yaptığımı fark ettim. Diğer branş öğretmenleriyle daha etkin bir iletişim kurulabilirdi. Onların tecrübeleri ve önerileri bize bir ön tecrübe olabilirdi. Onun dışında gayet verimli geçti.*
53. *Çok güzeldi okulumu staj Hocamdan ve fakülte staj hocamdan çok memnundum,*
54. *Daha iyi olabilirdi şöyle ki; staj hocamın bir öğretmen olarak sistemsel sorumlulukları ve okuldaki ders dışı sorumluluklarını da yaşamak isterdim yani okuldaki hakiki öğretmen düzeyinde daha da iyi eğitim verilebilirdi.*
55. *Uygulamam çok güzel, verimli ve benim aktif olduğum bir süreç olarak ilerledi. Beklentilerimin üstündeydi*
56. *12 haftalık stajımı her bir haftasını öğrenciler ile dolu dolu geçirdim. Gerektiğinde ders anlattım gerektiğinde hocamızı gözlemledim, bazen öğrencilerle ders dışı etkinliklere katıldım, bazen öğrencilerle pano hazırlığı yaptım, öğretmenler ile çok güzel bir iletişim yakaladım ve sohbet imkânı buldum. Okul yönetimi ve öğrenci aileleri ile çok*

güzel bir iletişim kurdum bu yüzden çok güzel geçti daha güzelini hayal bile edemiyorum.

57. *Oldukça verimli geçti ama daha verimli geçebilirdi. Ders anlatmadığımız haftalarda sadece kendi uygulama öğretmenimizin dersini izlemek yerine farklı branşta eğitim veren öğretmenlerin derslerine katılıp onların ders anlatım yöntem ve tekniklerini, sınıf düzen ve hâkimiyetini nasıl sağlıyor inceleyebilirdik buda bize farklı tecrübeler ve fikirler kazandırabilirdi.*
58. *Genel olarak gözlem dönemi olarak geçti. Az sayıda ders anlattım. Staj hocam kendisiyle bağımlı hareket etmemizi sağlamasaydı daha iyi olabilirdi. Kendimi ancak son haftalara doğru ait hissettim. Üç staj arkadaşım vardı, hepimize yetmesi için ders anlatma süremizi kısa tutmamız gerekiyordu bu durum ders anlatımında her aşamayı istediğim gibi yürütmeme engel oldu.*

6.6. "Öğretmenlik Uygulaması Metaforları

"Öğretmenlik uygulaması …….. gibidir." boşluğa uygun bir metafor-benzetme yazınız." cümlesini uygulama öğrencileri şu benzetmelerle tamamlamışlarıdır.

Çiftçi, Bahçıvan ve Bitki Metaforları

1. *Susamış çiçeğin saksısına su dökmek gibidir.*
2. *Buğday eken çiftçinin emek gayret ve çalışmadan sonra hasat yapması gibidir.*
3. *Fide gibidir. Ağaç olmanın en önemli merhalesidir.*
4. *Bir kır bahçesinden en güzel çiçekleri yetiştirip toplamak gibidir.*
5. *Fidan gibidir, emek harcadıkça yaş ağaca dönüşür.*
6. *Çiçek yetiştirme gibidir.*
7. *Su gibidir. Her duruma göre şekil almalı ve ahenk içerisinde olmalıdır.*

8. *Ağacın meyve vermesidir. Önce küçük bir fidan daha sonra büyüyüp meyve veren bir ağaç olması.*

Teknolojik Aygıt ve Araçlar

1. *Ön izleme.*
2. *Öğretmenlik uygulaması, güzel bir filmin fragmanını seyretmek gibidir.*
3. *Öğretmenlik uygulaması pusulaya benzer, çünkü pusula yolunu kaybetmiş kişinin doğru yöne gitmesine yardımcı olur. Bu uygulamada bizim doğru yöne gitmemize yardımcı olur.*
4. *Yolunu kaybettiğinde yön veren bir pusula gibidir. Yolunu kaybetsen de sana yardımcı olur. Öğretmenlik uygulaması da bize yön verir, yol edinmenizi sağlar.*
5. *Öğretmenlik kanat takıp uçmak gibi.*
6. *Can simidi.*
7. *Öğretmenlik uygulaması farklı farklı okyanuslara açılan bir "sandal" misali.*
8. *"Öğretmen mum gibidir. Başkalarını aydınlatmak için kendini tüketir."*
9. *Bir pusula.*

Meslekler

1. *Gerçek öğretmenlik.*
2. *Eğitici bir öğrencilik.*
3. *Öğretmencilik oyunu.*
4. *Doktorun hastasını iyileştirmesi gibidir nasıl ki doktor hastasının iyi olması çabalıyorsa öğretmen de öğrencisinin hayatının güzel olması için ona bilgiler öğretir.*
5. *Pilot adayı.*

Hayatın Kendisi

1. *Hayat.*
2. *Öğretmenlik uygulaması hayatın gerçekleri gibidir.*

3. *Öğretmenlik uygulaması hayat gibidir. Uygulama esnasında her an her türlü şey ile karşılaşabilirsiniz.*
4. *Öğretmenlik uygulaması hayatı imar etmek gibidir.*
5. *Yin Yang sembolü gibidir. Çünkü öğretmenlik planlanmış bir şey değildir ve sürekli değişen durum ve olayları kapsar. Bazen her şey çok güzel gider ancak bir anda o güzelliğin içinde olumsuz bir durumla karşılaşılabilir bazen de tüm olumsuzlukların içinde güzel bir an yaşarsınız. İşte bu yüzden bence öğretmenlik uygulaması hayatı iyisiyle kötüsüyle tecrübe ettiğimiz, deneyimlediğimiz bir alandır. Nasıl ki gecenin en karanlık anında gündüz başlıyorsa insan hayatı da zıtlıklarla kaimdir.*

Yemek Tarifi

1. *Yemeğin tarifini aldıktan sonra o yemeği yapmamız gibidir.*
2. *Şekillendirilmeye hazır bir hamurun kişinin elinde dağılmadan, olması gereken estetikle ortaya yeni bir güzellik.*
3. *Yemek yapmaya benzer eğer bir şeyleri zamanında ve gerektiği gibi vermezsek o öğrenciden de alabileceğimiz pek bir tat yoktur.*
4. *Öğretmenlik uygulaması bir demlik çay gibidir. Eğer fazla bekletirsen tadı kalmaz acır. Acele edersen de demi çıkmaz. Yani uygulamaları vaktinde yapmak lazım çok bekletmemek her şeyi zamanı yerine göre yapmak lazım.*
5. *İşin mutfağına girmek.*

Çıraklık

1. *Çıraklık dönemi gibi. Biz dönem boyunca Ustamızı yani hocamızı izledik, Ondan çok şey öğrendik. Dönem sonunda da hocamız kalemi bizim elimize uzattı. Artık bizim harekete geçmemiz gerektiğini söyledi.*
2. *Usta çırak ilişkisi gibidir. Çırak kendisini ustasının eğitimiyle yetiştir. Onu örnek alır ona göre davranır.*
3. *Tecrübe yeri.*

4. *Başarı basamakları.*

Hazırlık, Prova

1. *Yaşam için gerekli bir prova gibidir.*
2. *Gerçek kurtlar sofrasına düşmeden önce bir prova gibi bir şey*
3. *Egzersiz yapmak gibidir.*
4. *Spor öncesi ısınma aşaması.*
5. *Araba öğrenmek gibidir.*
6. *Bir sanat okulu gibidir. Nasıl ki öğretmenlik sahne sanatı ise öğretmenlik uygulaması da bu sanatın öğrenildiği bir sanat okuludur. Burada her türlü rolü öğrenip, her türlü deneyimi ve tecrübeyi yaşayarak öğretmenlik rolü neyi gerektiriyorsa öğrenerek role en iyi şekilde hazırlanıp, layıkıyla yerine getirilmesi yolunda anahtardır.*
7. *Bir sahne gibidir.*
8. *Yaşayarak deneyim, tecrübe edilen bir uygulama.*
9. *Güzel bir deneyim.*
10. *Tecrübe platformu.*

İlk Olması

1. *Öğretmen olmaya ilk adımdır, ilk heyecan ilk telaş.*
2. *Hayatımda severek yapacağım mesleğin ilk adımı.*
3. *Öğretmenlikten önceki ilk adım.*
4. *Yürümeye başlamak.*
5. *İlk adım.*

Hayvanların Doğal Yaşamı

1. *Anne ördeğin küçük ördeklere önder olması yol göstermesi*
2. *Aslan veya kaplumbağa terbiyecisi.*
3. *Bal veren arı gibidir.*
4. *Aslanın yavrusuna nasıl avlanacağını göstermesi gibidir.*
5. *Yavru bir ceylanın yeni yürümesi gibidir.*
6. *Bir kuşun yavrusuna uçmayı öğretmesi.*
7. *Denize yeni giren bir balık gibidir. Girene kadar zor bir süreçtir, girdikten sonra geri çıkmak hayati bir konudur.*

Doğal Olaylar

1. *Pencereden giren güneş gibidir. Öğrencilerle beraber olmak günümüzü aydınlatır, o gün günümüz mutlu ve huzurlu geçer.*
2. *Bir deniz gibidir. İçine girildikçe, derinliklere bakıldıkça hepsi birbirinden farklı inciler çıkabilir ve bu inciler de bizlerin hayatını parlattığı gibi bizlerde onların geleceklerini parlatmamız gerekir.*
3. *Saklı olan madenleri açığa çıkartmak.*
4. *Karanlıkta önden giderek yol açan ışık.*
5. *"Parlayan yıldızların yanında yer alan ay" gibidir.*
6. *Uzun bir yolun ilk aşaması gibidir.*
7. *Yıldız kayması gibidir.*
8. *Güneş.*

Aile, Annelik Babalık

1. *Ailesini idare edene baba gibidir*
2. *Konuşmaya başlayan bebek.*
3. *Bir annenin çocuğuna sevgisi ve ilgisiyle kucak açması gibidir.*
4. *Öğrencilerin hayatlarına iz vuracak adımların atıldığı yol.*
5. *Anne ve babalık yapmak.*
6. *Bir çocuğa yürümeyi, büyümeyi, yemek yemeyi, hayatı öğretmek gibidir. Ne kadar acele edilmezse ne derece dikkatli dinlenir ve gözlemlenirse o kadar da başarı sağlanmış olur.*

Liderlik

1. *Uzun bir yolda bir grubun önünde rehber, lider olarak yürüyen bir karaktere benzer.*
2. *Özgüveni pekiştirmek.*

Oyun

1. *Canlandırma.*
2. *Oyunların demo sürümü gibidir, tattırır sevdirir ancak tam manasıyla sahip olabilmek için bir çaba gerektirir.*

3. *Çocukken oynadığımız evcilik oyunları gibi.*

Gelecek

1. *Geleceğini görmek gibidir.*

İlerleme Yükselme

1. *Örneğin bir apartmanda 1'inci kata çıkmak için merdivenin basamaklarını tek tek çıkmak gibidir.*

Hayal

1. *Gerçek öncesi hayal gibidir. Gerçek bir öğretmen olmadan önce tecrübelerle içini dolduracağımız bir kesedir.*

Vize Sınavı

1. *Öğretmenlik uygulaması vize sınavlarına çalışmak gibidir. Vizede çalışırsın tam öğrenmediğini fark etmezsin ama bir şeyler aklında kalır. Finalde vize konularına tekrar bakınca tam pekiştirirsin. Bu yüzden öğretmenlik de final sınavlarına çalışmak gibidir.*

6.7. İlâhiyat Fakülteleri Özelinde Öğretmenlik Uygulamaları

Öğrencilere dinî davranışların kazandırılması da öğretmenlerden beklenen görev tanımları arasında yer almaktadır. Bu konuda "Öğrenci Kişilik (Rehberlik) Hizmetleri" alanında yeterlik sahibi olmak ve bu yeterlikleri öğrencilere dinî davranış kazandırmada etkin şekilde kullanabilme becerisinin kazanılması önemlidir.[68] Fakültede alınan "Rehberlik ve Özel Eğitim" dersinin teorik kazanımlarının yanı sıra sahada öğretmenlik uygulamasında tüm sürece yayılmış bir örtük hedef olarak öğrencilere dinî davranış kazandırmayı merkeze alması gerekmektedir. Öğretmen adaylarının yetişmesi sürecinde dinî davranış kazandırmanın DKAB alanı

[68] Acuner - Erbaş, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Diğer Branş Öğretmenlerine Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri", 168.

yeterlikleri arasında olduğu ve rehberlik boyutunun ise dikkatle uygulanması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

İlâhiyat fakülteleri özelinde öğretmenlik uygulamalarında öğretmen adaylarının görev yaptığı okullarda ilâhiyat alanını temsil eden değerlerde rol model olma görevlerinin de olduğu hatırlatılmalıdır. İlâhiyat fakültelerinde öğretmenlik uygulamalarının dinî değerlerin temsil boyutunun da önemli olduğu aday öğretmenlere hissettirilmelidir. Öğrenilen değerlerin rol model olarak benimsenmesi, sergilenmesi öğretmen öğrenci ilişkilerinde ve diğer ilişkilerde açığa çıkartılması teşvik edilmelidir. Dinî bilginin kişiliğe, kimliğe, ilişkilere, konuşmaya, yemeğe, içmeye, yürüyüşe nasıl dönüştüğünün de gösterilmesi gerekir. Din eğitimcilerinin dinî bilgiyi etkili bir şekilde sunma görevi yanında yaşama ve örnek olma sorumluluklarının da olduğu hatırlatılmalıdır.

İlâhiyat fakültelerinde okutulan derslerin çoğu teorik niteliklidir. Ters yüz edilmiş sınıflar yaklaşımı ile okuyan öğrencilere yeterli düzeyde kendini ifade edebilecekleri öğretme ve öğrenme ortamları ve uygulama fırsatları tanınmalıdır. Öğretmenlik uygulamaları öğrencilerin kendilerini tanımaları güçlü ve zayıf yönlerini fark etmeleri için öğretmenlik uygulamaların temel uygulama becerilerine hazırlık olması için konuşma, tartışma ve sorgulama etkinlikler, uygulamalı projeler gerçekleştirmeleri önemlidir. İlâhiyat Fakültelerinde öğretmen adaylarının uygulama tecrübeleri teorik olarak işlenen pedagojik formasyon derslerinin içine yedirilecek şekilde dört yıla yayılmalıdır. Öğretmenlik formasyon kazanımları ister MEB ister DİB içinde olsun bütün meslekî alanlarla ilgili önemli bir ihtiyaçtır. İlâhiyat alanında okutulan bütün derslerde uygulamalar için küçük de olsa fırsatlar oluşturulmalıdır.

Öğretmenlik uygulamalarında öğretmen adayları zayıf oldukları alanlarda ve branşlarda görev almaktan korkup çekinmektedirler. Özellikle İHL Meslek Dersleri ve Arapça veya Kur'an gibi derslerde uygulama yaparken zorlanmaktadırlar. Bu durum ilâhiyat fakültelerinde branşlaşmayı yeniden hatırlatmaktadır. İlâhiyat mezunları günümüz koşullarında birçok alanda istihdam edilmektedirler. Fakat hiçbir istihdam alanının koşullarına göre yetiştirilmemektedir. Bu durum ilâhiyat fakültelerinin geleceğini, eğitimini, kalitesini tartışılır duruma sokmaktadır. İstihdam belirsizliği ise ilâhiyat öğrencilerinin meslekî geleceklerini görememelerini ve hedef belirlemelerini zorlaştırmaktadır. İlâhiyat fakültelerinde branşlaşmaya gidilmesi hem alan bilgisinin daha iyi öğrenilmesine ve hem de ihtiyaç duyulan meslekî beceriye uygun uygulamaların kazanımlarına göre daha sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesine uygun bir ortam hazırlayacaktır.

Uygulamalarla ilgili işleyişle ilgili olarak ilâhiyat fakülteleri özelinde de kendine özgü zorluklar söz konusudur. İlâhiyat fakültelerinde yeterli sayıda din eğitimcisi olmadığı için öğretmenlik uygulamaları derslerinde farklı alanlarda görev yapan öğretim üyelerinden yararlanılmaktadır. Fakülte öğretim elemanlarının öğretmenlik uygulaması derslerinde organizasyon dışında önemli bir katkı sundukları söylenemez. Uygulamalarda; öğretmen adaylarının öğretme-öğrenme sürecini nasıl planlanması gerektiğinin, dinî bilginin referans çerçevesini, diğer disiplinlerle yeniden üretilip anlamlandırılmasını, hangi gelişim seviyesindeki öğrenciye nasıl sunulduğunu, öğrenme yaklaşım ve teorilerini nasıl kullanıldığı, hangi konunun öğretiminde hangi öğretim yaklaşım ve yöntemlerinden nasıl yararlanıldığı, öğretim teknolojilerinin ve materyallerini etkili bir şekilde kullanabilme becerilerini, sınıf yönetiminde yönetsel, etkileşim ve liderlik

niteliklerini nasıl uygulandığını, özel gereksinimi olan öğrencilere nasıl rehberlik edildiği gibi birçok pedagojik niteliğin gözlenmesi gerekir. Öğretmen adaylarına bu derste istenilen düzeyde rehberlik yapılması için içerik bilgisi yanında pedagojik formasyon bilgisi de gereklidir. En azından hizmet içi eğitim alan öğretim elemanlarının derse katkısı artıracaktır. Realitede bundan daha acil geliştirilmesi gereken bir yöntem gözükmemektedir. Eğiticilerin eğitimi süreklilik gösterilmesi gerekir. Konunun uzmanı olan tecrübeli hocalardan geri bildirim almak uygulamaların amacına ulaşması açısından önemlidir. Öğretmen adayları zayıf yönleri ile ilgili uzman desteğine ihtiyaç duyarlar. Uzman kişilerden alınan destek öğrenme sürecini hızlandırır. Zamanında etkin müdahaleler öğretmen adaylarının meslekî gelişimini geliştirir. Öğrenci uygulamalarının izlenip gözlenmesi uygulamaların en kritik boyutunu oluşturur. Söz konusu eksiklerin giderilmesi konusunda acil önlemler alınmalıdır. Öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulamalarında fakülte danışman öğretim üyesi olarak görev alacak öğretim üyelerinin hizmet içi eğitimi almaları sağlanmalıdır. Bu mümkün değilse en azından dönem başında öğretmenlik uygulamalarının işleyişi ve değerlendirme ölçütleri vb. konularda bir toplantı yapılmalıdır.

SONUÇLAR

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. İlâhiyat alan bilgimi öğretmenlik için yeterli görüyorum.	39	%48	33	%41	9	%11
2. Pedagojik formasyon derslerinde edindiğim teorik bilgilerimi öğretmenlik için yeterli buluyorum.	34	%42	34	%42	13	%16
3. Pedagojik formasyon derslerindeki uygulama becerilerimi öğretmenlik için yeterli buluyorum.	43	%53	31	%38	7	%9
4. Kendi branşımda başarılı bir öğretmen olacağımı düşünüyorum.	70	%87	10	%12	1	% 1
5. Üniversite ve MEB arasındaki işbirliği tutarlı bir şekilde yürütülmektedir.	38	%47	41	%51	2	%2
6. Uygulama yaptığım okulda yönetimin işleyişini gözlemleme, MEBBİS, E-OKUL, EBA, ÖBA, DYS vb. Uygulamaları öğrenme imkânı buldum.	43	%53	29	%36	9	%11
7. Uygulamalar Meslekî Becerilerimi Öğrenip Geliştirebileceğim Bir Öğrenme Ortamı Sağladı.	59	%73	20	%25	2	%2
8. Uygulamalar sayesinde ilk öğretmenlik heyecanımı attığımı düşünüyorum.	67	%83	14	%17	-	-
9. Öğretmenlik uygulaması beni mesleğe hazırladı ve öğretmenlik mesleğine olan sevgimi artırdı.	65	%80	16	%20	-	-

İlâhiyat fakültelerine gelen öğrencilerin büyük oranda öğretmenlik mesleğini sevdikleri araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. Öğretmenlik mesleğini sevmediğini ifade edenlerin ise genellikle bu mesleğin zorluklarına dikkat çektikleri görülmektedir. Genel itibariyle öğrencilerin öğret-

menlik mesleği hakkında olumlu tutum sahibi oldukları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri arasında özellikle olumlu görüşler çoğunluktadır. Tabloda görüldüğü üzere öğretmen adaylarının %89'u ilâhiyat alan bilgisini öğretmenlik için yeterli görmektedirler. Pedagojik formasyon derslerinde edindikleri teorik bilgileri öğretmenlik için yeterli bulanların oranı ise %84'tür. Uygulama öğrencilerinin yüksek oranda hem alan bilgisini hem formasyon bilgisini yeterli görmeleri öğretmenliğe dair olumlu tutum içerisinde olduklarının da bir göstergesidir diyebiliriz. Kendi branşında başarılı bir öğretmen olacağını düşünen öğretmen adaylarının oranı %99'dur, bu sonuç oldukça sevindiricidir. Öğretmenlik uygulamasında üniversite ve MEB arasında işbirliğinin tutarlı şekilde yürütülmesine ilişkin görüşlerin %98 oranında olumlu olduğu söylenebilir.

Ancak uygulama yapılan okullarda resmî işleyişle ilgili olan MEBBİS, E-OKUL, EBA, MEB-DYS vb. uygulamaların öğrenme imkânına dair öğrenci görüşlerine bakıldığında %11 oranında öğrencilerin "hiçbir zaman" cevabını vermeleri dikkat çekicidir. Okullardaki resmî iş ve işlemler hakkında gerek uygulama öğretmeni gerekse okul idarecileri tarafından uygulama öğrencilerine bu konuda gerekli uygulamalı derslerin ve rehberliğin yapılması gerektiği söylenebilir.

Öğretmenlik uygulamalarının meslekî becerileri geliştirmeye katkısı sorulduğunda öğrencilerin %98 oranında olumlu katkısı olduğunu söyledikleri görülmektedir. Sadece %2 oranında uygulama öğrencisinin meslekî becerilerini geliştirmeye katkı sunmadığını ifade ettiği görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine adım atarken en çok mücadele ettikleri sorunlardan bir tanesi heyecan kavramıdır. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamaları

sayesinde öğretmenlik mesleğine dair ilk heyecanlarını atıp atmadıklarına dair sorulan soruya %100 oranında bu uygulamaların heyecanlarını atmalarına olumlu katkısı bulunduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlik uygulamalarının öğretmen adayını mesleğe hazırlaması ve mesleği sevdirmesine ilişkin soruya %100 oranında olumlu cevap verilmesi oldukça dikkat çekici ve sevindiricidir.

Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni İle İlgili Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. Danışman öğretmenim tarafından bana yapılan olumlu eleştiriler ve yönlendirmeler kendimdeki olumlu yönleri fark etmeme yardımcı oldu.	67	%83	11	%13	3	%4
2. Danışman öğretmenim tarafından bana yapılan yapıcı eleştiriler ve yönlendirmeler kendimdeki eksik yönleri fark etmeme yardımcı oldu.	61	%75	16	%20	4	%5
3. Danışman öğretmenim, bir ilâhiyatçı olarak kişilik özellikleri, bilgi, beceri, tutum ve davranışları ile benim için nitelikli bir rol-model oldu.	62	%76	16	%20	3	%4
4. Danışman öğretmen, uygulamada ders öncesinde yapmam gereken hazırlıklar hakkında bilgi verdi.	58	%72	18	%22	5	%6
5. Danışman öğretmenim, uygulama süreçleri sonunda bana dönüt vererek gerekli düzeltmelerde bulundu. Nelere dikkat etmem gerektiği hususunda beni aydınlattı.	62	%77	13	%16	6	%7
6. Danışman öğretmenim sınıf yönetimi konusunda ihtiyacım olan rehberliği yaptı.	56	%69	22	%27	3	%4
7. Danışman öğretmenim, derste kullanabileceğim çeşitli öğretim yöntemleri ve teknikleri konusunda rehberlik yaptı.	57	%70	18	%22	8	%8
8. Danışman öğretmenim, zamanı verimli ve etkili kullanma becerisi geliştirmem konusunda rehberlik yaptı.	55	%68	19	%23	7	%9
9. Danışman öğretmenim, uygulama okulunda kendimi öğretmen gibi hissetmemi sağladı.	68	%84	11	%14	2	%2
10. Danışman öğretmenim, akıllı tahta vb. Teknolojik aletleri kullanma konusunda bana rehberlik etti.	56	%69	15	%19	2	%2
11. Danışman öğretmenim, uygulama sürecinde ortaya çıkan problemlerin çözümünde etkili bir şekilde yardımcı oldu.	60	%74	19	%24	2	%2

Öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ile ilgili görüşleri konusunda danışman öğretmenin kendisine olumlu eleştiriler ve yönlendirmeler yapmasının kendisinde olumlu yönlerini fark etmesine yardımcı olduğuna dair soruya öğretmen adaylarımız %96 oranında olumlu cevap vermişlerdir. Olumlu ve yapıcı eleştirilerin öğretmen yetiştirmedeki rolünü ve önemini vurgulamakta fayda vardır. Danışman öğretmen tarafından uygulama öğrencisine yapılan yapıcı eleştiri ve yönlendirmelerin kendisindeki eksik yönleri fark etmesine yardımcı olduğunu ifade edenlerin oranı ise %95'tir. Öğrencilerin olumsuz eleştiriye de açık olması ve eleştiriler rehberliğinde kendilerini düzeltmeye meyilli olduklarını söylemek mümkündür. Kişinin eleştiri kabul edebiliyor olması gelişmesinin ilk ve temel şartıdır.

Uygulama öğretmenin bir ilâhiyatçı olarak bilgi, beceri, tutum ve davranışlarıyla uygulama öğrencisine olumlu bir rol model olması konusunda da öğrencilerin %96 oranında olumlu cevap verdikleri görülmektedir. Sahadaki uygulama öğretmenlerinin nitelikli olması, yeni yetişen öğretmen adaylarına olumlu örnek teşkil etmektedir. Uygulama öğretmenin uygulama dersi öncesinde yapması gereken hazırlıklar noktasında uygulama öğrencisine bilgi vermesi ile ilgili olarak %94 öğrenci olumlu görüş ifade etmişlerdir. Bu da uygulama sürecinde ders öncesi rehberliğin yapıldığı konusunda ipuçları vermektedir.

Uygulama öğretmenin uygulama süreçleri sonunda öğrenciye dönüt vererek gerekli düzeltmelerde bulunması ve nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda onu aydınlatmasına dair soruya ise %93 oranında olumlu cevap verilmiştir. Buradan yola çıkarak da ders sonrası değerlendirme süreçlerinin aktif bir şekilde işletildiğini ve öğrenciye dönütler verildiğini ve gelişimine katkıda bulunulduğunu söylemek

mümkündür. Sınıf yönetimi konusunda uygulama öğrencisine ihtiyacı olan rehberliği yapması ile ilgili soruda ise %96 olumlu cevap verilmiştir. Burada da sınıf yönetimi konusunda olumlu rol model olduğunu ifade edebiliriz. Uygulama öğretmeninin derste kullanılabilecek çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri konusunda uygulama öğrencisine rehberlik etmesine dair soru %92 oranında olumlu cevaplanmıştır. Uygulama öğrencisinin öğretim yöntem ve teknikleri konusunda da uygulama öğretmeninden etkili bir rehberlik aldığını söylemek mümkündür. Uygulama öğretmeninin zamanı verimli ve etkili kullanma konusunda beceri geliştirmesine rehberlik ettiğine dair soruda ise %91 oranında olumlu cevap verilmiştir. Bu da göstermektedir ki zamanı yönetme konusunda da gerekli rehberlik faaliyetleri yapılmaktadır. Uygulama okulunda uygulama öğrencisine kendisini öğretmen gibi hissettirmesi ile ilgili soruya %98 oranında olumlu cevap verilmiştir. Buradan yola çıkarak uygulama öğrencilerinin kendilerini mesleğe ait hissettirmede etkili rehberlik ettiklerini söylemek mümkündür.

Sınıflardaki teknolojik aletlerin kullanılması konusunda uygulama öğretmeninin etkili rehberliği ile ilgili soruya %98 oranında olumlu cevaplar vermelerinden yol çıkarak öğretmenlerinin bu konuda etkili rehberlik yaptığını söylemek mümkündür. Uygulama öğretmenin uygulama sürecinde karşılaşılan problemleri çözme konusunda uygulama öğrencisine destek ve yardımcı olması konusundaki soruya ise %98 oranında olumlu cevap verilmiştir. Uygulama öğretmenlerinin öğrenci rehberliği ve problem çözme becerileri noktasında da etkili oldukları söylenebilir.

Uygulama öğretmenlerinin tavsiyeleri genel olarak öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmeleri, öğretmende bulunması gereken kişisel özellikler, dersin işlenişi, konunun

sunumu, öğrencilerle ilişkiler, sınıf yönetimi ve öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili uygulamalarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun yanında hayatlarını düzenleme, dünya görüşü oluşturma ve kişilik geliştirme konularında da tavsiyelerde bulunmaktadırlar.

Uygulama Öğrencilerinin Uygulama Öğretim Elemanı ile İlgili Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. Uygulama öğretim elemanının ihtiyacım olan rehberliği yaptığını düşünüyorum.	59	%73	15	%18	7	%9
2. Uygulama öğretim elemanı uygulamaya yönelik ölçme ve değerlendirme kriterleri hakkında bilgi verdi.	50	%62	18	%22	13	%16
3. Uygulama öğretim elemanı uygulama dersimi dinledi, dönütler verdi ve gerekli düzeltmelerde bulundu.	57	%70	13	%16	11	%14
4. Uygulama öğretim elemanı, danışman öğretmenle görüşerek başarımı artırmama katkı sağladı.	54	%67	17	%21	10	%12

Uygulama öğrencilerinin uygulama öğretim elemanı ile ilgili görüşleri ile ilgili olarak uygulama öğretim elemanının gerekli rehberliği yapıp yapmadığına dair fikirleri sorulduğunda %91 oranında gerekli rehberliği yaptıklarını ifade etmektedirler. Uygulamaya yönelik ölçme ve değerlendirme kriterleri hakkında bilgi vermesine ilişkin soruda ise %84 oranında olumlu cevap vermişlerdir. %16 Oranında öğrenci ise gerekli bilgilerin verilmediğini ifade etmektedirler. Uygulama öğretim elemanlarının değerlendirme kriterlerini objektif bir şekilde uygulama öğrencileri ile daha uygulama sürecinin başında paylaşmada hassas davranmaları gerekmektedir. "Öğretim elemanı uygulama dersini dinledi ve dönütler verdi, gerekli düzeltmelerde bulundu." sorusuna ise %86 öğrenci olumlu cevap verirken %14 öğrencinin olumsuz ce-

vap verdiği görülmektedir. Uygulama öğretim elemanlarının okullara düzenli ziyaretlerle öğrencilerin derslerini dinlemeleri ve gerekli dönüt vermeleri gerektiği söylenebilir.

"Öğretim elemanı danışman öğretmenle görüşerek uygulama öğrencisinin başarısına artırmaya katkı sağladı." sorusuna ise %88 oranında olumlu cevap, %12 oranında ise olumsuz cevap verildiği dikkat çekmektedir. Uygulamada paydaşların uygulama öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve öğrenci üçlüsünün sıkı bir iletişim içerisinde olması gerektiğini tekrar vurgulamakta fayda vardır.

Öğretmen Adaylarının Kendi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. Dersin konusu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilirim ve dersle mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilirim.	61	%75	20	%25	-	-
2. Dersi özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine göre işleyebilirim.	53	%65	28	%35	-	-
3. Ders esnasında öğrencilerin sordukları/soracakları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilirim.	54	%67	27	%33	-	-
4. Derste işlediğim konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirebilirim.	65	%80	16	%20	-	-
5. Derste zamanı verimli kullanabilirim.	58	%72	23	%28	-	-
6. Dersin konusuna uygun araç-gereç ve materyal seçip hazırlayabilirim ve hazırladığım bu araç/gereç/materyalleri sınıf düzeyine uygun şekilde kullanabilirim.	60	%74	21	%26	-	-
7. Dersin konusunu günlük hayat/yaşamla ilişkilendirebilirim ve konuyla ilgili örnekler verebilirim.	62	%77	18	%22	1	%1
8. Dersin kazanımlara uygun değerlendirme tekniklerini kullanabilirim.	62	%77	19	%23	-	-
9. Derse uygun ve dikkat çekici bir giriş yapabilirim.	53	%65	28	%35	-	-
10. Dersin başında öğrencileri derse motive edebilirim ve bu motivasyonun sürekliliğini sağlayabilmek için azami gayret gösteririm.	68	%84	13	%16	-	-
11. Ders süresince gerektiği yerde övgü/ödül/takdir/teşviklerden gerektiği yerde	65	%80	16	%20	-	-

ise yaptırımlardan yararlanabilirim.						
12. Dersin sonunda öğrencilere gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilirim, öğrencileri araştırmaya yönlendirebilirim.	67	%83	14	%17	-	-
13. Ders planlarını açık, anlaşılır, düzenli bir biçimde hazırlayabilirim.	69	%85	12	%15	-	-
14. Ders esnasında öğrencileri düşünmeye yönlendirecek sorular sorabilirim.	66	%82	15	%18	-	-
15. Derste öğrencinin gelişim ve anlama düzeyine uygun şekilde Türkçe'yi etkili, düzgün ve akıcı kullanabiliyorum.	67	%83	14	%17	-	-

Öğretmen adaylarının kendi uygulamalarına ilişkin görüşleri ile ilgili olarak ise şunları söylemek mümkündür.

Uygulama öğrencilerine dersin konusu ile ilgili temel kavramları bilme ve mantıksal tutarlılıkla anlatabilme konusunda yaklaşımları sorulduğunda %100 oranında olumlu cevap vermişlerdir. Dersi özel öğretim yöntem, yaklaşım ve tekniklerine göre işleyebilme becerisine dair soruya da %100 oranında olumlu cevap verdikleri görülmektedir. Ders esnasında öğrencilerin sordukları/soracakları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilme konusunda da öğrenciler kendilerini %100 yeterli görmektedirler. Ayrıca derste işlediği konuyu bir önceki ve sonraki derslerle/konularla ilişkilendirebilme konusuna da %100 oranda olumlu cevap vermişlerdir. Derste zamanı verimli kullanma, dersin konusuna göre uygun araç gereç seçebilme konusunda da %100 oranında olumlu cevaplar gelmiştir. Dersin konusunu günlük hayatla ilişkilendirebilme ve konuyla ilgili özgün ve güncel örnekler verebilme meselesinde ise %99 oranda olumlu cevap gelmekle birlikte %1 öğrenci bu konuda güçlük çektiğini ifade etmektedir. Dersin kazanımlarına uygun değerlendirme tekniklerini kullanabilme, derse uygun ve dikkat çekici bir girişle başlangıç yapabilme konularında da %100 oranında olumlu cevaplar gelmiştir. Dersin başında öğrencilerin motive edilmesi, ders süresince övgü/takdir ve teşviklerin ye-

rinde kullanılması, ders sonunda öğrencilere gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verilmesi, ders planlarının açık-anlaşılır düzenli bir biçimde hazırlanması, ders esnasında öğrencileri düşünmeye yönlendirecek sorular sorabilme, derste Türkçeyi kurallarına uygun şekilde düzgün kullanabilme konusunda da uygulama öğrencilerinin %100 oranında olumlu cevaplar verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlik mesleği ile ilgili en temel becerileri konu alan bu soru içerikleri aslında öğretmen adaylarının öğretmenliğe dair olumlu tutum ve yaklaşımlar içerisinde öz farkındalıkla yetiştiklerinin de bir göstergesi olabilir.

Öğretmen Adaylarının Kendi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı	Kişi sayısı	Yüzdelik oranı
1. Sınıfta ders işleme sürecinde pozitif bir disiplin sağlayarak olumlu bir sınıf atmosferi oluşturabilirim.	65	%80	16	%20	-	-
2. Dersi konuya uygun bir şekilde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri ile işleyebilirim.	61	%75	20	%25	-	-
3. Konunun hedeflerini ve kazanımlarını dikkate alarak ders sunumu yapabilirim.	68	%84	13	%16	-	-
4. Yerine göre sesimin tonunu ve vurgusunu ayarlayabilirim, sesimi etkili bir biçimde kullanabilirim.	60	%74	20	%25	1	%1
5. Öğrencilerle göz teması kurmada başarılıyım.	65	%80	16	%20	-	-
6. Ders esnasında gereken durumlarda öğrencilere gerekli dönütleri verebilirim ve gerekli düzeltmeleri yapabilirim.	67	%83	14	%17	-	-
7. Ders esnasında öğrencilere ihtiyaca göre açık ve anlaşılır açıklamalar yapabilirim ve gerekli yönergeleri verebilirim.	66	%82	15	%18	-	-
8. Beden dilimi, jest ve mimiklerimi etkili biçimde kullanabilirim.	64	%79	17	%21	-	-
9. Konuyla ilgili ayet ve hadisleri araştırıp derslerde kullanabilirim.	63	%78	18	%22	-	-
10. Konuyla ilgili örnek olay, kıssa vb. anlatabilirim.	55	%68	25	%31	1	%1
11. Gerekli olduğunda ayet/sure talimi yaptırabilirim.	59	%73	22	%27	-	-

12. Gerekli olduğunda Kur'an-ı Kerim derslerine girebilirim.	75	%93	5	%6	1	%1
13. Gerekli olduğunda meslekî Arapça derslerine girebilirim.	43	%53	30	%37	8	%10
14. Öğrencilerin ders esnasında sordukları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilirim.	53	%65	28	%35	-	-
15. Gerek kullandığım dili gerekse öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanarak öğrencilerin seviyelerine inmede/çıkmada zorlanmam.	53	%65	28	%35	-	-

Uygulama öğrencilerinin sınıfta ders işleme süresince pozitif disiplin sağlama ve olumlu sınıf atmosferi oluşturmadaki becerileri, dersi konuya uygun şekilde giriş gelişme ve sonuç bölümlerine uygun olarak işleyebilme becerileri ve dersin hedef kazanımlarını dikkate alarak ders sunumu yapabilme becerileri konusunda %100 oranında olumlu görüş ifade ettikleri görülmektedir.

Sınıfta yerine göre ses tonunu ve vurgusunu ayarlayabilme, sesi etkili kullanabilme konusunda ise öğrencilerin %99'u olumlu cevap verirken %1 öğrenci ise ses tonunu kullanamadığı konusunda görüş bildirmiştir. Gerek diksiyon gerekse hitabet noktasında ses tonunun güzel kullanılması öğretmenlik mesleğinin vazgeçilmezlerindendir. Bu konuda da öğrencilere hem öğretim elemanı hem de uygulama öğretmeni tarafından gerekli rehberliklerin yapılması elzemdir.

Uygulamada öğrencilerle göz teması kurmada başarılı oldukları, ders esnasında gereken durumlarda öğrencilere gerekli dönütleri verebilme ve gerekli düzeltmeleri yapabilme, beden dilini, jest ve mimiklerine etkili biçimde kullanabilme ve konuyu ilgili ayet ve hadislerle destekleyerek anlatabilme konusunda uygulama öğrencileri kendilerini %100 yeterli görmektedirler. Bu durum oldukça sevindiricidir.

Konu ile ilgili örnek olay, kıssa vb. anlatabilme konusunda ise %99 öğrenci kendilerini yeterli görürken %1 bu konuda yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Örnek olay, kıssa vb.

benzeri konularda öğrencilerinin kendilerini geliştirmeleri konusunda gerekli tedbirler alınabilir.

Gerekli olduğunda ayet/sure talimi yaptırabilme, öğrencilerin ders esnasındaki sordukları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilme, gerek kullandığı dili gerekse öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanarak öğrencilerin seviyelerine inmede ve çıkmada zorlanmama konusunda da öğrenciler %100 olumlu cevaplar vermişlerdir.

Gerekli olduğunda Kur'an-ı Kerim derslerine girebilme konusunda ise %1 öğrenci olumsuz cevap vermiştir. Kur'an-ı Kerim özel öğretim tekniklerinin fakültelerde öğretilmesi konusunda da destek sağlanması gündeme getirilebilir.

Sonuçlar içerisinde en dikkat çekici olanı %10 öğrencinin olumsuz cevap verdiği "Gerekli olduğunda meslekî Arapça derslerine girebilirim." sorusudur. Öğrencilerin %90'ı soruya olumlu cevap verirken %10'u olumsuz cevap vermişlerdir. Arapça'nın hazırlık sınıfında öğretilmiş olması, ilerleyen sınıflarda yoğun olarak görülmemesi öğrencilerin bu derste zorlanma sebebi olarak gösterilebilir ancak Arapça konusunda da gerekli gayretin gösterilmesi konusunda bir farkındalık oluşması gerekmektedir. Zira özellikle İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan bir DKAB öğretmeni okulda ihtiyaç olması halinde Arapça ve Kur'an-ı Kerim derslerine de girmektedir. Arapça'ya karşı bu olumsuz bir tutumun yapılacak rehberlik çalışmalarıyla izale edilmesinde fayda vardır.

Uygulamayla ilgili öğrenci görüşlerine topluca baktığımızda da özellikle bazı hususların sıkça tekrar edildiğini söylemekte fayda vardır. Örneğin uygulama süresinin yetersizliği, son sınıfta lisans dersleri ile uygulamanın aynı anda ağır gelmesi, mümkünse son sınıfta lisans derslerinin azaltılıp ağırlığın uygulamaya verilmesi, KPSS sürecinin son sınıfa

denk gelmesi, bu durumların aynı anda yaşanıyor olmasının öğrencide yarattığı gerginlik ve öğretmenlik uygulaması stajına tam olarak odaklanamama sorunu en sık ifade edilen hususlardandır. Öğretmenlik uygulaması dersi süresinin en az 2 yıla yayılması gerektiği konusunda da öğrencilerin fikir beyan ettikleri dikkat çekmektedir.

Genel itibarıyla uygulama yapılan okullardan memnuniyet duyulduğu, okullardaki öğretmenlik uygulamasının öğretmenlik mesleği kazanımlarına dair adaya katkıda bulunduğu öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara yansımıştır. Gerek uygulama öğrencisi gerek uygulama öğretmeni gerekse uygulama öğretim elemanı başta olmak üzere süreçte yer alan tüm paydaşların olumlu ve eşgüdümlü bir işbirliği, rehberlik ve yardımlaşma içinde süreci takip etmeleri, süreçten alınan verimi daha da artıracaktır.

ÖNERİLER

Öğretmen eğitiminin geleceği pedagojik formasyon derslerinden özellikle de öğretmenlik uygulaması derslerinden bağımsız düşünülemez. Öğretmenlik uygulaması derslerinde teoride iş ve işlemlerin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlayacak ilke ve kurallar belirlenmiş olmasına rağmen uygulamada bazen ciddî sorunlar yaşanabilmektedir. Eğitim sürecinde öngörülemeyen problemler ve zorluklar kaçınılmazdır. Ancak daha yolun başında iken basit müdahalelerle çözülebilecek, değiştirebilecek nitelikte hatalara da fırsat verilmemesi gerekir. Öğretmenlik uygulamalarının daha düzenli bir şekilde yürütülmesi konusunda şu önerilerde bulunmak mümkündür.

- ✓ Öğretmenlik uygulamasının yer aldığı dönem başında öğretmen adaylarına dersin işleyişi ile ilgili tanıtım toplantısı yapılmalıdır. Öğretmen adayları, görev akışları, görev dosyaları, görevli oldukları okulda ne yapacakları, uygulama öğretmeni ve fakülte öğretim elemanı ile çalışmalarını nasıl yürütecekleri konusunda bilgilendirilmeli varsa dersle ilgili soruları cevaplandırılmalıdır.
- ✓ Uygulama sürecinde uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı ve diğer paydaşların iş akışındaki görev ve sorumlulukları hakkında bilgilendirilmeleri amacıyla uygulama döneminin başında toplantılar düzenlenebilir.

- ✓ Uygulama etkinliğinin en önemli boyutlarından biri gözlemdir. Ancak bu gözlemlerin belgelendirilmesi ve takibinin yapılması gerekir. Adaylar için okul ortamı doğal ve zengin gözlem fırsatları ile doludur. Gözlem yapıldığında bütün karşılaşmaların bir öğrenme fırsatı olarak değerlendirilebileceği konusunda öğretmen adaylarına farkındalık kazandırılmalıdır.
- ✓ Uygulama öğretmenlerinin eğitim bilimleri, pedagojik formasyon bilgisi ve öğretmenlik uygulamalarında güncel gelişmelerden ve yaklaşımlardan haberdar olması için süreklilik arz edecek şekilde hizmet içi eğitimler planlanıp uygulanmalıdır.
- ✓ Öğretmenlik uygulamalarında paydaşların işbirliği içinde çalışmaları önemlidir. Paydaşlardan biri uygulamaya gerekli özveri ve ciddiyet sağlamadığında uygulamalarda beklenilen sonuçlar alınamamaktadır. Uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı tarafından benimsenen ortak çalışmalar birleşince uygulamalardan netice alınabilmektedir. Her iki paydaş süreç boyunca işbirliği, uyum ve karşılıklı iletişim içerisinde süreci yürütmeli, yönetmeli ve sonlandırmalıdır.
- ✓ Öğretmenlik uygulaması sürecinde gerek uygulama öğretmeni gerekse uygulama öğretim elemanı tarafından uygulama öğrencisine olumlu ya da olumsuz değerlendirmeler ve eleştiriler yapılırken bunun nedenini öğretmen adayına izah etmeli, eleştirilerle ilgili makul açıklamalarda bulunmalıdır. Etkili danışmanlık yapabilmek için öğrenciye hem olumlu yönleri hem olumsuz yönleri açıkça söylenmelidir.
- ✓ Değerlendirme yapma ve dönüt verme öğretmenlik uygulamalarının tartışmasız en önemli unsurlarıdır.

Değerlendirmelerin geçerli ve güvenilir olması için başvurulacak en önemli kaynak uzman görüşüdür. Uzman değerlendirmesi mümkün değilse standartları belirlenmiş değerlendirme listeleri kullanılmalıdır. Yanlış değerlendirme yapılması veya hiç değerlendirme yapılmaması öğrenme sürecini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Profesyonel olmayan danışmanlık ise meslekî ve eğitsel gelişmeyi engellemektedir.

- ✓ Ölçme, değerlendirme ve geri bildirim öğretmenlik uygulamalarının merkezinde yer alır. Öğretmen adaylarının uygulamalarını değerlendirecek uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanları, kendilerine rehberlik edecek dokümanları mutlaka kullanmalıdırlar. Öğrenme hedeflerini amaçlayan ölçme ve değerlendirme kriterleri uygulamalarda belirlenen standartlara ulaşmaya katkı sağlayabilir. Sürekli geri bildirim sağlayarak öğrencilerin öğrenme sürecini daha kolay değerlendirecek dokümanlar paydaşlarca ortak olarak kullanılmalıdır. Uygulamalar sürecinde bu geri bildirimler sürdürülmelidir. Adaylara genel geri bildirimlerden ziyade standartlarla ilgili kritik ve kişiselleştirilmiş geri bildirimler sağlanmalıdır. Performans göstergeleri, öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirebilecekleri anlaşılır, şeffaf ve gerçekçi beklentilerden oluşmalıdır.
- ✓ Öğretmen adaylarının farklı düzeylerde farklı sınıflara ve farklı derslere girerek tecrübe kazanmaları amacıyla öğretmen adaylarının uygulama yaptığı sınıfların ve derslerin çeşitlendirilmesinde fayda vardır. Adaylar gerekirse bazı haftalar farklı uygulama öğretmenlerinin farklı derslerinde de gözlemlerde bulunabilmelidir.

- ✓ Uygulamalarda mükemmellik yerine ilerleme ve gelişme esas alınmalıdır. Uygulama sürecinde tedricî ilerlemelerin sağlanması ve bunların adaylarla paylaşılması adaylarda farkındalık oluşturur. Değerlendirmelerde çıkış noktası daima uygulama öğrencilerinin başarılı, güçlü ve olumlu yönleri olmalıdır. Yalnızca teorik akademik geri bildirimler değil olumlu duyuşsal/duygusal geri bildirimler de verilmelidir. Zayıf yönlerini geliştirme konusunda adaylar cesaretlendirilmeli ve onların her girişimleri desteklenmelidir. Öğretmen adaylarının özerkliğine saygı duyulmalı ve işbirlikçi yaklaşım sergilenmelidir. Yapıcı, açık ve samimi eleştirilerle öğretmen adaylarının zayıf yönleri güçlendirilip geliştirilmelidir. Yapıcı yaklaşımlarla öğretmen adaylarının yetersiz olduğu konularda kendilerini geliştirebilmeleri için onlara etkili rehberlik edilmelidir. Özellikle hatalarından öğrenme ve yararlanma, uygulamaların kazanımlarını gerçekleştirmede çok özel araçlardır. Öğretmen adaylarının meslekî heyecan ve motivasyonlarını kıracak olumsuz ve kırıcı yaklaşımlardan da daima kaçınılmalıdır.
- ✓ Öğretmen adaylarının performansları ile ilgili yapılan profesyonel açıklamalar ve yorumlar uygulamaların kalitesinin geliştirilmesi adına çok değerlidir. Öğretmen adaylarının hem kendileri için öz-değerlendirme yapmaları sağlanmalı hem de akran değerlendirmesi ile arkadaşlarının performanslarını, gözlem ve deneyimlerini değerlendirip birbirleri ile paylaşmalarını sağlayacak uygun öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Bu türden uygulamalar sosyal öğrenme ortamları oluşturur. Öğretmen adaylarının pedagojik formasyon bilgisi ve ilâhiyat alan bilgisinin pratiğe nasıl yansıtıldığı akran gözlemleri ile paylaşılmalıdır.

- ✓ Değerlendirmelerde bilgi ve beceri ayırımı yapılmalıdır. Bilgi öğrenilen konunun sınırlarında tüketilebilir. Fakat beceri için bir öğrenme sınırı tayin etmek oldukça güçtür. Uygulamalar daha çok becerilerle ilgili olduğu için öğretmen adaylarına fırsatlar tanınmalıdır. Deneme-yanılma tecrübesine dayalı uygulamaların becerilerle daha yakın bir ilişkisi vardır. Uygulamalar çeşitlenerek, tekrar edilerek ancak sabırla beceriye dönüştürülebilir. Beceri geliştirmek, bilgi öğrenmek gibi değildir. Özellikle fazla pratik yapmak, beceriyi geliştirmenin en önemli yoludur. Becerinin alanda sürekli gelişim anlayışı ile kazanılabileceği de bilinmelidir. Gerçek ortamlarda yapılan uygulama etkinlikleri becerileri geliştirir. Uygulamada gözlenen kazanımlar yalnızca bir beceriyi değil bazen birçok beceriyi içerebilir. Bu durumda karmaşık beceriler parçalanarak tek tek ele alınabilir.
- ✓ Uygulamada elde edilen bilgiler öğretmenlik uygulaması dersi dosyası sonraki yıllar için tekrar değerlendirmek üzere FDB bölüm başkanlığında toplanmalı ve ilerideki uygulamalar için değerlendirilmelidir.
- ✓ Öğretmen adaylarının gerçekleştirdiği örnek uygulamaların bir kısmı video kayıt altına alınarak sonraki süreçte örnek uygulamalar olarak öğretmen eğitiminde kullanılabilir.
- ✓ Öğretmen adaylarının okullara dağılımında göz önünde bulundurulan sayı da önemlidir. Bir sınıfa on adayın birden girmesi kapasite problemlerinin yaşanmasına neden olabilmektedir. Grup bölündüğünde de uygulama kafadan yarı yarıya azalmaktadır. Fakülte öğretim elemanı açısından düşünüldüğünde de sorumlu olduğu on öğrenciyi en az dört hafta dinleme

görevi gerçekçi değildir. Bu nedenle uygulama öğretim elemanına düşen aday öğretmenlerin sayısı makul olmalıdır.

- ✓ Klinik Danışmanlık Modeli'nde uygulama öğrencisi derslere hiçbir zaman tek başına girmemelidir. Ancak verilen cevaplarda da anlaşılacağı üzere bazı uygulama öğretmenlerinin uygulama öğrencisini tek başına sınıfa gönderdiği, bazılarının uygulama sürecinde uygulama öğrencisi ile fazla görüşmediği hatta hiçbir davranışının hoş olmadığının ifade edildiğini görmekteyiz. Bu vakalar aslında uygulama sürecinin tıkanan boyutlarını tespit edebilmek adına ipuçları vermektedir. Zira öğretmenlik uygulaması süreci tüm paydaşların birlikte eşgüdümlü olarak yürütmesi gereken bir süreçtir. Ancak o zaman etkili bir danışmanlık süreci gerçekleşir. Bu konuda her uygulama döneminin başında staja gidecek öğrencilere ve onlara rehberlik edecek uygulama öğretmenlerine uygulamada birlik sağlanması, sürecin kalitesinin artırılması ve başarıya ulaşması konusunda gerekli hizmet içi eğitimler verilebilir. Bu sayede süreçte birlikteliği sağlama adına önemli bir farkındalık oluşabilir.
- ✓ Bu çalışma yalnızca öğretmen adaylarının görüşlerine başvurularak gerçekleştirilmiştir. Uygulama öğretmenleri ve fakülte öğretim elemanlarının görüşlerine de başvurularak da benzer araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Acuner, Hacı Yusuf - Erbaş, Ahmet Akif. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Diğer Branş Öğretmenlerine Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri" 16/1 (2016), 147-170.

Akkuş, Emine Begüm. *Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi*. Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019.

Aslan, Mecit - Sağlam, Mustafa. "Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 33/1 (2018), 144-162.

Asri, Safinaz. *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri (Göller Bölgesi Örneği)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2005.

Ataünal, Aydoğan. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş veya Nasıl Bir İnsan?* Ankara: 20 Mayıs Vakfı Yayınları, 2000.

Aydın, Gökçe Sancak - Çilsalar Sagnak, Hatice. "Öğretmen Adaylari Neler Hissediyor? Öğretmenlik Uygulamasi Kapsaminda Deneyimlenen Duygularin ve Edinilen Deneyimlerin İncelenmesi". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE)* 7/9 (2020), 85-100.

Ayvacı, Hakan Şevki vd. "Bir Öğretmenlik Uygulaması Sürecinin Farklı Katılımcılar Tarafından Değerlendirilmesi". *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19/1 (Mart 2019), 57-66.

Başar, Begüm vd. "Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi". *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi* 5/2 (Aralık 2020), 220-237.

Başar, Begüm vd. "Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi". *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2020), 220-237.

Bay, Döndü Neslihan vd. "Öğretmenlik Uygulaması Derssine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri". *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)* 4/1 (Ocak 2020), 1-20. https://doi.org/10.34056/aujef.625497

Bektaş, Mustafa vd. "'Öğretmenlik Uygulaması Dersi Öğretmen Adayı Akran Değerlendirme Ölçeği' Geliştirme Çalışması". *e-Journal of New World Science Academy Education Sciences* 5/3 (2010), 1272-1280.

Bulunuz, Nermin - Bulunuz, Mızrap. "Öğretmen Adaylarının Mesleki Gelişimi İçin İyi Öğretmenlik Uygulamaları: Klinik Danışmanlık Modeli". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 29/2 (2016), 401-429.

Bulunuz, Nermin - Bulunuz, Mızrap. "Öğretmen Eğitiminde Klinik Danışmanlık Modeli ve Mevcut Uygulamaların Değerlendirilmesi". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* July 2015/II/38 (2015), 131-141.

Cash, Anne Henry. "A Call for Mixed Methods in Evaluating Teacher Preparation Programs". *Handbook of Research on Professional Development for Quality Teaching and Learning*. ed. Teresa Petty vd. 547-572. USA: IGI Global, 2016.

Cengiz, Canan. "Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Değerlendirilmesi: Öğretmen Adaylarının Bakış Açısı". *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakülteleri Dergisi* 39 (2021), 48-62.

Çakmak, Melek - Çelik, Özge Ceren. "Öğretmenlik Uygulaması Bağlamında 'Uygulama Öğretmeni' ve 'Danışmanlık Süreci' Temalı Araştırmalar Üzerinde Bir İçerik Analizi". *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11/21 (2022), 7-24.

Çapcıoğlu, Fatma - Kızılabdullah, Yıldız. "Uygulama Öğretmeni ve Öğrencilerinin Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Yönelik Görüşleri". *Dini Araştırmalar* 23/58 (Din Eğitimi: Prof. Dr. Beyza Bilgin Özel Sayısı) (Kasım 2020), 51-78. https://doi.org/10.15745/da.797997

Dam, Hasan. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8/1 (Mayıs 2021), 117-132. https://doi.org/10.21666/muefd.771362

Darling-Hammond, Linda. "How Teacher Education Matters". *Journal of Teacher Education* 51/3 (Haziran 2000), 166-173.

Demir, Ömer. "Özel Öğretim Yöntemleri ve Öğretmenlik Uygulamaları Dersleriinde Diin Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğretim Tasarımı". *Ekev Akademi Dergisi* 62 (2015), 121-146.

Eisner, Michael D. "Responsibilities of Teacher Candidates, Mentor Teachers, and University Supervisors in Student Teaching", ts. https://www.csun.edu/sites/default/files/Responsibilities-in-Student-Teaching.pdf

Eret, Esra. *An Assessment of Pre-Service Teacher Education in Terms of Preparing Teacher Candidates for Teaching*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora, 2013.

Gökçe, Erten. "Teacher Candidates and Supervising Teachers' Opinions about Activities of Teaching Practice in Elementary Schools". *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 38/1 (Mayıs 2005), 43-72.

Gömleksiz, Mehmet Nuri vd. "Etkili Öğretmenlik Eğitimi Perspektifinde Öğretmenlik Uygulaması Dersine Eleştirel Bir Yaklaşım: Nitel Bir İnceleme". *Journal Of History School* 10/XXXII (Aralık 2017), 927-954. https://doi.org/10.14225/Joh1131

Kimball, Steven M. vd. "Learning-Centered Teacher Evaluation in Wisconsin". *Handbook of Research on Professional Development for Quality Teaching and Learning*. ed. Teresa Petty vd. 618-633. USA: IGI Global, 2016.

Kuter, Sitkiye - Koç, Sabri. "A multi-level analysis of the teacher education internship in terms of its collaborative dimension in Northern Cyprus". *International Journal of Educational Development* 29 (2009), 415-425. https://doi.org/doi.org/10.1016/j.ijedudev.2008.09.016

Ülger, Kani. "Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bir Araştırma". *Milli Eğitim Dergisi* 50/232 (Kasım 2021), 71-87. https://doi.org/10.37669/milliegitim.726429

Yakar, Züleyha Yıldırım vd. "Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 18/1 (29 Nisan 2021), 220-245. https://doi.org/10.33437/ksusbd.655590

Yıldırım, İbrahim - Vural, Ömer Faruk. "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme ve Pedagojik Formasyon Sorunu". *Journal of Teacher Education and Educators* 3/1 (2014), 73-90.

"Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri". T.C. MEB, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, ts. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160735_12-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_din_kYltYrY_ve_ahlak_bilgisi_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim__parYa_15.pdf. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160735_12-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_din_kYltYrY_ve_ahlak_bilgisi_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim__parYa_15.pdf

Education at a Glance 2014 Oecd Indicators. OECD Publishing, 2014. http://dx.doi.org/10.1787/eag-2014-en

"Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri". T.C. MEB, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, Ankara 2017. https://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/486.

"Öğretmenlik Uygulaması Dersi Staj Dosyası Kılavuzu", 2023. Https://bozok.edu.tr/okul/ilahiyat-fakultesi/duyuru/Ula%C5%9Fmak%20%C4%B0%C3%A7in%20/32906.

"Role of the University Supervisor". The University of Scranton, ts. https://www.scranton.edu/academics/cas/education/Field%20Folder/ST%20Handbook/Role%20of%20the%20University%20Supervisor1.pdf

"Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge". T.C. MEB, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, Ankara 2018. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_07/13135500_Yonerge.pdf.

EKLER

Ek-1: Etik Kurul Onayı

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU

	ARAŞTIRMANIN ADI	İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması-Yozgat Örneği
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☒ Anket/Ölçek/Skala Çalışması ☐ Gözlemsel Çalışma ☐ Niteliksel Çalışma ☐ Diğer
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	145991 sayılı ve 09.06.2023 tarihli yazı
	YÜRÜTÜCÜ/DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Doç. Dr. Ömer DEMİR Yozgat Bozok Üniversitesi - İlahiyat Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Fatma GÖÇMEN Yozgat Bozok Üniversitesi - İlahiyat Fakültesi
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	

KARAR BİLGİLERİ	**KARAR NO: 04/24**	**TARİH: 20.06.2023**	
	Yukarıda bilgileri verilen Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca **bulunmadığına** oybirliği ile karar verildi.		
	Değerlendirme Sonucu		
	☒	Uygundur	
	☐	Düzeltme gereklidir (Açıklayınız)	
		☐ Düzeltmeleri görmek istiyoruz	☐ Düzeltmeleri görmemize gerek yok
	☐	Uygun değildir (Açıklayınız)	
	Açıklama		

ÇALIŞMA ESASI	Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Yönergesi

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU ÜYELERİ

Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM Etik Kurulu Başkanı Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi	
Doç. Dr. Selahattin YAKUT İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi	Doç. Dr. Çağdaş CAZ Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Mümtaz Levent AKKOL Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi	Doç. Dr. Zeynep KOYUNLU ÜNLÜ Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ŞENER TAPLAK Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Kevser HAVA Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Onur BATMAZ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Altın Aslı ŞİMŞEK ÖNER Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi İpek ÖZBAY Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Oğuz GÜRKAN Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi **(Katılmadı)**
Dr. Öğr. Üyesi Sema DALKILIÇ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Aslı KAHRAMAN Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

KYT-FRM-160/00

Ek-2: Anket Soruları

2022-2023 Akademik Yılı Yozgat Bozok Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Anketi

Değerli öğrencilerim,

Öğretmenlik Uygulaması Dersi için yaptığınız staj ile ilgili olarak aşağıdaki sorulara cevap vermenizi istiyorum. Verdiğiniz cevaplar Öğretmenlik Uygulamaları ile ilgili bilimsel çalışmalarda kullanılacaktır.

Katılımınız için şimdiden teşekkür ederim.

Doç. Dr: Ömer Demir
Dr. Öğr. Üyesi: Fatma Göçmen

(1-5. sorular açık uçludur.)

1. Adınız, Soyadınız, Sınıfınız ve Şubeniz
2. Staj yaptığınız okulda sizin girdiğiniz dersleri yazınız.
3. Staj yaptığınız okulda kaçıncı sınıflara girdiğinizi yazınız.
4. Öğretmen olmak istiyorum. Çünkü ……. .
5. Öğretmen olmak istemiyorum. Çünkü …….. .

(6-13. Sorular, *Her Zaman/Bazen/Hiçbir Zaman* seçenekleriyle cevaplanacaktır.)

6. İlâhiyat alan bilgimi öğretmenlik için yeterli görüyorum.
7. Pedagojik formasyon derslerinde edindiğim teorik bilgilerimi öğretmenlik için yeterli buluyorum.
8. Pedagojik formasyon derslerindeki uygulama becerilerimi öğretmenlik için yeterli buluyorum.
9. Kendi branşımda başarılı bir öğretmen olacağımı düşünüyorum.
10. Üniversite ve MEB arasındaki işbirliği tutarlı bir şekilde yürütülmektedir.
11. Uygulama yaptığım okulda yönetimin işleyişini gözlemleme, MEBBİS, E-OKUL, EBA, ÖBA, DYS vb. uygulamaları öğrenme imkânı buldum.
12. Uygulamalar meslekî becerilerimi öğrenip geliştirebileceğim bir öğrenme ortamı sağladı.
13. Uygulamalar sayesinde ilk öğretmenlik heyecanımı attığımı düşünüyorum.
14. Öğretmenlik uygulaması beni mesleğe hazırladı ve öğretmenlik mesleğine olan sevgimi artırdı.

Danışman Öğretmene İlişkin Bilgiler

(14-25. Sorulara Her Zaman/Bazen/Hiçbir Zaman seçenekleriyle cevap verilecektir.)

15. Uygulama öğretmenim tarafından bana yapılan olumlu eleştiriler ve yönlendirmeler kendimdeki olumlu yönleri fark etmeme yardımcı oldu.

16. Uygulama öğretmenim tarafından bana yapılan olumsuz eleştiriler ve yönlendirmeler kendimdeki eksik yönleri fark etmeme yardımcı oldu.

17. Danışman öğretmen, bir ilâhiyatçı olarak kişilik özellikleri, bilgi, beceri, tutum ve davranışları ile benim için nitelikli bir rol-model oldu.

18. Danışman öğretmen, uygulamada ders öncesinde yapmam gereken hazırlıklar hakkında bilgi verdi.

19. Danışman öğretmen, uygulama süreçleri sonunda bana dönüt vererek gerekli düzeltmelerde bulundu. Nelere dikkat etmem gerektiği hususunda beni aydınlattı.

20. Danışman öğretmen sınıf yönetimi konusunda ihtiyacım olan rehberliği yaptı.

21. Danışman öğretmen, derste kullanabileceğim çeşitli öğretim yöntemleri ve teknikleri konusunda rehberlik yaptı.

22. Danışman öğretmen, zamanı verimli ve etkili kullanma becerisi geliştirmem konusunda rehberlik yaptı.

23. Danışman öğretmen, uygulama okulunda kendimi öğretmen gibi hissetmemi sağladı.

24. Danışman öğretmen, akıllı tahta vb. teknolojik aletleri kullanma konusunda bana rehberlik etti.

25. Danışman öğretmen, uygulama sürecinde ortaya çıkan problemlerin çözümünde etkili bir şekilde yardımcı oldu.

(26-28. Sorular Açık uçludur.)

26. Danışman öğretmenin sizi en çok etkileyen örnek ve özgün tavsiyeleri/sözleri nelerdir?

27. Danışman öğretmenin sizi en çok etkileyen örnek ve özgün davranışları nelerdir?

28. Uygulamada sizi olumlu anlamda etkileyen örnek bir olay yazınız.

29. Uygulamada sizi olumsuz anlamda etkileyen örnek bir olay yazınız.

Uygulama Öğretim Elemanına İlişkin Bilgiler

30. Uygulama öğretim elemanının ihtiyacım olan rehberliği yaptığını düşünüyorum.

31. Uygulama öğretim elemanı uygulamaya yönelik ölçme ve değerlendirme kriterleri hakkında bilgi verdi.

32. Uygulama öğretim elemanı uygulama dersimi dinledi, dönütler verdi ve gerekli düzeltmelerde bulundu.

33. Uygulama öğretim elemanı, danışman öğretmenle görüşerek başarımı artırmama katkı sağladı.

Ders İşleme Sürecindeki Tecrübelerime İlişkin Bilgiler

(33-62. Sorulara Her Zaman/Bazen/Hiçbir Zaman seçenekleriyle cevap verilecektir.)

34. Dersin konusu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilirim ve dersle mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilirim.

35. Dersi özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine göre işleyebilirim.

36. Ders esnasında öğrencilerin sordukları/soracakları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilirim.

37. Derste işlediğim konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirebilirim.

38. Derste zamanı verimli kullanabilirim.

39. Dersin konusuna uygun araç-gereç ve materyal seçip hazırlayabilirim ve hazırladığım bu araç/gereç/materyalleri sınıf düzeyine uygun şekilde kullanabilirim.

40. Dersin konusunu günlük hayat/yaşamla ilişkilendirebilirim ve konuyla ilgili örnekler verebilirim.

41. Dersin kazanımlara uygun değerlendirme tekniklerini kullanabilirim.

42. Derse uygun ve dikkat çekici bir giriş yapabilirim.

43. Dersin başında öğrencileri derse motive edebilirim ve bu motivasyonun sürekliliğini sağlayabilmek için azami gayret gösteririm.

44. Ders süresince gerektiği yerde övgü/ödül/takdir/teşviklerden gerektiği yerde ise yaptırımlardan yararlanabilirim.

45. Dersin sonunda öğrencilere gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilirim, öğrencileri araştırmaya yönlendirebilirim.

46. Ders planlarını açık, anlaşılır, düzenli bir biçimde hazırlayabilirim.

47. Ders esnasında öğrencileri düşünmeye yönlendirecek sorular sorabilirim.
48. Derste öğrencinin gelişim ve anlama düzeyine uygun şekilde Türkçe'yi etkili, düzgün ve akıcı kullanabiliyorum.
49. Sınıfta ders işleme sürecinde pozitif bir disiplin sağlayarak olumlu bir sınıf atmosferi oluşturabilirim.
50. Dersi konuya uygun bir şekilde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri ile işleyebilirim.
51. Konunun hedeflerini ve kazanımlarını dikkate alarak ders sunumu yapabilirim.
52. Yerine göre sesimin tonunu ve vurgusunu ayarlayabilirim, sesimi etkili bir biçimde kullanabilirim.
53. Öğrencilerle göz teması kurmada başarılıyım.
54. Ders esnasında gereken durumlarda öğrencilere gerekli dönütleri verebilirim ve gerekli düzeltmeleri yapabilirim.
55. Ders esnasında öğrencilere ihtiyaca göre açık ve anlaşılır açıklamalar yapabilirim ve gerekli yönergeleri verebilirim.
56. Beden dilimi, jest ve mimiklerimi etkili biçimde kullanabilirim.
57. Konuyla ilgili ayet ve hadisleri araştırıp derslerde kullanabilirim.
58. Konuyla ilgili örnek olay, kıssa vb. anlatabilirim.
59. Gerekli olduğunda ayet/sure talimi yaptırabilirim.
60. Gerekli olduğunda Kur'an-ı Kerim derslerine girebilirim.
61. Gerekli olduğunda meslekî Arapça derslerine girebilirim.
62. Öğrencilerin ders esnasında sordukları sorulara uygun ve yeterli cevaplar verebilirim.
63. Gerek kullandığım dili gerekse öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanarak öğrencilerin seviyelerine inmede/çıkmada zorlanmam.

(63-71. sorular açık uçludur.)

64. Uygulamalarda kaç defa konu anlatma fırsatınız oldu?
65. Uygulamada ilk ders sunumunu ne zaman (uygulamanın kaçıncı haftasında) yaptınız?
66. Uygulamada ilk ders sunumuna nasıl hazırlandınız?
67. Uygulamada ilk dersi nasıl sundunuz?
68. Uygulamada ilk ders sunumunda neler hissettiniz?
69. Uygulamada ilk ders sunumunuz sizce etkili bir sunum oldu mu? Neden?

70. Öğretmenlik uygulaması stajınız nasıl geçti? Daha iyi olabilir miydi? Nedenleriyle açıklayınız.

71. Öğretmenlik uygulaması stajınızda edindiğiniz tecrübelere dayanarak ilerideki öğretmenlik hayatınızda yapmayı/yapmamayı düşündüğünüz davranışları ve dikkat edeceğiniz hususları belirtiniz.

Uygulama Sürecinde Kendini ve Paydaşları Değerlendirmeye İlişkin Bilgiler ve Öneriler

(72-81. sorular açık uçludur.)

72. Öğretmenlik uygulamalarında kendinizi başarılı bulduğunuz yönleri nedenleriyle birlikte belirtiniz.

73. Öğretmenlik uygulamalarında kendinizi zayıf bulduğunuz yönleri nedenleriyle birlikte belirtiniz.

74. Uygulama yaptığınız okulun fizikî, sosyal, psikolojik öğrenme ortamıyla ilgili gözlemlerinizi belirtiniz.

75. Uygulama okulunda okul yönetimi, öğretmenler arası ilişkiler ve diğer insanî ilişkiler hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.

76. Öğretmenlik uygulamalarında yaşadığınız en önemli sorun/sorunlar nelerdir?

77. Öğretmenlik uygulamalarında yaşadığınız en önemli sorun/sorunların çözümü için neler öneriyorsunuz?

78. Uygulamada sizi çok etkileyen bir tecrübe, bir anı, bir durum, bir diyalog ya da bir olayı belirtiniz.

79. Öğretmenlik uygulaması stajının faydalarını ve verimliliğini artırmak adına önerileriniz nelerdir?

80. Uygulama süreci ile ilgili eklemek istediğiniz hususlar nelerdir?

81. "Öğretmenlik uygulaması …….....……. gibidir." Boşluğa uygun bir metafor-benzetme yazınız.

Ek-3: Öğretmenlik Uygulaması Dersi Staj Dosyası Kılavuzu Formları[69]

Form-1: Uygulama Okulu Ders Dışı Etkinlikler Çizelgesi

HAFTA	ETKİNLİKLER	TARİH - İMZA	
1. Hafta	• Uygulama okulunda okul müdürü, okul öğretim elemanı ve uygulamaöğretmeniyle tanışma, okulu ve bölümlerini tanıma, • Öğretmenler odasında farklı branşlardan meslektaşlarıyla görüşme-tanışma,	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
2. Hafta	• Ders kitabı, sunu vb. materyallerin basılı/dijital örneklerinin tanıtımıve temini, • Öğretim programları ve kazanımlar • Tebliğler Dergisi ve resmî belgeler • Disiplin Yönetmeliği ve okul kuralları • Öğretim Kurumları Yönetmeliği	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
3. Hafta	• Zümre öğretmenleriyle tanışma, zümre toplantı tutanakları, • Günlük plan, yıllık plan, • En az bir tane yıllık plan yapma, • Özel eğitim ve BEP toplantı tutanakları ve destek eğitimi odası,	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
4. Hafta	• EBA, ÖBA, • DOGM materyaller, • Z kitaplar, Kütüphane	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
5. Hafta	• Sınıf rehberlik planı, • Okul rehberlik servisi • Öğrenci kulüpleri	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
6. Hafta	• Yazılı sınavlar için en az bir adet ölçme değerlendirme aracı ve cevapanahtarını hazırlama, • Sınav öncesi e-okula sınav tarihi girme • Sınav yapıldığında sınav kağıtlarının okunması ve puanlanması, • E-okula not girişi,	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
7. Hafta	• Mebbis (Öğretmen) • E-okul işlevleri (Öğretmen)	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
8. Hafta	• Okul nöbeti tutma • Okul güvenliği	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
9. Hafta	• Okulun idarî işleyişi • Meb Dys, Mebbis (İdare), E-Okul (İdare),	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi

69 "Öğretmenlik Uygulaması Dersi Staj Dosyası Klavuzu".

10. Hafta	• Okul içi meslekî etkinlikler, belirli gün ve haftalar, • Salon programları ve toplantılar • Okul gezileri, çeşitli kuruluşlara yapılan ziyaretler,	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
11. Hafta	• Veli toplantıları ve veli-okul işbirliği	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi
12. Hafta	• Sene sonu iş ve işlemleri • Staj dosyasının tamamlanması	Uygulama Öğretmeni	Uygulama Öğrencisi

Form-2: Uygulama Öğrencisi Haftalık Gözlem Formu

Uygulama Öğrencisinin Adı Soyadı	:	
Uygulamanın Yapıldığı Tarih	:	
Derslerin Adları ve Sınıfları	:	

1. Öğretim İlke, Yöntem ve Teknikleri İle İlgili Gözlem ve Kazanımlarım

2. Uygulama Okulunda Bu Haftaki Gözlemlerim, Duygu, Düşünce ve Değerlendirmelerim

3. Sınıf Yönetimiyle İlgili Gözlem ve Kazanımlarım

4. Öğretim Teknolojileri, Materyal Tasarımı, Araç-Gereç Kullanımıyla İlgili Gözlem ve Kazanımlarım

5. Ölçme ve Değerlendirmeyle İlgili Gözlem ve Kazanımlarım

6. Ders İşleniş Süreciyle İlgili Önerilerim

İmza Uygulama Öğretmeni	İmza Uygulama Öğretim Elemanı

Form-3: Uygulama Öğrencisi Günlük Ders Planı

Dersin Adı ve Sınıfı		**Tarih:** ...../...../.....
Ünite-Konu Adı-Süre		
Hazırlık Aşaması • Konuyu sınırlama, • Araştırma, • İlgili ayet /hadisleri bulma, • Çoklu zeka türlerine göre; - Yazı tahtasını, akıllı tahtayı ve diğer ders araç-gereçleriniyerinde ve etkin kullanma, - Materyallere, öğretim yöntem/tekniklerine ve etkinliklerekarar verme, - Temel kavramları tespit etme, kavram haritası hazırlama,		
Giriş Aşaması-Derse Başlama • Önceki dersle bağ kurma, • Dikkat çekme, güdüleme • Hedef kazanımları belirtme • "Bu derste neler öğreneceğiz? sorusunun cevabını izah etme,		
Sunuş • Konuyu uygun yöntem ve tekniklerle sunma, • Etkinlikleri yapma/yaptırma, • Öğrenci merkezli yaklaşım (öğrenci seviyesi, ilgisi, ihtiyaçları, hazır bulunuşluk düzeyi, öğrenme stili vb.) • Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlama, • Mini özetlerle konular/kavramlar arası geçiş yapma • İletişim tekniklerine uygun ders anlatma (açık anlaşılır konuşma, ses tonu, göz teması, beden dili, dönüt alma vb.),olumlu/olumsuz pekiştireçler verme, • Belli aralıklarla dikkat çekme ve soru sorma vb. tekniklerledönüt alma, • Sınıf yönetimini sağlayabilme • Öğrencilerle olumlu iletişim ve etkileşim • Sınıfın, psikolojik, sosyol ve fiziksel ortamını düzenleme • Süreyi iyi kullanma		
Derinleştirme-Pekiştirme • Öğrenciye yaşantıları ve tecrübelerini paylaşma fırsatı verme, • Öğrenciye merak ettiği hususta soru sorma fırsatı verme, • Ne kazandık? Sorusunun cevabını hep birlikte bulma, • Konuyu inanç esaslarıyla, salih amelle, günlük/toplumsalhayatla ve dinî/ahlâkî değerlerle ilişkilendirme, • Öğrendiklerini problem çözmede kullanmaya rehberlik etme, • Yaşam boyu öğrenme ile ilişkilendirme, • Konuyu diğer bilimsel disiplinlerle ve derslerle ilişkilendirme,		
Sonuç-Değerlendirme • Dersin genel olarak özetini yapma, • Değerlendirme etkinliği yapma (soru-cevap, çalışma sayfası,bilgi yarışması, oyun vb.) • Kalıcılığı sağlamak için ödev veya araştırma konusu verme, • Gelecek derse güdüleme.		

Uygulama Öğretmeni İmza:	Uygulama Öğretim Elemanı İmza:

Form-4: Uygulama Öğretmenleri İçin Ders Gözlem ve Değerlendirme Ölçeği

Uygulama Öğrencisi:

HAZIRLIK	4 (Çok İyi)	3 (İyi)	2 (Orta)	1 (Zayıf)
1. Öğretmenin hazır oluşu (motivasyon, beden dili, giyim)				
2. Öğrenme ortamını düzenleme (Materyal, araç-gereç, yöntem seçme,etkinlik seçme, kavramları tespit etme)				
3. Araştırma (ders notu, slayt vb. hazırlama)				
GİRİŞ				
4. Önceki dersle bağ kurma, ödev kontrolü yapma				
5. Konuyu dikkat çekecek şekilde tanıtma ve hedefleri söyleyerek sınıfıgüdüleme				
6. Öğrencilerin ön bilgilerini yoklama				
SUNUŞ				
7. Konuyu uygun yöntem ve tekniklerle sunma,				
8. Etkinlikleri yapma/yaptırma,				
9. Mini özetlerle konular/kavramlar arası geçiş yapma				
10. Araç-gereçleri yerinde ve etkin kullanma				
11. Geçerli ve doğru bilgi verme				
12. Öğrenci merkezli yaklaşımı (öğrenci seviyesi, ilgisi, ihtiyaçları, hazırbulunuşluk düzeyi, öğrenme stili vb.) dikkate alma				
13. İletişim tekniklerine uygun ders anlatma (ses tonu, göz teması, beden dili, dönüt alma vb.), olumlu/olumsuz pekiştireçler vermek suretiyleöğrencilerin dertse aktif katılımını sağlama				
14. Belli aralıklarla dikkat çekme ve soru sorma vb. tekniklerle dönütalma ve süreyi iyi kullanma,				
15. Türkçeyi doğru ve etkili kullanma				
16. Sınıf yönetimini sağlama, sınıfın, psikolojik, sosyal ve fiziksel ortamını düzenleyebilme, öğrencilerle olumlu ilişkiler kurabilme				
DERİNLEŞTİRME-PEKİŞTİRME				
17. Öğrenciye yaşantıları ve tecrübelerini paylaşma fırsatı verme,				
18. Öğrenciye merak ettiği hususta soru sorma fırsatı verme,				
19. Ne kazandık? Sorusunun cevabını hep birlikte bulma,				

20. Konuyu inanç esaslarıyla, salih amelle, günlük hayatla ve toplumsalhayatla ilişkilendirme,				
21. Öğrendiklerini problem çözmede kullanmaya rehberlik etme,				
22. Yaşam boyu öğrenme ile ilişkilendirme,				
SONUÇ-DEĞERLENDİRME				
23. Dersin genel olarak özetini yapma				
24. Değerlendirme etkinliği yapma (soru-cevap, çalışma sayfası, bilgiyarışması, oyun vb.)				
25. Kalıcılığı sağlamak için ödev veya araştırma konusu verme,				
Toplam Puan:100				
Uygulama öğrencisiyle ilgili diğer olumlu/olumsuz görüşleriniz:				

Uygulama Öğretmeni:
İmza:

Form-5: Uygulama Öğretim Elemanları İçin Ders Gözlem ve Değerlendirme Ölçeği

Uygulama öğrencisi:

HAZIRLIK	4 (Çok İyi)	3 (İyi)	2 (Orta)	1 (Zayıf)
1. Öğretmenin hazır oluşu (motivasyon, beden dili, giyim)				
2. Öğrenme ortamını düzenleme (Materyal, araç-gereç, yöntem seçme, etkinlik seçme, kavramları tespit etme)				
3. Araştırma (ders notu, slayt vb. hazırlama)				
GİRİŞ				
4. Önceki dersle bağ kurma, ödev kontrolü yapma				
5. Konuyu dikkat çekecek şekilde tanıtma ve hedefleri söyleyerek sınıfıgüdüleme				
6. Öğrencilerin ön bilgilerini yoklama				
SUNUŞ				
7. Konuyu uygun yöntem ve tekniklerle sunma,				
8. Etkinlikleri yapma/yaptırma,				
9. Mini özetlerle konular/kavramlar arası geçiş yapma				
10. Araç-gereçleri yerinde ve etkin kullanma				
11. Geçerli ve doğru bilgi verme				
12. Öğrenci merkezli yaklaşımı (öğrenci seviyesi, ilgisi, ihtiyaçları, hazırbulunuşluk düzeyi, öğrenme stili vb.) dikkate alma				
13. İletişim tekniklerine uygun ders anlatma (ses tonu, göz teması, beden dili, dönüt alma vb.), olumlu/olumsuz pekiştireçler vermek suretiyleöğrencilerin dertse aktif katılımını sağlama				
14. Belli aralıklarla dikkat çekme ve soru sorma vb. tekniklerle dönütalma ve süreyi iyi kullanma,				
15. Türkçeyi doğru ve etkili kullanma				
16. Sınıf yönetimini sağlama, sınıfın, psikolojik, sosyal ve fiziksel ortamını düzenleyebilme, öğrencilerle olumlu ilişkiler kurabilme				
DERİNLEŞTİRME-PEKİŞTİRME				
17. Öğrenciye yaşantıları ve tecrübelerini paylaşma fırsatı verme,				
18. Öğrenciye merak ettiği hususta soru sorma fırsatı verme,				
19. Ne kazandık? Sorusunun cevabını hep birlikte bulma,				

20. Konuyu inanç esaslarıyla, salih amelle, günlük hayatla ve toplumsalhayatla ilişkilendirme,				
21. Öğrendiklerini problem çözmede kullanmaya rehberlik etme,				
22. Yaşam boyu öğrenme ile ilişkilendirme,				
SONUÇ-DEĞERLENDİRME				
23. Dersin genel olarak özetini yapma				
24. Değerlendirme etkinliği yapma (soru-cevap, çalışma sayfası, bilgiyarışması, oyun vb.)				
25. Kalıcılığı sağlamak için ödev veya araştırma konusu verme,				
Toplam Puan:100				
Uygulama öğrencisiyle ilgili olumlu/olumsuz diğer görüşleriniz:				

Uygulama Öğretim Elemanı:

İmza: